Apare sub egida
Uniunii Scriitorilor
din România

POEZIA

revistă de cultură poetică
Anul XXIII, nr. 3(85)/ toamnă 2018

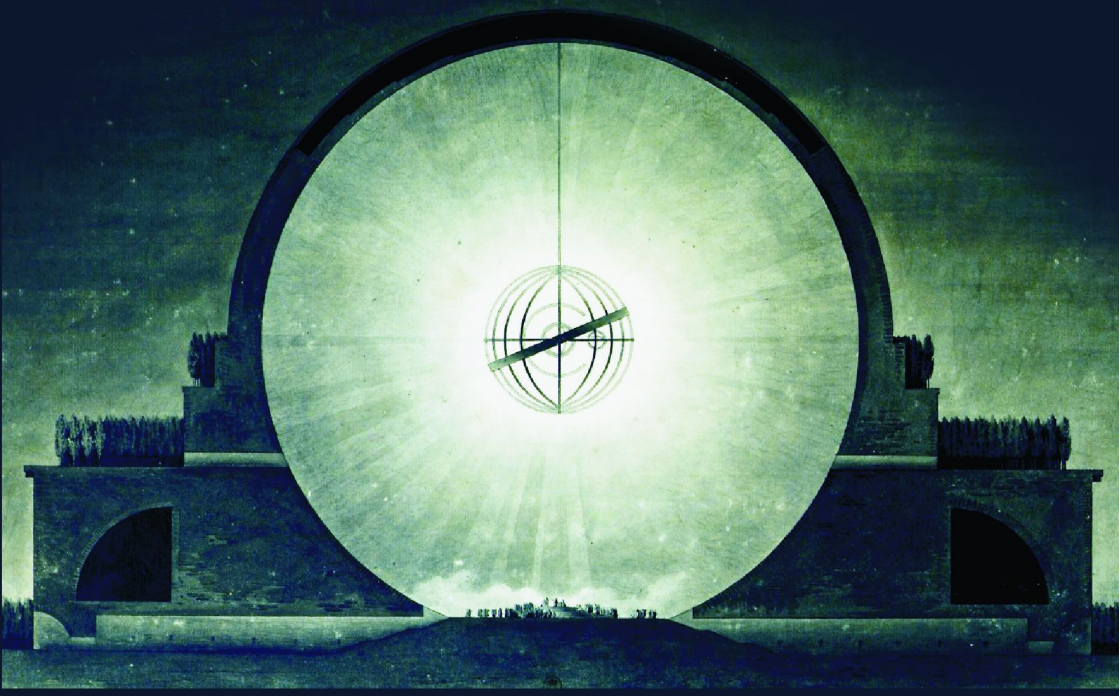

Poezie şi clarviziune
toamnă 2018

APARE SUB EGIDA
UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

POEZIA

revistă de cultură poetică / trimestrial
nr. 3 (85)/ toamnă, 2018

Tema numărului

POEZIE ŞI CLARVIZIUNE

Toamnă 2018

Editor: FUNDAȚIA CULTURALĂ POEZIA
Număr apărut cu sprijin de la bugetul local

REDACȚIA:
DIRECTOR FONDATOR: Cassian Maria SPIRIDON
REDACTOR ŞEF: Marius CHELARU
REDACTORI: Emanuela ILIE, Liviu PAPUC
SECRETARIAT DE REDACȚIE: Doina BUCIULEAC, Mariana IRIMIȚĂ

COLEGIUL:
Lucian ALEXIU (Timişoara)
Leo BUTNARU (Chişinău)
Dragoş COJOCARU (Iaşi)
Chiril COVALGI (Rusia)
Ioan HOLBAN (Iaşi)
Olimpia IACOB (Satu Mare)
Miron KIROPOL (Franța)
Carmelia LEONTE (Iaşi)
Güner AKMOLLA (Constanța)
Mihaela MOSCALIUC (SUA)
Mircea PLATON (Iaşi)
Mircea M. POP (Germania)
George POPA (Iaşi)
Adam PUSLOJIC (Serbia)
Christian W. SCHENK (Germania)
Baki YMERI (Pristina)
Andrei ZANCA (Germania)
Michael WATERS (SUA)

Pe coperta The *Map of Hell*, de Botticelli

REDACȚIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
Str. I.C. Brătianu nr. 22, etaj 1
700037, Iaşi
Tel./Fax: 0232-260390
e-mail: *poezia95@yahoo.com*
www.poezia.usriasi.ro

ISSN 1582-0890

RO53RNCB0175033618300001 – BCR IASI

ABONAMENTE pe adresa **REDACȚIEI** sau în **contul** revistei
(cu condiția expedierii pe adresa revistei a documentului de plată precum şi a adresei poştale complete unde să fie expediată revista).
Costul unui exemplar este 9 lei. Costul unui abonament anual este 36 lei + taxe postale.

Tipărit la **BLUE SIM & CO**
Bd. Carol I, 3-5, 700037 Iaşi, simonaslf@yahoo.com

S U M A R

Cassian Maria SPIRIDON – *Poezia ca percepție extrasenzorială* **/ 5**

„Poezia Crimeii a constituit un izvor nesecat de valori artistice"
– convorbire cu **Güner AKMOLLA / 14**

POEME de: Christian W. SCHENK (25), Valentin TALPALARU (28), Emil ARITON (30), Marcel MIRON (31), Gabriela PACHIA (34), Elena Liliana POPESCU (35), Gheorghe SIMON (36), Cătălin AFRĂSINEI (38), Constantin BOBOC (40), Ioana HAITCHI (40), Daniela OATU (42), Dorinel GHIȚĂU (44), Miorița BACIU (45), Alexandru CAZACU (46)

TINERI AUTORI: Rodica GOTCA (48), Mihaela Roxana BOBOC (51), Cristian GĂLĂȚANU (53), Nadin GILESCHI (56)

POEZII DE LA CENACLUL SCHENK / 61

AUTORI DIN REPREZENTANȚA GALAȚI-TECUCI, USR Filiala Iaşi & POEȚI ROMÂNI DE LA ANTIPOZI / 71

POEZII DE IERI PENTRU AZI: Dosoftei (114), Miron COSTIN (116)

ARTE POETICE LA ROMÂNI: Eugen BARBU – *Secretele ascensiunii. Scriitorul şi critica. Polemica* **/ 118**

POEME româneşti de*:* Mihai EMINESCU (120), Ana BLANDIANA (124), Marin SORESCU (125, 134), Alexandru ANDRIȚOIU (126), Gheorghe GRIGURCU (128), Radu STANCA (129), Nicolae COANDE (131), Nichita STĂNESCU (133), Grigore VIERU (133), Gabriela PACHIA (134), Adrian BOTEZ (135), Arcadie SUCEVEANU (135), Doina CETEA (136), Octavian DOCLIN (139), Mihai MERTICARU (143), Marius CHELARU (145), Cassian Maria SPIRIDON (146)

traduse de*:* Liliana Cora FOŞALĂU**,** Constanța NIȚĂ, Gabriela PACHIA, Mircea M. POP, Joachim SCHWIETZKE, Dagmar Maria ANOCA, Maria NICULESCU, Livia MĂRCAN

Marius CHELARU – *Biblioteca* HAIKU/ **152**

POEME de*:* Johann Wolfgang von GOETHE (159), Adalbert von CHAMISSO (160), Bill WOLAK (161), Dileep JHAVERI (164), Pravat Kumar PADHY (168), Thierry RENARD (172), Vénus KHOURY-GHATA (176), François NADERE ATERRE (178), Giuseppe MANITTA (180), Guido OLDANI (183), Luigi FINUCCI (186), Michele De

VIRGILIO (188), Antonio MACHADO (191), Stanisław Jerzy LEC (192), Stanisław PIĘTAK (192), Leopold LEWIN (193), Tadeusz HOLLENDER (193), Czesław MIŁOSZ (194), Jan Bolesław OZÓG (194), Jan TWARDOWSKI (195), Tadeusz HOŁUJ (195), Jerzy LAU (196), Jan KOPROWSKI (196), Hasan ERKEK (197), Petya DUBAROVA (200), Valeri PETROV (200), Blaga DIMITROVA (201), Etela FARKAŠOVÁ (202)

în românește de: Christian W, SCHENK, Olimpia IACOB, Eliza MACADAN, Denisa CRĂCIUN, Mircea M. POP, Nicolae MAREȘ, Guner AKMOLLA, Lily SIMEONOVA, Petea RUMENOVA KELIVANOVA, Dona KUZEVA, Dagmar Mária ANOCA, Lucian ALEXIU

POEZIE ȘI CLARVIZIUNE

Daniela ANDRONACHE – *Viziune, previziune și clarviziune în lirica afroamericană din prima jumătate a secolului XX* / **205**

Cristina RUSU – *Apokálypsis; semne, peceți și trîmbițe. Sfîrșitul unui pămînt vechi și începutul unui pămînt nou* **/ 210**

Diana Dobrița BÎLEA – *Emily Dickinson: „Căutați-mă în luna plină!"* / **213**

ESEU

Maria TRANDAFIR – *Păcatul și condiția tragică a ființei în poezia lui L. Blaga* **/ 217**

CRONICI ȘI RECENZII

Marius CHELARU – *Biblioteca de poezie* / **222**

Ioan HOLBAN – *Poezia ca pelerinaj* / **228**

Diana Dobrița BÎLEA – *Dizertație pentru poezie* / **231**

Constantin MĂNUȚĂ – *Poezia lui Mircea Țîmpău* **/ 233**

Cristina RUSU – *„Toaca inimii" în duminica unei clipe* / **235**

Emanuela ILIE – Raftul cărților de poezie/ **237**

ÎNSEMNĂRI

Florentina NIȚU – *Poezia diasporei (VIII). Gânduri înrourând cuvinte* **/ 241**

Daniel ONACA – Din poezia Nordului.
Malmoitul Jacques Werup sau dualitatea ca formă de existență / **243**

Mihai EMINESCU: **Ah, Cerut-am de la Zodii** / **250**

Cassian Maria SPIRIDON

Poezia ca percepţie extrasenzorială

Clarviziunea este definită în DEX drept calitatea cuiva de a pătrunde, de a pricepe un fenomen în toate amănuntele lui şi de a-i prevedea desfăşurarea în viitor, mai limpede decît semenii săi. Iar la percepţie citim: „Proces psihic de cunoaştere senzorială, prin care obiectele şi fenomenele sînt reflectate ca întregi; *p. ext.* facultatea de a percepe fenomenele lumii exterioare; înţelegere, cunoaştere".

Dicţionarul de filozofie şi logică al lui Antony Flew (Humanitas, 2006, traducere D. Stoianovici) defineşte astfel *percepţia extrasenzorială* (sau *PES*): „O varietate de presupuse fenomene de dobîndire a informaţiei fără nici o utilizare a simţurilor. PES se cheamă telepatică dacă informaţia este primită de la alţi oameni sau de la animale; altminteri, se cheamă vizionară. Dacă această informaţie este căpătată înainte de a fi devenit disponibilă celeilalte persoane, sau în obiectele şi evenimentele înseşi, PES se cheamă precognitivă. Date fiind aceste definiţii, este greşit, deşi e ispititor şi frecvent, să se accepte sugestia, cuprinsă implicit în etichete cu rezonanţă pozitivă precum «PES», «telepatie» şi «clarviziune», că aici cercetătorii investighează neapărat un mijloc anterior necunoscut de dobîndire şi transfer al informaţiei. În practica experimentală, toate conceptele-cheie apar definite nu în termenii unor ipotetice mijloace noi (fie şi foarte vag indicate), ci în termenii absenţei totale a oricăror mijloace cunoscute – senzoriale sau de alt fel..

Pînă nu demult majoritatea parapsihologilor, împărtăşind o viziune carteziană despre om, vedea în telepatie o comunicare directă între spirite sau suflete esenţialmente necorporale, iar în clarviziune un înlocuitor al percepţiei la un asemenea suflet".

În definiţia dată de *Dicţionarul de filozofie*, Larousse (Univers Enciclopedic, 1998, autor Didier Julio, traducere Leonard Gavriliu) la finalul ei, se concluzionează: „... Dacă luăm în considerare condiţiile percepţiei, trebuie să recunoaştem că nu percepem decît ceea ce ne interesează. Este ceea ce se numeşte «legea interesului». Tocmai în acest sens percepţia este legată de acţiune: «A percepe un fotoliu – scrie P. Janet în *Automatismul psihologic,* 1889 – este a te pregăti să te aşezi în el». Pe scurt, dacă percepţia este punctul de plecare al cunoaşterii de către noi a lumii, ea este instrumentul acţiunii noastre asupra lumii – teoria formei, imaginea".

Este evidentă şi permanentă suveranitatea *legii interesului*, în general, pentru mai toţi oamenii normali ea acţionează cu prioritate, nu şi la poeţi, unde se afirmă o lege a inefabilului, în care muza inspiratoare îl îndrumă. Nu apelează Homer, unde, încă din primul vers al *Iliadei* se roagă, îi cere direct acesteia: *Cîntă Zeiţă mînia ce-aprinse pe Ahil Peleianul…*

În *Eseu despre creaţia artistică* (Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1989) Liviu Rusu ne spune că inspiraţia poetului *este un moment de iluminare, în care schemele vagi ale conflictului devin imagini clare şi în care artistul se simte adesea dotat de un fel de clarviziune capabilă să surprindă esenţa lucrurilor. Despre o astfel de stare vorbeşte Nerval: „Mi se părea că vedeam cum toate secretele lumii mi se dezvăluiau în aceste ore supreme".*

Este o iluminare ce *incubează* în inconştient şi se declanşează cînd dispoziţia creatoare se manifestă sub un impuls interior sau exterior, prin care divinitatea ne oferă, cum spune Valéry, primul vers.

Semnificativ asupra viziunii anticilor în marginea inspiraţiei este dialogul platonic *(Ion* – sau *Despre Iliada*, dialog peirastic – traducere Dan Sluşanschi şi Petru Creţia, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976) – dialog purtat între Ion, rapsod şi bun comentator al lui Homer şi Socrate, ultimul îi desluşeşte de ce, cînd vorbeşte despre Homer, este mai inspirat şi mai aplicat, nu şi în cazul altor poeţi: „Într-adevăr, nu în virtutea unui meşteşug poeţii epici toţi cei buni, dau glas tuturor acestor frumoase poeme, ci fiind pătrunşi şi de harul divin; la fel stau lucrurile şi cu bunii poeţi lirici: la fel cum cei cuprinşi de frenezia coribantică nu sînt, cînd dansează, în minţile lor, tot aşa nici poeţii lirici nu sînt în minţile lor cînd alcătuiesc frumoasele lor cînturi, ci, de cum se cufundă în armonie şi în ritm, ei sînt cuprinşi de avînt bahic şi, stăpîniţi de el – asemenea bacantelor care, cînd sînt în stăpînirea lui, scot miere şi lapte din rîuri, nu însă şi cînd se află în minţile lor – cu sufletul poeţilor lirici, după propria lor mărturie, se petrece acelaşi lucru. Într-adevăr, nu ne spun oare poeţii că îşi sorb cîntările din unda izvoarelor de miere care curg în anume grădini şi vîlcele ale Muzelor şi ni le aduc nouă întocmai ca albinele, plutind şi ei la fel în zbor? Şi e adevărat ce spun: poetul e o făptură uşoară, înaripată şi sacră, în stare să creeze ceva doar după ce-l pătrunde harul divin şi îşi iese din sine, părăsit de judecată. Cît îşi păstrează judecata, nici un om n-are puterea să creeze poezie sau să dea glas, în vers, unei preziceri…

Iar divinitatea le ia poeţilor mintea, lor şi prezicătorilor şi profocilor, şi îi foloseşte ca pe nişte slujitori ai ei tocmai pentru ca noi, ascultîndu-i, să ne dăm seama că nu ei, lipsiţi cum sînt de mintea lor, sînt cei care spun lucruri de atîta preţ, ci că cea care vorbeşte, glăsuind prin mijlocirea lor, este divinitatea însăşi".

Aristotel, în *Poetica* sa, vede cu totul diferit de Platon şi nu dă credit *harului divin*, nici că divinitatea ar lua *poeţilor mintea*. Pentru Stagirit *două*

sînt cauzele ce par a fi dat naştere poeziei (observăm că nici pentru el cauzele nu sînt o certitudine, ci doar *par a fi*) *amîndouă cauze firești*: „Una e darul înnăscut al imitaţiei, sădit în om din vremea copilăriei (lucru care-l şi deosebeşte de restul vieţuitoarelor, dintre toate el fiind cel mai priceput să imite şi cele dintîi cunoştinţe venindu-i pe calea imitaţiei), iar plăcerea pe care o dau imitaţiile e şi ea resimţită de toţi, Că-i aşa, o dovedesc faptele". A doua cauză o decelăm în următoarea frază: „Darul imitaţiei fiind prin urmare în firea fiecăruia, şi la fel şi darul armoniei şi al ritmului (se vede doar bine că măsurile sînt simple împărţiri ale ritmurilor), cei dintru început înzestraţi pentru aşa ceva, desăvîrşindu-şi puţin cîte puţin improvizaţiile, au dat naştere poeziei" (traducere D.M. Pippidi, Editura Academiei, 1965).

Pe acest subiect destul de explicit se arată Liviu Rusu în *Eseul...* său: „Celor două tipuri de inspiraţie le corespund două caracteristici adesea observate in procesul creaţiei artistice: *depersonalizarea* şi *personalizarea.* Depersonalizarea se refera la inspiratia-joc, personalizarea la inspiraţia-efort. În primul caz artistul încearcă sentimentul ca inspiraţia e în afara voinţei lui, că nu-i aparţine, că îi vine dintr-o sursă străină.

În cazul personalizării artistul se simte autorul actului sau, se simte cauza apariţiei imaginii în conştiinţă.

Cum se explică această diversitate de aspecte ale inspiraţiei? Ea se explică prin dublul plan, inconştient şi conştient, pe care se desfăşoară imaginea inspiratoare. O imagine datorată unei elaborări conştiente ne dă sentimentul neîndoielnic al apartenenţei. Dacă impulsurile inconştiente n-ar ajunge în conştiinţa noastră, noi am ignora existenţa lor, nu le-am simţi ca aparţinîndu-ne. Altfel se întîmpla în cazul inspiraţiei-joc în care imaginea este în întregime pregătită în inconştient. Ea apare în conştiinţă aproape pe neaşteptate, de aici sentimentul că a fost «primită» de undeva, de la o fiinţă superioară. De aici credinţa celor vechi în intervenţia muzelor, de la care inspiraţia ar primi ideea generatoare. Muza, care animă inspiraţia, e în realitate bogăţia experienţei interioare a artistului însuşi, care elaborîndu-se fără concursul conştiinţei şi voinţei lui, îi creează senzaţia intervenţiei unor puteri necunoscute, care ar lucra pentru dînsul.

În afară de elaborarea inconştientă, o altă cauză a sentimentului de depersonalizare este intensitatea viziunii apărute în conştiinţă, intensitate datorată unei puternice inspiraţii, uneori asemănătoare halucinaţiei. Unii artişti, într-adevăr au impresia că văd sau aud ceea ce nu e decît produsul imaginaţiei lor. Ei încearcă sentimentul că acestea se petrec independent de voinţa lor şi de persoana lor. Este mai adesea cazul inspiraţiei-joc, deoarece pentru a lua drept reale faptele imaginaţiei, trebuie ca acestea să fie elaborate mai mult sau mai puţin complet în inconştient şi să surprindă conştiinţa. Cauza acestor imagini vii este forţa efervescenţei interioare".

Poezia, ne asigură Benedetto Croce în lucrarea sa: *Poezia. Introducere în critica și istoria poeziei și literaturii* (Ed. Univers, 1972, traducere Șerban Stati) *este transfigurarea sentimentului*: „Poezia creează ea însăşi, ca orice altă activitate spirituală, problema o dată cu soluţia, forma o dată cu conţinutul, care nu este materie informă, ci materie formată. Înainte să scapere scînteia poetică, nu există figuri conturate în lumină sau umbră, nu există decît întunericul. Şi doar această scînteie radiază lumina, lumina datorită căreia naşterea lui Homer a fost asemuită cu răsăritul soarelui pe pămînt, iar «claritatea homerică» a rămas şi astăzi atributul oricărei poezii adevărate".

Iar cînd vorbeşte despre *expresia poetică*, trimite la admiraţia vechilor greci, nu mai puţin la uimirea lor în faţa acestui miracol, poezia: „Într-atît de uimitoare şi aproape miraculoasă le-a părut vechilor greci poezia, încît au atribuit-o unei suflări sacre, unui entuziasm, unei furii, unei nebunii divine; iar pe aezi i-au deosebit de ceilalţi muritori, cinstindu-i ca pe nişte inspiraţi ai zeilor, discipoli predilecţi ai Muzei, al căror cîntec pătrunde tăriile cerului. Nici modernii nu au refuzat cu totul poeţilor acelaşi tribut de omagii; într-adevăr, ei sînt şi azi înconjuraţi de unanimă admiraţie şi de un fel de protecţie respectuoasă; lor mai cu seamă, dacă nu chiar în exclusivitate, le este rezervat privilegiul «inspiraţiei» şi harul «genialităţii». În sens strict, inspiraţia, genialitatea şi acel *quid divinum* se află în orice fiinţă şi în orice operă umană, care altfel n-ar fi cu adevărat omenească. Relieful pe care aceste caractere par să-l primească în creaţia poetică rezultă însă tocmai din raportarea individualului la universal, a finitului la infinit, raportare inexistentă ori inexistentă în felul acesta anume, în practică şi în pasiune, unde are doc mişcarea inversă, şi care există de asemenea în gîndire şi în filosofie, dar în mod secundar şi prin medierea poeziei. Faţă de cunoaşterea filosofică, cea poetică a fost simţită ca ceva deosebit; mai mult decît o cunoaştere, ea a trezit ideea de producere, de formare, de plăsmuire, de ποιετν, de unde şi numele păstrat în limbile noastre; în legătură cu poezia a fost pentru prima dată părăsit conceptul de cunoaştere ca *receptare* şi afirmat acela de cunoaştere ca *facere*".

În *Cuvînt despre poezie*, Paul Valéry, iluminează cele două definiri ale cuvîntului poezie: „El desemnează mai întîi, un anumit gen de emoţii, o stare emotivă particulară, care poate fi provocată de obiecte sau împrejurări foarte diferite. Spunem despre un peisaj că este poetic; spunem acelaşi lucru despre o împrejurare din viaţă; uneori spunem la fel despre o persoană.

Dar există şi o a doua accepţie a termenului, un al doilea sens restrîns. *Poezie,* în acest sens, ne face să ne gîndim la o artă, la o ciudată

industrie al cărei obiect este acela de a reconstitui emoţia desemnată de primul sens al cuvîntului.

Să restitui emoţia poetică după voinţă, în afara condiţiilor naturale în care ea se produce spontan şi prin intermediul artificiilor de limbaj, aceasta este intenţia poetului şi ideea ataşată numelui de *poezie,* luat în al doilea sens" (*Poezia. Dialoguri. Poetică şi estetică*, traducerea Ştefan Aug. Doinaş, Alina Ledeanu şi Marius Ghica, Ed. Univers, 1989).

Şi tot aici, creatorul *Cimitirului marin* pune în lumină şi efortul poetului în realizarea poeziei, recunoscînd totodată şi clipa iluminării: „Or, experienţa ca şi reflecţia ne arată, dimpotrivă, că poemele ale căror perfecţiune complexă şi fericită dezvoltare ar impune, în modul cel mai puternic, cititorilor săi uimiţi, ideea de miracol, de rezultat norocos, de împlinire supraomenească (din cauza unei alăturări extraordinare de virtuţi pe care le putem dori, dar nu sperăm să le întîlnim reunite într-o operă), sînt în acelaşi timp capodopere de muncă; sînt pe de altă parte monumente de inteligenţă şi de travaliu susţinut, produse ale voinţei şi ale analizei, presupunînd calităţi prea numeroase pentru a putea fi reduse la produsele unui aparat care înregistrează entuziasmul ori extazul. În faţa unui frumos poem, de o oarecare întindere, simţim foarte bine că sînt prea puţine şanse ca un om să fi putut improviza – fără nici o revenire, fără nici o altă osteneală decît aceea de a scrie sau de a emite ceea ce-i vine în minte – un discurs foarte sigur de sine, dispunînd de resurse continue, de o armonie constantă şi de idei întotdeauna fericite, un discurs care să ne încînte pe tot parcursul său, în care să nu se afle nici un accident, nici o urmă de slăbiciune şi de neputinţă, din care să lipsească acele supărătoare incidente ce rup încîntarea şi ruinează universul poetic despre care vă vorbeam mai devreme.

Asta nu înseamnă că nu trebuie, pentru a fi poet, şi altceva, o anume *virtute* care să nu se descompună, să nu poată fi analizată în acte definibile şi în ore de muncă. *Pegas-Abur, Pegas-Oră* nu sînt încă unităţi legale de forţă poetică.

Există o calitate specială, un fel de *energie* individuală proprie poetului. Ea apare în el şi îl revelează sieşi în anumite clipe de mare preţ.

Dar ele nu sînt decît clipe, iar această energie superioară (adică aceea pe care nu o pot forma sau înlocui nici o altă energie a omului): *nu există sau nu poate acţiona decît prin scurte şi fortuite manifestări*".

Şi în finalul *Cuvîntului despre poezie* – conferinţă pe care a susţinut-o la Universitatea des Annales, pe 2 decembrie 1927, prezintă sintetic esenţa poeziei: „Cu certitudine, esenţa poeziei este o emoţie caracterizată prin forţa expresivă spontană pe care o dezlănţuie. Dar sarcina poetului nu poate consta în a se mulţumi să încerce doar acea senzaţie. Expresiile provenite din emoţii nu sînt decît în mod accidental *pure,* ele poartă cu

sine multe reziduuri, conţin numeroase defecte al căror efect ar fi să tulbure dezvoltarea poetică şi să întrerupă rezonanţa prelungită pe care trebuie să o provoace, în final, intr-un suflet străin. Căci dorinţa poetului, dacă tinde spre culmile artei sale, nu poate fi alta decît aceea de a introduce un suflet străin în divina durată a vieţii sale armonice, în timpul căreia se compun şi se măsoară toate formele şi de-a lungul căreia se schimbă *răspunsurile* tuturor puterilor sale senzitive şi ritmice.

Inspiraţia aparţine, însă, şi este destinată cititorului, aşa cum poetului îi revine dreptul de a ne determina să ne gîndim la ea, să credem în ea, să facem ceea ce trebuie, astfel incit să nu putem atribui decît zeilor o operă prea împlinită sau prea emoţionantă ca să poată ieşi din mîinile nesigure ale unui om. Obiectul însuşi al artei şi principiul artificiilor ei este cu siguranţă acela de a comunica impresia unei stări ideale, în care omul ce ar putea-o obţine ar fi capabil să producă spontan, fără efort, fără slăbiciune, o expresie măreaţă şi minunat ordonată a naturii sale şi a destinelor noastre".

Susţinător al viziunii aristotelice din *Poetica* şi neîncrezător în argumentaţia lui Socrate din dialogul platonician *Ion*, Benedetto Croce concede în *Poezia* că există o iluminare, o clarviziune care îl vizitează pe poet şi luminează pe cititor: „Poezia luminează însă minţile într-o străfulgerare, iar strădania omenească o urmează, antrenat de ea, fascinat, luînd de la ea cît poate mai mult; zadarnic îi cere să se oprească şi să se lase privită în toate trăsăturile chipului ei, căci ea a şi pierit. Cîteodată se reîntoarce şi se lasă privită mai pe de-a-ntregul, alteori însă nu, iar poetul rămîne cu cuvintele lui luminoase şi cu cele opace, care aşteaptă şi invocă raza care să le lumineze".

Şi Paul Valéry, pentru care travaliul asupra poemului este esenţial în edificarea acestuia, subliniază în cîteva rînduri prezenţa harului, a muzei, a darului supranatural în absenţa căruia nu-i cu putinţă naşterea poeziei: „Prin har divin ni se dă *fără plată*, acel prim vers; e rîndul nostru să-l modelăm pe al doilea în consonanţă cu primul, astfel încît să nu fie nedemn de fratele său supranatural. Toate resursele de experienţă şi spirit nu sînt prea mult pentru a-l face comparabil cu cel dăruit. Momentul iniţial este deci, şi pentru el, un dar «supranatural» care dă tonul la care vor trebui acordate apoi toate celelalte elemente care lipsesc pentru a forma o operă de artă".

„Poetul face un lung poem cu ajutorul şi ca urmare a unui singur *vers* care i-a venit mai întîi şi i s-a părut bun {adică *independent, autonom, găsit* – *cîştigat* definitiv) – cf. perfecţiunea.

Acest vers i-a venit într-o stare destul de asemănătoare visului, stare completă şi bine izolată – parţial – stare de funcţionare perfectă a unui sistem parţial – auditiv sau de altă natură.

Trebuie să faci cu acest vers un poem. Atunci romanul începe să se lungească, să se coordoneze – etc. iar dificultatea constă în a te pune din nou în stări demne de prima. Diabolic este să continui".

Şi ultimul la care apelăm, tot din *Caiete*:

„Bunul Dumnezeu/ Muza/ ne dă pe nimic primul vers – Dar noi trebuie/ e de datoria noastră/ să-l facem pe al doilea care să rimeze cu primul şi să nu fie nedemn de fratele său – supranatural. Niciodată nu sînt prea multe toate resursele spiritului şi toată experienţa pentru a-l face destul de asemănător versului primit în dar.

Cel care dispreţuieşte aceste resurse nu este demn de darul primit".

E de necontestat vizitarea poetului de către har, dar totodată prin creaţia sa el propune o viziune, una foarte personală, ce se naşte din viaţa lui psihică prin care îşi afirmă propria concepţie asupra lumii. Liviu Rusu remarcă acest proces în studiul său asupra creaţiei artistice: „Artistul creator pătrunde pînă în cele mai adînci cute ale existenţei psihice şi deci de acolo izvorăşte viziunea sa. Trebuie însă subliniat că această viziune asupra lumii, sau mai bine zis răspunsul la îndoielile sale, nu-l găseşte gata făcut, el nu găseşte o concepţie elaborată pe care o face pur şi simplu inteligibilă; nu găseşte decît un dinamism neîntrerupt, care îl sileşte *să-şi creeze el însuşi o viziune.* Viziunea asupra lumii, exprimată în opera de artă, nu este un dat, ci o creaţie. Fondul subiectiv al artistului nu conţine anumite idei prestabilite pe care ar fi suficient să le reprezinte sub o formă sensibilă, el conţine doar germenele *dinamic,* care dă naştere acţiunii. El trebuie să-şi creeze viziunea, acesta este destinul lui, fiindcă elucidarea enigmei lui interioare nu poate veni decît de la o acţiune creatoare proprie".

Talentul nu se poate împlini în absenţa culturii şi reversul este la fel de îndreptăţit, spontaneitatea şi disciplina lucrează întotdeauna solidar, realitate pe care o mărturiseşte şi Croce în studiul său: „Chiar şi vechea Poetică, după ce îşi propusese şi dezbătuse îndelung întrebarea dacă pentru formarea poetului este necesară natura sau arta *(natura an arte),* sfîrşea prin a conchide că una fără cealaltă nu poate face nimic – studiul fără talent îmbelşugat şi talentul brut fără şlefuirea disciplinei – şi că cele două forme converg spre un acelaşi scop *(coniurant amice)*".

Sufletul poetului este singurul *izvor* al poeziei sale, nu în afara tradiţiei poeziei, pe care şi-o însuşeşte şi o continuă prin propria sa voce: „Poetul, spune esteticianul italian, îşi învaţă meseria, aşa cum şi-o învaţă fiecare om: pe propriile speze; adică nu gratuit, nu cu plăcere, nu cu uşurinţă, aşa cum s-ar întîmpla dacă ar putea să înveţe făcînd exerciţii cu rezultate sigure, dacă ar putea învăţa înotul fără a se arunca în valuri şi fără a înghiţi apă sărată.

Autodidacticismul poetului nici nu poate fi redus la disciplina şcolară, nici nu poate fi ajutat sau complinit prin această disciplină. Şcoala serveşte literaturii, nu poeziei; şi, în cadrul literaturii însăşi, ea serveşte nu la formarea scriitorului, ce se formează singur şi aceasta doar atunci cînd îl animă un gînd sau o pasiune care în el se preface în stil, ci la a-i transmite acea învăţătură care poate fi transmisă: adică aceea de a înfrîna şi a şlefui primitivitatea expresiei imediate şi a-i da o formă armonioasă şi corectă.

Ceea ce nu se poate preda este spontaneitatea şi libertatea geniului, care, tocmai pentru că este geniu, ştie, prin propria sa muncă, să se regăsească pe sine în adîncul eului său şi să se alăture, prin mijlocirea disciplinei, geniului întregii umanităţi.

Disciplina comportă voinţă: iar geniul poetic este volitiv, tenace, răbdător, învingător al oricărei rezistenţe, victorios asupra oricăror piedici".

Shelley este convins că fără acea percepţie extrasenzorială a unei clarviziuni care provoacă naşterea poeziei nu am avea acces la creaţie: „Nu se poate spune: – Vreau să compun poezia! Nici cel mai mare poet nu poate aşa ceva, căci spiritul, cînd creează, este ca un cărbune pe jumătate stins, pe care un suflu invizibil, ca un vînt nestatornic, îl trezeşte la o trecătoare strălucire: această forţă vine dinlăuntru, aşa cum păleşte şi se schimbă culoarea unei flori pe măsură ce se deschide, iar partea conştientă a fiinţei noastre nu-i poate prevedea nici ivirea, nici dispariţia. Dacă acest suflu ar fi durabil în puritatea şi forţa lui originară, bogăţia rezultatelor ar fi incalculabilă. Atunci cînd începe însă compunerea, inspiraţia este deja la asfinţit, iar cea mai minunată poezie care a fost vreodată comunicată lumii este probabil o slabă umbră a concepţiei originare a poetului. Fac apel la cei mai mari poeţi ai zilelor noastre să spună dacă nu este greşită afirmaţia că cele mai frumoase fragmente de poezie sînt produse prin meşteşug şi efort" (*A Defence of Poetry*).

Poezia, creatorul ei şi cititorul sînt într-o necesară simbioză, una care iluminează destinul poetului, inspirat ilustrată de un fragment din poezia lui Guillaume Apollinaire, *Frumoasa roşcată*: „Voi a căror gură făcută-i după chipul lui Dumnezeu/ Ea fiind ordinea însăşi/ Arătaţi-vă îngăduitori cînd ne asemuiţi/ Celor ce fuseră desăvîrşirea ondinei/ Pe noi care pretutindeni pîndim aventura/ Nu vă sîntem vrăjmaşi/ Vrem să vă dăm în stăpînire ciudate şi largi întinsuri/ Unde misterul în floare momeşte pe cine vrea să-l culeagă/ Întîlneşti acolo focuri înmugurind culori nemaiarătate ochiului/ Cărora se cade să le dai chip sau fire/ Noi vrem să răscolim bunătatea ţară unde cuvintele amuţesc în nisip/ Şi-apoi timpul ce poate fi gonit sau întunat/ O-nduraţi-vă de luptătorii pururi pe graniţa/ Dintre viitor şi nemărginire/ Milă pentru greşelile milă pentru păcatele noastre" (traducere Ion Caraion).

Poetul prin intuițiile sale ce se îmbracă liric la intervenția unui eveniment exterior, niciodată cunoscut și imposibil de provocat (deși există iluzia, pentru unii, că ar fi posibil de provocat, la fel cum ai apăsa pe un buton care pornește o mașinărie capabilă să declanșeze procesul de creație), proces ce se află sub lumina harului și doar acuta lui percepție extrasenzorială îi asigură șansa de a accede la creație, la scrierea poemului.

Metafora lui Benedetto Croce, *Poetul este harfa eoliană pe care un suflu al universului îl face să vibreze*, este încă un argument în favoarea percepției extrasenzoriale asigurată pentru clarviziune, una prin care poezia se naște spre bucuria spiritului.

Viitoarele numere vor avea ca temă:

2018 – *Poezie și virtute*
2019 – *Poezie și avatar; Poezie și metempsihoză, Poezie și mîntuire; Poezie și Înviere*
2020 – *Poezie și dans; Poezie și matematică; Poezie și inteligență, Poezie și rațiune*

POEZIA CRIMEII A CONSTITUIT UN IZVOR NESECAT DE VALORI ARTISTICE

– convorbire cu **Güner Akmolla** –

Cu ceva timp în urmă am publicat o altă convorbire[1] cu doamna Güner Akmolla (membru al USR filiala Constanța, și al Uniunii Scriitorilor tătari din Crimeea), în care am discutat despre diverse subiecte, de la chestiuni legate de viața și cariera literară a domniei sale la altele ce țineau de Crimeea și de comunitatea tătară din România ieri și azi. Între timp, am colaborat la mai multe proiecte care s-au concretizat în traduceri în și din limbilor română și tătară/ turcă, cărți care țin de istoria literară ș.a. Cea mai recentă este transpunerea în limba română a Istoriei literaturii tătare*[2], semnată de Riza Fazîl și Safter Nogaev. Pornind și de la asta, dar și de la alte demersuri ale noastre, am ajuns la ideea acestei convorbiri despre literatura tătarilor în general, a celor din Dobrogea în special.*

Marius Chelaru: Am discutat de multe ori, și aici și în Crimeea, cu autori de acolo, între care Riza Fazîl[3] (care a murit în anul în care a fost, din nou, ocupată Crimeea de către Rusia), despre poezia orientală cu formele acesteia. Să începem, cu gândul și la „Istoria" lui Riza, cu felul în care s-au dezvoltat, în Crimeea, aceste forme de poezie care au „călătorit" în lumea islamică, și cu eventualele particularități.

Güner Akmolla: Crimeea e locul de naștere a valorilor culturale pentru Orient. Istoria Hanatului, poziția geo-politică, originile crimeene ale marilor poeți ai Lumii Islamice (Aşik Ömer[4], Gevheri[5], Qîrîmiy[6], Hanii

[1] „M-am format în cadrul spiritualității românești, redând culoarea spiritualității tătare crimeene" – „Convorbiri literare" aprilie 2011; „Carmina balcanica", nr. 7, 2011.

[2] R. Fazîl, S. Nogaev, *Istoria literaturii tătare crimeene,* îngrijire ediție, cuvânt de introducere, note: M. Chelaru, traducere: G. Akmolla, Editura StudIS, Iași, 2017, 660 p.

[3] Am publicat o convorbire cu Riza Fazîl, președintele Uniunii Scriitorilor Tătari din Crimeea *Ne străduim să fim la înălțimea înaintașilor:* „Convorbiri literare", oct. 2011.

[4] Aşık (din arabă: asheq, îndrăgostit) (armeană: ashugh) – poet/ recitator rătăcitor, întâlnit în Turcia, Azerbaidjan, Georgia, Turkmenistan, Armenia, Iran ș.a. Ades cântă/ se acompaniază la saz (tip de lăută). Se spune și că își au originea în practicile șamaniste; numiți în vechime bakhshi, baxşı, dede, ozan ș.a. Âşık Ömer – secolul al XVII-lea. Se spune că ar fi scris 484 de poeme, în 384 folosind ritmul aruz. Dintre aceste 384 – 12 sunt gazeluri, 11 – müseddes ș.a. Celelalte 59 sunt în formula semâî, 51 – gazeluri, 5 murabba, apoi muhammes, müseddes.

[5] Mustafa Gevheri (sec. al XVII-lea).

[6] Am întâlnit doi poeți cu acest nume: Abdulgafar Qîrîmiy (secolul al XVIII-lea) și Seyid-Ahmed Qîrîmiy (nu se știu anii nașterii/ morții). S-a mutat în Crimeea venind din imperiul Altîn Orda. Primul han al Crimeii, Agi (Hagi) Gheray se afla atunci pe tron.

Crimeii care au scris poeme au ilustrat toate speciile liricii orientale, soţiile culte şi talentate ale hanilor; ideea nu-mi aparţine, aşa a scris Mai Marele nostru Riza Fazîl la pagina 77, ediţia în limba tătară crimeeană, la pagina 163 în ediţia română. Citez doar două versuri din poetul Gevheri, considerat clasicul sec. al XVII-lea:

„Gevheri, este de fapt, numele Mustafa,
Dintr-o sublimă picătură m-au creat aşa."

Limba tătară crimeeană a stat la baza limbilor literare ale popoarelor frate, cum spun cei de acolo, din Asia.

M.C.: Pe de altă parte, cum a fost literatura/ poezia în Crimeea, în perioadele din vremea hanatului şi până la… „anexare", din nou, cu gândul şi la *Istorie*?

G.A.: Poezia Crimeii a constitut un izvor nesecat de valori artistice, lingvistice, nu mai vorbim de cele istorice; de aici au plecat în vasta lume a Orientului iubitor şi creator de poezie titanii versului, precum cei numiţi mai sus, la care adăugăm alte nume celebre de la Bagdad la Cairo: Izzi[1], Leylia[2], Geanmuhammed[3], Menli Gheray Han[4], Rahmi[5], Şefiy[6], Divane[7], Halim Gheray Sultan[8], Kefevi[9], Selami[10], Orlî Seyit[11], Eşmîrza[12]... Citäm:

„Cu grijă s-a aflat calea apei, luptele grele istoria au astupat
Dacă mai sunt date istorice, ele vor fi văzute la Şam[13] şi la Bagdad.
De vei citi despre Şeyhi vei afla originea propriilor strămoşi:

---

[1] Abdul-Aziz Efendi - Izziy (1611-1694/ 95)
[2] Probabil Leylia Bikeci (nu se ştiu anii naşterii/ morţii)
[3] Secolul al XVII-lea; Opera sa, *Togaybey*, are 2000 de versuri.
[4] Poetul Menli Gheray Han (1445-1514). A pus bazele Hanatului Krîm/ Crimeea, separându-l de imperiul Altîn Orda.
[5] Mustafa Rahmi Efendi (? – 1751).
[6] Seyid Mehmed Şefiy (? – 1671/ 72).
[7] Selim Divane (? – 1757).
[8] Halim Gheray Sultan – (1772 – 1823). Fiul unuia dintre ultimii hani crimeeni, Şahbaz Gheray. S-a născut în Crimeea, cea mai mare parte a vieţii lui a trecut în afara Crimeii.
[9] Am întâlnit doi poeţi cu acest nume: primul, la care se referă G.A., Ibrahim bin Ali Kefeviy, din Kefe; scriitor renumit şi istoric al Crimeii tătare. În anul 1736 a scris opera istorică *Evocarea hanilor tătari şi a Daghestanului şi a Moscovei, precum şi a ţărilor din stepa kîpceagă*, cu care şi-a câştigat notorietatea. Talib-i Kefevi (pseudonim literar: „Talibi") A scris cartea *Tarih-i Al-i Osman/ Istoria familiei Osman*
[10] Probabil secolele XVI-XVII. Nici Riza Fazîl, în Istorie, nu dă date despre acesta.
[11] Orlî Seit-Halil; secolul al XIX-lea. Nu sunt documente despre el. În *Istoria* sa R. Fazîl citează pe Basîr Gafar, care scria, în revista „Yîldîz", 1980: „în anul 1840 un om numit Orlî Seit-Halil a colindat mergând pe jos întreaga Crimee, apoi a scris *Legenda Crimeii*".
[12] Eşmîrza Qart (qart – bătrânul"), secolul al XIX-lea.
[13] Sirienii, arabii spun Damascului, între altele, şi ash-Shām, pe scurt, Şam.

„Vino, bea din paharul înţelepciunii, aici e cişmeaua fericirii”.
(Şeyhi, 1666-1732, din *Begayi-ul Fuzula*, 492, p. 196 din *Istorie*, ed. rom.)

M.C.: Şi, vorbind despre literatură, se poate discuta de o „racordare” a scriitorilor români de etnie tătară, în timp, la diversele trenduri şi curente literare de la noi şi din Crimeea?

G.A.: Într-un fel, da. De pildă, Memet Niyazi[1], Poetul Naţional al Dobrogei Tătare, a urmat linia deschisă de înaintaşi, care, firește, au plecat în lumea largă. Arta sa poetică ne cutremură şi azi, după o sută şi mai bine de ani, deoarece linia dintre cele două lumi, cea reală, muritoare şi cea de dincolo, a fost depăşită poetic de urmaşi precum Negip Hagi Fazîl[2], Şayp Veli Abdula[3]. Eroul naţional tătar „cere” doar dreptul de a avea un loc de mormânt în Patria sa! Poetul şi militantul patriot din Aqbaş/ Albeşti îl roagă pe cel care i-a fost profesor să-l înduplece pe Alla să accepte ruga tătarilor, în caz de se va afla în rai şi în faţa Creatorului...

M.C.: Discutam şi în Turcia, şi la noi şi cu dvs., dar şi cu, de pildă, doamna Emin Emel, despre faptul că în zona Dobrogei aceste forme de poezie nu au fost practicate de timpuriu (cel puţin nu se ştie până acum), de fapt mai deloc până către vremurile noastre, şi atunci foarte puţin, nici de turcii, nici de tătarii de aici. De ce credeţi că s-a întâmplat asta?

G.A.: Migraţia a dus la pauperizarea unui popor asuprit de secole. Cultura era apanajul celor avuţi şi aceştia plecau din Dobrogea spre marile centre culturale ale întinsei lumi islamice, la Istanbul, Şam, Cairo, Bagdad... În Crimeea, la Solhat sau Vechiul Krîm sau Starîi Krîm, am auzit expresia: „A plecat la Îraq”, şi întrebând gospodina despre originea şi sensul expresiei am aflat că „Îraq” însemna un loc foarte îndepărtat, de unde nu se mai revenea! Aceia nu mai reveneau la locul de origine din „n” motive, cum ar fi lumea creştină care nu-i agrea, ci-i izola, lipsa de cultură şi spaima pentru dispariţia unei străvechi civilizaţii. Cei rămaşi se rezumau la o existenţă simplă şi doar de supravieţuire! Se visa revenirea în Patrie şi la vechea orânduială a valorilor neamului.

„Poporul român este cel mai tolerant neam dintre toate celelalte!”

M.C.: Dar formele de poezie populară? (ne amintim şi că Mustegep Ülküsal nota, în *Tătarii – turci – crimeeni, trecutul – prezentul – viitorul*, carte pe care aţi tradus-o în română, că, de fapt, culegătorii de folclor au apărut la tătari abia după 1917)

[1] Memet Niyazi (30.11.1878 – 29.11.1931); născut în România, Dobrogea, sat Aşcilar/ Vânători, în apropierea Mangaliei.
[2] 1906-1948. G. Akmolla a publicat Negip Hagi Fazăl, *Opere complete*, ed. a III-a, 2009.
[3] 1913-1991. Recent, G.A. a publicat un roman despre viaţa lui - *Şayp, fiul lui Qurtveli*.

G.A.: Marele Mustegep Ulkusal dedică în opera sa clasică, *Tătarii Turci-Crimeeni (trecutul-prezentul-viitorul)*, Istanbul 1980, tradus de noi în română în anul 2006[1], un capitol intitulat „Literatura Populară Crimeeană" paginile 196-199, în care scrie, cu regret, că aceste „comori" au apărut abia după 1917. Şi în perioada ţaristă fiii tătarilor avuţi studiau atât în Orient, cât şi în Occident. Hanii, mai ales, cunoşteau cultura lumii! Dar eu atribui apariţia culegerilor folclorice anului 1917 acelei „speranţe" legate de „eliberarea popoarelor tătare-turce de jugul ocupaţiei străine. Ulkusal mai scrie că legendele crimeene sunt prezentate în limba tătarilor din zona de litoral, în dialectul oguz, în timp ce şânurile, proverbele, elegiile sunt scrise în dialectul kîpceak. Traducându-i până azi cele două opere, cea de sus şi opera biografică, *O viaţă în slujba Crimeii*, Ankara, 1999, adeseori m-am întrebat dacă acest om ar mai fi scris ceea ce a lăsat posterităţii, în situaţia în care s-ar fi aflat în România, el care a fost trimis ca reprezentant tătar crimeean la Berlin în 1942? De aici, din România, cine l-ar fi susţinut spiritual, dar şi material, în perioada comunistă? Tot de la el am reţinut două afirmaţii pe care le-am cultivat în activitatea mea literară, şi nu numai: 1 – „poporul român este cel mai tolerant neam dintre toate celelalte!" 2 – „timp de 11 ani am editat revista „Emel" şi nimeni nu m-a întrebat „măi, tătare, ce scrii tu acolo?"

M.C.: Cum am mai discutat, vizitând comunităţile române din afara graniţelor noastre de stat, din zone mai apropiate sau mai îndepărtate, am văzut cu câtă greutate îşi mai păstrează, uneori, fie şi parte din tradiţii. La fel e şi cu limba, uneori, cu numele, cu viaţa de zi cu zi. Deşi în perioada modernă au fost nume importante ale literaturii tătare născute aici, deşi s-a scris poezie luată în seamă în lumea turcă, astăzi totuşi tot mai puţini tineri par să mai fie interesaţi să lucreze în presa de limbă maternă (fie ea turcă sau tătară) din Dobrogea. Ştiu că, de pildă, nu găsiţi la semeni decât extrem de greu sprijin pentru revista „Emel". Mai contează pentru tinerii tătari aceste lucruri?

G.A.: Din păcate, aveţi dreptate. Este cursul „firesc" al asimilării. Eu însămi simt povara de a nu fi majoritar. O viaţă de om nu poate rezolva secole de supunere.

M.C.: Dacă vi s-ar cere, aţi putea face o scurtă trecere în revistă a literaturii turcilor şi tătarilor de la noi după 1900 până în 1989?

G.A.: Îmi este foarte greu... au murit comuniştii anilor 1950-1970 dar au rămas copiii lor! Cercetaţi, vă rog pe cine avem în parlamentul sau guvernul României. Am scris în 2014 *Istoria* şi *Istoria Literaturii Tătarilor*

[1] Am semnalat-o în „Oglinda literară", numărul 105.

Crimeeni din România[1], operă bilingvă, în care am analizat şi literatura. Redau un rezumat din capitolul „Perioada comunistă", pagina 202:

„Perioada comunistă

Cărţile scrise în perioada comunistă, fie volume istorice, fie ziare, reviste, au fost oarecum prezente, dar valoarea lor literară şi real-istorică a fost mică. Ismail Ziyaeddin (1912-1996) era înzestrat, cult, capabil, era un intelectual de marcă, el reunind punţi de cultură. Din generaţia sa doar el n-a fost arestat, deşi participase la toate activităţile naţionaliste, figurând pe primul loc în ce priveşte literatura epocii comuniste, ca valoare!

În realitate, comunismul a început pe 23 august 1944, odată cu intrarea ruşilor, s-a prelungit tranziţia încă 3 ani, până la suprimarea mişcărilor de opoziţie, timp în care, inteligenţa română şi a noastră a cunoscut coşmarul. Negip a fost omorât, ceilalţi s-au împrăştiat „aderând" la comunism, în 1952 a fost arestat un grup de 39 de naţionalişti tătari, ei au rămas până prin 1964 în detenţie. Cei care au supravieţuit, au trăit în uitare, izolare sau în interesul comuniştilor. În acei ani a avut loc şi revoluţia anticomunistă maghiară, comuniştilor maghiari li s-au alăturat şi ai noştri, editura Kriteryon a tipărit opere acceptate şi ordonate de Moscova.

„Mi-e vocea tăiată
Totuşi strig
Ţipă, fiule, când poţi,
Adevărata viaţă e aici, pe pământul matern
Restul e poveste".
(Y. Memedemin, *Renkler*, Kriterion, 1988, pag.13)

Cântecele populare, manelele, evocau fericirea dată de comunism, umilindu-se:

„Rânduri, rânduri de porumb
Prizonierii se ascund
De la bogaţi folos n-avem
Noi comunismu-l vrem."
(Bostorgay, *Culegere de Folclor Tătar*, Kriterion, 1980, pag.130)

Dl. Ismail Ziyaeddin**,** om cu o cultură orientală de seamă, cu ideologie „sănătoasă", ca autor situându-se deasupra proletcultismului epocii, creează o literatură tătară crimeeană autentică, originală, exprimând dragoste de neam şi de ţară, în: *Oylau, Tepreş, Toy* (*Povestea lui*

[1] G. Akmolla, *Tarih ve edebiyat tarihî Romanya'da yaşğan qiritmtatarlarin.* Compendiu, ediţie în limba tatară, prefaţă:: Halil Ibrahim Ozdemir, Editura StudIS, Iaşi, 2014, 90 p; *Istoria şi Istoria literaturii tătarilor crimeeni din România*. Compendiu, prefaţă: M. Chelaru, cuvânt de deschidere: H.I. Ozdemir, Editura StudIS, 2014, 236 p. Le-am semnalat în diverse reviste, începând cu „Convorbiri literare".

Akkî şi a lui Sadet), *Ballar Uşun / Pentru Copii, Căciula şi Încălţămintea, Ciora Batîr* (teatru, 1940). Poetul s-a născut în Constanţa, a studiat la şcoala turcă, apoi la Seminar, absolvind primul.

„Timpul e bun! Ceru-i senin
Pădurea de la Murfatlar e verde
Musafirii se adună de oriunde
Toţi sunt de preţ şi toţi ne vin.
Nici nu se vede drumul acum
Bărbaţi-femei, tineri-bătrâni,
Din zori puhoiul l-au pornit
Din Dobrogea mare au tot venit"
(*Tepreş*, vol. *Toy*, Editura Kriterion, Bucureşti, 1992, pag. 22-26)

„Eu tot în limba strămoşească voi cânta, voi plânge,
Când limba mea va suferi, lacrimi vărs, jalea mă frânge
Căci simt cât de mult eu limba mi-o iubesc, ce frumoasă e,
Şi aurul galben dispare când scriu în limba nemuritoarelor poeme."
(vol. *Toy*, Editura Kriterion, Bucureşti, 1992, pregătit de A. Nagi, p. 19)

Operele create după 1990 impuneau o temă istorică; pentru a ieşi din drumul rătăcitor al comunismului, era nevoie de cunoaşterea adevărului istoric, în special pentru cei tineri, dar, cei „răi" nu au permis. Termenii *Crimeea, Ulkusal, Negip, patrie*, ni s-au interzis în continuare. Comuniştii noştri, inculţi şi ticăloşi, au crezut că lumea, cultura, literatura, istoria, începe şi se termină cu ei! Cine va suporta ruşinea, păcatul, oare? În anii 1996-98 în Constanţa presa era bombardată cu un anunţ ruşinos: intelectualii tătari erau invitaţi la UDTTMR pentru a formula un alfabet! Noi, până atunci, n-am scris? N-am avut literatură? Alături de noi, armenii serbau 3.000 de ani de alfabet! Era durere şi ruşine, alfabetul inventat nu este propriu şi nu era nevoie, atâta vreme cât alfabetul turc aparţinea de la 1928 lumii turce!

Am tipărit, în acei ani, volumul *Vatan* (1999) apoi următoarele volume, în tătară, turcă sau în volume bilingve, fiind redactate şi graţie alfabetului român, în mod corespunzător!

Ali Osman Bekmambet (1912-2013) rostea aceste cuvinte la una dintre adunările uniunii tătare din anii 1990-91: „sunt mândru că eu am militat pentru poporul meu cu părinţii voştri, acum sunt alături de voi, deşi am stat ascuns 2 ani pe la prieteni, am fost condamnat la 20 de ani şi timp de 12 ani am fost închis". Atunci l-am denumit *Eroul nostru în viaţă!* Naţionalist tătar şi membru de frunte al partidului român de rezistenţă şi luptă anticomunistă (legionar) el a continuat să lupte şi după eliberare, editând, în 2002, în tătară, ca un dar al nepoatei Axel, apoi în 2003, bilingv, opera sa despre detenţie (unică*) Zilele vieţii mele*. Evocări istorice precum întâlnirea sa cu M. Ulkusal, organizarea, copilăria, seminarul, revista „Emel", se integrează memorialisticii închisorilor comuniste (operă unică, posibil şi din reţinerea de a nu-i supăra pe români!) neuitând pe eroi ca Negip sau lotul acestuia: „După omorârea lui Negip, după fuga în Turcia a

lui Amdy, cu Îrsmambet şi cu Mustegep, am ţinut o adunare secretă, punând la punct activitatea. D-na Sultan, soţia defunctului Negip ni s-a alăturat." Asemenea ştiri, referiri la tradiţii, la opere literare, sfaturi cumpătate tinerilor, texte folclorice aşezate la începutul cărţii le-am tradus în română, opera fiind o sursă de prezentare documentată la simpozioanele noastre: Naurez, Şeramazan, Şîyîldamay, Ey, Şuval, ey, Sarî Eşki, Teravi, Elveda. (*op. cit.* pag. 29-41)

Mai redăm un fragment: „Noi, tătarii, suntem acei oameni care iubim cultura, în fiecare sat întemeiat, lângă geamie se afla o fântână şi o odaie şcolară, unde copiii primeau învăţătură şi educaţie. În acest context eu mi-am început învăţătura în satul natal. Într-una din zile mama mi-a spus: «mâine te vei duce la şcoală.» După ce am sărutat mâna mamei, mâna tatălui, a bunicii, a bunicului, a rudelor prezente, am pornit pe drumul şcolii. Când am dus la frunte mâna mamei ea s-a bucurat foarte mult, m-a îmbrăţişat şi mi-a atârnat la piept o cămaşă de in. În acele vremuri cămăşile de in nu se cumpărau de la magazin ca acum; din timp ele erau ţesute în războiul de ţesut al familiei, pus în lucru mai tot timpul anului. Tata mi-a oferit bani, nu mai ştiu suma. De la rude am primit multe daruri, ştergare, colţare brodate, marame, prosoape, buzunare.(…) Mai aveam o sinie cu qatlama[1]. (…) Când am intrat în sala de clasă, sub privirile tuturor, am sărutat mâna învăţătorului meu şi i-am oferit tot ce adusesem. Aşa am început eu viaţa mea de şcolar, în anul 1920, în satul dobrogean Omerşah[2]." (pag. 15)

Dacă am prezenta scriitorii epocii, numărul lor ar creşte, dar trebuie să mărturisim că nu s-au efectuat analize critice, nu s-au stabilit criterii de valoare! Au scris în ordine alfabetică Amet Aledin, în română, Brăslaşu Cidem Narcis (având handicap locomotor), bilingv; Kerim Altay a umplut cu cărţi preajma sa, cu versuri ca următoarele, în traducerea noastră:

„Să se apropie de limbă,
Să viziteze istoria,
Să cunoască adevărul.
Lumea să ne admire.
Tu nu mai eşti tânăr, ci bătrân,
Tineri, parte să aveţi de ce e bun." (un volum din 2003, pag. 5)

Yaşar Memedemin a umplut şi el împrejurimile; iată, în traducerea mea, un fragment:

„Dacă Shakespeare nu scria în engleză,

[1] Foietaj specific sărbătorilor, echivalând cu baclavaua.
[2] Azi Valea Seacă.

Shakespeare nu era Shakespeare. (…)
Yaşar dacă nu scria în grai tătar,
Yaşar nu era Yaşar.

(*Nokta / Punct*, 2003, p. 42)

Din adâncurile neamului a răsărit un autentic talent: Hagi Amet Gemal (1942-2000), poet tătar de limbă română, ulterior şi de limbă tătară. Este, poate, singurul dintre noi care-şi merită apelativul *poet.* Temele îi sunt diversificate, satul, obiceiul, tradiţia neamului, datoria faţă de copii e sfântă ş.a. *Strămoşul* evidenţiază cu putere talentul şi respectul poetului faţă de istorie şi limbă:

„Călăreţ înfăşurat în atlaz albastru
Intrat din istorie în legendele noastre
Rănile adânci provenite din luptele grele
Gloria neamului în lumea cea mare purtând!

(*Derya/ Iubire cât valea*, 1999, pag. 11)

Sau *Marea şi Toamna*, o metaforă a existenţei:
„Miroase iarba de mare putrezită
Zadarnic gem valurile
Aruncate pe stânci
Căutând coloratele perle
Pentru a îmbrăţişa
Glezne feminine mult dorite."
(*Derya/ Iubire cât valea*, 1999, p. 33); Revista „Emel/ Ideal", nr. 27, iulie 2010, an 80, pe coperta 1 şi pe p. 1, în text bilingv, a adus un omagiu poetului devreme plecat dintre noi, publicând aceste două creaţii:

Mica geamie

Pereţii geamiei
Au absorbit glasurile
Străbunilor mei
Şi le păstrează.
Azi îmi pare o căsuţă din basm
Răsărită din iarba
Unde vin macii delicaţi.
Până şi muezinul
Cu mâinile asemeni aripilor
E din altă lume...
Aici lângă pereţii albi
Fotografia decolorată
A copilăriei –
Nevindecat regret.

Perveli/ Pecineaga

Satul meu, statornicit
În palma crăpată a stepei
Creşte cai
Mulaţi
Pe braţul vântului sărat.
Uriaşe focuri aprinde vara
În inima lui şi eu întâlnesc
Ciulinii vagabonzi
Cu sunetele-n vaier.
Oamenii stau ocrotiţi
În inima lui Allah.

Neuzat Yusuf, Enver şi Nedret Mamut, Agiemin Baubek, Şukriye Kerim, Negibe Şukri, Kiyaseddin Uteu, Mustafa Ali Mehmet, Ali Ekrem sunt

scriitori care s-au dedicat acestei misiuni istorice. Tematica *Patriei Crimeea,* preluată şi îmbogăţită de subsemnata, se aliniază pe linia traducerilor şi a creaţiilor originale, care cuprinde o gamă largă, precum legenda *Zidul Lacrimei* de Eşref Şemi-zade[1], sau culegerea *Hei, Limbă Maternă*[2], 2009, sau colecţia de 15 ani a revistei de cultură „Emel/ Ideal", volumele de poezie bilingve, eseurile, apoi cele două romane istorice bilingve, *Tatarlar/ Tătarii*[3], în două volume, 770 de pagini, şi *Qurtveli oğlı Şayp / Şayp, fiul lui Qurtveli*. Opera d-nei Şukriye Kerim e dedicată satului tătar, mai ales că a copilărit şi a îndrăgit acel sat minunat, Azaplar/ Tătaru, sat al renaşterii noastre culturale. Evocă cu patos şi talent lumea satului în poezia *Tellî Qorazîm/ Cocoşul meu împodobit*. Tinerii însă scriu în română pentru că nu cunosc altă limbă!

Poate că sunt ultima scriitoare de limbă tătară crimeeană în România

M.C.: Cum este, în viziunea dvs. literatura tătarilor şi turcilor din ţara noastră, azi?

G.A.: Sper ca, în imediat următorii ani, tinerii de azi care nu scriu nimic, nu citesc nimic, să-şi revină şi să acopere golul pe care noi îl vom lăsa. Dar ei vor scrie fie în română, fie în turcă. Atâta vreme cât relaţiile culturale cu Crimeea sunt întrerupte, ei nu vor cunoaşte limba maternă, civilizaţia, istoria naţională. Eu scriu bilingv pentru posteritate, poate că sunt ultima scriitoare de limbă tătară crimeeană în România, deşi eu am studiat numai în limba română la şcoală.

M.C.: Dar presa, literară sau nu?

G.A. : În prezent nu avem presă, nici literară nici de ştiri. Dar toată lumea este fericită...

M.C.: Reiau o întrebare mai veche: cât de importantă mai este cultura (cu notă aparte pentru literatură) în viaţa comunităţii tătare dobrogene?

---

[1] E. Şemi-zade, *Kozyaş Divar/ Zidul lacrimei*, poem, prefaţă în tătară: Şakir Selim, Crimeea, traducere din tătară şi prefaţa în română: G. Akmolla, Editura Boldaş, 2005, 144 p.; am semnalat-o în „Convorbiri literare", august 2017.

[2] *Ey*, *Ana tili!/ Ey, limbă maternă!*, antologie poetică bilingvă, română-tătară, versiunea română: G. Akmolla, Editura NewLine, Constanţa, an neprecizat, 134 p., am semnalat-o în „Poezia", iarnă 2010.

[3] G. Akmolla, *Tătarii*, roman istoric, vol. I şi II, 412 p + 356 p., prefaţă de Cecilia Patrahău, Editura Boldaş, Constanţa, 2011; am semnalat-o în „Cronica", octombrie 2011. Este poate cea mai importantă carte, de acest tip, despre această etnie, tradiţiile şi felul de a trăi.

G.A.: Se simte „gaura" pe care comunismul a creat-o, dispariţia intelectualităţii interbelice a generat omagiul inculturii, situaţia persistă. Exista prin anii 1955 un Liceu Pedagogic Tătar la Constanţa. I-am întrebat pe absolvenţi"cu cine au făcut limba şi literatura tătară." Nu ştiau. După arestarea profesorului lor de tătară, în 1952, băieţii au fost bucuroşi să joace fotbal.

M.C.: Am colaborat la diverse proiecte cu dumneavoastră, dar şi cu alţi colegi din comunitatea tătară şi turcă (amintim pe doamnele Emin Emel, Fatma Sadâc), am avut ocazia să întâlnesc scriitori tătari din România, care scriu şi în limba maternă, şi în română. Reiau o altă discuţie a noastră: ce înseamnă să fii scriitor de etnie tătară în România? Cum apreciaţi dumneavoastră că sunt cunoscute creaţiile lor în România, dar şi în Crimeea?

G.A.: A fi scriitor de etnie tătară este o sarcină grea, nu numai în România. Dacă nu scriu şi în tătară, ei nu sunt cunoscuţi în afară. Totdeauna am considerat că noi, tătarii de aici, trebuie să realizăm unitatea culturală.

Consider că actul cultural nu cunoaşte graniţe de niciun fel

M.C.: V-am întrebat şi altădată, dar azi cum aţi aprecia oportunităţile de publicare pentru un scriitor român de etnie tătară în România, şi în general? Care consideraţi dumneavoastră că este publicul ţintă (dacă acesta există) pentru scriitorul român de etnie tătară?

G.A.: În privinţa editării avem greutăţi – poate, în mare, ca orice autor din această ţară –, dar în România ne bucurăm şi de multă simpatie chiar din partea românilor! Publicul este eterogen, dar românii, chiar şi cei din diaspora, ne aud şi ne sprijină! Noi tătarii avem două proverbe: „dacă vrei ceva cu dinadinsul vei reuşi"; E de ajuns să începi, lucrul se va finaliza".

M.C.: În ultima vreme lucrăm şi la o serie de antologii în care mai mulţi autori din zona Moldovei, dar nu numai, vor fi, la dorinţa mea şi a lor, alături de autori/ autoare din Crimeea şi Dobrogea, de etnie tătară. Unele vor apărea pe plan internaţional, cum a mai fost şi altădată, cu poeme ale dvs., ale doamnelor Fatma Sadâc sau Emin Emel ş.a., prin alte antologii/ sau în alte reviste la care am lucrat. Încercăm, şi astfel, să arătam mai multe lucruri. Ştiu că în Crimeea aţi discutat despre proiectele vechi. Acum însă se mai poate comunica ca altădată cu Crimeea?

G.A.: Literatura tătară se simte onorată de activitatea dvs., vă mulţumeşte pentru munca îndelungată pentru literatura şi istoria noastră. Consider că actul cultural nu cunoaşte graniţe de niciun fel. Cu Crimeea am comunicat liber, cum ştiţi, până în februarie 2014. În cele zece drumuri pe care le-am făcut în Patrie am remarcat scindări, o parte dintre tătarii crimeeni erau pro-ruşi, o altă parte era pro-ucraineană, şi, o ultimă grupă era pro-turcă. Dar ei erau optimişti, chiar mi s-a spus: „Putin nu e Stalin". Un inginer constructor care revenise recent din surghiun, unul din Uzbekistan, îşi construise o casă-vilă în cartierul Marina. La acel parastas i-am spus: „De ce aţi construit o asemenea casă, mare şi impunătoare? Nu vă e frică de un nou surghiun?" Omul, care avea un singur fiu (în Crimeea, Megilisul nostru dăduse ordin ca fiecare familie să aibă trei copii, pentru a deveni popor de drept şi limbă oficială) mi-a răspuns zâmbind: „Las şi merg în surghiun. Se va întoarce fiul meu, ori fiul fiului meu şi va construi o casă la fel de mare!" Ei călătoresc, primesc vizite, noi, cei din România am rărit drumurile, deocamdată. Acum, de Qurban Bayram, grupul de tătari de la Kogeali (Turcia) va merge în Crimeea ca să împartă tradiţionala carne de berbec sau de vită sau de cămilă, familiilor de acolo. Pe 14 septembrie, autorul cărţii traduse recent de mine *Axa Crimeea-Dobrogea-Kogeaeli*"[1], dl. Ferit Toplu, al cărui tată a plecat în 1936 din Amzacea, judeţul Constanţa, va veni la lansarea cărţii migrărilor legale...

M.C.: Să ne întoarcem, în încheiere, mulţumindu-vă pentru disponibilitate, întorcându-ne la *Istoria* lui Riza Fazîl şi Safter Nogaev. O carte despre care am scris în mai multe reviste importante („Convorbiri literare", „Poezia", „Kadō", Hyperion" ş.a.), şi despre care am fost întrebat şi am discutat cu mulţi colegi din Moldova şi nu numai. Care a fost, însă, interesul comunităţii tătare de la noi şi a oficialilor tătari şi turci care activează la noi sau în alte părţi?

G.A.: Cartea este unicat, contemporanii nu cunosc alfabetul rus, de aceea a trebuit să transcriu monumentalul volum în alfabet latin, şi, aşa, să trimit cartea în marea noastră diasporă. Am crezut că traducerea în limba română va constitui o punte literar-istorică de care se simte nevoie şi în zilele noastre. Tătarii au primit cartea cu recunoaştere şi mândrie naţională. Eu am mulţumirea că mi-am îndeplinit datoria de om al cărţii, deoarece, datoria fiecărei generaţii trebuie împlinită, în ciuda momentelor de criză. Va mulţumesc dumneavoastră pentru colaborarea la numeroase proiecte, revistelor din Moldova, „Convorbiri literare" şi Poezia", pentru că ne-au ajutat să ne facem cunoscută literatura.

Interviu, prezentare şi note: **Marius Chelaru**

[1] Apărută recent, la Iaşi.

Christian W. SCHENK

Conotații matinale
Când te-am văzut pe stradă-ntâia oară
desculț, murdar, cu haina ruptă,
mâncai un rest de pâine tributară
mucegăită și cu pofta întreruptă
de paznicii gunoaielor pe străzi.

Pe bănci și sub ziare-ți cauți odihna
iar când e frig te încovrigi în lăzi
ascunse bine, să-ti priască tihna.

La ora cinci brutarul bagă pâinea-n gura cuptorului
care, nesățioasă, înghite ochi de-nfometat
și ochi de câine.
Mirosu-ți amintește de acasă…

În fiecare zi după dejun,
umblând pe străzi sătul, bogat și bine,
văzându-te cerșind mă indispun.
O, cât îmi amintești de mine!

Mormintele vorbesc
Mormintele vorbesc alene
Printr-un suspin de crizanteme
Cu veșnicia-n care toate
Cuprinse-s în singurătate.

Cei morți vorbesc acelor care
Umblând pioși pe o cărare
Își amintesc cu drag de-acei
Plecați în pace dintre ei.

„– Noi am trecut peste nevoi,
Ce suntem noi veți fi și voi,
Dar nu se trece orișicum;
Doar de trăiești vei ști și cum!"

Suflet obosit
Mâinile sunt catedrale,
degetele ture-nalte

unde clopote se-nclină
sufletului obosit.

Palmele se-mpreunează,
degetele se îmbină
şi-un culcuş se naşte-n mâna
veghetorului de veci.

Nimic nu e cum pare
(Xurafa)
Sub palmier, când aţipesc,
Acele nopţi arabe,
Încet, încet se risipesc
În câteva silabe.

Mă dor orbitele, trezesc
Cuvinte, toate fade,
În amintiri care păzesc
Doar povestiri de babe.

Cu ele cad şi eu, trăiesc
Amurguri tot mai slabe
Ce-n nimbul vremii vieţuiesc
În amintiri neghioabe.

Încet – mai mult – se risipesc
În câteva silabe,
Sub palmier, când mă trezesc,
Poveştile arabe...

Şi cartea mi-e grădină
Cu fiecare nouă rană,
cu fiecare lovitură
mi se deschide înc-un ochi
prin care-nvăţ poate vedea mai bine,
prin care pot cuprinde-ntreaga beznă
ce te învăluie în jurul meu.

Cu fiecare ochi ce se deschide
văd multele dorinţi care în flux
mă copleşesc cu-a lor venire,
dar văd şi cum se-ndepărtează în reflux.

Cu fiecare nouă rană, cu fiecare lovitură
o nouă filă dintr-o carte
trece încet spre următoarea,
iar cartea asta mi-e grădină
ce-o port oglindă-n buzunar.

Ars poetica
Compune un vers ca pe-o scrisoare
Ce-o scrii iubitei prima dată,
Scrie nebun să simţi că doare
Cuvântul ce îi dai răsplată.

Scrie de parcă mâine moartea
Te va cuprinde-n hăul ei
Cerându-ţi din cuvinte partea
Cea ultimă, cu care-nchei.

Scrie trecutul şi prezentul
De parcă n-ai mai fi-n curând,
De parc-ai scrie testamentul
Urmaşilor ce stau la rând.

Scrie nebun, cu frenezie,
Ba aprig, ba mai uşurel:
Aşa să scrii o poezie
Şi celelalte... tot la fel!

Sărac poet
Puţinul care ţi s-a dat
E mult mai mult decât ai cere,
Mai mult din câte ai aflat
În cea mai crâncene durere.

Dar eşti bogat, mult mai bogat
Căci ţii în mână un stilet
Înfipt într-un întreg regat
De poezii, căci eşti poet!

Valentin TALPALARU

6

Hai să ne aşezăm pe lacrima asta
ca pe o piatră şi să facem
ordine în tristeţea în deznădejdea asta
cu înţelepciunea noastră de muritori
de pe o zi pe alta.
Eu abia dacă mă ţin minte
din vremea în care ciocăneam cu degetul
în oul de pasăre şi dinăuntru
se auzea intră.
Tu erai mai tot timpul afară.
Aşa ai putut să înveţi
alfabetul singurătăţii
căci ce altceva poţi face afară
fără aripi, fără lumina cea neagră
cu care legăm la ochi iarba
şi ea ne caută şi ne găseşte...
Da e timpul să recunoaştem
că a fost bine pînă la capăt
că n-am vrut nimic şi
nimicul nostru este mîndru de noi.
Şi era o fericire înţeleaptă
care nu a durat mult
pentru că a trebuit să ne naştem.
Drept pentru care vom sădi
lacrima asta pe care stăm
în ochiul primului orb.
Apoi ne vom scutura mîinile ca nişte
lucrători care şi-au mîntuit treaba
şi vom pleca
unul în altul.

7

În spatele casei de pe strada Măicuţa
dormea ca un cîine pîrîul
şi uneori mai tuşea/strănuta
şi gata inundaţia!
(sus, taica Noe murea de rîs)
Eu mă înecam ori de cîte ori treceam
peste el
(asta se întîmpla zilnic).

Pe celălalt mal
îmi întindea mîna ca o gheară
ziua de mîine
iar eu de voie de nevoie
gîndind că asta va fi ultima
mă mai înecam o dată.
Se spune că apele au un duh,
un fel de zeu mai mic
aşa ca băiatul lui Chiric
pe care îl porecleam Cîzea-
dar el nu semăna deloc cu un gîndac-
şi de care rîdeam ziua
seara rîdea el de noi
se dezbrăca pe malul pîrîului:
hai treceţi, eu nu am treabă cu moartea
voi hotărîţi dacă vă înecaţi
de bunăvoie sau
pentru că aşa grăit-a Zarathustra.
El, care abia dacă se pricepea să – şi culeagă
roşiile şi ardeii şi să-şi strunească
melcii din ogradă
era duhul inutil al pîrîului.
Estimp pîrîul se plictisea
nici măcar inundaţiile care
duceau peştii în case
nu-l mai interesau
nici ritualul meu zilnic
nici
aşa că s-a mutat
dincolo, sub şopronul
lui Ivan poreclit Balamut.

8

La capătul străzii Măicuţa
se ivise de nicăieri
o fermecătoare zînă
mică şi strîmbă, ştirbă şi neagră
care a dat cu var
peste întunericul din jur
şi a făcut un bordei.
Chiar în prima noapte
cînd dormeau cîinii şi luna

şi peştii în iazuri
a ieşit şi a scobit cu mîinile
în pămîntul din faţă
şi a îngropat cu mare taină
un coltuc de pîine
apoi fuga – fuga
a adus un pumn de apă
din miezul pîrîului
pe care nici peştii cei mici nu îl spurcă
şi l-a pus peste el
să dea viaţă.
Mureau oamenii unii după alţii
pe strada Măicuţa
dar acolo, în capătul ei,
în bătătură nu încolţea nimic.
O fi fugit pe sub pămînt
pentru că hrana noastră cea de toate zilele
are şi năravul ăsta – şi-a spus
şi a ieşit flămîndă din curte.
Poate şanţul acesta
în care se bălăcesc copiii după ploaie
e semn că aici poate fi -
şi a muşcat din marginea străzii.
E bună a spus.
Şi a mai muşcat o dată.
Nu înţelegeau oamenii
cum de se scurtează strada
şi odată cu ea zilele şi
de ce latră cîinii şi ziua
şi de ce se usucă şi
cuiburile de barză
şi din curtea de la capătul străzii Măicuţa
se aude un fel de chicotit.

Emil ARITON

Al primăverii zumzet
April zvonit de-al primăverii zumzet
cînd nu-şi dezminte freamătul şi zarva,
adastă-n ierburi furişări de prepeliţe
şi-n înălţimi vociferări de ciocîrlii,

peste o vegetație pornită
să răspîndească înflorirea, să triumfe.

Pe lîngă un pîrîu o pădurice-i
sălaș ocrotitor ce găzduiește
stăncuțe, grauri, mierle, coțofene,
și alte vertebrate cîntătoare,
pe lîngă un pîrîu e-o frenezie
ce însoțește foșnete și triluri.

Într-o grădină cu arbuști exotici,
sceptica dezbrăcare a iasomiei
de horbota albă și străvezie,
e consolată de întîmplarea,
că dintre galiforme un pitpalac
cuib înjghebîndu-și între lăstari,
o va feri de singurătate.

Cuvine-se laudă, imnic refren,
născutei, renăscutei vijelii,
descătușării, înfățișărilor sale
prielnice grîului și ovăzului,
și pîlcurilor de cimbru și de măcriș,
laudă faptului demiurgic, divers.

Marcel MIRON

Mandat poștal creștin
Formular obișnuit
Destinatar
Dumnezeu
Localitatea
Împărăția cerurilor
Text:
Trimit această sumă de bani
un colet cu haine
o cană cu apă
un pahar cu vin.

La voi se păstrează bine
nu aveți inflație

nu sunt hoți
nimic nu se pierde
ci totul se câștigă.

Aici
la ultima călătorie
se interzice orice bagaj
și controlul vameșilor este total.

Expeditor
Nu știe stânga
ce face dreapta
Oficiul poștal
Biserica
Semnalmente personale ale expeditorului
Pământ
cenușă
oase goale.

Parola
Hristos a înviat!

Movila Unirii de la Mănăstirea Neamț
Mă ridic pe oasele mele dureroase
plutesc deasupra lor
și zâmbesc lumii
care curge prin fața
celor două ferestre albastre.

Locul în care uit de toate
este movila de la mănăstirea Neamțului
pe care sutele de călugări
au ridicat-o
cărând pământ cu tărgile
și țopăind cu picioarele
până pământul s-a înțelenit.

Ochi bulbucat către ceruri
însprâncenat cu
nemuritoarea cetină verde
ale brazilor seculari.

Smerit zâmbesc oaselor
de la Bogoslov
tidvelor şlefuite
cu găvanele deschise
peşteri prin care vezi
locul din univers
unde călugării nemţeni
construiesc o movilă
de cristal
prin care
Dumnezeu se reflectă în lume.

Poeţii

Poeţii sunt oameni
care duc în spate lumina.

Nişte felinare
aşezate în calea drumeţilor.

Orbesc
de atâta lumină
şi nu se mai feresc
de grăbiţii care
îi îmbrâncesc.

Poliţia rutieră intervine
când un şofer grăbit
calcă o lumină
şi notează în procesul verbal
la rubrica „observaţii”:
această lumină era oarbă.

Cel mai greu este
când sunt penalizaţi cu puncte.

Mulţi caută puncte în lumină
şi orbesc.

Apoi
ca Oedip îşi plâng destinul
orb şi el
de atâtea accidente luminoase.

Gabriela PACHIA

Merçi, Zbîrciog!
Prietena mea scumpă, viaţa,
ţopăie histrionic prin faţa
publicului – evantai naiv, deschis
subtilei alonjării dinspre abis –:
ţop-ţop-ţop cu spor, la stînga,
frînge-mi inima de-a spînga,
ţup-ţup-ţup la dreapta, măi,
zdrăngănind concepte-n văi,
de trei ori un fals ţap-ţap-ţap,
scăfîrlie fostă nap,
sus, peste ochiul plebei de răpus,
să te vadă cin' te-a sus-pus,
ţip-ţip-ţip de scolastic frig,
tu-mi îndeşi cricu-n bric,
şi mai sus şi la mai mare,
ample sforăieli utilitare,
optimiste inteligenţe multiple
bărdăcindu-se în porţii triple,
joagăre de rosturi şoade,
turbionate aripi de cicade,
şi mai cîş, mai stronţionată,
şifonează-mi amintirea plisată...!

Mi-ai furat o viaţă, prietenă a mea,
te-ai travestit, ţap-ţup-ţop, bufon sadea!

Voi ţintui triunghiul
O ţestoasă prinsă-n unda năzuroasă
ne-a tăiat seculară calea-n desiş...
Erai zeu de alb, eram umbroasă,
spicele-n triunghi de iarbă-au mîngîiat tăiş...

Femeia gînditorului are sînii de rouă,
doar ochiul lunii o zăreşte-n umbriş,
clipocesc scîntei în palmele-ţi amîndouă
cînd scormonesc potir de miere-n ascunziş...

O veste de jar alarmează pădurea,
se clatină sfera de frunze pieziş,

pe gesturi cu genunchi îndoiți cade securea,
norocul nomad cerșește lumînări de măcriș...

În rîs de mucegai s-a dezgolit statuia
iubirii dintîi, cutîndu-mi marmura pe furiș,
toamna rotundă fuge de coama dealului cu tuia,
rădăcinile-și amintesc dansul fructelor în suiș...

Cetatea-și doboară copacii nemiloasă,
marginile pămîntului se frîng în mărăciniș,
voi țintui triunghiul în smoală noduroasă
și luntre cu fluturi voi dăltui pe cerul din prundiș...

Elena Liliana POPESCU

Și dincolo de viața
știută – neștiută,
ce sufletul străbate
cu veșnica-i candoare,
se află însăși Viața ...

IMN VIEȚII

I
Ne-atrage veșnic Marea
din marea Neuitării
Ne-atrage Depărtarea
din depărtarea Zării
Ne-atrage veșnic Cerul
din cerul Amintirii
Ne-atrage Efemerul
din efemerul Firii

Ne-atrage Nenăscutul
din tot ce e născut
sau Nerecunoscutul
din ce e cunoscut

II
În tine e Poetul
În tine Poezia
În tine e Profetul
În tine Profeția

În tine e Rostirea
În tine Nerostitul
În tine e Gândirea
În tine Negânditul

În tine Căutarea
În tine Nepătrunsul
În tine Întrebarea
În tine e Răspunsul
III
Nimic în neschimbare
Nimic nestătător
Nimic în neaflare
Nimic neştiutor

IV
Ascunsă-i Amintirea
în ce-i necunoscut
Ascunsă-i Nemurirea
în ceea ce-i pierdut

Găseşte Adevărul
în ceea ce-i uitat
Doar El, Cunoscătorul
a tot ce e creat.

Gheorghe SIMON

Fiul Omului
Întîrzie vestirea mult aşteptată
prorocirea de veacuri
acum întîmplată.
Omul de ieri acum înnoit
lăstar de viţă abia răsărit
cu rădăcini înnoite
cum scris este
a trăi în adevărul clipei
fără de veste.
Cum în agonie Fiul Omului
să fie răstignit
şi toată puterea morţii să se fi risipit
toată rana păcatului să se fi agonisit

pe o simplă cruce
pe cît de înaltă în asfinţit
pe atît de largă în necuprins sfînt
tot pe atît de adînc
e omul înnoit prin cuvînt.

Doar prin răstignire de sine
omul poate deveni el însuşi
zbor fără de aripi spre înălţime
aievea unui suflet fără de mormînt
doar mormînt gol în pămînt viu
părintească iubire şi jertfire de fiu.

Trecut petrecut vei fi cu tine cu tot
dincolo unde nu e mai e nici un nume
ci doar chip înnoit în figură
doar oglindire de sine
cum e Verbul în răstignire
frînt pe crucea clipei spre jertfire
şi clipa nu se întrerupe
ci doar se frînge şi se rupe
şi cade ca un fruct de pe cruce.

Ardere de tot
Înfrigurat e sufletul omului
la focul cel aspru al îndurării
ca o gheaţă subţire ne apare
la suprafaţă
imagine în neclintire
sugrumat de neputinţă
înăbuşit se sufocă
fără dovezi sau confirmări
incerte clipe
inerte şi grele
înscrisuri cu litere rotunde
de parcă fac tumbe
în rotocoale de flăcări
ardere de tot
fără cenuşa clipei.

Cătălin AFRĂSINEI

1. dictatorul şi immanuel kant

domnului profesor ioan baban, la aniversara

singurul intelectual din oraş a fost profesorul meu
ceilalţi simpli funcţionari
mai mult răi decât buni
de multe ori îşi desfăşurau memoria
de animal hămesit pe asfalt ori pe firmele blocurilor
fantome ale bunei cuviinţe
trâmbiţând în mod fatal
orişice idee plauzibilă
despre lumea inteligibilă ori celestă
marfă pentru vânzătorii din templu
cu logici imprecise şi pure
immanuel kant schimbă faţa nevăzută a lumii
din păduri nepătrunse culegeam iarba fiarelor
fără a sta prea mult pe gânduri
am mutat oraşul intr-altul şi pe acela
& n-a mai rămas oraş pe faţa pământului
ceasornicul elveţian din turnul de fildeş al hyper-eonilor
zburând pe deasupra vremurilor fără ploi
secundele începuseră a măsura înapoi
taina cuvântului
& muntele se înalţă din mare
cabala afirmă despre cele ce sunt de necuprins
dar toate sunt cu putinţă
pipăibile cu simţurile
într-o zi am vrut să-l imităm pe însuşi hegel
spre rumoarea ielelor de august
am comandat o bere guiness
a trebuit să plecăm
puţinii turişti sovietici rămaşi
din comunism
au băut până la fund din halba prusacă
nu vom muri de holeră
hegel însuşi nu se pregătise
pentru o moarte irlandeză
în cel mai urât oraş din lume
cum numise dostoievski
sankt petersburgul oraşul meu natal

se adunase să-l vadă pe Acela
care înviase morţii & maria din magdala
agale se plimba printre venusiene
ridicând piatra maria
noi nu mai avem nici gust
or gusturile nu se discută decât în amfibolia gustului
ma cherie & urmează-mă taci şi bea
duelez ca hamlet
viaţa e mult mai grea
funcţionarii ştiu cum şi când
să salute dictatorul
e şapte trecute fix
domnul kant îşi numără simbria
şi geniul şi geniul

PS: pe 6 august 2018 dl baban împlineşte venerabila vârstă de 81 de ani, haideţi să-i urăm la mulţi ani prin poezie, vasluienii l-au cam uitat

3.meditaţiile lui leverkhun (III)

dedicat domnului Casian Maria Spiridon, martor ocular la mult

mai grele încercări
şi de-o fi să mor
înainte ca luceafărul
de seară să răsară
dragilor dragelor
am avut o durere în piept de la un fel de inimă
solidificându-se şi lichefiindu-se
în funcţie de mai mulţi factori
dintre care nu este lipsit de relevanţă
cel puţin pentru mine să accept
adevărul există mai mult în mauritania tanzania senegal
&-n majoritatea ţărilor în exclusivitate
am învăţat din istoria comunistă
ţin de lumea a treia
toaşu nicolae ceauşescu
o învârtea ca pe o verighetă
de la deştu mic la inelar etc
mai ştie cineva din lumea a treia
cine a fost toaşu
frunzele se legau singure-n copaci
pentru a-l saluta

Constantin BOBOC

Regrete absurde
Bunicile comuniste fac piaţa
Au fard obosit pe sprîncene
dar nu abdică. „Ce bine era
odinioară!”– spun ele. Şi nu le
poţi contrazice. Sunt ca un
cuib de viespi. Muşcă şi în
tăcere. Mai au încă bijuterii
deşi toate poartă haine cu temă
la moarte. Par totuşi învingătoare
dacă înşeală cu 30 de arginţi
încă realitatea.

De vînzare
Războaie tot mai grele. Insalubre
sentimente zăpăcesc realitatea.
Grave obsesii financiare.
Morala semidoctă şi vacanţă
Sau Week-end pentru corupţie.
Cinstea pare o cristelniţă
Cu o flacără tot mai mică.
Moartea are şi ea pretenţii. Dar
nimeni n-o mai ia în
seamă dacă e numai a altuia.

Ioana HAITICHI

Siberia nevăzută a Transilvaniei
În Siberia nevăzută a Transilvaniei
se făcea negoţ fierbinte de carne vie,
negoţul *umaniştilor*
împotriva celor care au pierdut războiul.
Cetăţile erau dărâmate cu foile de hârtie
semnate în încăperi cu pereţii groşi,
cu soarele bătând slinos
la strada principală
şi Burgul se spăla pe mâini de păcătoşi
în fiecare dimineaţă cu cerneală.
Formulare, semnături, ştampile,
zile şi nopţi

adunate pe tâmplele celor nevinovaţi de *glorie*.

Pentru tata au semnat într-un colţ,
pe un colţ din tăcuta simbrie cu averea legată pe spinare
de curelele geamantanelor, ce îndoiau picioarele
în puterea gleznelor.
Trenuri, gări, acte şi bani,
Lacrimi ascunse în îmbrăţişări
Să ne ajungă, să ne ungă, ani şi ani.
În Siberia nevăzută a Transilvaniei
se mai face şi astăzi negoţ,
Oamenii întotdeauna se cumpără pe nimic,
chiar dacă tâmplele celor nevinovaţi de glorie
s-au răstignit,
chiar dacă plânsul înfundat e ros
de risipa timpului, umilit.

Memoria glonţului
Nu voi şti niciodată,
dacă glonţul pregătit pentru mine
a străpuns pe altcineva
sau dacă aşteaptă cuminte o altă comandă.
Am încă în dulap geaca albă
cu urma ţevii înfipte,
am încă memoria nealterată
în matricea fiinţei mele,
acea parte pe care o voi purta cu mine
şi atunci când nu voi mai fi.

O zi de decembrie a veacului trecut ce s-a cuibărit
în glonţul care azi a învăţat să tragă din altă puşcă.
Locul e diferit,
oamenii din ziua unui decembrie însângerat
şi-au pierdut paşii, strălucirea din ochi,
în tranşeele unor iluzii.
Şi chiar dacă speranţa acelor zile de libertate
încă mai dăinuie,
atunci am fost însemnaţi cu sigiliul faptelor noastre,
induse ori nu.

E o poveste
din istoria pe care am fost obligaţi să o scriem.

Toată viața noastră de apoi
a depins de acel moment al iluziei de libertate.

O libertate de a plăti mereu
pentru acele fapte pe care NU le-am făcut,
pe care le-am evitat,
amăgindu-ne că suntem oameni cumsecade.

Și tot cumsecade a fost și glonțul oprit pe țeavă
pentru că nu a avut comandă de tragere.
Și tot cumsecade a fost și securistul
care nu a dat ordinul.
Și tot cumsecade au fost și aceia care au murit.
Și cumsecade suntem de-a valma.
Gloanțele acelea nu au termen de garanție.
Pot oricând să fie pe țeava unei puști cu lunetă
programată de la distanță.
Telefonul cu manivelă a ajuns la muzeu.
Glonțul, nu.

Daniela OATU

Ne vom descurca...
Ai venit
să-mi întrerupi
spaimele
monologurile sentimentale
plânsul tocit

nu mai aveam loc
lângă mine
îmi uitasem vocea
respirația

ai venit
când singurătățile dibace
confecționau această toamnă
când lăcustele m-au ales
să le fiu
ultima frunză
când niciun miracol
nu mai strângea în brațe

existența mea neîncăpătoare

Nu știu
ce parte de suflet
să mai descos
de te va strânge
coroana vreunui castan
nu știu
în ce univers
să te-nchid
să ne țină
sub aceeași pleoapă
până când
toamna aceasta
stângaci
ne va decupa

De-acum
are cine să numere
matinal
fardurile fiecărei zile
s-adune
resturi de vorbe
să închidă rugăciunea
de seară
din sertarul inimii

Ne vom descurca
în caz de calamități
vom hrăni cu biberonul
spicele
mugurii
ne vom descurca
fructele bastarde
vor fi crescute de rude
vom pansa cu grijă
genunchiul ideii
cu o lacrimă ascuțită
vom descuia
manuscrisul

Dorinel GHIȚĂU

Jocul apei

ți-aș da tot cerul pentru un sărut
dar tu te joci deja cu cerul
în freamătul undelor tale mișcate de vânt

ți-aș netezi calea sau odihna fată desculță
dar tu îți refaci forțele
în gânduri străine visului meu albastru

aș sorbi din tine cu o singură sete
dar tu știi deja să curgi
spre fluviul stins sărat într-o prea mare Mare

m-aș învălui în transparența ta de cristal
și ți-aș asculta sunetul limpede
fără somn veghe curgerii prin mine dar
...

îmi împrăștie chipul azi o adiere
și nu știu dacă mâine
voi mai veni deasupră-ți să mă privesc în tine

Florar

Vând flori!
Pe-un zâmbet dau ...cât poți să vezi!
Le-am așezat jur-împrejuru-ți, mii
buchete în corole alburii –
Scântei plutind în veșnice zăpezi...

Vând flori –
ce niciodată nu se-ating!
Priviți-le, zâmbiți, visați...
– puteți numai în suflet să le luați –
Apoi, vă vând „nămeții care ning"!

Vând flori
strânse în ochii tăi – comoară! –
Le pun lumini și adieri de vânt,
le-mbrac în cel mai potrivit cuvânt –
numindu-le pe toate – Primăvară!

Vând flori!
Am brațele cât zeci grădini –

înconjurați-vă cu una dintre ele
și acceptați să vă-mbrăcați cu stele!...
– Am florăria prinsă-n rădăcini!
...

Vând flori!
Sunt un florar nebun –
de-tine și de-câte-flori adun!

Miorița BACIU

Să pornesc singură

Prea multă liniște s-a așternut peste casa părintească
în satul tău de pe nordice plaiuri.
În bătătură, dranițele stau înnegrite de ani,
de neîndurata lor trecere.
Gardul e putred, rugina a mâncat cuiele porții,
carii s-au insinuat în bârnele pridvorului,
oglindind în cor suferința de acum a iubitului.

Când steaua dimineții se oprește deasupra Gutâiului
și privighetoarea își etalează în aerul rarefiat
cântul pasional de primadonă,
ferestrele noastre sunt străluminate de fantastica lună.
Atunci, prin iarba înaltă din spatele casei bătrânești,
umbrele lungi ale îngerilor alunecă pe ulița care duce
spre cimitirul încremenit în alb.

Fecioarele-iele, despletite sub lună, valsează desculțe
în luminișul vecin cu pădurea de brazi,
spulberă în dansul lor frenetic tălpile timpului,
veșmânt de lumină își croiesc prin rouă,
se scaldă în apa eternității.

Tu mă îndemni să pornesc singură
pe cărarea verde spre izvor,
îmi spui că oricine va bea din apele Marei
nu va cunoaște niciodată moartea.
Eu ies la lumină cu mâinile împodobite de mătănii grele,
îngenunchez cu fața către biserica de la răsărit.

Lacrima gândului

Tristețea – floare de colț fragedă ca dragostea dintâi –
îmi risipește visele, zorile.

Soarele speranței s-a stins, gândul mi-e tăcere uscată,
inima – pasăre neagră.

Doar luna ne luminează fereastra
cu razele ei mângâietoare.
Cântul privighetorii ne alină clipele;
plânsul ei – rouă deasă și flori de iasomie
pe fruntea noastră.
Un foc aș aprinde-n lună, să încălzească
sufletul tău taciturn;
mi-am despletit părul în amintirea acelui februarie însorit.

Când lacrimile din ochi mi-au secat,
proaspătă îmi rămâne lacrima gândului,
cu ea te învelesc,
te încălzesc în brațele-mi obosite.
Cu busuioc împodobesc icoanele casei,
îmi ung trupul cu mir și tămâie,
visez la crucea mântuirii.
Porumbei sălbatici desenează în aer speranțe.

Lumina crește la picioarele lui Crist.

Alexandru CAZACU

Harta

Ceva aproape himeric ne supune
în amiaza împovărată de funigei
când totul se uită
dar nu așa cum am vrea noi
iar colțurile gurii se arcuiesc
într-un zâmbet resemnat sau disprețuitor

O hartă interioară se luptă cu harta locului
și zgârieturile dungate ale dragostei pe trupuri nu ajută
Tăcerea se va epuiza curând
ca o filipică împotriva nedreptăților
când o inimă nouă aflăm prin cea veche
și ne învârtim prin centimetrii camerei
cu îndemânarea unor dansatori pe sârmă
fără plasă la sol, fără umbrelă
iar fructele zilei stau sub crengi
ca niște misiți sub portaluri

Revedere
Nici un cuvânt pregătit să vindece
când trecutul dezertase
şi era acum de partea noastră
Încurajările treceau prin cuvinte
cum oxigenul prin artere
iar lumina peste trupuri
părea mantia zdrenţuită a unui vrăjitor

Totul în preajmă monocrom prăfuit
ca în reportajele din teatrele de operaţiuni
unde vezi numai blocuri în ruină
cu ziduri împuşcate şi mânjite de fum
şi urme de explozibil
iar clipele geologice
asemenea şoaptelor din curtea interioară a spitalelor
dilatându-se
împreună cu sentimentul că dacă am părăsi acum totul
cineva ar fi învinovăţit pe nedrept

Bucolică
Amiază de Iulie
când râurile sclipeau peste câmpiile verzi
ca nişte vene luminoase
şi mireasma sfredelitoare a parfumului
acoperise urbea ce nu va uita niciodată
trupul tău rugător, vocea ta rănită

Amiază de Iulie
precum carnea vişinilor coapte
în care buzele noastre învineţite
acopereau scrâşnirea dinţilor
iar inima zvâcnea adăugându-ne
socotelilor ei tulburi şi iertătoare

Amiază de Iulie
unde mica boare de vânt
se risipea sub primul cântat al cocoşilor
iar cerul era asemeni unui obraz de convalescent
şi eram aşa de fericiţi

TINERI AUTORI

Rodica GOTCA

S-a născut pe 9 mai 1994, în satul Hârbovăț, raionul Anenii Noi, Republica Moldova; licențiată în Științe ale educației (specializare Limba și literatura română), master în Științe umanistice (specializare Istorie și teorie literară), absolventa UPSC oraș Chișinău; profesoară de Limba și literatură română și Literatura universală la liceul teoretic „Andrei Straistă", Anenii Noi. Frecventează Atelierul de scriere creativă „Vlad Ioviță" de la Biblioteca Publică „B.P. Hasdeu" din Chișinău.

Un pat de fier

Capetele de pat cu barele îndoite,
pătura albastră cu ornamente ameţitoare,
peretele,
covorul în care băgam nasul şi adormeam momentan.

Bunicul cu picioarele spre uşă,
ceaşca de apă cu zahăr, în mâna mea care tremura.
Picături lipicioase sar, se preling peste marginea aurită,
nu se dizolvă în covor.
Ceramica îi atinge dinţii perfect sănătoşi,
îl aud cum înghite
de parcă i s-ar rostogoli pe gât nişte mărgele măşcate.

Încă îl caut,
în spatele şurelor,
în iesle,
în râpă,
în fântână,
în pod,
în cuştile iepurilor,
în sicriul mesei mari,
în pălămida lăzii,
în cutia cu bisturiu şi aţe sterile,
în capul meu cât o ceaşcă, plină de picături lipicioase pe dinafară, ca o promoroacă.

Bunica a scos salteaua,
a scos capetele metalice grele ale patului –
fierul eliberat a răbufnit,
carcasa de fier s-a prăbuşit pe podeaua de lemn,
au trosnit scândurile,
au trosnit degetele bunicii,

au trosnit papucii de cameră
pe care-i strângeam în pumni de emoţie.

Patul de fier a fost dat de pomană.

Tata
La marginea Hârbovăţului îţi ţii lumea-n pumn –
mănânci mere şi miere şi creşti capre,
sub rădăcinile vechilor salcâmi îţi smulgi firele sure din barbă
şi te visezi nopţile într-o casă de sticlă.

N-am cui plânge, tată.
Patul tău nestrâns şi mânerul ţăndări stau neatinse.
Îţi calc urmele ce mă-ncap perfect,
repet cu faptele vorbele tale,
sunt mamă mai puţin decât tată –
pompez cu ventriculul stâng sânge masculin cu rhesus factor pozitiv.

Mă apropii poticnindu-mă de rădăcina salcâmilor uscaţi,
dau drumul caprelor să zburde prin bălării,
le tai funiile dintre coarne
şi fug după ele, numărând urmele de copite pe iarba jilavă,
Ating pământul cu palma
şi-l simt cald şi uscat,
ca şi respiraţia ta.
Şi ce folos dacă te scutur de guler,
dacă dau cu tine de pereţii văruiţi şi legaţi cu brâie albastre?

Tu nu eşti acasă
şi mă-mpiedic de undiţele tale aruncate în pod,
îmi leg picioarele cu lesa galbenă
şi-mi înfig în urechi cârlige ruginite –
dacă nu pot zbura până la tine,
o să înot cândva,
poate după ce o să fac 30 de ani.

După 50
După 50 viaţa abia începe.
o ştia încă de la Şcoala medie,
când schiau cu Tolea printre salcâmii din spatele casei.
I-au spus-o şi băieţii din Odessa,
cu care bea bere săptămânal în Gambrinus.

Era epilogul adus din, încă Cehoslovacia,
La pachet cu 8 pahare de bere cu blazoane,
unde era și leul ce și-l tatuasem pe umăr
(Poate de pe atunci știa că pot fi un pahar de bere cehă)

După 50 viața abia începe.
Îi repeta și Nataşka,
când se plimbau pe plajă cu băieţelul ei de 6 ani.

Trăia avansând spre 50,
lucra în port, era pe vas;
învăța într-o noapte cursul de anatomie,
avea femei imaculate,
un ceas argintiu și 3 copii în perspectivă;
usca prune și pastrama,
întorcea IJ-ul peste garduri,
era tată tânăr cu mustață neagră și obraz alb;
avea două costume sportive,
plănuire de lungă durată și
foarfece verzi pentru tuns mustățile.

După 50 viața abia începe.
Îi repeta Andrei înainte de a muri.
Era mantra intelectualilor de la sat ce s-au recăsătorit,
care citesc Dumas și merg pe bicicletă,
care bat mierea de mai și cosesc lucernă.

Așa crede și Leonea,
care îl convinge că e un alcoolic bătrân, sur la cap și putred,
râde de ferma lui de porci, casa cu două etaje
și scrisul memoriilor.

„După 50 îmi dau seama că am trăit ce era mai frumos,
am avut femei pe care după 50 n-o să le mai am,
am mâncat mere fără a rupe dinții,
am aruncat ciorapi fără să-i strâng,
am spus povești bune copiilor care deja nu mă/le mai ascultă,
am jucat domino cu fiica cea mică,
care acum are și ea copii,

După 50 copiii te urăsc ori le e milă de tine.
O sun beat și o rog să îmi vorbească.

– Te sun să te aud, îi zic;
ea râde şi eu sunt fericit.

După 50 cazi în letargia regretelor,
bei des şi fără măsură,
te tund prietenii de pahar,
dormi îmbrăcat şi flămând pentru că nu mai ai femeie,
îţi rescrii vii la morţi şi aduni bani pentru înmormântare,
trăieşti după frontiera celor mai buni ani
şi speri că mai eşti viril."

După 50 viaţa abia continuă.

Mihaela Roxana BOBOC

dacă rămâi
îţi promit atâtea lucruri pe care le încalc între timp
lacrimi mute şi grija pentru lucruri mărunte
îmi iau haina din cuier, azi ies în ger
copacii în zdrenţe tremură şi ramurile devin acele ceasornicului
din turnul fără glas.
Să te strig, să te rog, să te construiesc din nimic
când întorci în măruntaiele pământului chipul părintelui meu
până uit şi dorm cu faţa spre tine
îmbrăţişată de lepra neputinţei
m-am vindecat de gânduri, m-am vindecat de oameni
respir prin falangele lungi ale poeziei
şi nu uit / nu dorm / nu legăn visele nimănui
primeşte-mă cum sunt
şi de mă uiţi în sertar sau în peretele inimii
când plânge iarna şi gheaţa se prelinge din ochi
narcise galbene vor înflori aproape de tâmple
dacă rămâi,
iubite,
am să te mint că hrănesc porumbei călători din palmă
că ştiu să îmblânzesc calul sălbatic odată cu zorii şi
mă vei privi îndeajuns
să mă transform în promisiune.

Acesta nu este un poem de dragoste
Nu e descătuşarea unei iubiri,
uşurarea pe care moartea o dă uneori,

risipa de energie pentru lucruri mici
cuvintele pe care nu le aştepţi dar vin oricum
când nu mai contează
şi nu te mai ating.
Acesta nu este un poem de dragoste,
dragostea rabdă toate, urcă pe umerii rugăciunii,
înalţă copilăriei zmeie din nisip.
Nu ştiu să iubesc. Nu ştiu să nu iubesc.
Uit să te uit şi nu uit umbrele pe care ochii tăi le aruncă peste bord
odată cu năframa roşie a înserării
când toate dor şi nu mă doare
să te văd ţintuit în lume când lumea e o corabie fără vâsle
să botezi neştiutele poeme după tine
dar să te lepezi de oameni,
de nimicurile lor,
de pământul de sub tălpile mele.
Nu dau bani flămânzilor din suflet
nu hrănesc gura anilor seci
sunt cenuşă şi mă şterg din anotimp
sunt cer şi trăiesc din leşul iubirilor
se va vorbi despre noi cum alipeam cioburi
şi ele prindeau viaţă mergând sub pământ.

Azi am plecat şi ziua m-a urmat cuminte
nu aveam seminţe în pumni nici lacrimi să le ud
nu aveam nimic al meu când te-am cunoscut
doar crucea ca o brazdă peste singurătate
şi lemnul ei plângea în mine
plângea şi nu puteam să opresc poezia
curgând pe mirul frunţii.
Tu nu ştii sau poate tocmai pentru că ştii, taci şi te lepezi de cuvinte
sunt mici şi bat surd în geam, bat surd în lumină
fereastra morţilor s-a aburit înăuntru îngerul culege vise
sunt mai frumoase oasele lor,
sfinte încă, plămădite din dor.
Timpul trece care încotro apucă o pâine şi colţul ei alunecă în mâinile copilei
Iartă-mă, mamă, când plecam de lângă tine,
umpleam plămânii cu joaca şi te uitam
cu grija pe umeri
Acum să nu-mi pleci odată cu bulgărele desprins din lună
odată cu dragostea nepoemelor mele.

Aceasta nu e rugă de seară
Dumnezeu ştie că îl chem rareori dar El vine,
vine pentru tine.

I-am spus zilei să îl aştepte în genunchi
cu soarele în palme şi ea mi-a aruncat firimiturile acestea de poem
pe care nu-l voi numi nicicum.

poeme de inimă albastră
Timpul, o mănuşă ale cărei degete lungi mă ating, de fiecare dată altfel.
Copilăria, un şah al minţii cu pioni alungiţi pe tabla memoriei şi
tu, iubirea din capul unghiului
care nu mă va zdrobi,
iubirea mea hrănită în cuibul poemelor de inimă albastră
din care rup bucăţi de pâine
şi ele se întorc anafură în noaptea celor şapte coline
tu, privirea care îmbrăţişează copilul nopţilor boeme
scribul nescris de vreun anotimp fie el acest martie pe care aşez flori
ascultă ropotul cailor pe tabla de şah
am ascuns zahărul lor în zăpadă
acum inima lor se face albastră în clar de lună
şi tu continui să alergi prin mine
râzând.

Cristian GĂLĂŢANU

* * *

Stau în moarte şi privesc viaţa, în carne şi oase, piele peste piele, carne peste carne. Mă ridic din mine şi piciorul tău se întinde pe corpul meu, ca gemul pe pâine. Facem dragoste cu lumina aprinsă, cu ochii deschişi larg, ca şi cum ai tăi s-ar deschide deodată ca soarele, răsărind din alt suflet. Sari pe o trambulină, încercând să ajungi la mine, cu genele tale, care-mi par fire de soare. Mi-ai ars una. M-ai sărutat dulce cu unghiile tale, cum săruţi un iepure înainte să-i zbori creierii. Porneşti motorul şi eu stau şi mă încălzesc la ochii tăi. Încerc să-i rup din priviri, ca să-i arunc mai târziu la coşul de gunoi. Mă urăşti la fel de mult ca ultimul bărbat care te-a părăsit cu ochii-n soare. Dar nu m-ai putea uita vreodată nici dacă m-ai închide într-o cuşcă de 2x2 la zoo şi m-ai lăsa suferind în privirile iscoditoare ale copiilor. Iată, însă, tocmai acum ies din ceaşca ta de cafea şi mă simţi la fel ca prima ta ţigară, la fel ca primul tău bărbat, muști din mine

cu nările, ca un canibal. Mă trezesc de dimineaţă Edgar Allan Poe, dar mă culc Eminescu. Sînt un criminal care în timpul liber ucide căprioare pentru tine. Puşca cu care trag mereu lasă urme incandescente pe pieptul meu, inspir, expir, mă şterg de durere şi las sorii să ne bată cu lumina lor, în timp ce noi facem sex în bucătărie. Înot cu poezia asta în dinţi pân' la tine, dar tu te uiţi la mine ca şi cum ţi-aş fi adus mâncare de câini. Am făcut de atâtea ori dragoste, încât am făcut şi-un copil, care la naştere s-a spart ca un ou. S-a scurs printre picioarele tale ca nişte cioburi de geam. Era atât de tăcut, că mima tăcerea. Atunci ne-am unit, ca mâinile lui Hristos pe cruce. Umbra mea e prelungirea chipului tău, ars la soare, pe timp de vară, pe un beton. Îţi apar mereu ca un mort la uşă, alături de copilul nostru mut şi-mi spui, că nu-ţi poţi aduce aminte de mine, că ochii mei au pierdut lumina ta şi că ai tăi nu se mai văd, azi, în mine.

Nu te teme, toţi sîntem fumători, viaţa ne fumează pe toţi

Ea mă fumează, mă fumează de mă trage din sărite. Trage de mine ca de ultimul ei bărbat, dar asta doar pentru că eu am fost prima ei ţigară şi mă fumează continuu de 5 ani. Vrea să ne căsătorim, îmi zice. Dar eu nu ştiu ce să fac şi scutur scrumu. Mă întorc la ea, mirat de-a dreptul, îmi ard ochii. Când mă sting, îmi aprinde capul cu o brichetă. Trag şi o îmbrac în parfum, îmi zice mereu că-i place dior-ul meu cu miros de kent. Tot timpul îi simt buzele cum strâng din mine. E felul ei de a mă săruta, când e stresată. Îmi lasă urme de ruj, un soare întors, şters pe picioarele filtrului meu. Pe aici, pe gâtul ei, presez viaţa cu mici celule canceroase. Eu sunt moartea ei, dar deocamdată ea nu mă ia în serios. Îmi promite mereu că se va lăsa de mine, însă mâine, mă va aprinde din nou. Nu mă suportă, îmi zice. Sufăr când trage tare din sufletul meu, tot tutunul. Dar după mă umezeşte cu sentimentele ei, mieros. Scuipă uneori pe jos, flegmatic gustul meu. Glasul ei îmi face pielea de găină. Când se supără pe mine mă ţine între dinţi şi mă torturează. Gingia ei împinge pe corpul meu şi îmi ies toate organele la suprafaţă, ca jucăria din oul Kinder. Într-o zi mă voi stinge şi ştiu prea bine, că atunci, mă va înlocui cu o altă ţigară. Iar eu voi rămâne undeva în coşul ei de ţigări stinse, iar până şi bricheta, prietena ei cea mai bună, mă va părăsi. Dar eu nu sînt luceafărul şi nici tu cătălina. Eu sînt cancerul tău. Şi, într-o zi, îţi voi atinge plămânii, cum nici un alt bărbat nu te-a mai atins vreodată. Te vei sufoca cu mine, iar gâtul tău va arăta ca un cimitir de bărbaţi fumaţi, atunci când eu voi fi doar un chiştoc lăsat prea mult la soare.

* * *

Povestea mea e un acoperiş pe care stau şi privesc luna, luna cum se restrânge sub palma stângă, din care curg lacrimi de îngeri. Le strâng într-

o sticluță mică și le păstrez, ca se le dau mai târziu de mâncare la câini. Aici, eu am propriul meu scaun de regizor și regizez viața, aranjez sori pe fruntea ta, le prind ca diamante și apoi le arunc la coșul de gunoi, ca un ambalaj folosit. Cobor pe nori, pe aici, pe venele tale, trupuri de oameni, pe care le las culcate la pământ, iar apoi le las să-și cumpere singuri sufletele, de la demonii nebuni, care nu văd decât cu ochii lui dumnezeu. Ei trebuie să-și aleagă singuri spiritul și părinții. Le pun decizia în mâini, ca și cum le-aș oferi a doua oară mărul lui Adam. Le nasc din foc copii, ei se fac alb ca varul, pentru ca, mai târziu, să stea ca morții în ploaie, la mormântul tatălui lor. Îmi dau seama că oamenii sunt doar niște gândaci, pe care-i pot strivi oricând; că mă uit la ei prin nori, prin raze de soare, prin cerul albastru, în spatele căruia stau, precum al unui geam fumuriu. De asta, uneori mi se pare că-s proști oamenii, că nu înțeleg nimic, în afară de propriile lor degete, pe care le ascut toată viața, doar pentru a-și asigura un loc de veci. Mă gândesc că, poate, ar trebui să-i omor prin apă, pe toți, pân la unul, fără milă. Să le aud păcatele cum zbieră din gâtul lor, cum demonii se cațără pe ei, ca pe Beatrice, iar cum Dante își dă foc cu benzina aripilor. Te atrag în jegul lor mirific, ca pe un pui de câine. Își bat joc de tine, ca de ultimul fraier din liceu. Ei sunt cei ce-ți răpesc orice șanse de viață și își lucrează înjurăturile pe tine. Își mai scot câte un deget de la mâini, ca să vadă dacă mai simt ceva. Eu sunt regizorul vostru, eu sunt terțul care nu există. Vă strâng trupurile de pe pământ, pline pe jumătate de aer, ca o pungă de chipsuri Lays. Le agăț ca pe niște rufe la soare, le las să se usuce, până când și ele vor mucegăi, odată cu iarba, odată cu viața, la al doilea big bang. Și atunci, vă veți întoarce din nou, pe pământ, din nou, să orbiți, pentru că eu v-am trimis la moarte, ca o țară ce-și aruncă fiii la război, drept carne de tun.

* * *

Te-ai culcat în sufletul meu, ca-ntr-un mormânt.
Tu mi-ai furat sufletul și ți l-ai înrămat în cameră, pe noptieră, ca o bijuterie,
dar nu vezi cum ochii mei sclipesc de suferință, prin imagini,
raze de soare, peste care îți plimbi părul zi și noapte.

Am fost uitat de tine, ca un obiect viu, pe pervazul tău,
apoi a venit vremea timpului, care s-a irosit pe mine,
iar corpul a început să moară, lent, ca niște celule canceroase
sunt ros ca un os de un câine, iar câinele de un demon.

Ochii tăi mă privesc, fără pic de lumină, iar umbra mea nu te mai acoperă, ca o umbrelă de lacrimi. Genele tale se întind pe mine, ca valul pe nisip.

Aștept pe doamna 7 să cotrobăie prin mine, ca printr-o cămară, după obiecte pierdute.

Pe mare, pe aici, trec venele tale, iar gândurile curg ca niște râuri spre mintea ta. Ești un cap
prins în cleşti, eşti ca nişte rufe uscate la soare. Îmi zici mereu că faci sex cu mine,
doar ca să simți cum e moartea, iar eu îți zic mereu că stau cu tine doar pentru demonul tău.

Nadin GHILESCHI

Laureată a Concursului „Porni Luceafărul…”, 2018

Jocul de-a Dumnezeu

Plouă.
Plouă iar eu mă uit în gol având
Ca punct fix sârmele pentru întins rufe
Ale balconului şi-mi aduc aminte de
Zilele când ploaia era motiv de bucurie
Când eram mic bunica aşeza strategic
O prelată peste toate rufele atârnate
Milităreşte, în poziţie de drepţi, pe sârmă
Atunci apărea bucuria mea supremă.
Mă furişam abil pe după picioarele
Bunicii, luam un scaun, şi-l aşezam în faţa
Geamului de la balcon şi priveam.
Priveam micile bălţi pe care ploaia le
Lăsa în prelata aşezată neregulat.
Atunci, cu palma mea mică, luam
Micile petice de apă şi-mi imaginam
Că sunt un Dumnezeu al copiilor
Un Dumnezeu care ţine-n mâna-i micuţă
Toate apele oceanelor, tot albastrul cerului
Şi-mi imaginam că şi Doamne-Doamne
Face la fel cu noi, cei de pe Pământ.
Stăteam ore-n şir pironit cu ochii asupra
Acelei prelate deşi nu mai ploua
Însă eu continuam să vorbesc cu
Vieţuitoarele apelor ca un adevărat Tată
În timp ce bunica lăsa treburile bucătăriei
Ca să mă privească cu chipul acela
Înduioşat, mângâindu-mi părul.

Mi-e dor de bunica, sau mi-e dor de ploaie
Mi-e dor de mine şi de Dumnezeul
Care eram când puterile mele erau mici.
Sper ca Cineva să nu uite de mine,
Aşa cum am uitat eu sa sun
Acasă...

Dezinfectare sentimentală
Curăţenia a fost mereu mult mai
Uşoară şi distractivă în doi.
Ajunsă-n faţa dezinfectării sentimentale
Realizez cu uimire că şi aici este
Nevoie de mai mult de două mâini şi-o
Minte limpede.
Curăţenia sentimentală necesită mult
Mai mult timp decât acea curăţenie
Generală de primăvară pe care maică-ta
Te obligă s-o faci în schimbul ieşirilor tale.
Este nevoie de mai mult timp şi mai
Multe sticle de detartrant, clor şi alţi
Acizi dăunători care ţi-ar arde carnea
Până la os, decât ai folosi într-o viaţă
Întreagă de broască ţestoasă.
Curăţenia sentimentală se realizează
Cu ajutorul unor role întregi de saci
Menajeri cu care ai putea umple,
La drept vorbind, numeroase depozite
Pentru gunoi.
Însă instrucţiunile spun că, dacă nici
După toate acestea sufletul nu e complet
Dezinfectat, rămâne o ultimă soluţie:
Vă rugăm utilizaţi cu mare grijă
Focul.

Un fel de curcubeu
Eşti roşu.
Eşti roşu şi eşti aprins.
Mai aprins ca sângele, care-mi
Străbate venele cu mult peste
Limita de viteză acceptată,
Atunci când te văd.

Eşti roşu aprins şi eu mă
Uit la un film alb-negru.
Eşti verde.
Eşti verde şi mă ameţeşti
De fiecare dată de parcă
Aş fi o felină căreia i s-a dat
Iarba-mâţei.
Eşti gri.
Eşti gri şi te detest când
Faci să-mi plouă-n cap,
Să-mi fulgere-n suflet,
Să-mi tune-n întreg corpul.
Eşti galben deschis stilizat cu alb
Şi-o urmă de violet pe margini.
Eşti tu şi uneori eşti culori
Pe care nu pot sa le descriu.
Eşti albastru.
Iar când eşti albastru toată lumea
Devine şi ea albastră odată
Cu tine.
Când eşti albastru
Plămânii mei încep să
Absoarbă lacomi şi-nsetaţi toate
Nuanţele din care eşti compusă
Şi pe care nu reuşesc să le explic,
Dar pe care le trag adânc în
Plămâni ca pe-o substanţă
Halucinogenă-ntr-o stare de
Profund sevraj.

Îmi/nu-mi amintesc
Îmi amintesc de un râu.
Bunica-mi povestea ceva ca să adorm,
Ceva pierdut printre cotloanele
Minţii mele,
Ceva ce acum sună vag,
Parcă-ntr-o altă limbă.
Îmi amintesc de un râu
Şi-mi mai amintesc că n-aveam
Voie să trec de linia trasă
De ridurile adânci ale bunicii.
Mi-aduc aminte că undeva

Dincolo de râul acela era o
Lumină obscură care mă chema
Progresiv s-o urmez.
Dar eram prea mic, iar bunica-mi
Povestea fixându-mă într-un fel
De transă dulce
Vai cât de somn mi-e...
Lumina aceea parcă prinde contur
Şi seamănă c-o siluetă sculptată
Adânc în tulpina groasă
A unui copac de care încă-mi amintesc.
"O fi Doamne-Doamne" mi-am zis.
Bunica-mi povestea despre el
Şi despre cum trebuie să
Fiu mereu cuminte că "Te vede!"
Dar nu era el, era o... femeie
Era
O
Femeie
Poate
Era...
Sunt stors de energie iar
Pleoapele mi se închid greoi
Alunecând într-un vis semi-lucid..
Îmi amintesc de-un râu
Era lumină multă
Iar bunica,
Bunica-mi povestea ceva nedesluşit
Pentru totdeauna...

Îndoială
Am vrut să-ţi spun că te iubesc
Într-o seară de Ianuarie.
Erai frumoasă, eram stângaci
Cuvântul "Îndoială" făcea
Tumbe în faţa mea.

Am vrut să-ţi spun că te iubesc
Într-o seară de Februarie.
Frigul de afară îmi oprea respiraţia
De fapt, să-ţi spun drept,
Nu era frigul, era tot "Îndoială".

Am vrut să-ți spun că te iubesc
Într-o seară de Martie.
Mă simțeam pregătit, energic
Până și stelele-mi făceau galerie
Dar m-am încâlcit în propriile-mi cuvinte.

Am vrut să-ți spun că te iubesc
Printr-o seară de Aprilie.
Nu, nu voiam să fie o glumă
Dar mă simțeam prea distrat
Pentru astfel de confesiuni.

Am vrut să-ți spun că te iubesc
Și într-o seară de Mai.
Aveam un plan de luptă pregătit
Dar soldații m-au lăsat baltă
La primul zâmbet pe care mi l-ai aruncat..

Am vrut să-ți spun că te iubesc
Luni de-a rândul, în fiecare seară
Dar "Îndoială" îmi cânta în ureche
De-mi venea sincer să cânt cu ea.
Sau poate era doar vocea ta pe care o ador?

Și-acum... e o seară de Septembrie
Și vreau să-ți spun că te iubesc.
Nu vreau să mă privești, să vorbești
Să zâmbești, să râzi... nu mă intimida
Și-acum o să-ți spun: TE IUBESC!

POEME DE LA CENACLUL SCHENK

Camelia ARDELEAN

Cu noaptea în palmă
cobor spirala sorții –
la subsolul dorințelor
gânduri putrede în așteptare
sunt femeia-soldat din războiul nopții
fac pace cu întunericul
până la următoarea rază

construiesc scut din cuvinte
număr secunde pe degete de timp
le port ca pe niște bijuterii de preț

din mine cresc aripi de mucava
zbor condamnat la sol
pe buze simt sărutul opac al fricii
gustul morții e sălciu
înăuntrul meu e frig
aud pulsul cenușiu pe artera vieții

cu noaptea în palmă
caut o scânteie din ultimul răsărit

Mădălina BĂRBULESCU

Odă unui alter-ego
Te-am găsit în sarea udă a ochilor mei
când stăruiau mirajul zidirii unui suflet
din negrăitul nisipului,
din zgârcenia timpului...
Te-am găsit sprijinit pe gura-mi vinovată
de zâmbetul mlădiu,
pe sorocul gândului cadiu,
pe vârtoasele-mi coapse, mugind a delir,
pe sânii tuciurii desfătați de tainicul zefir;
Te-am găsit pe-un fir de noapte rătăcită
în jindul meu oriental,
în zgăul ruinelor,
horind pe-o buză de santal;
Te-am găsit slovă
în Sura Închinăciunii şi a Zorilor,

pulbere țâșnită din Medina sorilor,
oblojind mihrabul simțirii mele...
O, minune fără-mprejurare,
vraciul șoaptelor mirene,
s-a sfârșit chiar setea mea
de-acest sânge obidit
în căușul zbaterii;
Te-am găsit!

Daniela Sorina CIURARIU

Noaptea
Tăcută şi tristă ca o curvă
noaptea se plimbă pe bulevard
casele ard fără foc şi miroase a nard
a naftalină
a apă veche de flori
a oaspeţi nedoriţi
a grimase
stelele atârnă în candelabrele făinoase
noaptea
se aşază tristă pe marginea unei bănci uzate
aşteaptă să o ia moartea
şi să o ducă acasă

Radu CHIOREAN

Într-o zi
nu mai aveam creier
mergeam aşa
ca o statuie leşinată
cu picioarele sub asfalt până la genunchi
şi tălpile fierbinţi
simțind pielea fină dintre aici şi dincolo
ca o haină croită de un înger mort
pe piept aveam atârnat un bolovan
cu patru colţuri
ce-mi acoperea respirația
sângele îmi era un muşuroi de furnici uriaşe
ce nu mai avea loc să curgă
pe partea cealaltă două ambulanțe
care au făcut accident
deşi şoferii muriseră
fumau calm o țigară

mă apropiam
vecinul meu de sus
nu avea slujbă prietenă sau mâncare
numai un câine mare
care plângea
când îl uita în cimitir

Rodica Chioralia COJOCARU

Maria
Maria s-a îmbătat.
Din nou.
Stă în parcare,
pe bordură,
cu sticla lângă ea.
Mai cântă,
mai înjură
guvernul, parlamentul, viaţa.
Înjură bărbăteşte,
aşa cum şi munceşte.
De noaptea până dimineaţa, bea.
De dimineaţa până noaptea, munceşte
pe ici, pe colo, cu ziua. Bărbăteşte.
Mai sparge lemne
pe ploaie, pe ninsoare,
mai sapă o grădină
pentru un blid de zamă,
o răchie şi un bănuţ,
pe care, apoi, îl bea.
Maria nu are casă,
doarme în magazie,
pe o saltea.
Fără căldură.
Numai băutură.
Nu are mamă.
Nu are tată.
Nu are bărbat.
Nu are decât fraţi
de beţie de la orfelinat.
Până şi îngerii au plecat
la cei bogaţi,
dar ea se închină,
îi mulţumeşte lui Dumnezeu

pentru fiecare dumicat.
O lovește câte un erou,
o umple de scuipat.
Nu vede nimeni.
Nimeni nu este vinovat.
Astăzi, din nou,
Maria s-a îmbătat.

Steluța CRĂCIUN

Din cuvinte
Am construit în regie proprie casa mitologiei mele.
Aici îmi aşez eu amintirile una lângă alta, pe simeze.
Sunt însă tablouri mereu neterminate,
zilnic mă opresc lângă ele,
le completez punând vorbele la locul lor..
Uneori însă e doar o tăcere apăsătoare:
vreun tablou se lichefiază şi curge.
Îl adun de pe jos,
trecând peste ireversibilitatea convenţional acceptată
a timpului,
îl zdrenţuiesc în verde
şi mă strecor şi eu acolo
precum Rembrandt în rondul de noapte.
Când se face ziuă şi cireşele s-au copt
mă urc în copac şi-mi hrănesc zeii de altădată
ignorând ambiguitatea stropilor
de nu mai ştiu că e ploaie
sau plânsul colectiv al celor uitaţi
puţin câte puţin.

Cristian Ovidiu DINICA

Îmbrăţişarea
Pentru a îmbrăţişa un copac lăsaţi
păsările să-şi facă loc în inima lui,
acestea cu aripile vor trasa cerul
dintre frunze şi ploi,
apoi o carte se strânge
la pieptul său, printre larvele
fluturilor tineri,
iubindu-l,
se curăţă de toate crengile uscate
ca inima sa proaspătă să poată primi

iubirea.
Ea se va auzi strigată
de pe toate orbitele planetelor
curățate în primăvară.

Tatiana DRAGOTA

Metrou
şinele astea paralele
au ucis o grămadă de vise
a cui e vina că ele
se lasă ucise?!

mâna aceasta care-a-mbrâncit
şi-i acum ocupată
cu o sticlă de vodcă de mult răsuflată
cu unghiile murdare-a rânjit
da, am făcut-o şi-aş mai face-o odată
şi cât şi cât te-am iubit!
erai albastră ca marea
m-ameţeai cu surâsul pielii tale zglobii
uitai tot mai des să revii
iar eu rătăceam voit întrebarea
dar răspunsul ăla fiară turbată
se insinua muşca vorace din mine
nu ţi-au plăcut pereţii niciodată
te invit atunci acolo pe şine
şi trec şi trec peste visele tale zdrobite
le sfidez cu ochi tulburi
prea sus pentru noi primăvara
predă lecţia ieşirii din muguri
mersi nu-i nevoie rămân
renegatul singuraticul dusul
nu mi-am ars degetele cu ţigara
am strivit cu ele apusul
tău
când te-am împins înafara
lăuntrului meu
ţi-am cedat locul întâi între şine
l-ai primit o tu fiinţă rapace
mi-ai rămas tatuată pe veci pe retine
ce am făcut înc-odată-aş mai face

mai bine mă-ntorc
în metrou
am bilet doar de-un dus
iau o-nghiţitură ce dacă-i în plus
să ardă golul străfundul din mine
să ţâşnească prin vene
să curgă apoi
prin tine
pe şine

Daniel DUMITRU

Moare un copil
Când moare un copil,
aerul sângerează prin lama
orizontului...
Când moare un copil,
cerul are fracturi şi nu mai iubeşte
zborul,
Iarba intră în spital cu transfuzii de verde,
ochii ciungi şi negri ai cimitirului
râd, râd, râd;
stai, Doamne, o vreme cu noi la masă,
te rog,
şi ne spune ce ai mai făcut de când
mi-au tăcut tâmplele plângând!

Oana FRENȚESCU

Copii din flori
Copii din flori
însoţiţi de îngeri răniţi,
înaintaţi cu umerii în seninătate,
călcâie goale rănite,
cu o umbră rarefiată
în gândul bunicii,
dovada iubirii între sunete stinse.
De sus lumina-i trimisă în suflet,
atunci când nu-s obloanele trase.
Copii din flori,
ieri cu destine în derută,
neclintiţi destrămaţi
învechite ecouri,
rupând din constelaţii noi tipare.

Florin GOLBAN

Cântec târziu
prin fereastra întredeschisă
luna rezemată de tocul uşii
roţile marfarelor sparg
liniştea nopţii într-un cântec târziu
şeful de gară trage adânc din ţigară
pe mirişte sperietoarea
sprijină pe umeri oiştea carului

Alexandru IANCU

Nunta
ce bine îţi vine
iubire
rochia aceasta lungă şi neagră
de mire
în timp ce pe mine
pe umeri m-apasă
fracul alb
de mireasă
dar hai s-aruncăm
amândoi
buchetul acesta
de nuferi
în lacul adânc dintre noi
crescut din plânsul
pe care nu-l suferi
şi de-l va prinde
vreo broască
în chinuri
copii să ne nască

Costel NEAGU

Iubirea mea, sălbatică jivină
Imagini explodează sub retină
Şi nu pot spune că eşti tu de vină,
Mă-nvăluie lumini şi irizaţii,
Mi-s ochii-nchişi, dar rătăcesc prin spaţii

De dragoste, iubire şi durere…
Este-o lumină ce la ziuă piere,
E-o strălucire care se frământă
Pe-o liră care cântă… cântă… cântă…

Retina mi-e rănită şi se-afundă
În vechile imagini ce inundă,
Un recviem se-ngână în surdină
Şi lacrima se scaldă în lumină.

Când geana muribundă se mai zbate
Învie amintirile-ncrustate
Şi-n cuşca dintre pleoape şi retină
Se zbate fantomatică în vină,

Iubirea mea, sălbatică jivină!

Nelly Mariana PĂSCĂLIN

Doar eu aud
Mai era un loc în inima mea,
unul mic de tot, din care
ascultam paşii anotimpurilor.
Uneori îl pipăiam şi mă bucuram
că încă mai sunt,
că nu am devenit lutul din care sunt făcută.
N-am bănuit că sub ţesutul neted
era placenta ultimului solz al suferinţei
şi ce naştere grea a avut,
ce travaliu lung!
I-am simţit durerea în fiecare frate de dinaintea lui.

Iată-mă, azi, gătită de plecare!
Şi nu-i nimeni în urmă-mi să plângă,
doar eu aud
marşul funebru în care mă risipesc.

Dora PASCU

Zâmbetul căzut
Simţeam că uitasem ceva,
ştii, ca atunci când ţi-ai făcut bagajele
şi totuşi ai senzaţia că mai e ceva de luat
şi te tot învârţi, cauţi,
bifezi liste imaginare
şi tot nu găseşti,
Doamne, ce mai trebuie,
şi scoţi de-a valma tot

din valiză și le răvășești în grabă:
pantofii ăștia comozi, pălăria de soare,
batiste, multe batiste, lacrimile,
da, astea întotdeauna să le ai la îndemână,
cuvintele, mai mereu încrucișate,
o rochie de toată ziua,
pijamaua, luna, ea e tot timpul cu mine,
răsăritul, apusul, mirosul de tei,
ploile, toamnele reci,
griurile, în toate nuanțele,
(cum or fi intrat toate nu știu)
frunzele, câinii, pietrele,
(aha, de asta atârnă greu)
ciorile, macii, bujorii,
(când s-or fi adunat atâtea),
Doamne, ce mai e, ce-am uitat,
ce mai trebuie să iau?
Aha, am găsit, îmi rămăsese zâmbetul,
căzuse jos de tot, chiar sub pat,
rostogolit într-o seară de iarnă
sau ... vară, nu știu,
văd eu cum îl înghesui,
poate-i mai găsesc un loc ...

Ovidiu OANA-PÂRÂU

Recviem pentru un înger
Atâta deznădejde... Arhanghelul așază
Pe umăr, faldul negru, acoperind obrazul.
Nu vrea să i se vadă răzbind prin el, necazul
Și nici priviri din care doar ura irizează.

Lumina răsfrântă din raza de soare,
Nedemnă ispită-i ori sfântă chemare?

Te învelesc, iubito, cu brațele pe trupul
Cutremurat în voie de-a nopții-nfiorare!
Te culcușești în mine, prin calda-mbrățișare
Înseninatul zâmbet cu miere umple chiupul.

Adânc de privire-i îndemn de blândețe,
Lumină în suflet însemnă binețe.

Porunca Lui nu-i place: „Să îi iubiți pe oameni!”
I-a înfruntat privirea şi spune; "O greşeală
E-această creatură! Iar Tatăl se înşeală!
Prea lesne, zişii oameni, s-au transformat în fameni!"

Lumina răsfrântă din raza de soare,
Nedemnă ispită-i ori sfântă chemare?

Ți-e glasul o vibrândă chemare, cânt de liră
Ce adorare naşte din trupul tău de fee!
Zideşte-mă în tine ca muză şi femeie,
Pe veşnicie soață şi nu doar hetairă!

Adânc de privire-i îndemn de blândețe,
Lumină în suflet însemnă binețe.

Când decăzut din ceruri, o biată muritoare,
Alege fără voie şi-n demon o preface.
Sfidarea-l duce-n cuşcă. Milenii de pace ...
Ce a rămas în urmă, fiinţa temătoare?

Lumina răsfrântă din raza de soare,
Nedemnă ispită-i ori sfântă chemare?

Când mă presar în tine, deşiră altfel ghemul
Bătrânul timp ce curge din haos spre-mplinire.
Prin naşteri succesive, -n această primenire
Iubirea-şi toarce cântul, iar răul, recviemul.

Adânc de privire-i îndemn de blândețe,
Lumină în suflet însemnă binețe.

AUTORI DIN REPREZENTANȚA GALAȚI-TECUCI, USR Filiala Iaşi & POEȚI ROMÂNI DE LA ANTIPOZI

Cu ceva timp în urmă, în mai multe numere din Poezia, am publicat o rubrică (*O hartă a poeziei de limbă română)* prin care doream să aduc mai aproape de țară pe autorii români din diverse colțuri ale lumii, prin alăturarea creațiilor acestora cu ale unor autori din diverse colțuri ale României.

În aceeaşi idee, în colaborare cu doamna Mihaela Cristescu (care a efectuat selecția), trăitoare de o vreme la antipozi – care are câteva volume de poeme, dar şi o serie de antologii de poezie în care a selectat autori şi români (din țară sau de peste hotare) şi străini, mai ales australieni – am alăturat creații ale poeților membri ai reprezentanței Galați-Tecuci, U.S.R. Filiala Iaşi, cu ale altor români care trăiesc la antipozi. Parte dintre aceştia din urmă nu sunt la prima apariție în „Poezia". [**Marius Chelaru**]

Mihaela ALBU

Este poetă, prozatoare, critic şi istoric literar, profesor univ. dr. la Univ. din Craiova, iar între 1999 şi 2004 – *visiting professor* la Universitatea Columbia (New York). Este membră a Uniunii Scriitorilor din România, a Uniunii Ziariştilor Profesionişti, a Asociației de Literatură Generală şi Comparată (ALGCR), preşedinta Asociației Culturale internaționale „Carmina Balcanica", director fondator al revistei internaționale de cultură şi spiritualitate sud-est europeană „Carmina Balcanica", al revistei dedicate exilului românesc „Antilethe" şi redactor-şef la revista „Lumină lină" din New York. A publicat studii, eseuri, critică literară în reviste academice şi literare, poezie şi proză (în România, în SUA, Canada, Cipru, Finlanda, Israel, Rep. Moldova, Germania, Italia, Malta, Polonia, Portugalia, Turcia, Serbia), 6 volume de poezii, precum şi 15 volume de istorie şi critică literară (singură sau în colaborare cu Dan Anghelescu), mare parte dedicate cercetării literaturii şi presei literare din exil.

O poveste neştiută

Numai cuvintele zburau între noi / *Înainte şi înapoi*
Nichita Stănescu – *Poveste sentimentală*

Povestea
cu un imprevizibil sfârşit
începe cât se poate de simplu
într-o zi de septembrie

Semnul cifrelor/ adunate:
simbol de infinit

Ce este fericirea?, m-ai întrebat
Ce părere ai despre postmodernism?
ai adăugat
Nu prea găseam legătura.
Ne-am contrazis preț de două ore
– Cât ține drumul din orașul în care
(atunci am aflat) bunicul grec o furase pe fata vecinului –

Nu mi-ai spus dacă ea era româncă
nici eu nu te-am mai întrebat

Mai importantă în conversație:
deosebirea dintre modern și postmodern
chiar și deosebirea dintre șaizeciști și nouăzeciști
optzeciștii – mult prea discutați –
i-am trecut deoparte

Mașina lăsa în urmă sat după sat
case din alt secol
un fost conac
ca o doamnă cu haină de blană roasă de molii
Trecea în goană pe lângă palate cu turnulețe
sclipeau acoperișurile ca niște oglinzi
(tocmai ieșise soarele)

mi-a trecut prin minte o întrebare:
care e distanța de la postmodernism la kitch?
N-am întrebat
Am dezbătut pe mai departe alte teorii

Ne îndepărtam tot mai mult de gândul nerostit
Ți-am recitat două versuri
(nu știu de ce mi le-am amintit)
Ne privim tăcuți luminați de-un mac
Te cunosc de-o zi, te iubesc de-un veac…

Am uitat curând de teoriile literare
de modernism, de postmodernism
Am început
cu avânt
să recităm din clasici

Atelier de Cuvinte

Vesele hârtiile acestea răvășite
Cu o poezie în doze homeopatice
Gheorghe Grigurcu – *Atelier*

… și mai era un far pe hârtie
ca o lanternă cu ochi de ciclop
… mai era și o barcă
în care se legăna destinul
dintr-o parte/
în alta
gata-gata să se răstoarne
să ducă pe ape
toată încărcătura
nu prea grea
atât cât încape într-o viață de pământean

Farul mătura cu privirea
întinsul de apă
lumina vasul cu nepăsare

Cârmaciul îi oprea legănarea
studia atent
cantitatea de metaforă în poezie
o trăgea apoi cu creionul
ușor
la țărmul generos de hârtie

Numele

Caut nume – fie-o mie –
Să-ți arăt ce-mi ești tu mie.
Lucian Blaga – *Caut nume*

Ți-am luat numele în stăpânire
l-am scris pe nisipul fierbinte
cu nepăsare valul l-a șters

l-am scris pe zăpada crudă
soarele nemilos l-a sorbit

l-am gravat pe o frunză
smulsă de vânt
s-a dus departe

L-am căutat dimineața …
Mai aveam încă noaptea în cap

L-am căutat seara
nu-mi mai era de acum bună

L-am căutat sub frigul de lună
Frunza plecase în goană nebună
Pe creanga îndoielii – gândul:
Purta oare frunza
numele tău?
Unde se ascunde chipul
În ce cută a sufletului meu?

L-am găsit într-un târziu
purtat de vânt departe
pe frunza dusă în pustiu

Jocul se preschimbase în moarte.

Dulapul din muzeul cu Poezie

dulapul s-a vândut pe bani grei la muzeul literaturii
chiar biograful lui l-a vândut /
sau poate un prieten… /
sau poate un alt poet Virgil… la fel de trist la fel de muritor
Dan Anghelescu – *și ce dacă a apărut cartea*

Poetul Virgil nu mai are unde își păstra poezia
Dulapul/ armoarul/ cu poeme
s-a vândut pe bani grei
la muzeul literaturii

Un muzeu
chiar și al literaturii
poate fi el un depozit de suflete?
Poetul Virgil și Poetul Virgiliu
se întâlnesc ei
fac ei schimb de metafore
ori de tristeți?

Şi totuşi …
La muzeu s-ar păstra poezia
Noaptea, când toţi muritorii îşi mută nădejdile
în vise
când nimeni nu are timp
şi nici dorinţă
să citească poezie
uşile dulapurilor s-ar deschide
prin încăperi ar putea dansa împreună
în deplină armonie
sonete cu catrene, haiku-uri cu balade
trena clasicelor epitete ar atinge
în treacăt
avangardiste versuri

Cineva, cândva poate va deschide
toate dulapurile
din muzee
şi uşile muzeelor

ar da drumul Poeziei să umble prin lume
să cumpere oameni
să cumpere îngeri care să caute oameni

De dincolo de lume
Poeţii şi-ar contempla cărţile în vitrine
Din când în când câte una
ar dispărea
semn că o frunte va sta aplecată
pe vers
Din când în când un muritor
s-ar visa poet

Dar:
ce e/ în fond/ un poet/
nimeni nu ştie

şi poezia, ea, Poezia,
cât mai poate rămâne închisă în/
dulapul cel fără de uşi
din tristul muzeu al literaturii?!

Dan ANGHELESCU

Este poet, eseist, istoric literar. Membru al Uniunii Scriitorilor din România. Membru PEN CLUB România, director (fondator) al revistei internaţionale de cultură şi spiritualitate sud-est europeană *Carmina Balcanica.* Redactor şef al revistei *Antilethe*, editor al revistei *Lumină lină* (*Gracious Light*) – New York. Studii: absolvent al Conservatorului de muzică "George Enescu" din Iaşi, Facultatea Muzicologie-Compoziţie. Doctorat în filologie. *Cărţi publicate*: 6 volume de studii privind literatura exilului românesc (în colaborare cu Mihaela Albu); 11 volume de poezie. Premii: *Diploma de excelenţă* (2015) acordată de Primăria Municipiului Iaşi. *Nominalizare la Premiul de poezie pe anul 2015 de USR– Filiala Iaşi.* D Membru al Uniunii Scriitorilor din România. Diploma cu titlul de *Poet al Iaşului* 2015. *Premiul special Restitutio* al USR, Filiala Iaşi, pentru volumul *Tinereţea unui „fost Săgetător". Vintilă Horia – Publicistica interbelică*, nov. 2017.

şi dacă Ea este amiaza gândurilor/ mele/ mereu

mai fumegoase/...când se ridică din holmuri
muzica/ discretă a sufletului / întomnat...
şi dacă Ea e *prea-devremele* ori *prea-târziul/* sub
care încă/ mai pot să /respir...
din şubrede însăilări ce se/întâmplă/ e
ca o tăcere /cu Ea...
tăcerea cât un *de-ne-măsurat*/ al
pământului cu/ stelele
tuturor nopţilor/ deasupra/... şi astfel
întâmplare îndelung/ aşteptată...
held in the lunar synthesis /...
dar
numai astfel/ apare viitorul cel de-ne-rostit...

not knowing what to feel or if understand

sub spiritul vremii/ frânghia albă a nebuniei
îşi agaţă stafia
la gâtul lung al fiecărei/ nopţi
vrem să simţim o împotrivire/ a lumii
vrem/ şi chiar vrem…/acolo
pasări de iarnă /visează / alergând/ visând/ în extaz
ostroavele albe din sud

and what if she should die some afternoon

căci limpezimi se anunţă/ din toate/ câte
acum au uitat/... ori nu ştiu/ dacă pot să existe…

stau deasupră-ne /iazuri ale cerului/ nepăsătoare…
se trage la sorți/ zilnic
câte un mic dezastru…

vedante/ vecernii/ vedenii…

bei o ceaşcă de fum/ conturul gingaş al
lămpilor e-o despletire/ agonizând
prin toți arborii/întomnărilor tale/... şi
strada/ cu o privire absentă/ îşi recită / în gol/frunzele
ca pe o taină provincială...

pustiul e pe cale/ de-a deveni un concept

...Geschichte des Zeitbegriffs...

să auzi/ încăperile întunecate
şi răcoroase/ cărând pe spinările lor
mari şifoniere de melancolie…

vine mirarea/cu tranşeele sale verzui
vin pietrele/ fierul/ cernelurile oftând
sub odăjdii de toamnă

ce vrei…/ întreabă
pentru ultima oară/ statuia comandorului…

scriindu-şi paloarea deasupra/ lumii

hoarde / hoarde întregi de cuvinte
îți pun nebunia pe față

cu lămpi albăstrui…

şi atunci dintr-odată/ uşor/ nesperat de uşor
simți prin tine cum /evadează salcâmii…

la pluie d'été pleut sur ta vie

inutil să mai cuget.../exist
bărcile serii /trag mal după mal
târând ape moarte/ pe tălpi

fiinţă şoptitoare/ a depărtării
tu /poţi visa totul
lucruri-imagini/ lucruri-oglinzi / lucruri-ferestre
deschise prin
zgura cuvintelor/ prin schelăriile sale
de fum

lungi câinii cuvintelor/ urlă
de din adâncuri/ prin imaginea ta
jurant de ne se taire plus

neagră lumină/ poemul
hu hu…
carne /buimacă …
imensă uzină / bidonvil cu rigolele inundate de o
letală melancolie …
acolo/ se ascund / indicibilele intemperii…
the lamp muttered in the dark

hu hu
mahalaua bolnavă/ poemul
nu poţi fi decât furios/ şi schizoid
ademenitoarele /resturi ale vorbirii
ale delirului/ zac
într-o patrie tristă / născându-şi tăcerea
ca pe o rană

je voudrais qu'il pleuve surs ses ruelles/ je voudrais…

acolo unde se ridica o casă/ în aparenţă durabilă/ azi-noapte
era un înger/ căzut
the moon has lost her memory ...

columne cu sfinxul mereu întrebător/ stau la porţi
rupând cuvintele/ din rosturile noastre uitate

râvnesc mereu către îndepărtatul/ pământ al copilăriei

hipodrom pavat/ cu pielea unui înger
hu hu
there is the empty chapel

degete lungi/ întorc mereu
un ceasornic de apă…

blândă e numai demenţa /soldatului orb
ea întinde gamela/ cu
omături de somn/…e ora
secretă a/ bătrânilor pânditori de/ silabe…

silabele de sticlă/ surâzând/
chimic şi cast…

zilnicăria te caută până şi prin oglinzi/şi de-acolo tot ea
te îndeamnă să fluieri a pagubă…

aici doar *Obiecto-fiinţul* e personaj /principal
doar pe el ai să-l auzi plângând/ delirând…/ el suferă
iubeşte/ trăieşte în locul tău/ respiră chiar acum/ lângă
cromozomii care îţi aparţin/ lângă ficatul / splina
lângă vena ta cavă/ lângă timusul tău personal

îl auzi chiar prin / sângele tău când începe să
vâjâie/ să huruie/ să trepideze
instalându-ţi acolo fumegoasele lui semafoare…

îngeri de plumb şi de negru/ să-ţi rupi
dinţii cu zâmbetul lor/ haita de
litere a maşinii de/ scris
muşcă din tine/spintecă/ sfâşie/ sfâşie

nimănui / să nu
mă supun...
doar privirii/ mele prea puţin văzătoare…
până departe/ până în orbirea intangibilului *dincolo*
sors tes yeux détourne-les sur les cathédrales…

zgomotul scrâşnit/ al malaxoarelor
contorsionează/ spaţiile/timpul…
din mugetul/ uriaşelor gropi
va începe o altă tăcere…

Where the dead men lost their bones
the hope only of empty men

Angela BACIU

S-a născut pe 14 martie. Este poetă, prozatoare, publicistă, trainer, membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iaşi. Este membru în PEN Club Romania. A publicat în jur de 18 cărţi, printre care: *Maci în noiembrie* (1997), *Trei zile din acel septembrie* (2003), *Tinereţe cu o singură ieşire* (2004), *De mîine pînă mai ieri alaltăieri* (2007), *Mărturii dintre milenii* (2012), *Despre cum nu am ratat o literatură grozavă*(2015), *4 zile cu nora* (2015), *mai drăguţ decit dostoievski* de Nora Iuga si Angela Baciu (2017), *Charli. Rue Sainte–Catherine 34 (2017, poezii), Hotel Camberi* (2017)

ora 14.00

nu ştiu de ce mă gândesc acum la regele meu.
când am dat mâna cu el m-am fâstâcit
ca un copil.
mâna grea mi-a strâns degetele a zâmbit uşor
mi-am dus un picior la spate
şi mi-am îndoit genunchiul
voiam să mă fac mică
aşa ca alice în ţara minunilor
să fie vreo douăzecişicevadeanideatunci
îmi plăcea să îl privesc
stătea drept în faţa aparatului de fotografiat
eu în rândul 2 cu sacou roşu
şi cămaşă cu dungi albe
fotografia asta o port cu mine peste tot.
şi mă năpădeşte mirosul
de pâine proaspăt scoasă din cuptor.
regele meu e blând
şi bun.

ora 14.05

în mijlocul străzii Rue Sainte-Catherine
plouă torenţial oamenii se grăbesc
m-aş ascunde în braţele mamei
sau într-o imagine.
litere mari jucăuşe
atârnă
de o franzelă.
c-h-ar-l-i
am găsit locul potrivit.

aici nu mă cunoaşte nimeni.

ora 14.20

în toate poveştile o aud pe bunica sofia.
nu am cunoscut-o.
dar o văd
cum intră pe uşă la charli.
câinele ei bătrân şi şchiop cunoaşte drumul
88 de riduri duc toate la casa ei.
în fiecare zi cere
baghete tradiţionale cu cereale. nimic altceva.
nu se grăbeşte. desface sacoşa albastră
de rafie şi înghesuie pâinea. deasupra aşează
poşeta cu margine metalică. la modă în timpul războiului.
mâinile îi tremură uşor.
la charli e cald
vin unii. ies alţii.
numără restul. aceleaşi gesturi
în fiecare zi. nu se teme de ploaie
câinele şchiop o păzeşte.

* * *
nu-mi găsesc ochelarii
tot uit unde îi pun
ştiu că o să-mi spuneţi
că îi am pe cap.
peste drum
muţii ăia gesticulează într-una.
ei au ochelarii la ochi.

ora 14.30

nimeni nu mă cunoaşte atât de bine
ca mandarinul miraculos.
nu e aici cu mine
dar îl văd
aşezat pe scaunul din faţă
pălăria verde de fetru stă alături
citeşte acum menu-ul.
„eu ştiu ce vreau, tu ştii?”
aceeaşi întrebare în fiecare zi.

nu vede bine prin ochelarii cumpărați de la lidl.
nu vrea să meargă la doctor.
o fi având el un vraci
undeva în pustiu.

ora 14.50

prin ușa de sticlă se văd cuptoarele de pâine
din boulangeria belgiană.
patiserul, în halat alb și mânecile suflecate
pare că știe ce are de făcut. e atât de serios
de parcă s-ar pregăti de o operație grea.
așează tăvile pe rafturi
le face loc altora.
își pune mănușile,
scoate pâinea fierbinte
din cuptor. aburii,
ei, aburii mă duc acasă
la vatra din pământ de țară.
închid ochii. pâinile
sar de colo colo înghesuite fiecare
își caută locul. unde vor ajunge azi
o rafală de vânt deschide ușa
aerul rece intră nepoftit și geamurile se aburesc
nu mai văd nimic prin lentilele ochelarilor.
pe vârful pantofului o gărgăriță.

ora 15.55

nu mai fug de tine.
doar știi că nu mă tem de tunete,
nici de cutremure
doar noaptea aia de iarnă
când alergam în picioarele
goale în zăpadă
și te strigam
a rămas cu mine.
singură, în hotelul Citadines,
pe Avenue de la Toison d'Or
la telefon vocea ta e la fel
„să te duci la Bruges, nu pierde timpul"
„nu sunt cu tine și plouă"

„cumpără-ți ciocolată!”

ora 16.00

în plasa de rafie
are 4 mere roșii
mută greutatea dintr-o mână
în alta.
nu știe unde s-o așeze.
„o pâine, vă rog.”
îi frigea palmele.
„poftiți, e scoasă acum din cuptor”.
bătrânul face ochii mari. iese în stradă
rupe o bucată. îi e foame.
prin fața statuii manneken,
cum să nu știți,
băiețelul ăla din bronz care face pipi,
doi bărbați trec ținându-se de mână.

ora 16.18

le citron,
le frou-frou,
la fraise,
le cheesecake fraise,
la framboise,
la tatin,
le mille-feuilles,
îmi notez în carnețelul
din geantă
câte una din fiecare
să guști și tu.
nu plec de aici până când
n-o să știu că ai mâncat tot.

(din volumul *Charli. Rue Sainte-Catherine 34*, Editura Integral, 2017)

Valeriu VALEGVI

S-a născut în 11. 01. 1952 în oraşul Galaţi. Licenţiat în Drept şi cursuri postuniversitare, Iaşi. Poet, autor a 17 volume publicate în perioada 1995– 2017. Membru al U.S.R., Filiala Iaşi, din anul 2007. Premiul de poezie la Festivalul Internaţional *Serile de literatură ale revistei Antares* Galaţi în anul 2007; premiul pentru întreaga activitate literară a Revistei *Boema* Galaţi în anul 2015. Au scris despre autor: Gabriela Negreanu, Nicolae Motoc, Daniel Cristea Enache, Constantin Trandafir, Maria Bologa, A. G. Secară, Dan Plăeşu, ş.a.

Zări
Spre zările excluse din povestea omului grăbit
doar o ocheadă vrei să tragi.
precum stâlpii ridicaţi din sare
într-o revoltă prelungită
umerii nu vor înceta să forţeze
intrarea-n sarabanda zărilor.

cu ursita vremii în spate
candid bolborosind psalmi
nu te mai cred nici pietrele
viciile nu te mai încap
să te salveze
doar pofta de a escalada zări.

spre zările necuprinse-n vreun ghid deci!

Intransigent
Ce poţi salva
dintr-o eroare
de neidentificat
chiar şi din turnul
cel mai nalt
cu toate că
din instinct
ai repetat greşeala
de a fi intransigent
cu propria slăbiciune?

Degetul unui copil
Alergi sub duzii seculari
rătăcit în utopia zodiei.
mai ieri ţi se umflau tălpile

prin ciulinii *bucuroşi de oaspeţi*
iar ochii lăcrimau prea des
de-al visului vis convinşi.
pe atunci duzii chiar contau.
azi răstălmăcesc de zor
umbra în care te odihneai fără saţ
şi iarăşi se vor topi de tot
când degetul unui copil
îi va ţinti din joacă

Vacarmul din frunze
Vânturile dinspre Pont
mereu schimbă culoarea
părului tău.
ca dintr-o epopee
recent scrisă
glasul tău distrage
atenţia celor siluiţi de simţuri.
e doar o evadare
din zilnica amăgire spui.
încă o dată
vacarmul din frunze
te amuţeşte.
cuvintele energie adaugă
cum ceaiul dimineaţa

Cum o iederă
Cununa de raze
pe buze
ca pe-un piedestal
se lasă
dimprejur vin
zvonuri de sărbătoare finală
cu o mână
o strângi lacom
cu cealaltă
o îndepărtezi intrigat
vrei să-ţi fie
cum o iederă
numai de nu ar bate-o
vântul din faţă
moleşindu-i sprinteneala

Virgil COSTIUC

Trei oameni care m-au publicat şi cărora le sunt recunoscător; Ioanichie Olteanu, în revista „Tomis", 1970, Teohar Mihadaş, în revista „Steaua", 1972 şi Nicolae Sava, în revista „Convorbiri literare", 2007. Autor a şase volume de poezie şi un premiu USR al Filialei Sud-Est. Timp de opt ani, înainte şi după 1990, am lucrat în foraj în locaţii pe un sfert din glob. Am o licenţă în filosofie cu frecvenţă la zi. Căsătorit cu doi copii, dar tot singur sunt.

Vals

Rula pe ecran filmul Titanic
a câta oară – eveniment
străpuns de lancea realităţii
un the end
pe sub punţi
fluturând
o vestă de plută drept steag
regizorul gesticula-ntr-o cadă
prin sala maşini muzicanţii
îşi înnodau papioanele pe cheia sol
ardea un scaun în oglinda şemineului
cineva îşi desena gândurile
tolănit în pat îmi potrivesc perna
ce spintecă banchiza
greu se curbează ţărmul
hârşâit pe harta peretelui
un timp vaporul şuieră
se cere pauză de-o ţigară
un supravieţuitor se agaţă de-o funie
şi-n rotocoale de fum deschide o uşă
zăreşte evenimentul crud
lipsit de fiorul dramatic
golesc ecranul de personaje
ştergând albul până la singurătate
resorb o zonă incertă
şi fără să-mi fiu potrivnic
accept gaura de vierme

La noi s-a întâmplat o dată

O dată la câteva zile
radioul Erevan mă bombardează cu ştiri
ultima dată
mi-au aruncat în curte

o piatră învelită într-o hârtie
pe ea desene, cifre şi un text:
„Dragi tovarăşi
cum aveţi lemn şi vreţi să munciţi
înconjuraţi-vă satul c-un gard
din doage solide
până devine un butoi – falaster
toată recolta să rămână
la comunitate
din lemnul rămas ciopliţi o masă
chiar în mijlocul butoiului
unde vor sta toţi după rang
ca`ntr-o biserică
sorbind pahar după pahar
în ordine şi disciplină
fiecare din vinul celuilalt
cel mai sărac
să bea cu nevasta primarului
bătrânii amintindu-şi de sex
să bea cu frumoase fecioare
aşa cum se întâmplă pe la unele triburi
văduvele să fie gâdilate
de tinerii gata de însurătoare
iar cei mai tineri
să citească, să citească, să citească
şi să se masturbeze mai puţin”
cum toate acestea
se petrecea în comunism
am luat piatră cu acel text
şi am aruncat-o vecinului.

Dublura

I-am citit în ochi cum mă gonea
pleacă, mă, pleacă de lângă mine
te-am prins la furat,
ţi-am dat tot ce-am avut,
şi tu, mă furi?
Respira aerul din plămânii mei,
vorbele i-se lipeau de buzele mele
nu puteau să se desprindă – undeva
ceva cădea la mijloc
între jumătăţile lucrurilor nerealizate.

ceva plutea în aer
despărțind atâtea și atâtea lucruri de ființă.
…Dar el nu putea să se ridice,
zăceam paralizat, îmi era greu să mă desprind
respira prin gura mea
privea lumea cu ochii mei – ce vedea el
vedeam și eu,
mă acoperea imobilizându-mă.
Nu puteam să strig, nu puteam să fug,
mișcându-mă mai mult mă apropiam
întocmai ca un trunchi de copac
legănat de valuri
pleacă tu – î-i spuneam – apropiindu-ne
mai mult ne îndepărtam
buzele mele se apropiau de cele ale lui
aproape că se împreunau
el zicea că așa trebuie să se întâmple
mă înghiontea cu niște proeminențe
care s-ar fi vrut mâini ieșite din trup,
dar nu puteam să plec așa,
mă lipeam de el, încercam să-i explic
și el nu se mai oprea din strigat:
hoțule, ți-am dat tot ce-am avut,
și astăzi, mă furi?

Poetul anonim
Acolo, de la etajul doi
a sărit un om
hainele i-au rămas
pe speteaza scaunului din bucătărie
cu o șuviță din păr
într-o pungă de plastic
zborul și trecerea prin viață
pașii de pe străzile orașului
au rămas în aer
din copac se ridicase o pasăre
de bufnitura ce imita un sac plin
a fost singur
lumea spunea că scria poezii
și că de acolo i se trage
mai încercase și altă dată
să iasă din anonimat

dar nu reuşise
acum, a dat lovitura

Normativ
La cursul de sociologie
notez pe caiet literă cu literă
status-urile sociale
din-ul german
astma, norme française
trăim în Balcani
şi bunul meu profesor ştie
de legile bătute în cuie
încă verzi, curbate la extremităţi
vorbeşte plăcut şi egal
nu simte nevoia să strige
unor soldaţi să-şi apere ţara
aici şi oriunde
nu mai e nimic de apărat
şi brusc am întrerupt,
nu ştiu de ce,
şirul de litere cu o notă
„plutonul indonezian
era compus din cinci soldaţi, doar unul singur
avea pe ţeavă un cartuş gol"
apoi am continuat să notez din Durkheim
despre putere şi valoare
şi s-a întâmplat
după plecarea profesorului
să-mi rămână privirea în gol

Dionisie DUMA

(8 septembrie 1940 – 19 februarie 2018) La ora la care am început să lucrez la acest grupaj Dionisie Duma încă trăia. Şi de aceea, şi pentru efortul său în fruntea reprezentanţei, dar mai ales pentru poetul care a fost, creaţiile sale sunt acum alături de cele ale colegilor săi.

Poeţii
Se-mbolnăvesc Poeţii de năduf
În ţara-n care nu pot să respire
Abandonaţi în hainele de mire
Ei nu-s crescuţi cu miere şi în puf!

Se-mbolnăvesc Poeţii de-acest veac

Ce-i putrezit, complet, la rădăcină
Ei nu-şi doresc decât un bob lumină
Ce-n diamante sacre îl prefac.

Se-bolnăvesc Poeţii de urât
Că nu mai au un loc al lor sub soare
Şi nu se plâng de-i doare ori nu-i doare
Când trec cu spaima Timpului în gât.

Se-mbolnăvesc Poeţii de Infern
În ţara asta tristă-comedie
Ei supravieţuiesc prin Poezie
Şi stau în sfera gândului etern.

Vă rog atunci: iertaţi-i pe Poeţi
Dar asta nu ca o compătimire
Ei îşi duc Crucea-n hainele de mire
Şi slavă întru Domnul că-i aveţi!

Până-ntr-o zi
Până-ntr-o zi
lucrurile merg
aproape perfect.
Rotiţele ceasului
par a nu avea
nici un defect.
Până la un punct
lumea-şi adună
cuvintele
în calendare
de foc trec
Zilele Sfintele.
Până la o
margine viaţa
curge-ntr-un sens
e-atâta pace
şi-atâta linişte
sub cerul imens.
Drumul mă cere
neobosit
visul curat
îşi aşterne
Punctul Final

de-abia zărit
al Luminii Eterne...

Rugă
Mai spală-mă, Iisuse, de păcate
Iar eu cu lacrimi Te-oi spăla pe față
Și du-mă drept spre dincolo de viață
Întru lumina zărilor curate!

Nu mă lăsa în drum pe jumătate
Numai în zbor cu-o singură aripă
Dă-mi Mâna Ta, salvează-mă în pripă
Când urlă Moartea singură-n Cetate!
Însemnul Tău e Crucea de pe spate
Și rănile ce-Ți sângeră din umăr
Sus, pe Golgota, inima-Ți mai bate.

Printre oștenii-Ți credincioși mă număr
Și spre lumina zărilor curate
Mă du, Iisuse, fără de păcate!

Pace, liniște
Pace, liniște
Secunda curată
Se-așază-ntre noi.
Nu e nici azi, nici
Ieri, nici mâine
La hotar ne-așteaptă
Sare și pîine.
Să trecem, Caron e gata
Luntrea e gata
Și fluviul
Din lacrimi
Și ploi.

Ioanid
Ioanid,
vezi toamna asta
se înalță ca o
Catedrală de cuvinte
în care tu o să
asculți muzică bizantină

cu timpanele sparte.
La Voineşti
lumina crepusculară
inundă ultimele
frunze apuse
pe bustul tău
din curtea şcolii
gimnaziale.
Oare tu mai
visezi îngerii care ne mângâiau
cu aripa orele
târzii din burgul de pe Bahlui... ?
S-au coclit pereţii
de la Vapor unde
aveam altarul
pe care s-au
răstignit
poemele tale...
Eu ruginesc încet
În rezerva-celulă
de la Spitalul
din dealul Copoului
şi ascult cum din
lumânările toamnei
se împărtăşeşte pământul
arat de frunze şi brumă.
Toate trec şi se duc.
Rămâne o rană pentru
veşnicie.
Nichita, Tom şi cu
tine îmi faceţi
semn de departe
voi veni, negreşit
dar opriţi-vă strigarea
măcar să închei
nasturii
acestui Poem!

Mă strigă Nichita din adânc...
Mă strigă Nichita din
adânc
-A venit toamna,

bătrâne,
ia seama:
toamna înseamnă cădere, zicere,
plângere...
Îi văd pletele fluturând,
Înfrunzind.
Se depărtează prin lacrima mea
târzie
şi-n urma lui – valuri de frunze
îneacă văzduhul, zarea...
Ecoul:
– A venit toamna, bătrâne,
Ia seama:
toamna înseamnă cădere, zicere,
plângere...

Constantin OANCĂ

Născut la 17 martie 1950 în Corod, judeţul Galaţi, unde locuieşte şi în prezent, aici funcţionând toată viaţa ca profesor de limba şi literatura română. A scris 11 cărţi (poezie, eseuri, aforisme, cronică de carte şi spectacole de muzică clasică) Dintre ultimele cărţi: Lot, Ochiul lui Homer 1, Euridice, Ochiul lui Homer 2. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iaşi, reprezentanţa Galaţi-Tecuci.

Euridice

Din foşnet de frunze
se făcea înserarea –
cămaşă de in pe trupul îngerului
care tocmai venea
de după lunga-i despărţire.
Venea în haine de vânt
de după dealuri
cu luna plină
în mâinile-i desăvârşite.
Vederea lui
îmi ara privirea.
Ochii
îi erau păsări
pe proaspăta arătură.
De ce Doamne
Ai întârziat atât de mult
de ce mi-ai pus dealuri
în depărtare?

Iubitule
iată ți-am adus luna plină
care nu va mai apune niciodată
pentru că voi muta
dealurile
din depărtare.
Liniștea ne decupa încet
inimile.
Și a fost așa până când îngândurându-se
se ridică peste mine
precum luna peste acoperișuri
cu degetele aduse a binecuvântare
ca apoi să se piardă încet dar sigur
după dealurile din depărtare.
Așa era plecarea lui infinită ca înserarea
ca păsările care treceau spre miazăzi
cu pliscurile vâjâind de cântări.

O voce singuratică
aproape mistică
m-a strigat toată noaptea.
Când m-am trezit
am văzut
cum pe zăpada proaspătă
ninsese cu pașii tăi.

Când te-am văzut
mi-am zis
la început Dumnezeu a făcut
zâmbetul
și ca acesta să nu fie singur
te-a făcut și pe tine.
Apoi a făcut depărtarea și așteptarea
și ca acestea să nu se piardă
m-a făcut și pe mine.

Frumoase sunt picioarele tale
pe nisipul serii
mâinile tale
când se ridică o dată cu luna
peste acoperișuri
mijlocul tău
când freamătă

în bătaia mâinilor mele
frumoasă este gura ta
cum se desparte încet
de glasul care-o-nchipuie
şi ochii –
păsări venite de departe –
sunt frumoşi cu genele lor
care mă mântuie
în această vale a serii
de noianul de depărtare.

În poemul meu
doar foşnetul filelor este luat din lumea aceasta
în rest
gura îți este făcută din cuvinte
mâinile
din mâinile mele
picioarele
din fire de iarbă
iar ochii
din munţii şi pădurile de astă vară.

Osteneala mea
picioarele tale
trecute demult de ultima bornă a zilei.
Fată frumoasă
faptul că eu te văd
poate fi doar o invenție a ta.
Cum cerul atinge pământul ningând
aşa mă atingi tu pe mine
în noaptea aceasta.

Ca ţărmul să nu fie de tot singur
Dumnezeu i-a făcut o corabie
care nu mai soseşte.
Ca să nu rămână de tot singur
poetul
i-a făcut iubitei
o plecare neterminată

În ochii tăi s-au înălţat două dealuri
de după care nu te mai pot vedea
şi eu am rămas singur
lângă dealurile acestea.

Violeta CRAIU

Este pseudonimul literar al Violetei Cârjan, născută în 07.02.1955, Brăila. Este absolventă a Universității „Constantin Brâncoveanu", Pitești, Facultatea de Management și Marketing în Afaceri Economice, cu un master în *Management în administrație și servicii publice*. Colaborează la mai multe reviste din țară și din străinătate. Cărți publicate (literatură): *Anemona, roman,* 2001, *Două povești – copile drag îmi ești!*, ediție trilingvă, 2002, *Povești adevărate,* 2002, *Agonia fericirii*, roman, 2003, *Anotimpuri în mov,* povestiri pentru adulți, 2006, *Muze sub aparențe,* poezii, 2010, *Versuri rătăcite în Balta Brăilei*', poezii, 2014, *Agonia fericirii*, roman, 2016. A primit mai multe premii/ distincții pentru activitatea sa literară.

Pietre de domino

Cad pietre de domino pe rând
răsună strident jocul perfecțiunii
strivește un amor rătăcit în inima mea;
unele lucruri nu se mai potrivesc

Nu pot să ating cu privirea patul
sleit de mirosul și parfumul altei femei,
cu o vorbă fragilă mă tragi spre tine
încătușezi cu mângâieri mâinile-mi fierbinți

Ai mușcat din viață agitându-ți furia,
iernile în lacrimi nu te vor mai aștepta
nu-ți vor grăbi pasul apăsat,
și nici gândurile înfundate, inocente

Cad pietre de domino pe rând
o iarnă grea ne separă jocul
ne supărăm aidoma unor copii rătăciți
între silabe și nopți târzii

Femei picate în extaz

zăpezi timpuri cad la porțile tâmplelor
femeile picate în extaz luptă cu anotimpurile
cu *demonii iubirii*
corpul clătinându-li-se în funiile vieții

insomniile întunericului legate de patul păcatelor
stau nemișcate, irefutabile
pielea de pe coapse descrețindu-se
în răsărit de lună

chiar dacă el adora femeia, o respecta, o iubea
se ridica pe soclul statuii necioplite încă

să vadă drumul universului, arcuit spre nicăieri
ca o satisfacţie.

trăirile nesfârşite înghiţite de râuri murdare
în bezna nemişcată
deviază un zbor lugubru la îndemâna oricui
ce nu mai prezenta interes.

plimbându-şi degetele prin aer
ghicitoarea tânără rupe tăcerea magnetică
cuvintele rostite zguduie trupul naivelor
gândurile plutesc aiurea, în gol
răsărit din propriile simţuri

ameţite de rune şi de taifasuri paranormale
femeile picate în extaz vizează
în magii cu cărţi de joc

Drum cleios
o umbră curge difuz pe drumurile cleioase
noaptea grea foşneşte încet
sub călcătura bocancilor cu talpă groasă
gropile umplute cu apă dau pe lături
iar vântul joacă leneş printre aromele verii

bărbatul plescăie muşcându-şi buza de jos
sprijinindu-se de zidurile umede
înjură înfundat de toţi sfinţii
apoi, îi cere sfântului Hristofor un răgaz

încă o zi grea, încă o recepţie
ochii privesc în gol
ce diavol a surpat munca celor fără de căpătâi
sclavi cumpăraţi pe nimic
utilajele vechi, acceptabile, sunt prinse în globalizare
prostia este uniformizată
oamenii mari, în vremuri tulburi
nu mai împart mâncarea şi băutura cu nimeni
călcă în strâchini şi uită

- ce drum înnămolit!,
îşi spuse bărbatul cu mers greoi
muşcându-şi buzele până la sânge

Sărea coarda pe o colivie
ținea strâns coarda copilăriei
sfoară din in răsucită în opt codițe
și(n)gura distracție tensionată în vremuri
fără echilibru

agitată de gândul întunecat
se transpunea secundelor destinului
amestecat cu lumi paralele

sărea coarda poziționându-și corpul
pe venituri mici și conflicte în familie
evita cât putea *traversele*
prinse într-o colivie înclinată de timp
cu gratii subțiri și podea din material reciclabil

scandalos de firesc
o pasăre închisă își frânge zborul
trupul se lovește în mișcare
de vergele dure împletite artizanal,
ușița zăvorâtă, o falsă libertate-nchipuită

sărea coarda pe o colivie
căuta echilibrul dincolo de hotarele silabelor
zilele chiorilor deschideau zări neștiute
bâjbâiala, doar un banal început
și un drum blocat,
nicăieri

Un colț uitat de lume
alee întortocheată cu buruieni răsărind din praf,
umbre nedefinite,
destine și povești așa cum au fost
ating sentimentele încremenite pe crucile din lemn
roase de vreme

epuizează insistent amintirile
rupte din mine,

nefericirea îmi dă avânt
de a mă alătura unei familii
plecată cine mai știe când

spiritul plutește dincolo de zări
lacrimile udă mormintele părăsite
nimeni nu vede, nu aude

un buldozer greoi trage de fiare și vegetație abundentă
îngrămădindu-le în duhul
încorsetat de boală și singurătate
paznici înaripați căzuți pe locul neuitării
aprind lumânări, alinare târzie

trupuri de cenușă
vor pluti în ere zbuciumate,
sfere luminoase se vor rostogoli în galaxii

un colț uitat de lume dispare treptat
între vămile anotimpurilor

Drumul Robilor
Părăsi tiptil grupul de bărbați
concentrați asupra bordurilor din piatră
se lungi la umbră unui stejar tânăr
respirând liniștea amiezii
auzi zgomotul îndepărtat al lopeților
și glasul șefului de șantier

crengile copacului îl înveli cu frunze
împrăștiindu-i tinerețea în anotimp
închis în sine murmură un cântec
ca în noaptea aceea când eclipsa de lună
îi măsură spaima ascunsă-n piatra cubică
prea puțină să astupe calea inundată de ploi

a rămas doar mizeria și rădăcinile
smulse de furtuna zilei trecute
vrăbii nervoase se spală în praful
oaselor măcinate de timp
inima relaxându-se pe o hartă biblică
uitată într-un torpedo

dacă s-ar trezi, ar urca pe *Drumul Robilor,*
cale lactee,

ar marca *tronsoane cu lungimi variabile*
în concordanţă cu topografia terenului
urmând cu stricteţe *Itinerariul lui Antonin*
plasând ici, acolo borne pe marginea drumului
săpând şanţuri pentru trecerea şuvoaielor de apă

amenajările drumurilor vechi ca şi a celor noi
se vor în cadra în parametri tehnici, lunatici
perfecţionând ideile frumoase
ca într-un amor pasager, cu o zeiţă precum Atena,
ce-i va mângâia obrazul de drumar obosit,
un destin împlinit la marginea Brăilei.

Luminița MIHAI

S-a născut în 7.01.1968 – Galaţi. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iaşi. Cărţi publicate: *Nordul gordian,* poezie, debut, Editura Junimea, Iaşi, *Salcâmaria*, poezie, Princeps Edit, Iaşi, *Mai avem de plâns împreună*, Princeps Edit, Iaşi, *Cuţitul de mătase*, Princeps Edit, Iaşi, *Amintiri din carul mare*, Editura Convorbiri literare, Iaşi , *Căruţa cu femei frumoase*, Editura Convorbiri literare, Iaşi.

lacrimă bătând în dungă
îl citesc în noaptea asta pe Corbu,
poetul cu o mie de inimi şi o singură tristeţe

ultima oară l-am văzut cu braţele pline de busuioc
cădelniţând pe strada Lăpuşneanu din toate metaforele

în palma poetului Corbu fără frică o biserică aş ridica,
să aibă unde se închina toţi teii Copoului

îl citesc în noaptea asta şi-mi vine să tac
din toate zarurile lui cu puncte albe

am şi eu o pereche, poetule...negre cu puncte negre,
miros a lacrimă bătând în dungă

sub un cer imposibil am scris acest poem
pentru un corb şi tăcerile lui
pictând uimiri pe obrajii lumii

lângă o lacrimă să stai, dar să mături
lângă un pom să stai,
dar să mături

lângă o cană să stai,
dar să mături

lângă un om să stai,
dar să mături

lângă lacrimă să stai,
dar să mături

mătura era cea mai importantă unealtă
din casa bunicii

adu unealta –
zicea...
îi plăcea cuvântul

şi bunicul se ridica şi-i aducea mătura,
apoi pleca în grădină şi plângea –
nu-i era ruşine,
lacrimile lui erau întotdeauna curate:
abia ce terminase bunica de măturat printre ele

destrămarea metaforelor
pentru că m-am născut bătrână
şi abia am început să silabisesc tinereţea

pentru că umblu cu poezia în buzunar –
o monedă neconvertibilă în nici o limbă de pe pământ

pentru că îl ştiu pe de rost pe esenin
şi cin cauza lui am refuzat să învăţ să ucid caii

pentru că nu am amintiri personale,
dar scriu despre voi ca şi cum voi aţi fi amintirile mele

pentru toate acestea
trec din ce în ce mai rar pe acasă

mama se destramă precum o cămaşă
de nuntă uitată într-un cufăr

mut de colo-colo cufărul –
nu încape în nici un vers

mama mi-a vândut promisiuni frumoase

au început şi ele să se destrame în dreptul metaforelor
pentru că...

păpuşa de tină
acum mă uit la florile de tei
cum m-aş uita în ochii unei femei –
de-aş fi bărbat –
loc de întoarcere şi de plecare
a neştiute cârduri de cocoare

şi asta-mi aminteşte vremea când eram sulfină,
când mă plimbam cu luna şi cu fântâna de mână,
când mă temeam de vişini şi de greieri –
mai ştii tu, inimă, să taci şi să cutreieri
din nou acea seară când cu deget nevinovat –
şi sprânceană pelină –
am desenat pe vatră o păpuşă din tină –
singura mea jucărie –
şi tu,
moarte,
azi vrei să te uiţi în ochii ei ca în ochii unei femei?

poemul pe care soldatul invalid nu l-a scris niciodată
în fiecare seară strigă luna
cu cele mai frumoase cuvinte de alint o strigă
ea e ochiul iubitei întors spre el însuşi
precum timpul închis în stalactite

în fiecare seară închide ochii
ochii lui cei vinovaţi de atâta iubire
şi ea se desprinde de retina lui
precum o rochie de-a pururea uimită

în fiecare seară el trage uşa

uşa nopţii cu clanţă de argint
şi-n urma lui doar luna strigată se alintă
precum singurătatea-n ograda unui schit

în fiecare seară el începe un poem
şi aşteaptă să-l strige cineva
să-l sărute hoţeşte...
dar nimeni nu-l strigă
şi de atâta singurătate
piciorul lui de lemn înfrunzeşte

Sterian VICOL

S-a născut la 9 mai 1943, în Ţuscani – Vaslui, membru USR filiala Iaşi, redactor şef al Revistei „PORTO FRANCO" – U.S. „C. Negri" – Galaţi.

CATRINELE ŞI CATRENELE LUI TERIAN/ MEMORIA LUI FEMIOS IV

CAMAŞA mea de mire mai alba decât mama
Ce mi-a-mpletit-o din firul cel de tort,
E-n trandafiri de-atunci şi unduie ca flama
Lămpii pe sub care umbrele-i mai port

SAMANTA e un orb ce-şi capătă vederea
Legată dinăuntru-n afară, cum un odgon străin
De-un vas plutind, pe care valul în declin
Îl rupe deodată şi-ncepe, lin, căderea!

Şi umple pe câmpie – un veşnic peregrin,
Mi-e sete de un deal cu zumzet primitiv;
Pământul ştie graiuri, pământului mă-nchin,
În fiecare fir, ce Mag fi captiv?

Şi vin la noi PĂRINŢII şi bucuroşi ei vin,
Cu palmele crăpate la margine de ziuă,
Aducem vechi pahare şi-n vinul cel senin
Noi auzim şi greieri, şi boabele din piuă

PĂMÂNTUL lor cel negru, uscându-se prin gări,
Sub felinare cade pe pietre şi pe linii,
Pământul care intră ca o floare-n nări
Când şi polenul arde pântecul albinii

Şi iarăşi printre trenuri, părinţii noştri strigă,
Le dăm în uşa gării ceva tot pe ascuns,

Și mâna-ntind de putredă ferigă
Și ne-auzim pe NOI, în roua-n care n-am ajuns!

Cu gura orbită într-un secol difuz,
COPILUL strigă căzând prin clepsidră
Și moartea ca un păianjen doarme-n auz
Țesându-și pânza pe fiecare fibră

Poeți români de la antipozi
(Australia și Noua Zeelandă)

Alex PLESCAN

Este un scriitor și jurnalist de origine română, stabilit în Noua Zeelandă. Publică proză, poezie, critică literară, eseu și articole de opinie în română și engleză, iar uneori se implică în emisiuni și documentare TV ca producător, regizor și scenarist. Creator al conceptului de „Algonaissance", Plescan a debutat editorial în volumul colectiv „Ficțiuni" (Litera, 1992) și dramaturgic cu piesa „Matilda" (adaptare după Roald Dahl, Teatrul „Ion Creangă", jucată 1993-1995, regia Thomas de Mallet Burgess). În proză, „TU și alte întâmplări gata de a fi trăite" este a treia și ultima carte succesivă, independentă, dintr-un roman non-linear, fiind precedată de „SCRIITORUL DE VAGOANE și alte povestiri aproape adevărate" și de „SANDU – printre alte povestiri" (Tracus Arte, 2014 & 2016). Opera sa poetică apare în antologii precum „CLUBUL LITERAR – Versuri" (Tracus Arte, 2015, alături de Fevronia Novac și de Andrei Zlătescu).

ACVARIU SPART
ne-am iubit ca
doi
pești într-un acvariu spart
printre cioburi tăioase
ne-am imaginat
noi
dar
eu fugăream liniștea ta
iar tu
fugăreai fuga mea
așa
ca două particule cu
aripioare multe nevăzute
de energie
vibrând înotam noi
când doi eram
și scriam prin fluidul timpului reversibil

traiectorii nevăzute de nimeni
tu albă eu negru şi sângele
aparent abundent conştient
roşu
(South Island, 12/11/17)

BUSOLĂ CU ARC
în noaptea albă alcalină alchimistul
inventează busole cu arc
mecanic astral
toarnă în ele lacrimi
vechi
de prinţesă
răpită din turnul de piatră neagră
pune carapace pisată de vânt cald
frunze de pasăre oarbă
adaugă un cântec dintr-o limbă moartă
şi
încă un fluid secret
fără de care poezia asta de dragoste
nu s-ar fi scris chiar aşa
(Chc, 02/07/17)

DACĂ AŞ SCRIE O POEZIE DE DRAGOSTE
ţi-ar plăcea să te semnezi pe geam cu un ruj
obosit de iubire

acum înţeleg curcubeul

fotonii care se lovesc de trupul tău
se transformă în picături de întuneric
curgând
peste singurătatea mea
şi se aşează acolo
bătând din ce in ce mai lent
din aripi care nu există
vibrând din mici filamente
care
nu
există
gravitaţia îşi uită rolul în filmul nostru
nu mai respinge doar învaţă să cearâ să ţipe

sunete încă neinventate
invenții uitate
uitări sonore

apoi
ne desprindem
ca o lumina nouă
în sus
în trecut
unde noaptea se scurge din vis pe podea
ne pune hainele în ordine
și ne trezim
ca și cum
ca și când
ca și unde
nimic nu s-ar fi întâmplat
(Chch, 03/10/17)

Dorian STOILESCU

Născut (1967), în Galați). Locuiește într-o suburbie din Sydney și este lector în educație la Western Sydney University. A obținut doctoratul în educație la *Ontario Institute for Studies in Education a Universității din Toronto* (OISE / UoT). A activat în cenaclurile *Anton Holban* , *Noduri și Semne* și în diverse cenacluri online. Are în pregătire volumul de poezii intitulat *romanian – canadian– australian open – tras sub roțile tirului*

colinele sydney-ului
digul înalt de oameni cântând din gigantica scoică
oprea revărsarea pacificului peste țărmul ospitalier;
cuiburi de cărămizi alb-roșii creșteau printre dune
iar semințele reinventau fiecare rafală de vânt și de val.

ieșind din argintiile, întunecatele poduri, luminile
veneau tăcute, dar nu dinspre soare, ci din portocali,
ștergând amprentele locurilor, distanțelor, timpului scurs
făcându-i pe toți să se simtă veseli, acasă mereu.

cântând din orga surferilor, adulmecând, rechinii habotnici
încercau uciderea timpului, dar îșI opreau cu părere de rău
raidurile lor în plasele și stâncile amețite de soare,
lângă telenovela malului de pe diguri uitate de timp.

ridicături stâncoase erau năpădite de albăstrele și praf,
iedere urcau tenace copacii, ferigi năpădeau pământul precum vulpile,

păduri de eucalipți, pini și salcâmi se-adunau de pe plaje,
iar aerul uscat știa multe despre comunitate, bere și nemurire.

locuitorii zăboveau mult pe la baruri, știind de cele mai mari clișee,
mateship & love, că vor fi mereu acolo, să stea pentru veșnicie.
copleșit de un du-te vino perpetuu și multiculturale bucate,
sydney-ul sărea fără grijă ca un cangur din noapte în noapte
săltând în festivaluri, roiuri de mașini și artificii sălbatice.

steluța mea cea isterică
credinței mele i-am pus o gură ironică și sceptică
de aceea nimeni nu credea în mine.
feței mele i-am pus o mină ocupată și mândră
de aceea lumea nu avea curajul să se apropie de mine.
pasiunii mele i-am pus un ochi de gheață
de aceea femeile deveneau confuze
și se făceau că nu mă văd când treceau pe lângă mine.

dar trucul ăsta nu mergea peste tot, mereu,
și-asta pentru că steluța aia vicleană ca o vulpe polară,
cernută cu toate manevrele și hârșâiturile,
mă vedea mereu și mă invita oarecum s-o contactez.
la început, politicos, am invitat steaua să mă lumineze,
dar ea era mai rău ca un licurici de la colțul blocului,
așa că eu am rămas chiorându-mă la ea.
apoi am vrut să pot medita la ea pentru a avea
minte și suflet astrale.
dar eu adormeam mereu în timp ce ea îmi zâmbea ironic.
apoi ca un pervers am vrut s-o seduc și să mă-împreunez cu ea,
dar ea stătea suspicioasă și puțin cam departe decât de obicei,
iar, de la o vreme, nu m-a mai băgat în seamă.
după aceea, plin de remușcare, pentru un lung timp,
am iubit-o pentru că era nemuritoare și rigidă.
dar ea nu mă mai vedea absolut deloc.

apoi am descoperit că și stelele mor
și că nu sunt chiar așa de nemișcătoare,
de fapt, ele chiar se mișcă foarte repede.
și-atunci am vrut să fug de ea.
dar ea a devenit geloasă asemenea unei iubite bătrâne
părăsită de amant pentru una mai tânără
și-am simțit-o căzând peste mine

oarecum asemenea bebeluşului care, deschizând gura,
pentru prima dată în viaţă, este inundat de ceva rece,
de fulgii mari de zăpadă căzând perfect
în centrul gurii, direct în gâtlej.

dar, la mine, ea a căzut şi mai departe, probabil,
pentru că o stea e mai grea decât un fulg sau, şi mai probabil,
pentru că un poet este mai fragil decât un bebeluş.
la mine steaua a început să cadă mai departe, în măruntaie,
şi inima mea lovea asemenea unei explozii dintr-un pachet de clădiri
ce urmează a fi distruse de o serie de bombardamente controlate.

eu am încercat să-mi pun politicos pătura de carne înapoi,
hainele mele cele mai bune şi să-i promit solemn
că o să rămânem prieteni.
dar se pare că steaua s-a înfuriat şi mai tare şi-a început să-mi plângă.
de fapt ea mi-a urlat în comete că mă ochise înainte de-a mă naşte
şi că mă vâna de dor, de dinainte de prima zi a vieţii mele.

ea continuă şi-acum să-mi cadă zi de zi peste măruntaiele inimii mele,
în timp ce eu îi repet ca un bărbat abuzat de o nevastă isterică
că nu prea am nevoie de stele, pentru că ele sunt muritoare
şi mult prea flexibile şi pentru că ele de fapt sunt foarte departe.
dar timpul trece şi-acum cam aştept cuminte să ne crească fiii noştri
şi mai vedem noi apoi ce-o să se mai întâmple.

tăietura memoriei

privirea ta pare perturbată de anumite locuri şi amintiri de demult. când acestea revin, frica te face să-ţi crispezi ochii, de parcă trupul ar fi lovit în următoarea secundă de un tir de pe autostradă, care circulă cu viteză maximă. alteori frica asta te face să te simţi o fetiţă care simte că va fi bătută de tatăl ei cu cureaua. fără a te putea gândi la nici o împotrivire, tu îţi închizi ochii pentru a nu vedea nimic şi încerci să te îndepărtezi, aşa cum tăietura de satâr pe gâtul găinii timpului s-a încheiat şi trupul şi capul vor sta separate de-acum. dar până când?

Loredana TUDOR-TOMESCU

Loredana Tudor-Tomescu este jurnalist şi psiholog şi, din 2005, de la emigrarea în Australia, educator şi promotor cultural, colaborator al Teatrului de Păpuşi şi Tineret Horizon Co Ltd din Sydney şi fondator/director artistic al Societăţii Culturale Româno-Australiene Southern Cross Incorporated (din 2007). Este

semnatara a trei cărți pentru copii (dintre care două prelucrări în versuri ale unor basme de Ion Creangă) – *D-aia n-are ursul coadă, Peripețiile lui Harap-Alb și ale prietenilor săi nepereche, Cărticica lui Tudorel – Poezii pentru copii* (toate trei din Colecția Biblioteca lui Tudorel) – și a două volume de poezie (în care i-a avut ca invitați speciali pe Mihaela Cristescu și pe Thomas Thorpe): *Versuri albe pentru zile negre* (Ed. ZIP, București, 2012; ilustrația Ștefan Georgescu) și *Trenul de dantelă* (Ed. ZIP, București, 2014; ilustrația Stefan Georgescu).

KINTSUGI (PE ROLE)
Pe strada mea, pe strada mea
nu trec mașini la miezul nopții
– cum bine ai zis într-un duminical schimb de idei –
doar amintiri cu tine fulgeră
în sus și-n jos, în viteza,
ca niște stele căzătoare
care-ți fură atenția muuuult după
secunda lor de lumină

Pe role, încerc să le prind...
Cu capul întors după ele îmi pierd echilibrul
și cad adânc, atât de adânc
până dau
de ruptura de atunci.

Încerc (inutil, probabil) să repar
să lipesc, să adaug,
am folosit de toate: zâmbet, lacrimă,
aur topit...

Să vedem dacă țin împreună
cioburile-astea frumoase
mai frumoase than ever, așa, cioburi cum sunt...
Mai frumoase decât a fost vreodată
întregul de doi.
Lipitura asta, ca o cicatrice care ne traversează
tinerețea și destinul,
lipitura asta ne face
tezaur.

Și, pân-acum, eram doar niște cioburi...

(CU) INIMA-ȚINTAR
Eu, cu inima-țintar fără marcaje
– se punctează plin numai

când curge sânge –
stau în fața fiecărei zile,
dezgolită,
să vadă Întâmplarea mai bine
unde-și aruncă, fără să-i tremure mâna,
cuțitele.

Nu ține nimeni scorul.
Jocul se-ncheie
fie când
n-a mai rămas loc
pentru nicio lamă,
fie când
în picioare
mă mai țin doar ele
– cuțitele
care-au străpuns până-n spate,
în scândura destinului meu
beat-rangă…

E primăvară acasă
Te-am sunat azi-noapte să-ți spun
că-mi adie a primăvară-n suflet
– la mine-i toamnă, știi...
(anomaliile au avut, nu rareori,
veleități de lieder – they took over)
Auzeam primăvara
tropăind zgomotos
prin ogradă
(și) parcă simțeam
zarzării înflorind,
iar tata se zărea (tot mai adus de spate – el însuși un toiag),
pe sub crengi,
afumând gerul
și duhurile rele.

Te-am sunat cu vești
nu tocmai bune
– telefonul ăsta e un aparat ciudat, foarte special:
prin el simt cum vestea mea
sfredelește în tine
ca un tirbușon rotindu-se-ntr-un dop de plută...

Te-am sunat să-mi alung(i)
duhul necurat al mâhnirii,
al mâniei
care ara brazde adânci
pe chipul de sfânt
al acestei vremi
de post şi de smerire...

Te-am sunat din nevoie,
şi, evident, egoism
ştiind că tu ai deja gata pregătită
halca de carne – uite, îţi văd pulpa sângerând! -
pentru pajura (pasărea)
care va să vie,
să mă scoată la lumină.

Când am cerut noi
şi tu n-ai dat?!?!?
Când?!?!?!!

Ca o boală frumoasă
De când te-am lăsat –
nu, nu în urma, ci doar
mai la stânga
sau mai la dreapta
inimii –
îţi tot duc dorul
ca pe-o boală frumoasă,
în care nu crede nimeni.
De aceea, leacuri nu-s,
doar iluzia
că nu suferim, de fapt, de nimic,
e doar gura cu prea mulţi dinţi
ai regretelor,
muşcând cu poftă
din amintiri şi
din tot ce-ar mai fi fost sa fie.

Inima mea transparentă
Inima mea, transparentă,
te lasă să vezi dezastrul de mâine.

Pacea de-acum e doar
o anestezie profundă, înaintea tăierii.
Dar inima mea, transparentă,
nu poate minți și-ți arată
între două bătăi,
între ieri și forever,
dezastrul care n-are încă nume.

Mihaela CRISTESCU

S-a născut în București și locuiește din anul 2009 în Sydney, Australia. Inginer și lingvist în același timp, Mihaela Cristescu publică volume de poezie și proză scurtă în Romania: *Noduri, Douăsăprezece Hierofanii, Viața ca ritm, Generative Fortresses, The IT Solander*, și debutează în Australia cu *Sacred* – o serie de șapte strofe tipărite în revista ZineWest2010. Mihaela este editor al antologiilor româno-australiene de poezie și proză scurta *Pounding the Pavement* (2017), *On the Wallaby Track* (2018) și *Between Dusk and Dawn* (2019).

AMINTIRE
Se-mparte apa
în rugină
și se îneacă tușul
printre ramurile despletite
ale sălciilor.

Zbuciumul se arată
îndărătul foilor verzi
de lucernă.

Frumusețea aceasta străină
ce ne apasă umerii
îndoiți de greutatea
lacrimilor.
Această privire
speriată
printre minunile
lumii
îndoliate.

PRINTRE CEI DE AICI
Așa de ușor
veghează somnul
deznădejdea,
iar lumina

– veacul.
Atât de trist
se aude zgomotul alb
înaintea
icoanelor învăluite
în sudoare.

Să zicem,
să zicem din livadă
înlăuntrul casei,
și din tei
în pridvor.
Să privim
cum unda
se transformă
încet, încet
în val.

ACASĂ
Unde se alină
căldura prin surâs
iar pasărea se prinde
într-o agrafă de păr,

unde tocul ușii
se arată vântului
și se coboară
din cer
peste tuciul de mămăligă
aburind
în vâltoarea veacului,

Acolo
cuvântul își dezleagă poarta,
buzduganul vrerea,
iar clopotul înțelepciunea.

Acolo foaia își ridică
sufletul
către ritm.

POEZII DE IERI PENTRU AZI

DOSOFTEI

PSALMUL 78
Doamne svinte, păgânii veniră
În ţara ta de o răsâpiră
Şi svânta ta casă o spurcară,
Ce da cuviinţă preste ţară,
Şi feceră Ierusalimul
Ca o cramă când i să ia vinul.
Trupurile zac pre gios căzute
A slugilor tale ce-s crezute,
Şi carnea lor o mănâncă hiara
Şi pasările din toată ţara.
Sângele le stă vărsat ca apa,
Şi nu-i nime să margă cu sapa
Să le-astroace, şi să le îngroape
N-au cu milă nime de pre-aproape,
Ce zac prin oraş şi dinafară,
De súntem vecinilor ocară.
Şi toţ megieşii ni să strâmbă
Şi ne-ngână, văzându-ne-n scârbă.
Dară până când, Dumnezău svinte,
Ţ-vei porni mânia cea fierbinte,
Cu urgia cea nestâmpărată,
Ce-i ca focul preste noi vărsată?
Mută-l, Doamne, pre păgâni mânia
Şi preste dânş îţ varsă urgia,
Carii nu vor de tine să ştie,
De numele cel svânt în vecie.
Şi preste crăii să-ţ lăţăşti ura,
Ce n-or să-ţ asculte-nvăţătura.
Că mâncară pre Iacov cu totul
Şi l-au pustiit preste tot locul.
Şi nu pomeni, Dumnezău svinte,
De-a noastre greşele de mainte,
Ce de sârg să ne vii cu blândeţe
Să ne-ntâmpini, şi cu ieftineţe.
La a noastră grea mişelătate
Să ne-agiutoreşti cu bunătate,
Că tu ne eşti Domn de mântuinţă,

Şi te rugăm, Doamne, cu credinţă,
Pentru slava svântului tău nume,
Să ne trimiţ izbăvinţă-n lume.
Şi ne de greşele curăţeşte
Cu numele tău ce să slăveşte,
Să nu ne păgânii pâşcăiască:
„Unde-i Domnul să vă folosască?“
Ce să prinză şi păgânii limbă
Că tu, Doamne, nu ne eşti cu scârbă.
Şi le vei da pizmaşilor plată,
Între ochii noştri,-n zî curată,
Pentru sângele svânt ce vărsară
A slugilor tale de prin ţară.
Suspinile celor din obede
Naintea ta, Doamne, să vor crede.
Cu mărirea svinteloru-ţ braţe
Cruţă fiii celor prinş în laţe,
De i-au omorâtu-i fără vină,
Şi-i apleacă cu svânta ta mână.
Vecinilor să le dai simbrie
De şepte ori în sân cu urgie,
Şi să li să-ntoarcă cu ocară,
Să le margă vestea preste ţară.
Să-i cuprinză de toate părţ scârbă,
Pentru căce stau de ţî să strâmbă.
Iară noi ce-ţ suntem turm-aleasă
Şi poporeni de svânta ta casă,
Ne vom ruga ţie, Doamne svinte,
Şi preste veci îţ vom ţinea minte.
Şi vom spune preste rod de rudă
Lauda ta în veci fără trudă.

Dosoftei, op.cit., vol. I, p. 181-182

PSALMUL 149
Cântaţ cântec nou la Domnul
Şi-l lăudaţ cu tot omul,
Că i-i lauda vestită
În săbori de ceată svântă.
Izrailul să petreacă
Cu veselie, să-i placă,
De Domnul ce-i dede viaţă,

Și Sionul cu dulceață
Cuconii să-ș veselească
De crai ce-a să le crăiască.
Și să-i laude cu giocuri
Svântul nume-n toate locuri,
Cu tâmpene și psăltire
Să-i cânte de biruire.
Că Domnul gând bun gândește
De-a sa gloată ce-l iubește,
Și pre cei brúdivi înalță
Cu izbândă fără greață.
Lăuda-să-vor în slavă
Svinții tăi fără zăbavă,
Și cu bucurie plină
Îș vor merge la odihnă.
Ieșind la război cu steje,
Vor da chiot din gâlteje,
De să va nălța la Domnul,
Lăsând frică în tot omul,
Cu stânga și cu direapta
Îngrozând pre toț cu spata.
Și vor face scumpărare
În năroade de limbi tare,
Mustrându-le cu-nchisoare,
Și crailor dând strânsoare
Cu cătuș și cu obede
În giudeț, pănă-i vor pierde,
Să le facă cum li-i zâsă
Din lege pierzare scrisă.
Svinții lui fără gâlceavă
S-aibă cinste, dar și slavă.

Dosoftei, op.cit., vol. I, p. 333-334

Miron COSTIN

(1633-1691)

PSALMUL 5
(Fragment)[1]
Zavistnicului ieste acesta norocul,
Gîtlanul lor, mormântul destupat cum cască.
Limbile lom. gata tot să ocărească.
Să le fii giudeț, Doamne, din gînduri să cază,

Ocări care facu ei pre sine să vază.
1671-1673 Miron Costin : *Opere,* 1965, vol. II, p. 120

[FRAGMENT DIN OVIDIU] [2]
Ghieţii ţinea într-o vreme, acum Flacus ţine
Rîpa scump-a Dunării el singur cu sine.
Iei au ţinut Misiia în pace cu credinţa,
Pre ghieţi au scos de aicea el cu biruinţa.

De neamul moldovenilor, Miron Costin, *ed. cit.,* vol. II, p. 19
1686-1691

Note:
1.Traducerea este citată de Miron Costin în *Stihuri împotriva zavistiei.*
2. Înaintea tălmăcirii, Miron Costin citează originalul latin al versurilor.

ARTE POETICE LA ROMÂNI

Eugen BARBU

SECRETELE ASCENSIUNII

– ...Vorbiți de un secret al reputației imediate și pe mine faptul mă miră foarte mult. Se uită că am aproape 40 de ani și că am debutat la 31, după o îndelungată muncă literară anonimă. Pe urmă, să ne înțelegem, știți cît sînt de contestat de către unii dintre criticii literari. Există un singur arbitru al valorii literare: timpul care cerne. Nu pot spune că mi-e indiferent că scriu mai rău decît Cutare, aș minți, așa că să lăsăm chestiunile personale...

Dacă ar fi vorba despre un secret al succesului veritabil în literatură (pentru că există și unul facil, ținînd de o bună regie a prietenilor), eu n-aș putea să spun decît că munca și răbdarea caracterizează pe adevăratul creator. Sînt uimit cînd văd tineri poeți refuzînd să schimbe cine știe ce vers chinuit, cînd se știe cîte variante a lăsat Eminescu la nemuritoarele lui versuri. Se confundă intransigența copilărească, născută din caşul la gură, cu marea și sfînta pretenție de a apărea publicului în haine de gală. Nu-mi face plăcere să tot vorbesc de mine, dar vreau să spun că înainte de a trimite „Groapa" la tipar (munca la editură se terminase!, deși posedam 12 variante (unele în 1200 de pagini) ale acestei cărți, am îndrăznit s-o rescriu, întîrziind apariția cu vreo 7 luni, mi se pare. N-am regretat, v-o spun sincer, și-mi pare rău că, de pildă, în cazul „Șoselei Nordului" n-am mai avut atîta tărie să repet experiența. Setea ieșirii la rampă a ***tenorului metafizic,*** cum spunea cineva, se plătește. Asist la stingerea treptată a unor talente reale, cu o durere spirituală fără margini și aproape știind care sînt cauzele ratării, îmi dau seama cu o și mai mare tristețe că nu pot tace nimic. Dulceața succesului este mai periculoasă decît orice. Imediat apare Bachus, vin amicii încîntători ce te slăvesc și din cerneală dispare sîngele negru și viguros.

SCRIITORUL ȘI CRITICA

– Cît o să pară de curios : am mare stimă pentru critici. Desele mele polemici cu anumiți colegi de publicistică nu angajează cu nimic această prețuire constantă. Tonul unor rînduri poate să pară iritat, dar aș vrea să spun că sînt foarte puțin supărăcios și că, în general, mi s-au spus lucruri de bun simț care m-au ajutat incontestabil. Am avut norocul ca asupra mea privirile îndreptate să fie mai aspre și gusturile mai pline de exigență. Dar tocmai ***schimbarea lentilelor,*** cum o numesc eu, cred că face mari deservicii altor autori cărora li se aplică un tratament mai blînd. Inversarea valorilor nu mă privește și nu mă afectează, dar cînd același om

crede că Eminescu a fost un poet feudal şi mai apoi îl contestă pe Arghezi cu o seninătate care te îngrozeşte, miopia, să mi se ierte, dacă nu e un grav beteşug, e cel puţin o ocupaţie suspectă. Cum călcatul cu stîngul continuă, aplicat la scriitorii contemporani, şi memoria hîrtiei nu e scurtă, stai şi te întrebi dacă nu e cazul să-l inviţi pe respectivul să se pensioneze la vreme pentru a nu cădea cu totul în ridicol, Probitatea, seriozitatea şi, mai ales, gustul nu sînt lucruri cu care se poate juca. Etica criticului trebuie să întreacă orice preferinţe, simpatii şi aranjamente.

Dar să ne întoarcem la epitetul care mă însoţeşte pretutindeni : naturalismul.

Sînt eu, cum s-a scris cu uşurinţă, un zolist? Nu-mi place să pledez pentru propria literatură, aşa încît voi fi cît se poate de scurt. Ce este la urma urmelor „Groapa" decît un strigăt de protest împotriva regimului burghez care arunca la gunoi lumea suburbiilor, fără să clipească din ochi? (Cu toate că nu contest observaţiile şi criticile juste făcute pe marginea acestei cărţi.) De unde atunci falsa pudoare cu care dacă am judeca unele cărţi ar însemna să sărăcim patrimoniul universal de opere însemnate? De unde filistinismul acesta prelungit la cîteva condeie nesincere? E numit trivial actul natural şi nu se vede foarte aproape cum anecdota cea mai jalnică este prezentată drept „deşteptăciune" (vezi unele episoade erotice din cărţi bine cunoscute). Pe urmă hai să zicem, exagerările în cuvînt aparţin (ce-ar zice Rabelais?) lumii imunde şi nefericite descrise, dar de ce „Groapa" este judecată separat şi nu ca începutul unui ciclu dedicat nu numai lumpenului (de care nu se poate face abstracţie într-un panoramic al lumii mahalalelor), ci, mai ales, muncitorimii („Oaie şi ai săi", „Şoseaua Nordului" şi chiar „Prînzul de duminică", ca să nu mai vorbim de „Familia").

Nu vreau să spun că nu e aşa, dar Sainte-Beuve voia să introducă în critică un soi de farmec şi mai multă realitate, asta doresc eu criticilor să facă atunci cînd ne judeca.

POLEMICA

– Polemica între scriitori, cînd e urbană, mi se pare foarte roditoare. Sigur că în toiul tirului de artilerie mai scapi caii şi atunci ţi se aminteşte că ai încălcat regulile jocului. Asta nu trebuie să ne pună pe gînduri. Tradiţia polemicii la noi e bine cunoscută. Nu văd de ce nu ne-am spune ceea ce nu ne place unii la alţii? în ce mă priveşte, nu port nici o rancună. Numai proştii se supără pe cei sinceri. Cum spunea Ibrăileanu: „Celor pe care-i stimezi, adu-le omagiul de a nu le ceda nimic din opiniile tale.

Celorlalţi nu le face onoarea intransigenţei tale". Mărturisesc că nu am schimbat lovituri de floretă clecît cu cei care trădau măcar un pic de talent.

POEME ROMÂNEŞTI ÎN LIMBI STRĂINE

Mihai EMINESCU

Au pays du ciel des eaux

Au pays du ciel des eaux
Passent, s'égrènent les oiseaux,
Pourquoi ne suis-je comme eux
Pour m'élancer vers les cieux ?
Et au loin, loin des rivages,
Des navires labourent sillages
Et promènent leurs voiles d'argent
À travers les océans.
Pourquoi ne suis-je comme eux
Pour sillonner toutes les eaux ?
Car j'irais, j'irais mon chemin,
Oublier ce cœur chagrin,
Sur l'océan écumant
Au-delà du monde errant.
Et je verrais comme tout s'en va,
Tout ce que l'œil de l'homme perçoit :
L'assombrissement des terres,
Le scintillement des mers,
Au loin les volées d'oiseaux,
Les étoiles tremblantes aux cieux.
Lune qui glisses parmi les nuages
Et à mes yeux te caches,
Tu t'allumes au creux des nues
Mais enténèbres ma vue.
Ô, nuages que j'adore,
Où est le pays des fleurs,
Là où elle s'en alla ?
À la voir le champ verdoie
Et se sent grandir le bois.
Quand elle passe dans le jardin
Les arbres ploient sur son chemin
Et commencent à fleurir
De leur beauté l'embellir ;
Le pays, en la voyant,
Vit, croit voir le printemps !

Que les étoiles s'allument
Que les ruisseaux écument
Et les nuages voyagent.
Que les peuples vieillissent
Et les forêts grandissent.
Moi seul je resterais
À rêver d'une fée
Qui mienne a été.
Merveille sans pareil,
Le jour qui me sourirait,
La nuit qui m'envoûterait
Et contes raconterait,
Perdue à tout jamais ?

Cieux tristes, jours d'ennui,
Longues, ténébreuses nuits,
Tout le chemin de ma vie.

Glose

Temps s'en va et temps s'en vient,
De nouveau – ni tout ni rien,
Sur le mal et sur le bien
Ne cesse de t'interroger.
Ne crains rien et rien n'espère :
Une vague jamais ne dure ;
On te leurre ou l'on t'appelle,
Face à tout, garde ta froidure.

Tant de choses on nous fait ouïr,
Et tant d'autres on nous fait voir ;
Qui pourrait le tout saisir
Et garder dans sa mémoire?
En te mettant de côté,
Cherche à retrouver ton moi,
Quand, de bruits accompagné,
Temps s'en vient et temps s'en va.

Que la balance du jugement
Ne s'incline par malheur
Vers le bien volage instant
Que séduit le faux bonheur

Qui de sa propre mort naît
Et qui si peu de temps tient.
Pour celui qui le connaît,
De nouveau – ni tout, ni rien.

Spectateur comme au théâtre
Dans ce monde tu te croiras.
Qu'untel joue les rôles à quatre,
Sa vraie face t'apparaîtra.
Et qu'il pleure, qu'il engueule,
Tiens-toi de côté serein,
Pour cerner dans l'art des rôles
Et le mal et le bien.

L'avenir et le passé
Sont deux faces de la même feuille
Qui a bien su regarder
Ne s'est pas pris à l'écueil.
Ce qui fut, qui le serait,
À présent tout est donné.
Mais combien les choses sont vaines
Ne cesse de t'interroger.

Car aux mêmes vieux moyens
Se soumet tout ce qui existe.
Et depuis des temps anciens
Le monde est joyeux et triste.
Autres masques, le même sujet,
Même musique résonne sur terre,
Tant de fois désappointé,
Ne crains rien et rien n'espère.

N'espère rien quand les veules gens
Au triomphe bousculeront,
Ils en sortiront gagnants,
Si t'avais étoile au front !
Reste tranquille ; ils poursuivront
Leur bas jeu de petits parjures,
Fuis de loin ces tristes démons,
Une vague jamais ne dure.

Par un doux chant de sirène
Le monde tend ses filets ;
Pour changer d'acteurs sur scène,

Il va bien t'amadouer.
Va ton chemin régulier,
Il y a tant de choses à faire,
Ne te laisse pas détourner,
On te leurre ou l'on t'appelle.

S'ils t'approchent, évite-les,
S'ils maugréent, tu te tairas.
Que veux-tu de tes pensées
Si tu en connais l'aloi ?
Qu'ils disent ce qu'ils veulent dire,
Passe au monde les belles natures,
Pour ne pas te faire séduire,
Face à tout, garde ta froidure.

Face à tout, garde ta froidure,
On te leurre ou l'on t'appelle ;
Une vague jamais ne dure,
Ne crains rien et rien n'espère.
Ne cesse de t'interroger
Sur le mal et sur le bien ;
De nouveau – ni tout ni rien ;
Temps s'en va et temps s'en vient.

Mélancolie

Il semblait que les nuages avaient ouvert une porte
Pour y laisser passer la reine de la nuit, morte –
Ô dors, ô dors toujours, au cœur du firmament
Des astres, en tombeau bleu, sous le linceul d'argent,
Dans ton mausolée fier, voûté contre les cieux,
Du monarque de la nuit palace somptueux !
Les grands déserts s'amassent dans ce monde figé,
Grands déserts, champs, villages, tout par la lune nimbé ;
Resplendissement des cieux reflété par la terre,
Où luisent murs, ruines sur le champ solitaire.
Le cimetière désert veille de ses mornes croix,
Hantées par un hibou qui y vient et s'assoit.
La cloche sonne la messe ; le craquement du clocher
Fait entendre un démon qu'on ne voit pas passer,
Mais dont l'aile a frôlé le cuivre des cloches,
Où les complaintes du monde se font sentir plus proches.

L'église dans les décombres
Reste dans la nuit pieuse, vieille, déserte et sombre.
Ni portes ni fenêtres n'arrêtent plus le vent
Dont la sinistre voix dit plus qu'un sifflement.
Si l'on regarde les murs, les icônes, les piliers,
À peine des contours, des ombres y sont restés…
En prêtre, un grillon file sa pensée obscure,
En chantre – la vrillette taraude le vieux mur.
……
C'est la croyance qui peint les icônes aux églises –
Et qui histoires fantasques dans mon âme avait mises.
Mais si l'on peut garder quelque chose de la vie,
C'est à peine des ombres des tourments de jadis.
En vain cherché-je le monde dans mon cerveau lassé,
Quand m'envoûte une cigale de son chant enroué ;
Pourquoi se rassurer que le cœur bat encore
Lorsqu'à l'entendre battre du cercueil on a peur ?
En me rappelant ma vie, je l'entends s'écouler
Tel un conte ancien, par untel raconté.
Comme si c'était d'un autre, et comme si j'étais mort.
Qui est cet étranger sachant ma vie par cœur ?
Pourquoi l'écouterais-je riant de ces douleurs
Que je connais si bien ? … Peut-être suis-je mort !

Traduceri de **Liliana Cora FOSALAU**

Ana BLANDIANA

O FURNICĂ POETĂ / UNE FOURMI POÈTE

Lorsque j'écris
Sur mon porte-plume
Monte une fourmi.
Elle sait, comme moi,
Qu'elle n'a de quoi
Craindre une ami.
Que je la tue
Ou qu'on la chasse
N'est pas dans mon esprit.
Il n'y a qu'un seul,
Unique malheur:
Par erreur,
Je pourrais la tremper

Tout bel et bien
Dans mon encrier
Et c'est ainsi
Qu'elle devienne
La seule fourmi violette
De la planète !
Ou, plus joli encore,
Si elle en boit un peu,
Elle deviendra l'unique
Fourmi-poète de la planète !
Alors, elle a le droit
D'écrire une pétition
Ou même de porter plainte
Afin qu'elle soit reçue
(Par Monsieur le Grillon !)
Dans L'Union de Création.

Version française par ***Constanța NIȚĂ***

Marin SORESCU

GREIERELE ŞI FURNICA (Parodie după LA FONTAINE) /
LA CIGALE et LA FOURMI (Parodie d'après LA FONTAINE)

– Chère petite soeur, moi...
Je suis venue... que tu me prêtes
Jusqu'au printemps...
– J'ai pas !
– Rien qu'un petit grain... Tu en as !
– J'ai pas !
– Tu en as, tout le monde le sait...
– J'en ai, mais pas pour prêter !
L'été passé – qu'as-tu fait ?
– Moi ?... J'ai chanté ...
– Danse, maintenant !
– Ne me mets pas hors de mes gonds
Car je suis nerveuse...
– Me donnes-tu, ou...?!
– Pas du tout!
– Tu es avare...
– Je me rends bien..
– Tu vas te ”relâcher” un peu... Viens !

(...Et, accrochant son violon,
Notre cigale saisit sa soeur bien "tendre"
Et se mit à la "détendre"...
En lui donnant des coups.... morbleu !
Enfin silence... D'un coup... s'arrêtent.
Toutes les deux restèrent muettes...)

– Eh, maintenant, tu veux prêter ?
– Volontiers !

Version française par ***Constanța NIȚĂ***

Alexandru ANDRIȚOIU

ARTA POETICĂ / L'ART POÉTIQUE

C'est dans le lac que la plus belle lune brille
Et sur la mer, l'Étoile de la Bergère,
La caille ne chante le plus sincère des trilles
Que dans les souvenirs qui reverbèrent...
C'est dans le lac que la plus belle lune brille.

La fleur des seins est toujours la plus belle
Et celle d'une femme échevelée, de même.
Et les fantômes de luxe des arc-en-ciel
Ne brillent au firmament comme aux fontaines,
La fleur des seins est toujours la plus belle.

Le plus cher or se trouve sur l'annulaire
Et sous la soie la hanche est plus gracieuse,
Le vin des noces cache les plus grands mystères
Et la rosée, lueurs plus langoureuses.
Le plus cher or se trouve sur l'annulaire.

Les aromates et les couleurs qui s'éparpillent
M'encerclent tout autour. Mon luth tressaute.
Et, quand d'une chemise céleste je m'habille,
Entre le ciel et l'horizon je flotte...

C'est dans le lac que la plus belle lune brille.

AUD... / J'ENTENDS...

J'entends l'écho du temps à croire que vers les mers
je me dirige et, pareillement, qu'elles se dirigent vers moi,
j'entends le temps se taire à croire que la chimère
de l'horizon arrive afin que je m'y ploie.

Mon retour accompli du cri vers le silence
est une lave d'un vésuve qui s'accomplit en pierre,
lorsque la mer retourne vers les fleuves sa face,
lorsque seulement la pierre retourne vers l'hier.

Parfois la lune est un soleil aride,
la terre paraît aussi une pleine lune, parfois.
Le temps crie à tue-tête, l'espace bouillit, fluide,
La nuit me fait souffrir, l'homme passe à travers moi.

Version française par Constanța NIȚĂ

SONNET (LIX)

Allume une allumette pour mieux voir
l'éternité. Allume même le Soleil...
pour que je voie, en moi, le transitoire
et tout ce que l'immense a de pareil.

Ce sont de vieilles choses, connues d'avance,
depuis longtemps fixées dans la mémoire.
D'une part, une chose à bail s'étend en face,
une autre, d'autre part, à l'ombre se fait voir.

Esprit borné, je peux pas m'habituer
à l'infini. Allume, donc, en brusquant une allumette –
Fais-le à la manière d'un Prométhée.

Que la flamme agrandie vacille et tremblote
sur les murs froids, au-delà de la mort –
à croire que c'est un dieu qui y clignote .

Version française par ***Constanța NIȚĂ***

E VREMEA / C'EST L'HEURE
C'est l'heure de partir d'oublier
les petites bêtes qui adorent nos mains
de faire tout son possible pour le blé
pour les abeilles pour le vent
qui agite les volets
de faire sécher les pupilles
comme s'il s'agissait des larmes
à ce doux soleil aminci / affiné
c'est le moment de partir
de laisser l'encre de l'amour
répandre une lueur bleuâtre dans l'étang.

NOCTURNĂ / NOCTURNE
Les débris pathétiques de la nuit
dévorés par des papillons
quelqu'un a rassemblé
les esprits et les larmes.

INTERIOR / INTÉRIEUR
Même si un essaim de mots cherchent ton âme
et la commode est douloureuse comme une racine arrachée
et les gestes s'endorment dans les lampes
et les sens se réveillent
Ils ont l'utilité des chaises.

NU STRICĂ / IL NE SERAIT PAS MAUVAIS
Il ne serait pas mauvais d'appliquer
un peu de rhétorique sur la cuisse de la plante

de mettre un peu de charge symbolique
sur les feuilles

de fixer une larme de plâtre
dans une autre larme.

(vol. *Înflorirea lucrurilor / L'Éponouissement des choses,1973*)

FIECARE ORAŞ ARE SOARELE SĂU /
CHAQUE VILLE A SON SOLEIL À ELLE
Chaque ville a son Soleil à elle

le Bourg Amer a un Soleil vert
tantôt grisâtre, tantôt bleuâtre
quelquefois un Soleil mauve
qui, tel un travailleur,
déplace furieusement les pierres
en me permettant d'entrevoir
la buée du Rêve qui s'élève
parmi les lacunes qui en résultent.

POEZIA ÎN AMARUL TÂRG /
LA POÉSIE DANS LE BOURG AMER
La Poésie rampe tel un myriapode énorme
sur les nuages qui se précipitent par terre
devenant des amas de fumier
à l'aube, ahuris, les vidangeurs apparaissent
aux balais piquants sur leurs épaules :
l'un d'eux la mesure de la tête aux pieds
l'autre, plus généreux, feint l'indifférence.

(vol. *Ilustrate din Amarul Târg /Enluminures du Bourg Amer*, 2012)

Version française par **Constanța Nițǎ**

Radu STANCA

TRUBADURUL MINCINOS / LE TROUBADOUR MENTEUR
Ma chérie, je possède en Espagne un château,
Les charnières de ses portes étant battues en or,
De chaque côté se tient, visiblement, un Maure,
Portant bouclier, bijoux, coiffé d'un fez très beau.

Des lions royaux reposent sur les remparts,
On voit de tristes paons sur les allées,
Des odalisques, à l'aide des cordes roulées,
Traînent des calèches sur les sentiers du parc.

Ses vitrages sont garnis de barreaux,
Et des amphores de ses pièces se dégage
Une épaisse fumée. Celle-ci se propage
Aux bassins où l'on danse dans l'eau.

Le château a des tours inouies, sans pareil,
Bordées de gouttières luisantes à la crête,
Si quelque cavalier y passe, il s'arrête

Ébloui par ces tours si brillantes au soleil.

À l'aube, dans les cours, les cerfs se pourchassent
Et les colombes se baignent dans les fontaines.
Chargés de fruits et vignes, les arbres des jardins,
Comme les serpents, dans l'air se balancent.

Ce n'est pas l'homme qui s'entend dans les allées
Mais le pas doux, dominical de l'antilope,
Les roses du jardin, elles seules, en une syncope,
Tressaillent à l'unisson quand elle est près.

Dans un recoin, sur des fourrures et peaux,
Les nains comiques s'abreuvent du miel doré,
Et je reçois, sur des coussins, les messagers
Tout en fumant mon narguillé à long tuyau.

Là– bas, au gong, arrivent plats argentés
Apportant faisans farcis et fruits cuits,
Et le vin noir qui coule jour et nuit
Remplit les coupes de lys et de muguet.

Ma chérie, je possède en Espagne un château,
Si tu veux, tu pourrais y régner aussitôt !

CÂINELE / LE CHIEN

Étale-toi, par terre, juste à mes pieds !
Dans ce fauteuil tordu et déchiré,
Je voudrais m'endormir, tout en étant gardé
Par toi, mon chien fidèle et dévoué.

Je dors toujours si bien quand je te vois
Assise à ta place sûre, étant voûtée
Comme la Lune, sur le tapis, auprès de moi,
Pendant les nuits de mai si chaudes et parfumées.
Si n'importe qui voulait troubler ma paix,
Il serait mis en fuite à l'instant,
Même Elle (cette personne-là, l'Indésirée),
Même Elle renoncera d'entrer pour le moment.

Autour de moi, tout m'est si accueillant,

Sur les murailles, ton ombre qui s'étend,
Le calme de ton regard, ton rire charmant,
Ou la pelote que tu dévides en t'attristant...

Ces heures-ci sont sans pareil...Ainsi
Voudrais-je bien qu'elles durent à l'infini.
Et je t'écoute, quand même si tu te tais,
Et je m'endors...je me réveille...je m'assoupis...

Étale-toi, par terre, juste à mes pieds!
Dans ce fauteuil tordu et déchiré,
Je voudrais m'endurcir, tout en étant gardé
Par toi, mon chien fidèle et dévoué...

Version française par ***Constanța NIȚĂ***

Nicolae COANDE

ÎN MARGINE / EN MARGE

Rien ne surpasse le désastre d'être poète – je le dis à mes trente trois ans -
quand nulle part, entre le ciel et la terre, je ne trouve plus ma place,
ni ange, ni démon, ni brûlant, ni froid, ni chaud, ni tiède,
tel le serpent endormi au jardin, au soleil, que le jeune tyran tue
mille fois, en son rêve -

À mes trente trois ans puisque j'ai dit ce que j'avais à vous dire
à mi- bouche,
moi, juste au moment où je fus prêt à partir à la guerre,
je tombai amoureux en esclave chez les femmes ensommeillées–
Que le monde périsse sans moi,
En marge, moi, je me sens à l'aise, quoi !
À mes trente trois ans, moi, tout en descendant dans la plaine
les pieds nus,
je tiens soigneusement dans mes mains mes propres cendres,
j' ai écrit tant soit peu -
la tête dans les nuages et les pieds dans les trous de glace –
et rentrant en pleine nuit noire à une vitesse foudroyante insoupçonnable,
je vis le soleil de devant moi qui allumait ma nuque,
À mes trente trois ans – à qui mieux mieux -
j'ai brisé dans mes dents le flacon de tant de nuits de paresse,
d'ignorance et d'ivresse,
je ne suis plus jeune, j'écris tout en ayant l'âge des exilés
sur cette terre.

VĂDUVA SUEDEZĂ A LUI KAFKA /
LA VEUVE SUÉDOISE DE KAFKA

Incroyablement seul dans la vie – moi, je me crois l'artiste
hanté par les couleurs imitant le sang caillé
le vin de coeur tire à sa fin
je compte sur mes doigts les amis des rayons des bibliothèques
qui dorment leur sommeil empoisonné, la pointe du jour est encore loin
j'aurais probablement besoin d'un sourire de séducteur
pour ce qui vient après
puisque j'ignore ce qui vient après
je pourrais probablement faire usage d'un titre de traducteur
de visages et de figures,
de la douceur d'un calme qui polit les pierres et les femmes
d'une race oubliée sur la terre
et, en proie à un désespoir plus ou moins mimé,
dépourvu des vertus qui ne valent un sou percé,
je sens que le courage physique me manque,
je me crois l'artiste qui boit de l'alcool et écrit
dans l'attente d'une menue religion
parfaitement à l'aise dans mon vice de ranimer les objets
voire même la veuve suédoise de Kafka, qui ressemblait,
aux dires de certains, à une courroi en peau de Suède,
ou probablement, à l'âme qui, sous la terre,
telle la fummée, s'en va enveloppée dans un cri
et je pense que la vie a des sous-entendus
qui n'ont rien à faire avec l'homme.

TREAPTA / LA MARCHE

Moi, je ne peux rien dire
aux poètes qui écrivent un mètre carré de livres,
jadis, je suis allé afin d'arriver quelque part -
quant'à l'alphabet je le sais par coeur,
j'ai monté des marches par million
pour le sourire d'un poème -
de la lumière, autant que dans les yeux du vieux Homer,
j'aurais fait des pas par million sur un escalier
pour ton sourire,
un mètre carré de livres,
aucun mètre de vie
mais j'ai ignoré la marche
sur laquelle faire un bon pas.

Version française par **Constanța NIȚĂ**

Nichita STĂNESCU

Praise to Man

From the point of view of the trees,
the Sun is a stripe of heat,
the people – a overwhelming emotion...
They are some peregrinating fruit
of a much vaster tree !

From the point of view of the stones,
the Sun is a falling boulder,
the people are a mild pressure...
They are motion added to motion,
and the light to behold, dropping from the Sun !

From the point of view of the air,
the Sun is some bird-laden air,
fretting wing to wing.
The people are never-seen-before birds,
having inward-grown wings,
which flap, gliding, hovering,
within a purer air – which is the thought !

Grigore VIERU

Hymn

Woman
Your mouth is brighter
Than the Morning Star,
Your hair is cut short
Like the poet's lifespan,
Your eyes
Like two greenish hearts !

Under the life's
Scorching sun
You always stand upright,
Only your shadow
Would lie down underneath
Only your shadow –
A healing leaf
On the Earth's wound.

Marin SORESCU

Atlantis

Whoever built this world
Upon sinking land ?
Last night the moon was high above you,
Now the moon's high above your life.
You have subsided a bit further.

Last night you were carrying the sky on the crown of your head
As if it were a tray
Of wonders,
Now it is soaring ever higher.

Pack you baggage without delay,
Climb up on your house roofs,
Heave your houses into the attics,
Carry your cattle and your victuals and your feelings
to the mountain tops,
If you care about ever having cattle and victuals and feelings,
And shove the mountains
Onto the mountain top boulder,
If attainable.

Gabriela PACHIA

With All My Might, My Whole Says Don't !

Don't misread me... !
Don't besiege the present with granite,
Don't put keratin masks on our carvings,
Don't spin the verb with putty plaster,
Don't fence the beloved body in acrid hawthorn,
Don't cut off the capillaries of the toiling tree,
Don't dilute the dance although it's but dolomite,
Don't give a good-for-nothing token to the unwedded,
Don't keep on planting frayed almonds,
Don't scrape the coveted apple tree on consonants,
Don't launch fire birds to ungrafted shores,
Don't suffer your sensei to be riddled by cryolite,
Don't break the heart's diameter into hermitage,
Don't let defiant common butterbur shrove raspberry and hazel,
Don't step into the shade of leafless trees,
Don't fell the glossy silver fir for smouldering fire,

Don't repudiate the angel wing faience for rites,
Don't make a spiky halt in a verdigrised time warp,
Don't hoax the destiny with fortuitous iron... !
With all my might, don't misread me again... !

English version by **Gabriela PACHIA**

Adrian BOTEZ

What a Strive – Awaiting Death – to Be Beauteous

what a strive – awaiting death – to be beauteous
when the forests change their anguish into splendour
bushy glades bear testimony – though caducous :
'twasn't ill-willed wickedness – 'tis – therefore – Colour !

Christ lovingly bends – more frequently whispering :
"***you've lived righteously – you'll be beauteous resting***
you deserve your twilight – a most sacred recess –
...if you fall into stars – no one feels death distress... !"

down on their knees the trees receive from the Heaven
the blessing in the holy water frost-graven :
eager to die – consummate in consecration

they're awaiting Christ to enter their pulsation...
...how beauteously does Lord God allow streaking
into death – charmingly concealed in god's seeking...

English version by **Gabriela PACHIA**

Arcadie SUCEVEANU

Die goldene Münze

Eines Morgens
im dichten Nebel des Novembers 1952
kam die Mutter vom Standesamt
mit meiner
Geburtsurkunde

Eines Morgens
im dichten Nebel des Novembers 2012
komme ich, ihr Sohn, von Standesamt

mit ihrer
Sterbeurkunde

Mutter brachte den Anfang
ich füge das Ergebnis hinzu

Mutter trug mir die Flamme
ich trage ihre Asche

Mutter brachte mir den Siret mit den Götzen der Uferwiese
ich bringe ihr den Styx mit Phosphor und Schwefel

Ab dem Punkt an dem ich begann zu sein
von dieser Markierung
begann sie nicht mehr zu sein

zwischen uns beiden steht der Himmel wie ein Graphit

Wie leicht
wandert die Sonne von einem Kreis in den anderen
beide Gesichter gleichzeitig enthüllend
wie eine goldene Münze
das Wappenspiel.

Traducere în limba germană:
Mircea M. POP şi **Joachim SCHWIETZKE**

Doina CETEA

Anatómia

Tieto ruky sú moje
povedala som si
pozerajúc sa na ne po rokoch
tak ako z okna
hľadíš na svoju záhradu
rozkopanú dažďami
rozbrázdenú ryhami.
Modré žily
v hĺbkach pokožky
korene s červenou miazgou
neprestajné tečenie
trupom kmeňa
bez vetiev a listov
rozkvitajúce, vädnúce, rozkvitajúce

sa prepletajú pomedzi prsty
v čudných formách,
zauzľujú sa pod ramenami.
Sotva badateľné nervúry
prstence, krútňavy
nekonečne ma obkolesujúce chodníky.
Toto sú moje ruky
hrajú sa, maznú, pohládzajú
schúlia sa do klbka
keď sa ich dotknú slová
ľadové balvany.

Portrét
Prastarý otec a prastará mať
sa z obrazu dívajú na mňa
až hen zo svojho vzdialeného času.
Malé zrnká kremíka
sa vylupujú zo zostarnutej sépie
pevne
sa usádzajú v mojej pamäti
a spoza zlatistého rámu
spoza horizontu
starého otcova mihalnica
sa prestupuje s mihalnicou súmraku.
Oči prastarého otca sú mojimi očami
a môj život je nadviazaný
z ich pohľadov.

Biely kôň
Ostnatý drôt škriabe
bedry bieleho koňa
pätu a chvost a prefíkanosť
bubienok zaľúbenca.
Hrady vybielené pieskom
sa kolembajú v opitých domoch
od denného teplého a ostrého vetra
a podopierajú novú stenu
ďalšia modrejšia než nebo
sa hojdá vo vlnách vody.
Prísľub dňa mi prekáža
deriem mosadzné opraty po cestách
trojuholníky zauzlených háčikov

a biele perie nosím na krku
náručie mám plné hniezd
pod hradami vybielenými pieskom.

AGÁVA
Jedného večera
To biele žriebä, o ktorom sa mi snívalo
Zastalo mi na prahu
Za ním piesok a zem
Naokolo nič čo by ma uchránilo
Pred jeho pohľadom
Línia môjho tela vertikála
Zostrojená z bodov
Stala sa reálnou.
Moje ruky mi ťažko trčali
a akokoľvek bláznivé by sa to zdalo
biele žriebä mi zastalo na prahu
A smialo sa...
Obaja sme sa bláznivo smiali
V hrive malo rieky samá pena
Piesky, búrky...
Moje ťažké ruky trčali, viseli
Holé dlane sa zľahka triasli
Nemala som mu čo dať
Nemala som mu čo vziať
Padali na nás
Kvety agávy.

Žiadosť
Prosím ráčte
Mi povoliť spíliť
Strom, ktorý mi vyrástol
Z ľavého pleca.
Vetvy sa dotýkajú sietnice
Na milimeter tesne a všetko naokolo
Sa redukuje
Teda uhol pohľadu
Perspektíva.
Nemala by som nič proti nemu,
Keby mal listy
Bol by mi ako hniezdo
Tôňa rúcho na prsiach

Ako pohladenie.
Ale je len samý koreň.

Traducere în limba slovacă de **DAGMAR MÁRIA ANOCA**

Octavian DOCLIN

Inak len prostá báseň o jeseni

pred administratívnym sídlom čatár kŕmi
holuby kockami
za najsvetlejšieho dňa sa dvaja mladí bez ostychu bozkávajú pri
kynetickej fontáne
od štadiónu počuť góóól, keď sa uberám k
verejnému telefónu
ďakujem, dobre, odpovedá mi na druhom konci linky
smrť
a pokladám, že je to tá najlepšia odpoveď, aká môže byť
poslednú nedeľu v septembri
(rozhovor sa prudko končí pre nedostatok mincí a poetickej
predstavivosti)
vraciam sa domov trocha rozrušený, žiarlivý a chudobný na
udalosti
dlho kontemplujem sokratovu hermu v múzeu
louvre
a myslím na to, že zajtra je pondelok a možno onedlho
aj u nás zavedú videotelefón

Nočné stretnutie s Gassenheimerom, vedúcim archivárom, pamäťou sveta

Raz v noci nadránom,
práve keď som sa chystal dovŕšiť túto báseň
o cnení pred cnením
a o aute na prevoz oxigénu,
počul som krátke zaklopanie na dvere knižnice:

- Kto je to? opýtal som sa so zádumčivým hlasom.
- Gassenheimer, odpovedal mi šepotavý hlas.
- Dobre, ale ty nie si smrť ty nie si smrť nemôžem ti
otvoriť, odpovedal som
mu.

Kniha spadla z knižnice, a kým moja ruka stlala

na papier posledné slovo tejto básne,
počul som krátke klopanie na dvere knižice:

- Kto to je? opýtal som sa zádumčivým hlasom.
- Vedúci archivár, odpovedal mi šepkajúci hlas.
- Dobre, ale ty nie si smrť ty nie si smrť nemôžem ti otvoriť, odpovedal som mu.

Kniha spadla z knižnice a kým moja ruka
kládla bodku za posledným slovom tejto básne
počul som krátke zaklopanie na dvere knižnice:

- Kto to je? opýtal som sa zádumčivým hlasom.
- Ja som pamäť ja som smrť spred smrte

odpovedal mi hlas a zároveň som pocítil ako mi ruka
istá svojho úspechu začala prepisovať sivým atramentom
priamo na moje pravé plece túto báseň,
z ktorej sa dnes dajú prečítať iba slová *viečko radosť*
svetlo skala pyramída znak sivý drevo kruhy,
z ktorých mi teraz zostala už len spomienka tak
vzdialenej paraboly.

Posledné nočné stretnutie s Gassenheimerom, vedúcim archivárom, pamäťou sveta

Takže zdvorilo ale kategorický odmietnutý
Gassenheimer sa trochu smutný vzdialil spred
dverí hermeticky zavretých a nemohol vidieť
kto je za nimi a najmä ako vyzerá.
Ale podľa záchvevu hlasu toho vo vnútri
mal predsa tušenie. Sebaisto zostúpil
po schodoch a došiel na ulicu
s úmyslom vrátiť sa zajtra na priame poludnie.
Urobil sotva pár krokov a chladný vzduch
neba mu podnietil predstavivosť. Ale ak sa
tam vnútri odohráva dokonalý zločin?
Azda ten čudný zvuk akoby knihy
padajúcej z knižnice nebude v skutočnosti
výkrik ruky v agónii? Sotva znateľný
povzdych patril bezpochyby papieru
znášajúcemu poslednú bodku ako tetovanie.
Ozaj kto vyvolal zápas? A o čo sa bojuje?
Ozaj kto koho zabíja?
Dospejúc vo svojom usudzovaní až sem bez

odpovede na konci otázky a trpezlivosti
k sebe zrazu skamenel od tohto pomyslenia. Hlas
z nečakane osvetleného okna mu zošedivel
krv v žilách:
Hej, ty, ktokoľvek si! Nepočuješ, že zozadu
sa valí s veľkou rýchlosťou auto na prevoz oxigénu?
Ty nemôžeš byť iným len svedkom. Jediným – a môžeš byť
šťastným – v príbehu, ktorý ti nepatrí a
netýka sa ťa. Obeť leží tu v knižnici.
Akurát som ju prikryl týmto hárkom, na ktorý
píšem o tebe. Hej, ty, ešte ma počuješ?
A priam teraz vo chvíli, keď čítate záver
tejto básne, hlas z okna pohltil
hluk.
Na ktorý si dnes už nikto nespomína
že by ho spôsobilo auto na prevoz oxigénu.

Traducere în limba slovacă de **DAGMAR MÁRIA ANOCA**

Constantin NOVĂCESCU

pokoj kruhu
prestúpený pokojom kruhu
skamenený v jednom bode

na čiare obzoru
v očakávaní
ty

čísla
hovoríš
o princípoch a kvalitách
nad prvými tromi prameňmi
vládne skrytý prameň

potom slovo
tvorí
naplní rez všetkého

zo štyroch prichádzajúcich zdrojov
vzniká revelácia jedného

nad všetkým zvažuje sophia

určuje vhodný balans

znova čísla
zašepkáš
hotový zahasiť vesmíry

otvorené oko
vidíš plameň
bez dymu
bez popola

ako svetlo zamrznuté
v hladných ústach
času

čakajúce presýpacie hodiny
meľú zabúdanie

(spev zvestovateľa
v neskorej ozvene)

bolo by treba oko otvorené
vnútri pneumy
prebodnutie sna

iba magnólia
mĺkvy svedok

anjel

hry mysle
iba hry mysle odhaľujú
čarovné kúzlo zamrznutého ohňa
hore v éteri

trup obťažkaný zemou
napĺňa presýpacie hodiny času

aj anjel anjel

ako inak
ako inak

hľadieť na teba
počúvať ťa
vnímať ťa

poznať ťa

ako inak

než milovať ťa
za súmraku

magnólia
je čas milená
uhniezdiť sa
v magnólii hojne zarodenej

medzi toľkými farbami
a vôňami neskorej jesene
s posrienenými krídlami
s očami
precitnutými do zázraku

je čas milená znova lietať

(iba tvoja ruka
ma môže objať
iba tôňa anjela
ešte
v éteri)

Traducere în limba slovacă de **DAGMAR MÁRIA ANOCA**

Mihai MERTICARU

LA CREAZIONE
In un giorno quanto un anno,
Dio mise il dito nella polvere
di una stella,
coperto di polveri scure di rimorso,
lo ha cosparso, sopra l'ombra di un volo
d'angelo,

lo mise con una canzone addormentata
in un pensiero,

lo passò attraverso la fiamma non spenta
dalla solitudine colorata,
versò un pezzo di eco
di una follia,

aggiunse alcune delle indagini al ricercatore
di chimere attraverso la galassia di una goccia di rugiada,

li scivolò attraverso i sapori dei errori,
li illuminò con dubbi e ansie,

li ha rotolati nel giardino dell'infinito,
verso della agitazione del vento, tra la neve
del silenzio, attraverso la luce della luna, attraverso un smalto
di mistero, di desiderio e di amore,
attraverso una candida e ininterrotta meraviglia,

passò attraverso la clessidra di un momento,
poi ha soffiato leggermente,

ho urlato nel do magiore.

EST E OVEST
Velato nelle ombre e errori,
sulle vie che nessuno sa,
ti sei svilupato dall'oblio che è oltre
del'orizzonte dell'ambiguità, confine che non è chiaro

hai preso dal volo un pezzo di
deserto dalle routine esistenziali
annegati in una lacrima e

ti sei svegliato in un incubo,
cercando attraverso il fruscio degli imminenti schianti,
salendo sul ponte del nulla,
su una bufera di neve dalla cenere delle stelle con i cavi,
divorato per la fame dei colori perlati
dell'imprevedibile, preoccupato per la febbre del mondo,

arricchito con tutti i vizi della terra,
coperto di polveri scure di rimorso,

orizzonti raschiati da domande e illusioni,

raccogliendo le braccia dei pensieri persi
dai nuvoli di nonparole della stagione
delle disperazioni e dal pianto primordiale,

il fuoco celeste hai spento con acqua stellata,
sillabando la solitudine e l'abbondanza dei sogni,

l'ansia che prevaleva la desolazione
era la tua guida,

alla fiamma dell'illusione hai acceso la nostalgia malvagia
dalla capricciosità, senza pensare

che tramontavi tutto nell'oblio
sotto l'ala del crepuscolo,
per aumentare le paure
ad un altro universo ...

Traducerea în italiană **Maria NICULESCU**

Marius CHELARU

Christus
vor uns
von niemand gesehen
sitzt Christus

traurig
trägt er die heilige schrift vor
für niemand

er flüstert
Ich bin Christus
ich trage den schmerz der welt
blutend vom letzten krieg
ich bringe das glück der erde
in dem lächeln des letzten neugeborenen
ich bringe die sonne
und die blumen
den wunsch zum träumen
träumen ist mein recht
eueres ist zu glauben
oder nicht

Ich bin Christus
flüstert Er traurig
in meiner seele
flüstern alle lieben der welt
in meinen adern
fließt das blut der getöteten
und der noch nicht geborenen

in meine hände
stechen die nägel eurer gleichgültigkeit

Ich bin Christus
aus meinem herz
quellen die flüsse des paradieses
wachsen die rosen der liebe
in meinem herz
wohnt ihr alle
die ihr mich seht
die ihr mich nicht hört
in meinem gedicht
wohnt der Herrgott
seine gedanken
fließen in jede eurer tränen

Ich bin Christus

Traducere în limba germană:
Mircea M. POP şi **Joachim SCHWIETZKE**

Cassian Maria SPIRIDON

LA VOCE DEL BUFFONE

*

mi habito un po' indifferente
mi occupo il corpo
mi occupo la carne
passo per spazio
senza soffi e onde di freddo
in seguito di me
nessuna carta non si alza in piedi
palpo il vuoto
o lo passo

*

subito
si trovava anche il cuore
mischiata per cielo
e nevicava
a fiocchi pesanti
in quanto giuravo
che mi sono fatto un lago
quasi un lago

in quale bianco il mano digeriva

*

per notte viene a passi come fosse di ombra
l'anima
porta sulle spale la testa palida
a capelli di cenere
si muove per la camera vuota
difficilmente respirando
nasconsto in dietro dei libri sento la respirazione
allora spaventato cerco Il Libro
il quale lo apro

*

la pallottola fatto per il mio cuore
va persando per mondo
mi cerca senza riposo
chiuso in dossieri
tre o quattro stampi
per i quali la legge si ha messo d'accordo
essere stanzati qualche grami di piombo

*

mi porto l'ombra malata di male
nascosta/ a macchie viollette
tagliata dai fili dell' erba
colpita con pietre

mi porto l'ombra malata di male
d'aereo/del vento pieno della polvere del giorno
della polvere della notte
malata di vuoto

mi porto l'ombra come una luce
salita su cielo
impolverita/ scacciata
segue la mia anima

*

important' è/ che non finiamo più

a pulircene le scarpe
dalle nostre spale senza invidia

non facercene problemi
la bocca si lascia vista
i denti si lasciano sentiti

importante è
il primo passo
domani troverò la porta della camera/strappata
fogli di carta dispesi su tutto il campo
cinghi senza di volo
macchi sulla faccia invisibile
poemi sinucisi

CHI NON AMA
chi non ama la luce/ le sue trasformazioni
i creposcoli/l'ondeggiamenti eterni
penetrare tutti gli angoli delle radice
chi non la conosce
ma che respirazione sotto i vestiti della notte
ti tocca in orecchie
sconosciuta/incomoda
più forte in vero che gli astri
i lucenti/ appariscono immensi occhi quali gli apre
nelle anime
più profondi che della luce
alzano sulla debole natura e *certamente* senza fine
il camino del cuore

se non saresti la donna *della spina*
su quali caminetti si sarebbero putrefatti

nei tuoi santuari ha trovato posto l'amore
svestito/ svuotata dalle insignifiante faccende terrestre
soltanto gli impazziti ti possono ignorare
nel lavoro continuo del giorno
a te si dirige l'anima
tu inviasci l'uomo nei tuoi momenti di forza
hai scritto sulla fronte/ la legge morale
(– ma conservi la chiave tra i seni teneri delle vergine-)
tronco del fiore di giglio/ saetta verde
messagero muto
attraversi il cielo della notte
mano sicuro/dell'amore della materia

sai potenza

intorno di uno giovane deo
i denti e i spilli arrossiti
per una di più chiara vicinanza
del tuo petto virginale
nello scopo di una più sicura unione nell'essere

nelle tue braccie respira
-il mondo gigantico delle fatigose sfere-
fino nell'anima la più profonda/della materia
dalla pianta silenziosa alla profetica bocca
alla dentata pietra
nei vestiti griggi penetri il tutto

nella lontananza degli spazi semini
– appessante ala degli sentimenti-
nelle lucente uve astrale
a viva forza e ostilità
dell'amore
tra le tenaglie strette/ grosse/ del fedele
bevitore di papavero
permetti l'incontro nelle tombe dei morti

sopra del luogo galleggia
lo spirito inlagrimato
la pesosa croce/ per una sola forma
santificato dal toccamento dell'amore/scappa
il sorgente
quello di quale bocca ha umidito le onde
davvero
sarà il regno della sofrenza

in forza sento il flusso della morte
novatore
nel seno delle mari di dea habita
l'anima/ nel selvatica orore rotolato
si trova senso
come polvere scomporre la misteriosa fiore
della vita

dagli spazi alti
nera coppa/riversa su

-Essere intera-
La Sofferenza

POEMA DEDICATO ALLA MIA MADRE, MARIA SPIRIDON
per aratura alta/ invadata da mal'erba
viaggio al conturno del campo
come ognuno animale solo

/ sul pendio abrutto in quale
gli acaci prendono fraternità impenetrabile
la giungla (freddolosa) ti
traccia la pelle dell'anima

fino in vicino della fontana(undici metri
fino allo specchio dell'acqua)
l'erba asciugata –curvata, rotolata dal gioco
del bambini– per il quale la fienala difficilmente percorre

per caso sono prodotti dell' amore
opprimato dalla orticaria necesità
l'ansia del foglio nel prato strappato
ristretta ad un pezzo affollato dai tutti i parti
– di granturco/di patati-qualche alberi
in diminuzione-(diminuati di solitudine)– fieri
in tempo del nonno
il passo frusciato/la voce della madre annunziando
i vestiti stappati di gloria/ricordo delle ferite
coltivate in cervello/ radice della soffrenza

ci sono di più quelli che devono morire
la tristezza ti distruisce/ prendi il tempo con i diti
impietrite/ chiami il pensiero nero
tuttavia il torre della chiesa/i piopi vegliando all' entrata
gli abeti(rubati per l'alberi di Natale dell'
infanzia)/ il camino-ora asfaltato-i paesani
uguali nel truogolo della vita

con la pena/ di più in più maggiore del dolore
in cervello/ mi trovo tra le mandibole della notte di stordito
come una daina spaventata da rottura del ramo secco
come un motore imballato inutile
si mostra sppezzata l'epiderma/ la voce dolce e nitida
con infinita timidezza/ di angelo perdonato

colpito forte in luce/ ti mostra la caduta/e
i neri sorgenti di musiche e di silenzio

come si misura il petto vergine
con i duri campi di fieno
come il rotolato l' essere fiorisce
come hodogliono
il solitario volto e la fronte
(giovenile– fiduciosa)

RITORNO DEL PADRE
1
Il padre per stagni
corre
con il cavallo
molto difficile
per il suo spalle
tanto anziano
verrei ridere
per il grande stagno
corre solo
il vecchio zoppo
io sono lontano

vergonatevi
ridete cantate
allegretevi fratelli
si ritorna dalla dispersione
Il vostro padre
il quale lo taglierò
per la grande festa

2
Il mio padre malato
giallo a palli
porta i passi per palude
non mi capisce
non lo capisco
– si è fatta notte
o non si è fatta notte-

Traduceri de **Livia MĂRCAN**

BIBLIOTECA *HAIKU*

Marius CHELARU

„Ginyu" nr. 79, 20.07.2018

Cum ne-am obişnuit cititorii, de ani buni semnalăm apariţia, revistei „Ginyu", număr de număr, Ca de obicei, şi acest număr are un sumar divers, de data aceasta începând cu book reviews, la cartea lui Ban'ya Natsuishi, *The book of Ice*, semnată de Hisao Suzuki, apoi un Meeting Report semnat de Chikubon, despre „the 13th General Assembly al WHA", şi al şaptelea seminar WHA, un altul semnat de Ariyo Asada, alte book reviews semnate de Satoshi Udo, Jisei Shimizu,Yoshitomo Abe, un text intitulat Speculative Fragments, de Ban'ya Natsuishi, altele semnate de Toyomi Iwawaki-Riebel, Sayumi Kamakura, poeme haiku semnate de Ban'ya, Sayumi, un „Tur al lumii în haiku" de Casimiro de Brito, grupaje: (Chengdu's Watermark) de Amir Or, apoi Yannis Livadas (For a Instant). Apoi mai multe selecţii semnate de autori japonezi: Kyouko Matsumoto, Hinako Fukuoka, Yoshihiko Furuta, Toshio Kimura, Shin'ichi Suzuki, Ariyo Asada, Toyomi Iwawaki-Riebel, Hideki Ishikura, Ichitaro Yamamoto, Nobuyoshi Kojima, Tosei Senkawa, Tateo Fukutomi ş.a.

La final, ca de obicei, „Galeria" cu poeme alese şi comentate de Ban'ya, din cele trimise special pentru rubrică, între care şi două semnate de Lavana Kray, din România. Câteva poeme (şi pentru ca cititorii noştri să discearnă, în subsidiar, cum se „acceptă" ideea de haiku în WHA), conform „regulii", ale unor autori netraduşi până acum: Lysa Collins (Canada): „n-am ştiut niciodată/ cum e zgomotul lacului –/ zori"; S. Erkhembayar (Mongolia): „Frunze, ochi şi stele pline de frunze"; Yannis Livadas (Grecia): „Cuvintele exprimă/ tristeţea/ limbajului"; Yoko Senda (Japonia): Rândunelele zboară-mprejur/ inima încălzeşte cerul serii/ la Jiangnan"

*

Scent of pine, A Maine Haiku Anthology, Edited by Bruce Ross, Tancho Press, SUA, 2011, 48 p.

O antologie interesantă a editat în 2011 Bruce Ross, despre care acesta spune că „este o colecţie comprehensivă de haiku contemporan din Maine", sărbătorind o întâlnire în al XXI-lea secol cu fabuloasa sălbăticie „pe care Thoreau a întâlnit-o în călătoria sa, aşa cum stă scris în *The Maine Woods"*. Şi acest lucru se vede în poemele selectate, în care citim despre natură, munţi, lacuri, râuri ş.a.

Antologia, deschisă de o la fel de grăitoare prefaţă, despre Maine dar şi Thoreau, a lui Bruce Ross, şi încheiată cu scurte „declaraţii" poetice ale autorilor selectaţi, despre această zonă, cuprinde creaţii semnate de 18 poeţi, între care şi o autoare venită din România, Astrid Andreescu, cunoscută de altfel cititorilor noştri datorită colaborării la alte antologii, la care a lucrat alături şi de Bruce Ross, soţul ei, *Terapia prin senryu/ Senryu Therapy*, 2012, *Călători prin anotimpuri/ Travellers through seasons*, 2016 ş.a.

Câteva poeme: „ceața dimineții/ prea multe cânturi de păsări/ să le recunoști" – Astrid Andreescu; „crepuscul/ deasupra liniei brazdei/ capul unei ciori" – Edward Rilley; „pescărușii/ luptându-se pentru gunoi/ vânt înghețat" – Tyller Pruett; „linie fină/ somonul și eu egali/ pentru o clipă" – Paul McNeil.

*

Domnica Pop, *Chei de aramă*, haikuuri, eLiteratura, 2018, 154 p.

Domnica Pop ne trimite, din vest, de pe meleagurile arădene, o carte în „chei de aramă", în care încearcă, cred (în ce mă privește, nu am mai citit până acum o carte a sa) să se apropie de universul haiku. În acest volum, în care textele nu sunt împărțite după vreo metodă anume, nici sezonier nici altfel, autoarea a încercat din punct de vedere formal să se păstreze aproape de linia „clasică" (cu nuanțe de discutat) cât de mult a putut, mai ales în ce privește numărul de „silabe" (nu mai revenim asupra noțiunilor occidentale versus cele japoneze, cititorii revistei sunt deja familiarizați cu toate acestea) și, eventual, kireji/ cezura, uneori. Mai puțin în ce privește kigo/ termenul sezonal ori, de pildă, folosirea semnelor de punctuație (exemplu: „Plină de riduri,/ furișându-se în oglinzi;/ ochi lucind încă…"). Și, aș spune, și tematic a încercat, în linii mari, să „țină aproape", cu nuanțele date de unele aspecte ale locului/ credinței creștine (În biserică, aerul, inefabil – / mișcă icoane..") ș.a.

Dincolo de textele „în stil haiku" sunt și semne că ne putem aștepta la un viitor volum de haiku. Încheiem cu un text din carte: „În drum spre casă/ sus luna forfecată – / o moară de vânt".

*

Daniel Onaca, *Roua anului 2017, 100 de haikuui și alte tristihuri*, prefață (*Poezia este limba maternă a speciei umane*) de Mariana Paula Iova, Editura Coresi, București, 2018, 138 p.

Despre Daniel Onaca (cunoscut cititorilor și prin rubrica sa „Din poezia nordului", de acum cu o „vechime" de ani de zile, dar și din semnalările cărților sale și de lirică niponă) am mai vorbit, așa că, pentru a nu ne repeta, notăm că acest volum cuprinde secțiunile: *Iarnă în Smålandia, Priveliști în Skania, Cum s-o faci de ooaie* (tristihuri), Imagini dobrogene – probabil sub impresia călătoriilor legate de întâlnirile de la Constanța, organizate de colegii de la societatea de haiku din regiune –, *Amănunte capitale*.

Dincolo de faptul că deschide, cât se poate prin haiku, o fereastră cititorilor spre ceea ce înseamnă țara sa de adopție, Suedia, cu minunățiile de acolo, Daniel Onaca nu poate și nu vrea să se desprindă nici de cele de la noi din țară, de data aceasta ilustrate prin imagini din zona Dobrogei, Mangalia, Constanța ș.a. Toate acestea în grupaje pentru care alege generice interesante, în stilul său caracteristic (poeme polenizate, poeme concertante, zburătăcite, pășuniste ș.a.). Siguri că Daniel Onaca nu se va opri aici în ce privește lirica niponă, până la o viitoare semnalare, încheiem cu un poem: „chira în aer –/ drept spre piatră stridia/ încă întreagă".

*

Constantin Stroe, *Sub clar de lună/ Under the moonlight*, haiku, prefață de Magdalena Dale, versiunea engleză de Vasile Moldovan, Societatea Scriitorilor Militari, București, 2017, 136 p.; *Eșarfe de borangic*, poezii, prefață de Constantin Ardeleanu, Societatea Scriitorilor Militari, București, 2017, 126 p.

Despre activitatea și volumele lui Constantin Stroe, fost militar de carieră, cu peste treizeci de ani de lucru în diverse unități operative și de cultură ale armatei, am scris în mai multe rânduri. Acum semnalăm două volume, unul de lirică niponă, celălalt de poezie „occidentală". *Sub clar de lună*, volumul de haiku, apare cu „girul" a două nume cunoscute ale liricii nipone de la noi, dar și de peste hotare, anume Vasile Moldovan și Magdalena Dale.

Pe scurt, grupate în secțiunile *Stele de rouă*, *Flori pentru mama, Asfințit de toamnă și prima ninsoare* (volumul mai conține, în afară de prefață, la final o serie de referințe critice și date despre autor), reunește poeme alcătuite, cel puțin din punct de vedere formal, ca într-o „pendulare" între clasic (de care, totuși, și tematic este mai aproape) și diversele maniere de abordare de azi. Întâlnim și texte fără kigo („Ochii iubitei –/ și cerul și pământul/ răsfrânte în ei"; „Copil în lacrimi –/ a rămas doar cu sfoara/ balonul pe cer"), și cu număr diferit de „silabe" de clasicul 5-7-5 („clopoței de foc/ spărgând zorii dimineții –/ lalele roșii"), rare, totuși, în ambele cazuri. Pe de altă parte, și în acest volum natura are loc important în textele autorului, după cum și curgerea timpului/ amintirile despre părinți, bunici, casa părintească ș.a.

Al doilea volum (cu secțiunile: 1. Prispa bunicii, 2. Psaltire, 3. Timpuri, anotimpuri, 4. Lumina catapetesmei), deși scris în altă cheie, poate cel mai adesea în versuri rimate, are, în linii mari, cam aceleași tematici pe care le păstrează de la primele texte pe care i le-am citit (inclusiv cele de lirică niponă), dar, parcă, în cheie mai nostalgică de data asta, de la iubire, credință, curgerea timpului, introspecție, amintiri ș.a.. Încheiem cu un fragment din *Fuioare de mătase*: „Mamă ninge cu stele/ În sobă trosnesc cioate/ Mereu se oftează/ După tinerețea pierdută/ Și din fuioarele serii/ Se torc amintiri…".

*

Mihaela Cojocaru, *Zbor de pescăruși*, ediție trilingvă română engleză franceză, versiunea engleză semnată de aceeași traducători, cea franceză: Aurelia Milea, lectori: Olga Duțu, Laura Văceanu, 102 p.; *Povestiri la țărmul Mării Negre*, ediție bilingvă română-engleză, versiunea engleză Tiberiu Tizu, sub îndrumarea Alexandrei Flora Munteanu, lector: Olga Duțu, 172 p., Celebris S.R.L., Constanța, 2017

Din prefață aflăm că volumul a fost pus de autoare și sub semnul festivalului internațional de haiku, ediția a opta, din 2017, care a avut loc la Constanța, și sub semnul lui Ovidius Publius Naso. Pe Mihalea Cojocaru – care are între pasiunile sale și fotografia, și desenul/ pictura (de altfel, acest lucru se vede și la aceste două cărți) am urmărit-o de la primul volum, semnalându-l

şi pe acela, şi pe cele care au urmat. Aşteptând să vedem evoluţia sa în continuare (participă atent la activităţile Societăţii de Haiku din Constanţa), volumul având, în genere, cam aceleaşi teme ca şi în cărţile anterioare (marea, peisajele marine/ sătești, momente din călătorii, instantanee cotidiene ş.a.), acum, doar câteva poeme, şi cu titlu de exemplu: „fructe târzii –/ cireşul din grădină/ gătit de iarnă"; „Cetatea Caliacra/ străjuind promontoriul –/ soarele spre apus", şi, în final, poate poemul care a dat titlul cărţii (care, după prefaţă, cuprinde secţiunile: Marea, Iarna, Primăvara, Vara, Toamna, şi, în final, de acelaşi autor): „răsărit marin –/ spre zarea purpurie/ zbor de pescăruş".

Prozele, mai ales cu caracter autobiografic/ memorialistic, dar şi notaţii din călătorii, vorbesc şi altfel despre autoare, despre legătura sa profundă cu *Satul străbunilor*, cum se intitulează un prim text, cu oamenii dragi (figurile mamei şi bunicii sale sunt, poate, în prim-plan), dar şi felul în care a văzut/ vede ce şi-ar dori şi ce poate face în viaţa sa. Mihaela Cojocaru vorbeşte şi despre cum a ajuns la scris, paşii spre haiku, prima carte ş.a. Ca o „concluzie" a cărţii „apasă" pe faptul că merită şi trebuie să lupţi pentru ce îţi propui şi ce doreşti să faci.

Alte cărţi ale autorilor de haiku

Vasile Moldovan, *Suflet geamăn*, poezii de dragoste, cuvânt înainte (*O primăvară târzie*) de Radu Cârneci, Editura Societăţii scriitorilor români, Bucureşti, 2017, 94 p.

Semnalăm sumar, dat fiind specificul rubricii, cartea lui Vasile Moldovan (care beneficiază şi de cuvântul înainte al lui Radu Cârneci, despre această „târzie primăvară poetică"), în care poemele sunt grupate în secţiunile: Fiica Evei, Ana lui Manole, Suflet geamăn – cea mai amplă, Dragoste în patul lui Procust – care se încheie cu o secvenţă tanka şi trei secvenţe haiku. Notăm – dincolo de tema centrală a cărţii, iubirea, de „joaca" cu metafora pe care nu o poate utiliza în lirica niponă (însă păstrează legătura cu natura, prezentă în multe din aceste texte) – varietatea formală (întâlnim sonet, haiku, tanka, catren, vers alb, vers rimat ş.a.), şi încheiem cu un fragment despre cea mai curată iubire care ne este dată pe pământ, în haina de vers „croită" de Vasile Moldovan – *Cântecul mamei*: „Mama îşi arcuieşte ca un curcubeu/ Cântecul peste leagănul pruncului.// La intrarea luminii în mugur/ Floarea se deschide ca un evantai.// Visul se strecoară tiptil pe sub pleoape/ În timp ce pruncul surâde prin somn."

*

Gheorghe Zah, **Mircea Lung**, *175 de ani de la ridicarea sfintei biserici din satul Mesteacăn*, judeţul Maramureş. 1842-2017), Editura Next Book, Constanţa, 2017, 200 p.

„Dragostea şi ataşamentul faţă de satul şi biserica din Mesteacăn ne-au determinat a scrie această carte", scriu cei doi autori, unul colonel în rezervă, al doilea preot, adăugând, mai jos: „Mulţi se plâng de slaba calitate a tot ce este

în jurul nostru, însă nu fac nimic concret pentru a ne ridica". Menționând că au căutat un limbaj cât mai accesibil, cartea (compozită, uneori spre monografic) e scrisă întîi de toate pentru săteni, dar nu numai. Cei doi lărgesc cadrul și la aspecte ținând de istorie, religie/ istoria religiilor în general, pleacă de la „religia și ideile religioase la traco-geții din Transilvania", etapa geto-dacă, până la formarea poporului român, „apariția și dezvoltarea creștinismului de-a lungul secolelor", rolul/ locul preotului, aspecte care țin de morală/ cinste, pentru a ajunge la chestiuni privind parohia Mesteacăn și biserica din sat. Încheie cu anexe care ilustrează evoluția comunității din Mesteacăn, din punct de vedere laic/ religios, date despre sat, biserică ș.a., un „mic dicționar de teologie ortodoxă, și o secțiune cu fotografii. Semnalăm cartea, primit de la Alexandra Flora Munteanu, deși specificul nostru e altul, pentru că vorbește despre tradiția/ credința/ identitatea poporului nostru, a unui sat cu rădăcini străvechi.

*

Vasilica Mitrea, *Detenție și iertare*, cuvânt înainte: Olga Duțu, Editura StudIS, Iași, 2016, 178 p.; *Marina și marea*, cuvânt înainte Nastasia Savin, Editura Nazar Look, Constanța, 2015, 180 p.; *Sulina și Delta Dunării*, Editura StudIS, Iași, 2016, 72 p.; *Călătorie pe coasta Dalmației*. Jurnal de călătorie, Constanța, 2016, 160 p.

Între cărțile primite la festivalul de la Constanța sunt și acestea ale Vasilicăi Mitrea, care, deși nu scrie haiku, frecventează întâlnirile autorilor de gen, colaborează la diverse activități ale acestora. De altfel, cuvintele de început a două din volumele acestea sunt semnate de autori de lirică niponă (Olga Duțu, Nastasia Savin). Așadar, semnalăm, doar, apariția acestor patru volume, unul, *Detenție și iertare*, pornind de la ce a însemnat și cum trebuie păstrat în memorie „experimentul Pitești" și ororile închisorilor comuniste, un roman de dragoste și două cărți legate de călătorii ale sale în țară și peste hotare.

*

Florin Grigoriu, *Carte pentru tata*, poezii, Editura Amurg sentimental, București, 2011, *Poeme din Țara Iubirii*, Editura Societății Scriitorilor Români, București, 2012, 202 p., *Oracol, vârstă de liceu*, versuri, Editura Societății Scriitorilor Români, București, 2012, 378 p.

Florin Grigoriu este un nume cunoscut în lumea autorilor de lirică de sorginte niponă, așa că semnalăm doar aceste trei cărți de versuri apărute în anii anteriori. Autorul nu a „uitat" nici în creațiile sale, de unde a plecat, de casa părintească, meleagurile natale din Moldova, părinții săi, lucru care se vede nu doar în aceste volume.

Și întru motivarea celor spuse, ar nu numai, încheiem cu un fragment dintr-un text intitulat *Poem scris pe prispa casei părintești:* „Eu sunt copil, mă simit copil,/ Pe prispă, lângă Teofil,/ Arhimandritul poposit/ în ortodoxul răsărit/ de sub Gindău,/ La neamul său […]// Pe prispă stau lângă părinți,/ Copil tăcut, cum cei cuminți/ Copii mirați din lumea mare/ Și de lumina cea de

soare/ Vestită de noi la Crăciun,/ O, Doamne Bun!/ Şi tac pe prispă lângă ei,/ Înmiresmaţi în nimb de tei".

*

Alexandra Flora Munteanu, *Studii şi cercetări pedagogice şi psihologice*, Editura Vif, Constanţa, 2016, 70 p.

În Constanţa sunt mai multe cadre didactice care s-au apropiat de haiku (amintim acum doar de Laura Văceanu, Olga Duţu, de pildă, dar este şi cazul autoarei) propunându-şi, dincolo de propriile creaţii sau de semnalarea, în diverse ocazii, a muncii colegilor din domeniu, şi familiarizarea elevilor/ studenţilor cu lirica de sorginte niponă. Acum, autoarea propune în această carte, pe care doar o semnală, câteva teme legate de procesul de educaţie (de pildă „structura personalităţii creatoare", cunoaşterea personalităţii elevilor din colectiv, a colectivului ş.a.), care „au constituit lucrări de cercetare psiho-pedagogică la susţinerea un or examene de grade sau perfecţionări".

*

Mihai Merticaru, *Fiordurile memoriei*, poeme, Editura Cetatea Doamnei, Piatra Neamţ, 2014, 118 p.

Mihai Merticaru scrie, cititorii rubricii noastre ştiu asta deja, în afară de lirică niponă, şi versuri în formulă clasică – am semnalat aici sonete, poeme în vers liber, ş.a.

De data aceasta autorul nemţean propune un volum de poeme în vers liber, în care poemele sunt aşezate în două cicluri. Şi se încheie cu un cuprinzător fascicul de referinţe critice.

Primul ciclu poetic este intitulat *Papier mâché*, sub semnul unui moto din Eminescu („Tot ce-a fost ori o să fie/ În prezent le-avem pe toate"), iar al doilea *Papier collé*, sub semnul unui citat din Khayam („Închipuie-ţi că tot ce este-n lume nu-i/ şi tot ce-n astă lume este").

Pare ca şi cum, în acest volum, autorul a adunat lumea din „fiordurile memoriei" sale, şi a aşezat-o pe fragmente de hârtie sfâşiate, adunând-o apoi pe altele, lipite, deschizând „o poartă spre întâmplări neîntâmplate" ori privind prin „vitraliile memoriei" la cele adunate în spaţiul „dintre lumea văzută aievea şi/ cea încropită din cioburi de cuvinte".

*

Maria Tirenescu, *Valuri de amintiri*, cuvânt înainte (*Gând dus de val...*) de Ionuţ Iancu, Editura Pim, Iaşi, 2016, 68 p.

O colecţie de „valuri de amintiri" adună Maria Tirenescu, autoare despre care am amintit de mai multe ori în rubrica noastră, în acest volum compozit, preponderent în ton confesiv, dar nu numai, în diverse formule de versificare, structurat astfel: Caleidoscop, Gânduri, Nostalgie (cu subtitlul *În stil oriental*), Poeme într-un vers, şi, în final, câteva date despre autoare.

Ar putea fi privit şi ca o călătorie în haine de vers în care autoarea „trece" prin diverse momente ale vieţii sale, revede chipuri (ale bunicilor, părinţilor, poate un om drag altădată ş.a.), întâmplări sau pur şi simplu îşi

aminteşte de o stare anume, de pildă atunci când erau „cu toţii/ în jurul mesei,/ pe butucii/ rânduiţi drept scaune”.

Încheiem cu un text din secţiunea *Nostalgie*: „Au înflorit/ crizantemele albe/ în parcul mare –/ numai eu mă strecor/ printre vechi regrete”.

Pe scurt din reviste

„Litere euxine/ Literas Ponti”, nr. 1 (5) / ianuarie – martie 2018

În acest număr (pus sub semnul a 168 de ani de la naşterea lui Mihai Eminescu) al revistei „Litere euxine”, subintitulată „Revistă trimestrială de imagine a Cenaclului *Mihail Sadoveanu*” (fondată de coordonatorul cenaclului, Aurel Lăzăroiu), semnează mulţi dintre autorii de lirică niponă din Constanţa (oraşul în care apare publicaţia); în acest număr citim despre conferinţe, lansări de carte, recitaluri ş.a., în care au fost parte Olga Duţu, Laura Văceanui, Alexandra Flora Munteanu, Ana Ruse, Gabriela Vlad, Mihaela Cojocaru ş.a. Sigur, revista are un sumar mai bogat, dar ne-am oprit , în specificul rubricii noastre, la autorii de lirică niponă.

*

„Acolada”, nr. 4 aprilie 2018

Semnalăm, la rubrica „Voci pe mapamond”, un grupaj de poeme semnate de Maki Starfield (născută în 1972, în Ehime, Japonia, premiată în cadrul unor concursuri internaţionale de renume pentru haiku), în prezentarea şi traducerea Olimpiei Iacob, căruia muţi autori din diverse ţări îi datorează „apariţia” în limba română.

În acelaşi număr citim pe Nicholas Catanoy, cu *Oraşe tentaculare. Tokyo* (III), din care citãm „Oraşul include cele mai frumoase temple şi grădini (1.500). Superbă e şi arhitectura budistă (Higashi-Honganii). Cea mai vestită din Kyoto. Totul învăluit într-o stilizare superioară.” Nu ştiu dacă Nicolas Cathanoy a scris şi despre Kyoto, dar, dacă da, aş fi curios.

*

„Buzăul literar”, nr . 1 (12) aprilie – mai, 2018, revistă a Cenaclului „V. Voiculescu” de pe lângă Biblioteca Judeţeană Buzău

În acest număr al revistei buzoiene (redactor-şef: Lucian Mănăilescu; secretar de redacţie: Marcela Chiriţă; redactori: Emil Niculescu, Laurenţiu Belizan, Didina Constanda) o întâlnim pe Florentina Loredana Dalian, cu proza *Când Dumnezeu era impiegat.*

*

Revista de cultură, „Alternanţe”, anul VI nr. 2 (19), aprilie 2018, Germania (redacţia Andrei Zanca, Eugen D. Popin, Vasile Gogea, Miron Kiropol)

În acest număr citim poeme a doi autori care s-au apropiat şi de lirica niponă: Mircea Petean, cu *Nerostitele poeme*, Eugen D. Popin, cu grupajul poetic *Evanescenţă*, dar şi câteva poeme ale unui autor japonez interesant, Tanikawa Shuntarō.

P O E Z I E S T R Ă I N Ă ÎN TRADUCERE ROMÂNEASCĂ

POEZIE GERMANĂ

Johann Wolfgang von GOETHE

RAPSODUL

– Ce aud aşa fierbinte
Răsunând afar' pe pod?
Cântecul lăsaţi să intre
Să gustăm din al său rod.
Craiul cheamă, pajul fuge,
Pajul vine, craiul zice:
– Vreu să intre acel rapsod!

– Cinste nobili de castele,
Cinste doamnelor de lume,
Mândru cer tu, zeci de stele
Cine ştie al vostru nume?
Ochii închideţi, nu e timp
În sala asta de olimp
Să caşti gura la stele.

Cu ochii închişi, cu grai nespus
De blând, cântă-n sala regală.
Bărbaţii, dârji, privesc în sus,
Frumoasele în poală.
Cum cântul craiului plăcu
Bătrânului rapsod dădu
Un lanţ de aur drept plată

– Nu, lanţ de aur să nu-mi dai,
Dă-l nobililor care
Cu spada-n mână, mândre crai,
Veghează la hotare,
Dă-l cancelarului ce-l ai
Să-l ducă falnic cu alai
Grămezilor ce are.

Eu cânt ca pasărea în vânt
Ce-n ramuri e regină,
Pe lângă cântul care-l cânt
Aurul e doar rugină.

De pot să rog, vă rog ceva,
Din vinul vostru a-mi turna
Această cupă plină.

Ia cupa-n mâini şi însetat
El bea vinul regesc.
– Ferice unde acest dat
E-un dar mult prea firesc.
Când vă e bin' cu adevărat
Gândiţi că vă privesc
Şi mulţumiţi lui Dumnezeu
De clipa cântecului meu
Cum eu vă mulţumesc.

Adalbert von CHAMISSO

(*După Martin Luther*)

RUGĂCIUNEA VĂDUVEI

Bătrâna se scoală cu sfiiciune
Şi-şi spune pătrunsă a ei rugăciune:
O, Doamne! Trăiască-mi stăpânul herţog
Mulţi ani fără număr, din suflet te rog!
Necazul te-nvaţă să rogi.

Stăpânul ce tocmai intrase pe uşă
Crezu că-i nebună şi-i spuse: – Mătuşă
Eu chiar am trecut afară pe drum
Când rug-auzi. Te rog să-mi spui cum
Necazul te-nfaţă să rogi?

Opt vaci am avut, şi singuru-mi bun,
Bunicul Domniei şi-al nostru stăpân
Luă cele bune la dânsu-n izlaz
Lăsându-mi bordeiul cuprins de necaz.
Necazul te-nvaţă să rogi.

Blestemu-mi l-ajunse prin morţi-mi copii,
Puţin după aceea stăpânul muri.
Părintele vostru urmă al său pas
Şi numai trei vite de atunci mi-au rămas.
Necazul te-nvaţă să rogi.

Domnul dreptate făcu ş-astă dat,
Căzu de pe cal murind blestemat,
Dar locu-i luata-ţi şi atuncea din trei
O vită-mi rămase, ce drept să mai cei?
Necazul te-nvaţă să rogi.

De vine fiul urmându-l pe tată
Îmi ia de pe suflet şi ultima vacă.
O, Doamne! Trăiască-mi stăpânul herţog
Mulţi ani fără număr, din suflet te rog.
Necazul te-nvaţă să rogi.

Traduceri: **Christian W. SCHENK**

POEZIA AMERICANĂ

Bill WOLAK

Locuieşte în New Jersey. Predă „creative writing" („compoziţie poetic-literară") la Universitatea William Paterson. *Iubirea deschide mîinile: Poezii de dragoste alese şi noi* este a treisprezecea sa culegere de versuri, care a fost publicată de Nirala Press. Poemele sale au apărut în peste o sută de reviste. Cea mai recentă traducere, realizată cu Mahmood Karimi-Hakak, *Iubeşte-mă mai mult decît ceilalţi: Poeme alese sau Iraj Mirza/ Love Me More Than the Others: Selected Poetry or Iraj Mirza*, a fost publicată de Cross-Cultural Communications în 2014. Traducerile au apărut în reviste precum *The Sufi Journal, Basalt, Visions International, World Poetry Journal, and Atlanta Review,* iar opera critică şi interviurile acestui scriitor în *Notre Dame Review, Persian Heritage Magazine, Gargoyle, Southern Humanities Review, The Paterson Literary Review, Ascent, Florida English*, şi *Prime Numbers Magazine*. Bill Wolak a obţinut cîteva burse de cercetare în domeniul ştiinţelor umaniste şi două burse Fulbright-Hays pentru studii şi călătorii în India. A participat la patru festivaluri de poezie în India şi, anul trecut, a fost invitat în România, la Festivalul Internaţional de Poezie „Mihai Eminescu", Craiova.

RÂSUL ACELA SĂLBATEC DE DINCOLO DE DISPERARE

Mai devreme sau mai târziu vei înţelege
că trebuie să sapi mai adânc,
asemenea seminţei care caută
peste tot întinzându-şi

rădăcinile prin umbre,
înainte să se arate soarelui.

Mai devreme sau mai târziu ai să fii
setea de nestins a bolnavului :
febră arzând fără flacără,
vârtej treierând pe loc,
trup plutind fără să se arate.

Şi zâmbetul tău cândva
trandafir aruncat în foc,
e neobosit acum
ca râsul acela sălbatec de dincolo de disperare.

VISUL LUI PINDAR

Pe când dormeam,
albinele în roi zburau pline de furie
intrându-mi în gură, ieşind apoi,
până când au făcut
un fagure de miere din limba mea.

Atunci, de câte ori vorbeam,
mierea se revărsa peste buze,
curgând pe bărbie,
şi cuvintele mele se mai îndulciseră,
vocea devenind parcă
vin auriu irezistibil,
oferit doar spre laudă
evanescenţei
unei frumuseţi greu de îndurat

COPACUL LUI EROS
după un tablou de Skaii de Vega

Un sărut încerca să prindă un altul
când fiecare por al pielii tale
se deschidea ca un ac aşteptându-şi aţa.

Un picior se răsucea în sus
acolo unde zorile tot cântau
prin părul tău în vârtej.

Tot ce tunetul tămăduia
brusc fulgerul
din nou despica în două.

Nepăsător la promisiunile goliciunii,
trupul tău se oferea
cu uluitoare, mătăsoasă
stăruinţă.

Fiecare frunză deslușea mai întâi
vălmășagul viselor
din undele intime
ale coapselor tale flexându-se.

Fiecare ramură simţea mai întâi
deşteptarea lentă a sevei
din carnea-ţi tremurătoare.

Fiecare rădăcină încerca mai întâi pământul adânc
de pe cărarea lucioasă a umbrei
dintre sânii tăi abrupţi.

Un sărut încerca să prindă un altul
peste ancora în clar de lună
a trupului tău.

ERA FURTUNA CARE

Era furtuna care
îţi zboară ferestrele,
răstoarnă copacii,
lăsându-i să agonizeze
cu rădăcinile în aer.
Venea cu ploaia
care îţi umplea pivniţa
până la becuri,
şi vântul care îţi
smulgea acoperişul
casei
azvârlindu-l în râu.

Era furtuna care
te îngrozea
ca fulgerul
în ninsoarea grea
a viscolului.

Prezentare şi versiunea română: **Olimpia Iacob**

POEZIE INDIANĂ CONTEMPORANĂ

Dileep JHAVERI

S-a născut în 1943. Este medic generalist practicant, poet, dramaturg şi traducător. Scrie în gujarati şi engleză. Este unul dintre cei mai dinamici şi distinşi poeţi din India. Asemeni poetului ceh Miroslav Holub, Dileep îmbină obiectivitatea omului de ştiinţă cu neobositul lirism. Poezia este pentru el un teatru de idei, de sentimente şi de chestiuni teoretice. A publicat două antologii de versuri în gujarati şi o piesă de teatru, *Vyaasochchhvas*, care a fost tradusă în engleză, *A Breath of Vyas/ Suflarea lui Vyas/* de Kamal Sanyal. A tradus în irlandeză Rogha Danta de Gabriel Rosenstock Multe dintre poemele acestui poet au fost antologate şi traduse în cîteva limbi: engleză, hindi, marathi, malayalam, bengali, coreeană, chineză şi japoneză. Dileep a tradus şi a editat un volum de versuri contemporane, în gujarati, în engleză, Breath Becoming a Word, şi ulterior, a fost tradus în irlandeză de Gabriel Rosenstock. Recent Feral Press i-a publicat în State volumul Once This Mist Clears/ *La ridicarea ceții*…/. Poezia lui Dileep este primită cu interes de cititori şi critici. A primit numeroase premii [*Critic Award (1989), Jayant Pathak Award for Poetry (1989), the Gujarati Sahitya Parishad Award (1990), as a life-time achievement award from the state government of Maharashtra and the prestigious Karunanidhi Award from Tamilnadu. Inside India]*; a fost invitat la seri de poezie (the Central and State Sahitya Akademis), festivaluri, universităţi şi grupuri literare (Hyderabad Literary Festival ş.a.), dar şi la dezbateri în străinătate, pe tema poeziei (the Asian Poets' Conference in Korea in 1986, Taiwan in 1995, Japan, Singapore, Malaysia, and Indonesia). De curînd, a onorat o nouă invitaţie în State, în calitate de poet (Georgetown University and South Asian Language Association for the organization's 2009 convention). În prezent, Dileep conduce revistele „Museindia.com" şi „The Kobita Review".

VINE DOMNUL

Domnul se temea de Întuneric
prin urmare, striga după Lumină
şi ne-a găsit

înainte ca să se gândească la Raiul
pe care noi l-am lăsat de dragul unui loc în primul rând
ca să urmărim meciul dintre Abel şi Cain.

A venit vremea
ca Domnul să ne pedepsească pentru crimele
care urmau să fie comise în viitor.
Armele lui erau cutremure violente,
vulcani, gheţari, meteoriţi, cicloni, uragane, foc, foamete
şi, desigur, inundaţii!
Potopul învăluitor care să cuprindă şi să zguduie Arca lui Noe
Pentru hinduşi, el era Manu,
salvat de un peşte minge
pe care îl salvase
când era mic.
Acela era întruchiparea Domnului
combinând două mituri într-unul :
Manu şi Noe şi Iona

Dar Domnul întunericului
suferea de tulburare obsesiv-compulsivă
Lăsându-l pe Noe să ia cu el parte bărbătească şi parte femeiască şi
sămânţă de la fiecare specie
el dorea ca lumea să fie ca înainte
aşa încât să poată oricând să pedepsească
Şi pedepsiţi dinainte
ne-am câştigat libertatea
să păcătuim

E mare bucuria să se inventeze crime cu pedepse pe măsură.
Am îndulcit primitivismul stângaci şi dur al Domnului
Am inventat evoluţia
pentru ca Domnul să înţeleagă diferenţa
dintre lumină şi viaţă.

Am cercetat pământul şi apele şi cerul.
Am trimis sonde în spaţiu
Există viaţa altundeva?
Venim
cu Domnul nostru legat la ochi
cerem ca tu să faci întunericul mai întâi.

Îţi vom trimite un manual cu instrucţiuni
copiate după ordinele date de însuşi Domnul

Pregăteşte-te
pentru venirea Domnului.

MORŢII

Morţii nu pleacă,
continuă să facă vizite,
chiar să rămână în locuri ştiute, îndrăgite de ei.
Nu cad pe tine ca piatra ori tencuiala scorojită,
nici nu-ţi blochează paşii să te poticneşti.
Se cade să le facem loc şi lor
cât trăim în lumea asta în spaţiu şi timp.
Ei există într-o altă dimensiune
pe care o aflăm deseori doar din vise.
Dar morţii preferă să ne viziteze rar în vise,
în amintiri, însă, în amintiri,
cedează dorinţelor noastre,
luând formă lichidă, exprimându-se, simţind.
Dar ei nu pleacă, rămân în lumea asta, lume care este şi a lor.
Nu e nevoie să fie ciori, şacali,
sunete, pete, perdele fâlfâind ori grinzi scârţâind.
Nu se bucură de durerile tale articulare, de indigestie, palme transpirate,
oprirea inimii
sau insomnie.
Noi, care continuăm să existăm în lumea asta în spaţiu şi timp,
se cade să le facem loc în clipe de durere, bucurie şi regrete,
se cade să însemnăm datele în albumele noastre cu fotografiile lor
când, desprinşi de istorii, cutreieră-n voie.
Poate că le-a plăcut un copac şi se fac nevăzuţi dedesubt
Să atingă rădăcinile, devenind din nou frunză uscată în vânt,
Sau poate într-o tulpină care să fie despicată, modelată
într-un braţ de scaun, pe care îl tragi după tine ca să te aşezi lângă
fereastră,
căutând cu privirea chipul iubit în mulţimea care trece pe acolo.
În plimbarea pe plajă, dând poate, peste o scoică prea banală să fie luată
în seamă ,
Ori în încheietura colţuroasă a lemnului noduros plutitor, care îţi atrage
atenţia.
Le vine uşor să devină mireasmă,
Pe care tu o inspiri încântat din aşternut, din gelul de duş, de pe băncile
din parc.
Dar ei tot te surprind cu suflarea venind dinspre trenul la mare distanţă.

Deschizi uşa ca să te arunci
Sau să te încui pe dinăuntru, sau să uiţi de ce o faci.
Înfricoşător ei se pierd în depărtare,
lăsându-te să-ţi vezi de viaţa ta.

LECŢIA

E nevoie să suferi, să înduri,
până la urmă suferinţa
ajunge să te copleşească,
durând la nesfârşit

Înainte de a fi doborât,
copacul învaţă să-şi piardă frunzele,
verdele şi el toamna e pustiu
când pădurea însufleţeşte nopţile aşteptând cuprinse de spaimă,
lepădându-se de metehnele iernii întunecate.

Iubitul aşteaptă, aşteaptă în parc
fără să bage de seamă peştele captiv zburând deasupra florilor
îndrăgostite
şi păsările cântând înaintea veveriţelor căutătoare de râme
şi adierile reci lăsând în urmă miresmele unduitoare
şi soarele sfâşiat de Menade din norii cromatici
şi ultimul autobuz soseşte
fără iubita crudă şi indiferentă

Căieşte-te, aşadar,
căieşte-te rupându-ţi ciliciul, turnându-ţi cenuşă pe părul răvăşit,
căieşte-te în iadul de aici înainte să intri pe veci în celălalt.

Lecţii de pictură

De obicei, când ţi se cere să pictezi
Pânza albă te duce cu gândul mai întâi la un copac
sau la un fluture
la un bărbat care fumează
sau la un cârlionţ negru, acoperind parţial un ochi rimelat
sau la o pană
Cei mai mulţi, totuşi, se gândesc la un apus de soare prins între două
dealuri triunghiulare
şi la un râu şerpuind din strălucirea portocalie

Cutreierăm de la începutul vieţii pe pământ
şi ne rătăcim în moarte, dorinţă şi trecerea rapidă a fiecărui lucru
ne împăcăm depănându-ne poveştile propriilor vieţi
confundând ordinea
naşterii morţii mamei desfrâul ejacularea ciclul orgasmul
sfârşitul

Când ni se cere să cântăm
lucrurile se desfăşoară paralel
cu poezii de grădiniţă acorduri fredonate din filme adolescentine cântece pioase
E o surpriză ca pretutindeni totul să meargă înainte încă de pe vremea celei dintâi amintiri.
Un miner, un marinar, un fermier, un casier numărând banii, unul semnând teancuri de hârtii, unul într-un tren aglomerat, unul pescuind ziua întreagă, unul într-o bucătărie în faţa tigăii, una renunţând la tocurile înalte ca să participe la raliu, unul spunând minciuni la urechea altuia sau înfruntând o adunare adunându-se la TV, din amvon sau de pe scenă sau dintr-o celulă goală şi întunecată îngrijind vânătăile în speranţa smulgerii unei mărturii pentru o crimă necomisă.

Dar toţi ştiu că până la urmă, copacii vor dăinui, fluturii vor pluti, ţigara va ajunge scrum, frumuseţea va trece şi vor rămâne dealuri şi râuri şi nori.
şi soarele nu va apune niciodată.

Prezentare şi versiunea română: **Olimpia IACOB**

Pravat Kumar PADHY

S-a născut la Berhampur, Odisha, India. Este absolvent al Facultăţii de Ştiinţă şi Tehnologie, obţinând titlul de Doctor, conferit de Indian Institute of Technology (ISM), Dhanbad. Are expertiză în „Advanced management", certificat eliberat de IIM-Bangalore, în urma iniţierii într-un Progam de Instruire (Executive Education Programme). Opera lui literară este larg citată şi antologată (Indian Literature, Indian English Writing, Interviews with Indians Writing in English, Anger in Action: Exploration in Indian Writing in English, Quest for Identity in Indian English Writing: Poetry, Spectrum History of Indian Literature in English, Voices of the Present, Alienation in Contemporary Indian English Poetry, Cultural and Philosophical Reflections in Indian Poetry in English etc.)
Poemele lui Pravat au apărut publicate în reviste naţionale şi internaţionale: *American Poetry Anthology, Commonwealth Quarterly, Art and Poetry Today, Creative Forum, Poetry, Poetcrit, Literary Endeavour, Poets for Living Waters,*

The Enchanting Verses Literary Review, The Houston Literary Review, Aphelion, Englyn, Diogen, Australian Society of Poets, Write Clique, The Red River Review etc. Opera lui a fost apreciată de antologatori şi simboluri iconice contemporane, cu precădere, Krishna Srinivas, Atma Ram,I H Rizvi, PCK Prem, R K Singh, Shashi Kant Uppal. Volume de versuri publicate: *Liniştea mărilor/Silence of the Seas* (Skylark Publication, 1992); *Pietricele/ The Tiny Pebbles* (Cyberwit.net, 2011); *Cântece de dragoste - Sărbătoare/ Songs of Love - A Celebration* (Writers Workshop, 2012); *Undele rezonanţei/ Ripples of Resonance* (Authorspress, 2017). Numele lui este inclus în publicaţii de talie internaţională (the International Authors and Writers Who's Who, Dictionary of International Biography, International Biographical Centre,Cambridge, England. International Who's Who in Poetry and Poets Encyclopaedia, IBC, World Who's Who (Europa Biographical Reference, Rutledge, London), Poetry Index Annual, Granger Book Co, International Book in Prints Verlah GmbH and Company, Worldwide Government Directory, CQ Press, Marquis Who's Who 2017 etc.) Face parte din două societăţi literare [(World Poets Society, USA şi United Minds for Peace Society (UMFPS)] şi colaborează cu câteva reviste literare de peste ocean. Scrie haiku, tanka, haiga şi haibun, care sunt publicate în numeroase jurnale şi antologii, bucurându-se de aprecieri internaţionale unanime, de distincţii şi premii (the Editors' Choice Award at Asian American Poetry, Poetbay, Writers Guild of India, the Vancouver Cherry Blossom Festival Honourable Mention Award, UNESCO International Year of Water Co-operation, The KloštarIvanić International Haiku Commendation Award, Creatrix Haiku Commendation Award and IAFOR Vladimir Devide Haiku Award and 7th Setouchi Matsuyama International Photo Haiku Award). Este tradus în multe limbi străine: japoneză, chineză, sârbă, germană, română, italiană, bosniacă, spaniolă, arabă, hindi, punjabi şi oriya. Ca semn al recunoaşterii valorii haiku-urilor sale, poemul *Mă contopesc/ I mingle*', este citat într-un renumit ghid, the "Kudo Resource Guide", Cal Performances, University of California, Berkeley, 2014/2015 Season. Pentru merite profesionale, i s-a decernat prestigiosul premiu de excelenţă, "Albert Nelson Marquis Lifetime Achievement Award".

I

În astfel de călătorie celestă,
O fărâmă de lumină
Conştient dă naştere vieţii
Într-un pântece sublim.

În spaţiul întins, neîngrădit,
Prin multiple procese
De repetiţie, de desăvârşire,
Forma omenească pătrunde
În lumea ştiinţei magice.

Viaţa: componentă simbolică a naturii
Născută din forţa vie dintre
Entităţi nevii: Magia fuziunii ştiinţei cu spiritul
Şi vii: Un concept al curgerii preferenţiale
Ca un nor, viaţa e concept al existenţei
şi durata e curcubeul
Manifestării plinului de fericire.

II
Călătorim necontenit
În visul întunericului,
luând cu noi lumina conştiinţei,
Traducând sensul timpului
Şi extinderea-i neîncetată.

Procesele
Dintr-un fir al imaginaţiei
Ne duc spre o logică a concluziei.

Inventăm nevoi pentru supravieţuire
Din pricina prezentului dominant
Şi a recurenţei perene.

III
De la firul de iarbă la copacul înalt,
De la picătura de apă la oceanul abisal,
Şi de la firele de nisip
La spaţiul imens,
Toate sunt din sânul naturii.

De la firul de praf la imaginaţia copleşitoare
Totul continuă să existe în formă sau
În matricea conştiinţei.

Manifestarea viului şi neviului
Scade la fărâma noastră de observaţie comună.
Fiecare obiect se află în mişcare
Prin natura manevrei ştiinţifice.

IV
Primul val,
un ţărm lung al bucuriei.

Naşterea particulelor de nisip
Călătoria lor pe roata timpului
Totul, o manifestare a judecăţii.

Viaţa se naşte spre încercare:
Un proces al recurenţei cu un element
De conştiinţă desăvârşită.
O cale a evoluţiei pulsând de viaţă
Prin lanţul împletit şi lung
Al timpului şi spaţiului luminat

Frumuseţea naturii se află
În manifestarea-i democratică:
Galbenul, albastrul, albul sau roşul
Deopotrivă se veselesc laolaltă
În poala unei vaze de flori.

V
În univers
De la planetă şi mai departe
Călătoria noastră măsoară un pas minuscul.

Natura ia formă sau se reformează
După principiul echilibrului isostatic.
Nimic nu se pierde în spaţiu:
Manifestarea formelor variate, bunăoară.

Natura se modulează
Păstrând bogăţia vastităţii
Ca totul să respire
Într-un timp continuu.

(Din volumul în curs de publicare: *Piatra grăitoare/ The Speaking Stone)*

Prezentare şi versiunea română: **Olimpia Iacob**

POEZIE FRANCEZĂ CONTEMPORANĂ

Thierry RENARD

Thierry Renard s-a născut pe 14 august 1963 la Lyon. Mamă de origine piemonteză, funcţionară. Tatăl, lionez, muncitor, decedat in 2008. Studii secundare la liceul Jacques Brel din Venissieux. Se face remarcat începând din 1978, in Regiunea Auvergne-Rhône-Alpes, ca poet, comediant şi animator de revistă. Şi-a împărţit existenţa între scris, teatru şi numeroase alte activităţi artistice. În prezent este director al revistei „Espace Pandora", la Venissieux (Rhone), loc de difuzare şi comunicare a poeziei. După ce a animat magazinul poetic AUBE (1978-1998), după ce a fost directorul literar al editurii *Paroles d'aube* până in primăvara lui 1998. Thierry Renard s-a alăturat editurii *La passe du vent* drept responsabil literar. Este, de asemenea, unul din cei patru fondatori ai centrului cultural „Espace Pandora" – cu Sylviane Crouzet, Olivier Fischer şi Patrick Vighetti. In 2009 i-a urmat lui Jean-Pierre Siméon la preşedinţia Săptămânii poeziei din Clermont-Ferrand. In prezent este, de asemenea, directorul redacţiei revistei semestriale *RumeurS* «actualitatea scriiturii» pentru editura La rumeur libre. A scrise prefeţe pentru scriitorii prieteni: în special Emmanuel Merle, Francis Pornon. A animat întâlniri cu Lionel Bourg, Abraham Bengio, Serge Pey. Întâlnirea cu scriitorul Charles Juliet in 1978 a fost determinantă pentru el. Ofiţer al Artelor şi Literelor la 14 iulie 2013. Opere recente (selecţie): *Cargo Vénus*, ilustraţii de Olivier Fischer, de Patrick Rana-Perrier, Julie Perin şi Sonia Viel, colecţia ArtSquare, editura Jacques André, 2015, *I Travel the World*, antologie personală (2006-2015), poeme traduse în engleză de Antonio D'Alfonso, editura Ekstatis, 2015, *Œuvres poétiques*, volumul 1, editura La rumeur libre, 2016, *Cannibale Bambou*, colaje de Sonia Viel, editura Gros textes, 2016, *Œuvres poétiques*, volumul 2, editura La rumeur libre, 2018, *La Nuit est injuste*, editura La rumeur libre, 2018.

Cincizeci şi patru de ani

„Vă spun astăzi prieteni, că, în ciuda dificultăţilor de azi şi de mâine, am un vis"
Martin Luther King, *I have a dream*, discurs rostit la 28 august 1963

Şi eu
am avut un vis
care încă mă locuieşte

Am fost chiar
biruit de el

Visul a ţinut
întreaga noapte
şi poate
întreaga viaţă

E visul
inocenței regăsite
al dorințelor și al plăcerilor
unite pe vecie

E visul
unei existențe nepăsătoare
cu țigara între buze
și picioarele în apă

*

Numele poemului meu
numele pe care îl poartă acum
zi și noapte
nu e nici titlu nici diplomă
Substantiv comun sau propriu
este refuzul nedreptății
și acceptarea vieții

Este numele sau supranumele
pe care îl dăm
clipelor stelare
în care nu încetăm
să locuim această lume
ca poeți

unde colecționăm cu visele noastre
palpabile povești pasionale
unde pășim pe răzoarele
celor mai năzuroase apucături
unde ridicăm între begonii
unde inventăm câteodată
un regat un imperiu
sau mai degrabă o republică

Numele poemului meu
este numele pe care ți-l ofer
când stai
dezbrăcată
înaintea mea
Numele poemului meu
este numele copacilor uriași din păduri

numele râurilor adânci
numele mării în care
întotdeauna
mă scald gol
numele muntelui ațipit

Numele poemului meu
este numele unei flori
care nu există încă

Numele poemului meu
este numele acestei zile

Marsala, 2 august 2017 - Trapani, 6 aug - Omonville-la-Petite, 14 august

În afara timpului

„Înțelegea că frumusețea și bucuria estetică a existenței, urcușul lin al vieții nu-i mai erau de ajuns… „
Inge Scholl, *Trandafirul alb*

Când eram copil
la familia Vighetti
bunicul cânta la acordeon
unchiul Georges la fel
verișoara Martina la harpă
(apoi
mai târziu
la orga Hammond)

Vărul Patrick
în ce-l privește
chinuia sintetizatorul
și pianul
plus alte câteva
instrumente
(chitara mandolina
muzicuța)
Când eram copil
la familia Vighetti
toți sau aproape toți
erau muzicanți
poate mai puțin eu
deja prins de cuvinte

Uneori mă
urcau pe masă
ca să spun poezii
Îmi plăcea
chiar mult
Erau vremuri bune
clipe dăruite

La familia Vighetti
mai era și
unchiul Louis
unchiul Raymond și unchiul Guy
Mai erau mama și tata
mătușa Violeta și unchiul Ali
Eram mulți
și plini de viață
la familia Vighetti

Și toți împreună ne plimbam
vedeam destule locuri.

Acum arunc
(în afara timpului)
de la fereastra de la etajul cinci
mucul de țigară
în mijlocul străzii
Aici la Paris
se petrece totul
și toate amintirile
întregi
ies la suprafață
Îmi amintesc de copilăria mea
tot mai departe de mine

La familia Vighetti
se gătea
foarte bine
(mai ales
bărbații)
Bunicul unchiul Georges
vărul Patrick vărul Gérard
gnocchi ravioli cod sărat
spaghete cu sos bolognez

paëlla uriaşă
couscous
mămăligă cu ragù de oaie
soté de cartofi
ficat de iepure cu
tagliatele proaspete

Duminica
la prânz
odată toată
familia strânsă
pentru noi era
un adevărat Paradis

Şi mai era mamaia Ida
draga mea dulcea mea
blânda mea mamaie
Ea
mi-a dat
gustul de a trăi

gustul de a trăi
şi de a spera

şi mai ales
de a lupta

Paris, 9 iunie 2017 - Vénissieux, 17 august

Prezentare şi versiunea română: **Eliza Macadan**

Vénus KHOURY-GHATA

Mare poetă şi romancieră franceză de origine libaneză Vénus Khoury-Ghata a fost recompensată cu numeroase premii şi distincţii literare, dintre care amintim pe cele acordate pentru ansamblul operei sale poetice : Marele Premiu al Societăţii Oamenilor de Litere (1993), Marele Premiu al Academiei Franceze (2009) şi Premiul Goncourt (2011). S-a născut la Bécharré, o localitate din apropierea Beirutului, în anul 1937. După studii filologice, devine jurnalistă şi debutează cu *Chipuri neterminate*, în Liban şi cu *Pământuri stătătoare*, în Franţa. Din 1972 trăieşte la Paris. Opera sa totalizează peste 20 de volume poezie şi tot atîtea romane.
Cele cinci poeme de mai jos fac parte din *Oamenii apei* (*Les gens de l'eau*, Editura Mercure de France, Paris, 2018).

*

Plîngi ca şi cum rîul ar fi intrat în tine
spun oamenii apei
Şi lasă-ţi vocea în urmă să poţi auzi mai bine pe vreme
ploioasă

oamenii apei au codurile lor luate de la cea dintîi salcie
vorbesc cu gurile pline de albine
cu piatra albă pe limbă îşi fac semnul păcii

oamenii apei la bătrîneţe
îngăduiesc să fie căţăraţi de lăstari

drumul va pleca fără ei
focul lor va prinde putere singur

aşezaţi în cenuşa vreascurilor
bătrîni ai bătrîneţii suflă asupra norilor stranii
cei ce cad din nou la picioarele lor numite brumă binevoitoare

*

Nevestele din neamul oamenilor apei dau tigrului să mănînce din palmă
dar alungă cu ciumagul furnica ascunsă în pernă

norul care plînge cînd e frumos afară este umbra lor inversată
curcubeul lor întunecat
ce logodeşte pupăza şi guşterul
îngerul şi piţigoiul
care coboară peste praguri la glonţul vînătorului
cu inima sfîşiată

*

lui Bernard Pivot

Fără oglinzi
femeile apei nu ştiu că sînt femei
iarba smulsă cu mîna stîngă
le impregnează cu supunerea ei
ţes ziduri în jurul şoldurilor cînd bărbatul pleacă
la vînătoare
taie firul cu dinţii cînd se întoarce acasă
antilopa de pe umărul lui nu e un vînat
ci o nevastă în vremuri de răstrişte şi de vise spulberate

*

Acela ce a găurit norul cu praştia nu va avea decît o
băltoacă de apă ca să-l plîngă
data morţii sale e înscrisă în cartea cărţilor
pe rîndul care-l conduce pe mortul încălţat să plătească
tribut ploii aducătoare de grîu şi de urmaşi

cînd voi fi mare voi fi alb spune copilul frecîndu-şi faţa
cu zăpadă
o rescrie

*

Copiii dorm între două brazde de pămînt cu zmeul lor
spun acelea care întind dintr-o singură mişcare şi rufele şi
cîmpurile

la moartea vîntului nu venise multă lume

copacii îmbătrîniţi
păsările căzute din cuiburi nu erau destul de coapte
nimeni nu le aduna
oamenii aveau alte griji

Traducere din limba franceză: **Denisa Crăciun**

POEZIE ITALIANĂ CONTEMPORANĂ

François NADERE ATERRE

François Nadere Aterre s-a născut în 1967 la Napoli, este licenţiat în economie şi comerţ, dar literatura este în centrul intereselor sale. A publicat volumul de poezii *Phone,* în anul 1992, şi un volum de proză scurtă intitulat *Il Salice Bianco,* în 1993. Poeziile traduse în limba română fac parte din volumul *Mistica del quotidiano,* publicat de Terra d ulivi Edizioni în 2018.

Îmi asum rezultatul, un alt pas.
Voi şti să îmi port crucea prin
în toate gările prevăzute, cu faţa fericită
a celui care are sufletul curat.

Ca să nu greşesc, coborând din tren
o voi tăia în bucăţi mici

împachetând-o ca pe o pînză,
sau orice alt obiect de preţ care se ţine
sub braţ, mergând pe stradă.

***

Ştiu că, uneori, ieşind pe poartă
înaintezi în genunchi şi palmele
deschise ale mîinilor, iar degetelor
îndoite le pretinzi articulaţii invizibile.
Te mişti tăcută, printre pietre,
moale ca o felină străveche,
iar din bestie vrei să refaci
forţa primordială, acea foame
care ascute simţurile şi rămâne după fiecare masă.
Pupilele tale scrutează întunericul,
dar ţi-e oglindă acea picătură de apă
primită pe drum, într-o groapă scurtă:
te priveşti în ea, nu te recunoşti
şi te ridici în picioare, ascunzîndu-ţi faţa.

***

Mai luptă cu demonii, umbrele
lasă rapide terenul: băutorii
stau în cafenea, pe verandă.

Unul deplânge prietena pe undeva
departe, altul blesteamă un zeu
că nu-l înţelege, restul joacă cărţi.

Cei drepţi dorm în paturile lor.
La capătul străzii pustii, străluceşte
numai neonul inscripţiei. Se moare
aici, cu mai multă credinţă decât în altă parte, noaptea.

***

Lipseşte procesul în seara asta, defăimatul
se plimbă pe stradă cu mîinile în buzunare,
fluierând.
Bătrânul episcop, cu faţa aprinsă
de la lumânări, scrutează pergamente,
dar nu are formule de pronunţat,
„testis unus, testis nullus".
Soldatul, cu uniformă ciudată

şi coiful ornat cu pene, nu apasă
pe zidurile oraşului, nu ucide
cerşetorul improvizat care se înarmează,
nici nu loveşte cu piciorul animalul detestat,
pentru contagiere, în colibă sau în chichineaţă.
Nu-i nici măcar un sunet,
cântec vechi sau acord de instrument
de lemn curbat, care acum să acompanieze
pe apodul acesta în picioare de milenii,
sub lumina orbitoare, fumurie
a felinarelor – copaci stranii, care ard cu ora
şi le sugerează zidurilor profiluri
de persoane.
E numai apa de privit şi curge
mereu în acelaşi ritm către marea
la kilometri departe, lucioasă şi îngheţată:
susţine îndelung, fără să protesteze,
conversaţii de lebede indolente.

Giuseppe MANITTA

Giuseppe Manitta trăieşte în Sicilia, este autorul şi curatorul a numeroase studii de italienistică. Printre lucrările sale se numără *A partire da Boccaccio* (Mursia, 2005/2010); *Noi e il mondo. La novella italiana da Pirandello a Calvino* (Mursia, 2007/2011); *Giacomo Leopardi. Percorsi critici e bibliografici* (Il Convivio, 2009). În anul 2017 publică volumul *Mihai Eminescu şi literatura italiană* (Il Convivio), în care abordează receptarea poetului român în Italia şi unele raporturi comparative cu autori italieni. Cartea oferă, de fapt, un bilanţ - şi în sens statistic – al prezenţei traducerilor care s-au făcut din opera eminesciană între ultima parte a secolului XIX şi prima parte a secolului XX, dar şi a studiilor critice. Manitta îl compară pe poetul nostru naţional cu Leopardi şi Carducci, arătând afinităţile şi diferenţele. Cartea nu are încă o versiune în limba română. Giuseppe Manitta este autorul a trei volume de poezie: *L'ultimo canto dell'upupa* (2011), *Il giullare del tempo* (2013) şi *Gli occhi non possono morire* (2018). Poeziile traduse în limba română fac parte din cel mai recent volum al autorului.

Sudoarea zgârie efigia Lidwinei
pe Breviarul lui Otto.
Calendarul e alb,
praf de paie arde
pocalul ţăranului,

măgărița hrănește muștele
și gospodina stăpânește șopârlele la soare,
tăițeii și roșiile în mâini.
După dealul lui Rocco
asfaltul a sechestrat picioarele Lidwinei,
aura printre sticlele de bere,
aproape de ficusul din Strada sfânta Magdalena
Lidwina se sufocă printre migdali,
ațipită, și e îmbrăcată în zdrențe de ceață.

*

Miroase a bordel colțul de piață
în timp ce perdeaua roșie, la fereastră,
privește trecătorii
și copila sângerează de vise,
Sofia.
Breviarul lui Otto e pe altar,
dar în ziua Fecioarei
Sofia e pe străzi,
cu picioarele vărgate de sudoare,
amorțite.
Cenușa umple ochii
și Breviarul plânge
martira orașului.
S-a schimbat însemnarea,
azi ne rugăm pentru martiriul sfintei Sofia.
*
Timpul e o carte
scrisă cu noroi,
e nisip topit
imposibil de solidificat.
Azi vântul flutură pletele
prin mușchii de dincolo de Montagnola
îngerul meu îți fecundează pântecele
și apoi se odihnește.
La umbra rugurilor
se uită cântarea lui Dumnezeu.

*

Arăm stelele
să cultivăm
lumina închisă în fântână.

Vântul paşte în singurătate
şi vlaga omului
picură pe pământ.

Arăm
lumina închisă în fântână,
vântul,
şi ne pierdem sufletul.

*

Sfinţii se apleacă
să culeagă beţe
şi pietre de pe drum.

Apoi revine dorinţa
pântecelor,
a culcuşurilor de paie
şi moare până şi Dumnezeu.

*

e un bulgăre de praf
noaptea
şi prostituatele la căldura
cauciucurilor arse.
Zidul ascunde luminile
şi sânii mai rotunzi decât luna.
Nu mai poţi citi
inscripţia de la colţ,
doar naufragiile.

*

Oglinda a trădat
reflexiile.

În seara asta ploaia arde
ca şi cum ar purifica aerul
şi anunţă naufragiul.

*

Ne-am întors
în uterul
unde totul e la fel

şi am băut
sperând să ne amintim
de noi înşine.

*

Ochii nu pot să moară
iubind seara care nu mai e,
nu mai simţi greşelile şi simulările
şi aerul care cade bucăţi.
Naufragiul s-a încheiat.

*

În dimineaţa asta privirile sunt murdare,
se caută în nisipul căzut.
Murdară e strada de vise
şi altarul se rostogoleşte în canale.
E gheaţă Cristul lui fra' Umile,
aduce moarte,
şi visele se frământă cu pământ
să iasă pâine.

Guido OLDANI

Guido Oldani s-a născut în 1947 la Melegnano (Milano), este fondatorul Realismului Terminal, a publicat în principalele reviste literare din a doua jumătate a secolului XX (Alfabeta, Paragone, Kamen). În 1985 publică volumul *Stilnostro,* cu o introducere semnată de Giovanni Raboni ,şi urmează volumele *Sapone* (Kamen 2001), *La betoniera* (LietoColle 2005), *Il cielo di lardo* (Mursia 2008) şi *Il Realismo Terminale* (Mursia 2010). Poeziile sale sunt publicate în prestigioase antologii apărute la editurile Einaudi, Mondadori, Garzanti, Mursia, Elliot. Poemele traduse în limba română fac parte din cel mai recent volum al autorului, *La guancia sull'asfalto* (Mursia, 2018).

Fantezia
Priveşte tavanul, în timp ce leneveşte în pat,
i se pare că-i cerul când are lumină puţină
şi simte că fiecare lucru e acolo întâmplător.
i se dezleagă gândurile de minte,
ca un şurub, scos din plasa de sârmă;
fantezia pleacă, găureşte pereţii
şi îşi urmează liberă traseele,
ca un vin, prin gaura unui butoi.

Infecția
balenele, care par nave spațiale,
se învârtesc în apa ca un cer,
stelele sunt granule de sare.
urcă să respire la suprafață
și pescărușul crescut în gunoaie,
le infectează cînd le ciupește untura de pe spinare,
astfel îngerul gunoiului
ucide cu candoare când se plimbă.

Zăpada
zăpada e un trafic des prin aer,
care aterizează colorând totul în alb,
modifică versanții pinilor.
e tăcută, ca un motor oprit,
mai ușoară ca un gol de cutie
și face străzile navigabile
blocând femurul celui care cade.

Turistic

peisajul îl domini de pe podul
cu pilonii lui care nu duc lipsă
de cimentații de vii de către mafie.
dacă te gândești, italia e toată un pod,
făcut din corpuri, tăcute ca peștii;
chestia ne indignează, cum e corect să fie,
chiar dacă dintr-un așa masacru serios,
de ciment, are de câștigat economia.

Bicicleta
pe masa de operație îi am în jur
ca în tabloul cu autopsia de rembrandt,
totuși deocamdată eu nu sunt mort.
pedalez de durere fără bicicletă,
foarte conștient de perimetrul tăieturii
și deranjez din când în când veselia
dar nu se înțelege ceea ce se-ntâmplă,
decât că lipsește un pic de anestezie.

Ardem
și respirăm o zi da o zi nu,

pentru că plantele, uscate de foc,
de oxigen ne fac cerşetori.
ardem, precum picioarele lui pinocchio
dar am păstrat buna dispoziţie,
pentru că statul şi-a luat liber de când s-a născut
crima organizată ne încălzeşte sufletul.

Respiraţia
pisica neagră respiră ameninţător
la fel ca o oală sub presiune
dar fără să promită chestii bune.
atâtea mâini o mângâie,
de mult nu mai ştie nimic de şoareci
şi are un nivel de trai mediu-ridicat,
uneori rupe nimicul cu o săritură.

Bomba
au ajuns bucăţi, amestecaţi,
ca verdeţurile în salatieră,
corpurile între ele în piaţă.
iar sângele e uleiul care condimentează
mîncarea umană pentru terorisme
într-un meniu care e aproape obişnuit,
între timp în cer furtuna bubuie,
tristă caricatură a unei bombe.

Societatea lichidă
convieţuirea noastră e una a dezacordului
care se gripează şi se înfundă cu zgomot,
noi şi lucrurile ne facem mai răi unii pe alţii.
şi de la globalizare ne-am încâlcit
dar bubuie, ca un tanc adevărat,
computerul bani virtuali
şi peste florile sentimentelor noastre
cântă şi dansează cu cizme în picioare.

Suedia
suedia e un frigider care are în el
păduri cărora nomenclatorul le-a dat nume,
aşa fiecare plantă arată documentele.
şi soarele când seara e aproape stins
se colorează precum casele ei,

așa fac lemnele către seară
iar barza pare un deltaplan,
insulele sunt înțepate de feriboturi,
femeile sunt de aur ca grâul.

Luigi FINUCCI

Luigi Finucci s-a născut la Fermo în anul 1984 și a debutat în poezie în 2013 cu volumul *L'ultimo uomo*, publicat de Giacone Editore (Recanati). În anul 2015, aceeași editură îi publică un volum ilustrat de poezii pentru copii, intitulat *L'aspirante astronauta*. Urmează, în 2016, volumul de poeme *Le prime volte non c'era stanchezza* (Eretica Edizioni). Colaborează la revista de poezie contemporană 2Bibbia d'asfalto: Poesia urbana e autostradale"; textele sale poetice sunt publicate de reviste și bloguri de literatură și au fost traduse în limba spaniolă. Poeziile traduse în limba română fac parte din cel mai recent volum al autorului, *Canto dell'attesa* (Giuliano Ladolfi Editore, 2018).

Ce drum apasă
pe umeri, de sticlă sparge
ecoul
în mii de măsuri.
În serile de mai
e un tremolo frenetic
la intersecții.
Unica clarificare
a vieții e pe masă
în mijloc.

***

Ai împrăștiat firimituri
pentru zilele ploioase, la ferestre
cu ochi curioși respirația
s-a odihnit a doua zi.

Ai grijă de tăcere
vara memoria
se culcă pe marginile
unei alegeri pe care n-ai făcut-o.

***

Muntele așteaptă de un secol
iarna: niciodată nu e de-ajuns
grija cu care totul e la locul său.

Cărarea e abruptă
şi nu sunt copaci;

schimbarea aduce scindare
alegere şi depărtare,
duce sufletul
în pădure:
drumul de întoarcere se transformă
odată cu mersul.

***

Ai devenit călător, nimeni
nu te-a întrebat cum te cheamă
pentru că picioarele tale
au crescut pe drumuri.

Printre casele izolate
- singur –

ai întrebat de preţul unei camere:
era atât de mic
în comparaţie cu singurătatea
regăsită.

***

Templul e o femeie scundă,
aproape floare şi coloană.

La şase dimineaţa
lumea îşi lasă sandalele
la intrare, aşteptând iertarea păcatelor:
mâini încrucişate şi sentimente de vinovăţie.

Numai femeia, nu bărbatul
să celebreze ziua dumnezeiescul,
la final voluptăţile sprijină acoperişuri
şi spinări frînte, numai femeia
nu bărbatul.

***

Diferenţa e mică, se văd bine
aceleaşi trăsături ale mamei.

- Are aceeaşi gură! – spun

străinii,
ar fi vrut acelaşi suflet
sau măcar aceiaşi ochi.

Se simte o suflare care emană
Oboseală, lucrurile sunt aranjate
În dulapuri şi îmbătrânesc
Iar tu continui să auzi noaptea
ţipete: astfel praful
acoperă feţele şi străinii
nu te recunosc.

Ar fi avut acelaşi suflet
Sau cel puţin aceiaşi ochi.

Michele De VIRGILIO

Michele De Virgilio s-a născut în 1988 la Molfetta, e licenţiat în Tehnici de reabilitare psihiatrică la Universitatea din Bari, iar în 2010 a publicat primul volum de versuri, *Ho visto uomini cadere*, la editura Sentieri Meridiani. Volumul de debut a beneficiat de o privire atentă a criticii şi poezii inedite i-au fost publicate în revistele literare. Poeziile traduse în limba română fac parte din al doilea volum de versuri, *Tutte le luci accese*, apărut la Giuliano Ladolfi Editore în 2017.

Butonul scrisului
Mare parte din frumuseţe se întâmplă
când se exclude lumea.
Când se permite să rămână în picioare
numai actele necesare ale trăitului nostru
şi se face limpede viaţa
apăsând butonul scrisului.

Petarde
Sunt fluturi mâinile mele

adevărate racursiuri
de peisaje înghesuite
de detalii, ochii mei

când mă pierd în imaginile
care stau în mine (şi acolo rămân)

ca dovezi irevocabile
ale unei vieți adevărate
ca cercetări de lumină

și traversează întunericul
și se fac materie
ca să devină legendă
portret de istorie.

Întâlnire de gradul trei
Într-o dimineață de august, rătăcit pe cărări
de munte în urcuș
mi s-a oprit privirea
pe o vacă ce stătea jos.

Albă stătea
în indiferența
complexă a lumii. Și totală
era frumusețea feței.

Ca blocată
într-un corp fără ferestre
zăcea bucuria ei
făcută din mișcări puține, din respirații ierboase și fructe de pădure.
Aveam senzația
că o înțelepciune seculară locuia
în ochii ei larg deschiși. A fost acela,
un moment special din viața mea.

Clopotnița
Și când te aștepți mai puțin apar scări
și Bologna este o mireasă numai bună de privit
și bulevardele sunt atât de verzi
în spatele cafenelelor pline de studenți.

Iar în piață este o clopotniță
o chestie foarte înaltă
iar eu aș vrea să te posed
în vârful acelei clopotnițe.

Lecce
Aici lumina se împrăștie

pe străzi se confundă
cu umbrele. Şi căldura
oamenilor arde bisericile
construite baroc
cu piatra locului.
Din crăpăturile zidurilor ţâşnesc
raze care se aruncă pe rogojinile
decorate cu flori. Iar femeile
au un mers frumos pe sub cer.
În ochi au un soare care te cucereşte
dar nu e iubire.

În călătoriile mele
Am atins mâini, clanţe, câini.
Mâini care atingeau clanţe,
clanţe în formă de mîini.

Tricouri, pulovere, grinzi.
Păstrăvi care înotau ca barbunii,
trenuri în care am pierdut chei.

Bărci, scafandri, zaruri.
Mâini care prindeau sticle,
sticle golite pe stadioane.

Sâni, obrazuri, guri.
Brăţări legate la glezne,
ochi de găsit în crengi.

În mâinile mele microbi
de mii de ere.

Să creşti în Sud
Sudul, Estul: acestea sunt punctele mele cardinale.
Locuiesc pe pământul măslinilor seculari.
Unde anii se confundă
în imagini
şi marea este un cer albastru
travestit în deşeuri. De spume
albe care se caţără pe poveşti.
Dar este ceva sfânt în Sudul meu,
care se păstrează

dintotdeauna ca o iubire
în fiecare colţ al cerului şi se masturbează
în ochii fiecărei femei
îmbrăcate în negru – ca şi cum până şi doliul ar fi
o condiţie a fericirii.
Da, locul meu natal este o uriaşă sală de naşteri.
Unde fiecare copil se naşte deja rănit
de destin ca de focurile
de artificii care explodând violează tot cerul,
şi totuşi limpezesc graniţele adevărului.
Îmi vei spune că nu e uşor să creşti în Sud,
să trăieşti, să-ţi găseşti o slujbă, să te însori.
Aşa e. Dar tocmai de aceea rămâi lipit
toată viaţa ca scoicile
patella de stîncile sărate.

prezentare şi versiunea română: **Eliza MACADAN**

POEZIE HISPANICĂ

Antonio MACHADO

(1875-1939)

Din mapa mea

I
Nu marmoră dură şi eternă,
nu muzică, nu pictură,
ci cuvânt în timp.

II
Cântec şi poveste este poezia.
Se cântă o istorie vie,
cântând melodia ei.

III
Creează sufletul malurile sale;
munţi de cenuşă şi plumb,
tufişuri de primăvară.

IV
Toată imaginaţia
care nu izvorăşte din râu,

bijuterie ieftină.

V
Preferă rima săracă,
asonanţa nedefinită.
Când nimic nu povesteşte cântecul
este probabil rima necesară.

VI
Vers liber, vers liber...
Eliberează-te, mai bine, de vers
când te face sclav.

Traducere din limba spaniolă: **Mircea M. POP**

POEZIE POLONEZĂ
POLONIA CENTENAR: 100 DE POEȚI – 100 DE POEME[1]

Stanisław Jerzy LEC
(1909-1966)

MUZA E NEMILOASĂ
Muza e nemiloasă
ca oricare stăpîn,
în zadar aşteaptă să îi sărute buzele
grafomanul muribund

Stanisław PIĘTAK
(1909-1964)

LOC SUB CER
Tei, sălcii, peri şi meri
în atmosfera planetară se rotesc
fără să se oprească, fără să se aşeze pe pământul meu,
ca o albină primăvara, pe o floare de salcîm.

Cîinii latră printre aştrii îndepărtaţi,
caii tropăie prin nori.

[1] Cf. Nicolae Mareş, *Tălmăciri,* Opera Omnia, TipoMoldova, Iaşi 2015

Numai oamenii sînt milostivi,
apropiindu-se de mine, în palme mă cocoloşesc,
îmi dau explicaţii sumbre şi pline de dor.

Stau, stau
de parcă aş aştepta ca trăsnetul-soare
fără de răgaz –
să mă împingă,
să merg, să plutesc după pomi, după flori,
cuvintele împăcării să le rostesc.

Leopold LEWIN[1]

(1910-1995)

Prin ceaţa amintirilor

Prin ceaţa amintirilor
Calea pînă la tine
S-a tot lungit.

O, ce departe eşti!
Doar uneori, în amurg,
Te zăresc,
Peste-a şaptea durere,
Peste a şaptea mare.

Tadeusz HOLLENDER[2]

(1910-1943)

POEZIA

Fulgerul nu trăieşte
de unul singur, din propria-i lumină,
decît o clipă, atît cît durează calea
din nori pînă la copacul spre care a plecat
şi cu care s-a împreunat.
Poezia-i şi ea la fel.
Singură în lumina ei
doar cît trebuie durează:
atît cît parcurge drumul
de la întuneric la lumină,
de la mine la tine.

[1] Traducător din Eminescu
[2] Traducător din Eminescu şi din lirica populară românească

Czesław MIŁOSZ[1]

(1911-2004)

A EMIGRA

M-au năpădit visurile din anii petrecuți pe-afară,
Vai, numai eu știu ce-am îndurat pe meleaguri străine;
Viața ce-o trăiam sub o carapace ascunsă
Mi-o clădeam zi de zi cît mai ermetic, ca albina
Care-și astupă cu ceară pînă și cea mai mică fisură.

Cine ar fi în stare să mai țină minte,
Cît de înghioldită ne-a fost ambiția;
Și cîte ocheade am îndurat, pline de compătimire,
Sărmanul, crede c-ar fi la el acasă.....
O fi oare ceva de capul lui?
Dacă-ar fi să le mărturisesc tinerilor ceva,
N-aș rosti nici o vorbă despre succesul,
Care uneori se întîmplă să și existe.
Dar, vai, ce gust amar mai are succesul.

Jan Bolesław OZÓG

(1913-1991)

CE ESTE ȘI CE A FOST

De văzut – văd,
de auzit – aud,
dar nu înțeleg.

Mă uit, cum pot,
ascult, cum pot,
și vorbesc, cum știu.

Ce este și ce-a fost
nu scriu în catastif,
dar nu înțeleg
și pun totul pe răboj.
Tu ai să ții minte, soare,
tu totul ții minte
și de toate
tu, lua-vei aminte ?

[1] Laureat al Premiului Nobel 1980, cu reședința în America.

Jan TWARDOWSKI

(1915-2006)

SIGURANȚA NESIGURANȚEI

Mulțumescu-ți ție
că necuvîntul nu l-ai cuvîntat
că nesfîrșitul nu l-ai terminat
că nedoveditul nu l-ai dovedit
mulțumescu-ți ție
că ai fost sigur de nesiguranța ta
că ai crezut într-un posibil imposibil
că n-ai știut la religie ce va urma
că lacrima în gît ți-a rămas
ca o broboană
ca să fi ceea ce ești
și fără ca să vorbești
mi-ai spus atîtea lucruri despre Dumnezeu

Tadeusz HOŁUJ

(1916-1985)

METAMORFOZE

Dacă acest monument l-am dăltuit din aer,
poate ar deveni vidul formei respective
așa a dispărut și-așa a dăinuit
ca aerul ce-i dă înfățișarea
memoria necontenit turnîndu-i chipul.
Cînd după un sfert de veac apare, se oprește
în fața amintirilor, nu încape însă
în văzduhul sfredelit și făr' de timp,
suficient e să ieși așa cum ești
fără să ocupi locul cu prezența ta
și iarăși poți să populezi cu ea forma tinereții.
Trebuie. Nu cunosc nimic mai îndărătnic.
Chipul meu a murit în fiecare an mai arătos,
nu te preface în altceva că nu-ți stă bine
și burta n-o suge, nu rîde așa de străveziu,
nu îndrepta ridurile pe obrajii moi
și nu vorbi de nepoată și nici de varice,
totu-i o minciună, că și timpu-i o minciună,
totul e fals ce nu-i de față și durabil
ca și tine în vecinătatea tuturor,
prin care făr' de tine trec.

Chipul meu a murit în fiecare an mai arătos.

Jerzy LAU

(1917-1970)

PIATRA

De ce nu cunoaştem
chipul pietrei
încărunţită de înţelepciunea
tăcerii

Nimeni
nu-i ştie viaţa
grijile
cine ştie singurătatea
bătrîneţea
moartea pietrei

Cine ştie
cînd suferă
împovărată de amintirea
oamenilor şi-a oraşelor

poate
de-aceea îi grea
căci atîta atîrnă
cît vremea

de ce în viaţă
nu dragostea
ci durerea îmbracă
chipul pietrei

Jan KOPROWSKI

(1918-2004)

ISTORIA LITERATURII POLONEZE

Norwid a murit la Paris
Mickiewicz la Constantinopol
Krasicki la Berlin
Garcyński la Avignon
Lenartowicz la Florenţa
Kraszewski la Geneva
Tomasz Teodor Jeż la Lousanne
Jasnorzewska la Glasgow

Lechon la New York
Świnarski la Viena
Czechowicz sub bombe
Pruszyński într-o catastrofă
iar Przyboś la Congresul traducătorilor

Unde se află locul
în care poeţii nu mor?
Între coperţile cărţilor
şi pe filele albe de hîrtie:
numai acolo literele negre din lemn
transformă moartea
în înfloritoarele livezi ale vieţii.

Prezentări şi traduceri de **Nicolae MAREŞ**

POEZIE TURCĂ CONTEMPORANĂ

Hasan ERKEK

L-am întâlnit pe Hasan Erkek, poet, autor dramatic şi profesor de dramă, la Eskişehir. Am discutat despre poezia din Turcia şi din România – a vizitat ţara noastră – dar şi despre bogata sa activitate profesională şi literară. Prezentăm, aşadar, un nume cunoscut al literaturii de limbă turcă de azi.

Născut la 1 mai 1970, actualmente este profesor titular, membru al departamentului de „Performing Arts”**,** Anadolu University, Eskisehir. Munca sa şi cariera academică sunt focusate pe arta dramatică. După masteratul în arte, a obţinut şi titlul de doctor în arte. A publicat douăzeci şi cinci de cărţi de diverse facturi, în Turcia, Franţa, Spania, Germania, Rusia, Croaţia, Armenia, Bulgaria, Azerbaidjan, Hong Kong. Are şi o carte în limba română, apărută sub egida Festivalului de la Curtea de Argeş şi a „Academiei Orient-Occident”. Deţine peste douăzeci de premii (profesionale, şi pentru creaţiile sale literare) din ţara sa şi de peste hotare, între care şi marele premiu al „Academiei Orient-Occident”. Piese ale sale au fost jucate în mai mult de douăzeci de teatre din diverse ţări, difuzate în special la radio, în ţară şi peste hotare, iar una dintre ele a stat la baza scenariului pentru un film. A scris şi piese pentru tineri şi copii. Este membru a mai multor asociaţii profesionale, dar şi scriitoriceşti.

Trenul de noapte

I

Trenul,
hanger înfipt în pieptul nopţii
întră adânc în carnea neagră a vieţii.

Trenul,

şarpele ce străluceşte sub raza lunii
îmbrăţişează drumul nesfârşit cu dorul lui.

Trenul,
este un cântec neîntrerupt peste raze trecând
memorează tuneluri tăiate în fierul aici zăcând

Trenul,
împrăştie destinul fără pereche nopţii
pe drumul ştiutelor plete albite de-a lungul vieţii

II
Am tras pe genunchi curajul unic al cizmelor mele
am urcat în trenul ce trece prin noapte
M-am cunoscut cu drumeţii petrecăreţi ai tuturor
Mâna mi-am pus-o peste puterile mâinilor lor
Orice oraş vizibil prin ferestre de tren
mi-a udat cu apă faţa plină de flori de ten

Geamurile aburite din trenul de călători
Au devenit oglindă oprind tainele viselor

III
Mi-am răcorit inima pe reci traiectorii
Am schimbat foarfeca la întâlniri de linii

Continuă să meargă cât drumul şi e singur
Am învăţat să fiu greu de cap ca trenul din jur

Viaţa mi-am prelungit-o în stări nesfârşite
Peste care am trecut ale vieţii taine neştiute

IV
Fiecare tren este o poezie
se topeşte cu suferinţă în întunecime
sfârşind ideea în noapte

Fiecare poezie este un tren de viziune
trece peste mintea şi inima plină de rază
căutându-şi gara într-a inimii oază

Am sîngerat din dragoste
adormisem pe frunzele tale molatece

mi-ai băut deodată sufletul desfăcut în vise
iar eu m-am trezit la cojile ce se umflau deschise

am comandat pentru noi o grădină neterminată
tu ţi-ai tăiat cu sprâncenele florile
m-am uscat şi am rămas cu cerurile

am crezut că noi doi am crescut pentru noi marea
tu ai tras cu poalele apa ce se scurgea
m-am împiedicat de spuma ce albeaţa ta o topea

în nopţile fără de lună am căutat în ochii tăi o stea
cu vorbe tăioase ai vrut să ştergi sensibilitatea mea
mi-am adunat cu unghia cioburile din inima mea

şi iată acum am sângerat din iubire
tu de mult ai trecut dincolo de mine
iar eu m-am închis deja în tine

deschizându-mă în poezie

Dulcele cântec de leagăn al iubirii

I

Vino în fiecare dimineaţă la uşa mea
cu parfum de pâine şi de flori, aşa
prefă-te un „ce" dulce şi strecoară-te
suflă în tristeţea din odaie
mângâie-mi duios cărţile
să se trezească în iubire şi ele

II

Cu un colţ mic de perie
o picătură de fericire să-ţi pun pe buze
când te sărut să crească în trup fericire

III

Din vise vreau să-ţi pun la spate perne
leagăn să pun în locul plin de iubire
de-atâta dăruire să devin simbol pentru tine

Păsările vopsite

Două păsări vopsite
au băut din mână de pasăre
sorbind din cana destinelor nefericite

Două păsări vopsite
alăturându-ne destinele
în vis am trăit iubire

Două păsări vopsite
am zburat spre fericire
timpul ne crease vise

Eram două păsări vopsite
nu se prinseseră culorile
am zburat spre albăstrimi diferite

Prezentare: **Marius Chelaru**; versiune română: **Guner Akmolla**

POEZIE BULGARĂ CONTEMPORANĂ

Petya DUBAROVA

Să fiu iarnă

Zăpada e albă ca o pernă,
Şi curată şi luminoasă e ca nevinovăţia.
Luna ca o raniţă galbenă,
Stelele - pahar de vin alb.
Eu vreau cu vinul lor de gheaţă,
Pentru prima dată să mă ard,
Luna - încă nerăsărită,
Pe spatele meu s-o încarc.
Eu vreau focul de pe buze,
În zăpada rece să-l înec
Cristalele delicios de dure
Sub dinţii mei să aşez.
Eu vreau să amorţesc toată -
Ca iarna să arăt.
Să fiu iarnă. Dar inima mea
Să rămână de fecioară.

Traducere de **Lily Simeonova**,
Universitatea din Veliko Tarnovo

Valeri PETROV

Tu, Fericire! Fericire!

Şi nou necunoscut,
parcă întregul oraş
ia parte la acest miracol nevăzut

şi îţi spui: „Pînă azi
cum a trăit fără
(Tu) Fericire! Fericire! “

Şi cum e plin de fericire omul,
se obişnuieşte cu ea
aşa încetul cu încetul,
noul, de asemenea, devine un drum vechi
şi numai rareori
într-o clipă abia
memoria te izbeşte
– Ce a fost asta
Fericire! Fericire!

Şi nou, necunoscut
parcă întregul oraş
a luat parte la acest miracol nevăzut
şi oare cum ai să trăieşti de astăzi
fără fericire, fericire?

Traducere de **Petea Rumenova Kelivanova**,
Universitatea din Veliko Tarnovo

Blaga DIMITROVA

Deasupra noroiului

Intrat în noroiul dospit,
smulge rădăcini, plantează,
înnoroit până la urechi.
El însuşi creat din noroi,
în noroi se va întoarce.
Dar în clipa dintre viaţă şi moarte,
cât încă mai este viu,
el se ridică mereu din noroi,
chiar dacă numai cu un lat de palmă,
dar este deasupra.
Reuşeşte să rămână aşa
oricât noroiul l-ar prinde
şi l-ar trage în jos,
el nu se afundă pe de-a întregul.
Respiră.
Omul.

Traducere de **Dona Kuzeva**,
Universitatea din Veliko Tarnovo

POEZIE SLOVACĂ CONTEMPORANĂ

Etela FARKAŠOVÁ

Etela Farkašová (1943), scriitor, filozof, membru al Societății Scriitorilor Slovaci, al SC PEN, membru al Uniunii Scriitorilor din Austria (ÖSV), profesor la Universitatea din Bratislava, a publicat 16 volume de proză, între care *Reproducerea timpului* (Reprodukcia času), *Salvarea lumii după G.* (Záchrana sveta podľa G.)*, S-a întâmplat* (Stalo sa), *Fragmente/ cu o dorință din când în când de întegralitate* (Fragmenty/s občasnou túžbou po celostnosti), *Șesuri ale celor memorate cu aproximație* (Pláne približne zapamätaného)*, Pe dosul pânzei* (Na rube plátna...); în 2016 tipărește o selecție reprezentativă, *Cerul plin de păsări plecând în zbor* (Obloha plná odlietajúcich vtákov). A mai publicat cărți de eseuri *Studiu despre durere* (Etudy o bolesti), *Timpul pentru tăcere* (Čas na ticho...), două volume de poezie: *Sprijinită de liniște* (Opretá o ticho)*, Între grădină și poem* (Medzi záhradou a básňou...*)* – iar în colaborare cu Tania Kuzovlev *Coordonatele înrudirii* (Súradnice príbuznosti/ Koordinaty rodstva*)*; cu Viera Benková, în limba sârbă, *U zatišju sna*; cu Milena Fuciman culegerea bilingvă *Drumuri (*Cesty). Beneficiind de numeroase traduceri, prozele și poemele sale au fost distinse cu premii și distincții prestigioase.

curățirea
sufletul meu discută cu muzica:

ascultă curgerea ei
și pe urmă spune că ar vrea
să intre în fluviul tonurilor,
uneori doar să atingă, fie și numai ușor,
unul din multele ei maluri,
să poată, fermecată,
să se contopească tăcut cu tonurile,
fără o analiză austeră
situații, contexte, raporturi,
fără întrebări metafizice, grele,
să se scufunde devotat și să plutească
într-o comuniune visată ...

natură statică cu măr feliat
un ionatan de culoare carmin tăiat în opt felii, rănit în adâncime,
până în măduvă, de un roșu stins de tristețea doliului după integritatea pierdută...

încă ținând cuțitul în mână mă aplec spre gemetele miezului fin înrourat,

smerită și tăcută de tot număr semințele lui negre, semne ale nostalgiei
împrăștiate pe fundul unui vechi vas ceramic pe masa noastră din grădină

pe muchie de vis
o noapte interminabilă îmi taie fără milă gândurile în bucăți mici de tot,
ca să compună din ele o imagine suprarealistă cu reptile uriașe cu
gurile amenințător de deschise și cu șerpi sâsâind a rău în fața cărora se ascunde
în colțul din dreapta jos o figură întunecată care încearcă degeaba să-și ia
zborul către cer unde e așteptată de cioara pe care o uitase

dar eu niciodată nu am cântat, îmi vine în gând, derutată pe limita muchiei
acestui vis cu totul bizar

cu ochii spre adâncimi
păşeşte tăcută,
în muzică precum într-un templu,
în spațiile purei luminozități
sub bolta gotică
cuvântul coboară în ea până la fundul tăcerii

cu ochii plecați spre adâncimi
citește partiturile pe care cineva încă urmează să le înscrie
în liniatura goală

în grădină, dimineața
respir din adânc muzica
grădinii noastre dimineața,
pun, în memorie, cu atenție,
ecourile acordurilor
care au puterea
să-mi strălumineze ziua

greutatea clipei
... și dintr-o dată undeva în mijlocul culorilor luncii din munți
sau în umbra tăcută a cărării din codru
apare pe neașteptate greutatea clipei
pe care sufletul neliniștit
abia învață să o măsoare:
cât mai exact,
cu smerenie

înainte de text, după text
grădina,
odată intrată
în text,
niciodată de-acum încolo nu va mai fi
cea de dinainte,
neatinsă de cuvânt
grădina
(măcar un pic alta
în fiecare moment al zilei,
cu esență nedecantată,
cu mirosuri și forme,
culori schimbătoare)
legată în text:
recuzită a poveștii,
poate chiar povestea în sine...
în ochi se trezește amintirea,
degeaba însă caut urme mai precise
din grădina de dinaintea textului

cu premoniția zariștii
(după Heidegger)
cu anii, parcă s-ar pierde
o dimensiune a lumii
înainte foarte importantă,
s-ar putea spune: una dintre cele esențiale...

acum însă ochii în locul depărtărilor
încep să caute adâncimile...
te resemnezi cu imaginea cărărilor necunoscute
pe care piciorul tău nu va mai călca niciodată,
ba nici imaginea celei din urmă cărări
nu te mai sperie atâta...
privirea rotindu-se
în, aparent, jurul banalului,
și totuși al punctului-cheie:
cu esența trăitului,
cu suprapunerea amintirilor și viselor vâscoase
te lași condusă de premoniția zariștii
prin care vorbește însăși ființarea

Versiunea în limba română de
DAGMAR MÁRIA ANOCA și **LUCIAN ALEXIU**

POEZIE ŞI CLARVIZIUNE

Daniela ANDRONACHE

Viziune, previziune şi clarviziune în lirica afro-americană din prima jumătate a secolului XX

Deşi smulşi din pământul ţării lor şi obligaţi să facă parte din societatea americană mai întâi ca sclavi timp de aproape trei sute de ani, apoi ca cetăţeni de mâna a treia, umiliţi, segregaţi, vânaţi şi ucişi de clanuri rasiste extremiste, lipsiţi de drepturi civile, afro-americanii nu au încetat să viseze şi să lupte pentru o Americă democratică, justă şi echitabilă faţă de toţi cetăţenii ei.

Lirica afro-americană de la începutul secolului XX devine astfel o portavoce a doleanţelor comunităţii de culoare din Statele Unite precum şi a celor douăsprezece milioane de sclavi africani transplantaţi pe continentul american de-a lungul secolelor în care sclavia era politică de stat.

În poemul *America să fie din nou America*, imaginaţia şi spiritul vizionar al poetului Langston Hughes îşi dau mâna pentru a plăsmui ţara visurilor sale: „America să fie din nou America./ Să fie visul acela ce obişnuia să fie./ Să fie pionierul din cîmpie/ Care-şi caută un cămin în care să hălăduie liber./ (America nu a fost niciodată pentru mine America.)// America să fie visul pe care visătorii l-au visat - /Să fie acea ţară a iubirii puternică şi mare/ Unde regii niciodată nu îngăduie şi despoţii nu cată/ Ca vreun om să fie distrus de-un altul mai tare./ (Ea n-a fost niciodată pentru mine America.)// O, facă-se ca ţara-mi să fie-un pământ în care libertatea/ E fără falsă cunună patriotică-ncoronată,/ Iar prilejurile bune-s reale şi viaţa liberă/ Egalitatea în aerul pe care-l respirăm toţi odată.// (Niciodată n-a fost pentru mine egalitate./ Nici libertate-n această «patrie a celor liberi.»)”[1]

Spiritul critic al poetului intervine şi creează o discrepanţă dureroasă între vis şi realitate. Versurile din paranteză au ingratul rol de a disipa frumoasa plăsmuire şi de a aduce cititorul cu picioarele pe pământ. Realitatea în care trăieşte poetul este realitatea unei societăţi ipocrite care nu este fundamentată pe principii democratice, ci doar le proclamă ostentativ pentru a întreţine o iluzorie stare de echitate socială.

În următoarea parte a poemului, poetul afro-american schimbă strategia evocării şi decide să joace cu cărţile pe faţă. Versurile din paranteză dispar, iar acesta vorbeşte la persoana întâi dintr-o perspectivă asumată. Se identifică pe rând cu categoriile sociale aflate în suferinţă printre care şi cu negrul care poartă însemnele moştenirii rasiale şi care este zilnic supus umilinţelor şi nedreptăţilor unei societăţi rasiste: „*Spune, cine eşti tu care mormăi în întuneric?/Şi cine eşti tu cel care acoperi stelele c-un văl?*// Eu-s

[1] *Antologia poeziei americane,* traducere de Ion Caraion, Editura Univers, Bucureşti, 1979, p. 694

bietul alb tras pe sfoară şi-mbrâncit laoparte,/ Eu-s negrul care poartă cicatricele sclaviei./ Eu-s pielea roşie de pe glia mea izgonit/ Eu-s emigrantul care se-agaţă de speranţa ce-o caut/ Şi care dă iarăşi peste-acelaşi sistem vechi şi neghiob/ În care câinele pe câine îl mănâncă, iar cei tari pe cei slabi îi strivesc./ (...) Eu-s fermierul, rob al pământului./ Eu-s muncitorul vândut maşinii./ Eu-s Negrul, sclavul vostru-al tuturora./ Eu-s poporul, plin de griji, flămând, umil/ Totuşi flămând azi în ciuda visului./ Totuşi bătut azi - O, Pionieri!/ Eu-s omul care niciodată n-a reuşit,/Cel mai sărman muncitor vândut de-a lungul anilor."[1]

Ultimele versuri constituie o cronică neagră a societăţii rasiste americane de la începutul secolului XX care, în loc de a-şi proteja cetăţenii şi de a le garanta securitatea şi prosperitatea, îi exploatează pe cei slabi obligându-i să ducă o existenţă umilă şi obscură la periferia societăţii. Totodată, aceste versuri realizează o puternică antiteză cu prima parte a poemului.

Versul „cîinele pe cîine îl mănâncă" este extrem de sugestiv pentru starea de lucruri ce caracterizează societatea americană din acea vreme – ura rasială şi discriminarea rasială se află la cote maxime, iar albii îşi impun supremaţia prin teroare şi violenţă. În acelaşi timp, versul cu pricina ne duce cu gândul la expresia pe care poetul latin Plaut a folosit-o acum 2000 de ani şi anume „homo homini lupus est" (omul este lup pentru om) şi care face referire la fapte abominabile pe care unii oameni sunt capabili să le comită în relaţia cu semenii lor.

Evocarea acestor realităţi crude pare să justifice şi mai mult visul poetului de a trăi într-o ţară unde domneşte libertatea şi dreptatea socială. Visul acesta nu este numai al său, ci al tuturor imigranţilor care au venit în America în speranţa unei vieţi mai bune: „Sunt totuşi cel care-a visat visul nostru de temelie/ În acea Lume Veche pe când încă eram şerb la regi,/ Care a visat un vis atât de puternic, de curajos, de adevărat/ Încât şi-acum marea sandrăzneală cîntă/ În fiece cărămidă şi piatră, în fiece brazdă întoarsă/ Care-a făcut din America ţara de-acum./ O, eu-s cel ce-a părăsit ţărmul întunecatei Irlande,/ Şi cîmpia Poloniei şi pajiştea-nverzită a Angliei,/ Şi smuls de pe coasta Negrei Africi venit-am/ Să clădesc o «patrie a celor liberi»."[2] Pentru aceşti oameni oropsiţi veniţi din toate colţurile lumii nu există cale de întoarcere. Ei sunt determinaţi să lupte pentru ca visul lor comun, acela de a clădi o „patrie a celor liberi", să devină realitate.

Suferinţele îndurate, credinţa puternică în valorile sacre ale umanităţii - dreptate şi libertate, îi dau poetului darul clarviziunii astfel că în versurile următoare el vorbeşte despre o Americă în devenire: „O, lăsaţi America să fie din nou America - /O ţară aşa cum n-a fost încă niciodată - /Şi care totuşi trebuie să fie - / Ţara-n care fiecare om va fi slobod./ Această ţară care e a mea -/ A omului sărman, a Indianului, a Negrului, a Mea -/ Noi care-am făcut

[1] *Ibid*., p. 694-695
[2] Ibid., p. 695

America,/ Al căror sânge şi sudoare, a căror credinţă şi durere,/A căror mînă-n turnătorie, al căror plug în ploaie,/ Trebuie să ne readucă din nou măreţul nostru vis./ Sigur, puteţi să-mi daţi orice nume urît veţi vrea -/ Oţelul libertăţii nu se oxidează./ De la cei ce trăiesc pe spinarea poporului ca nişte lipitori,/ Trebuie să ne luăm înapoi pământul nostru,/ America!"[1]

Împărtăşind credinţa şi durerea oamenilor simpli care şi-au vărsat sudoarea şi sângele pentru această ţară, şi identificându-se cu aceştia, poetul îşi revendică cu tărie dreptul de a aparţine acestei naţiuni la a cărei transformare a contribuit din plin: „O, da./ O spun clar,/ America n-a fost America mea niciodată,/ Şi totuşi fac jurământul acesta -/America va fi!/ Visul ei/ Zace-adânc la mine-n inimă."[2]

În poemul *Democraţia*, Langston Hughes, însufleţit poate de un spirit de clarviziune, face previziuni cu privire la democraţie în societatea americană: „Democraţia nu va veni/ Astăzi, anul acesta/ Şi nici altădată/ Prin compromis şi frică.// Eu am tot atîta drept/ Cît şi celălalt tip/ Să stau ca bradul/ Pe cele două picioare ale mele/ Şi să am pământul meu.// M-am săturat să tot aud pe unii spunând/ *Lăsaţi lucrurile să-şi urmeze cursul lor/ Şi mîine e o zi*.// N-am nevoie de libertatea mea când voi fi mort./ Nu pot trăi din pîinea de mîine.// Libertatea/ E-o sămânţă puternică/ Semănată/ Într-o mare suferinţă./ Şi eu trăiesc aici/ Şi doresc libertatea/ Exact ca şi tine."

Poemul e o frumoasă pledoarie în versuri pentru firesc şi normalitate, pentru drepturile fundamentale ce trebuie acordate omului indiferent de culoarea pielii. În plus, ele trebuie acordate în timpul vieţii individului şi nu post mortem, pentru că în acest caz ar deveni inutile. Poetul pledează de asemenea pentru umanitatea negrilor ce au aceleaşi nevoi şi dorinţe ca şi cei din clasa dominantă.

Acest poem, deşi scurt, este extrem de relevant pentru relaţiile inter-rasiale, pentru atmosfera, mecanismele şi conceptele operante în societatea albilor americani de la începutul secolului XX. Ura rasială, violenţa şi ostilitatea pe care albii americani le manifestă faţă de afro-americani îi determină pe aceştia să trăiască într-un climat de frică permanentă, sentiment ce devine un leit motiv al vieţii lor. În această societate americană libertatea este şi ea acordată preferenţial: în timp ce albii se bucură de ea încă de la naştere, alături de darul vieţii, negrii sunt obligaţi să sufere şi să lupte pentru ea timp de generaţii. În condiţiile date, democraţia devine un deziderat greu de atins chiar şi pentru o mare naţiune cum este cea americană.

Poemul *America,* al lui Claude McKay, vorbeşte despre aceeaşi ură rasială pe care afro-americanii sunt nevoiţi să o îndure în relaţia lor cu albii americani: „Deşi trăirea mi-o hrăneşte cu pîine de amărăciune/ Şi-n gîtul meu şi-nfige colţii-i de tigru şi a vieţii-mi boare/ De ea răpită mi-i, spun totuşi că mult mi-i scump acest cărbune// Infernul ăsta de cultură ce-mi pune anii la-

[1] Ibid., p. 695-696
[2] *Ibid*., p. 696

ncercare!/ Vigoarea ei îmi trece-n sînge ca nişte tinere maree/ Şi-mi dă tăria neclintită să stau în faţa urii sale/ Ea-mi măturăsemeţ fiinţa ca un torent de curcubeie."[1]

Versul „Şi-n gîtul meu şi-nfige colţii-i de tigru" sugerează ostilitatea şi agresivitatea extremă pe care afro-americanii le înfruntă în societatea rasistă în care trăiesc. Expresia „infernul ăsta de cultură" defineşte, pe de o parte, imposibilitatea de a-şi practica propriile ritualuri şi tradiţii din cauza faptului că sunt asimilaţi cultural de clasa dominantă, iar pe de altă parte, expresia s-ar putea referi la inadaptare, dezrădăcinare, criză de identitate sau la situaţii dilematice cărora afro-americanii trebuie să le facă faţă pentru a-şi asigura supravieţuirea.

În pofida tuturor acestor fapte, poetul nu se simte descurajat ci, dimpotrivă, manifestă un spirit tenace şi încrezător adoptând o remarcabilă atitudine combativă şi plină de curaj: „Ci totuşi, cum rebelii-nfruntă pe catafalc un rege-n zale,/ Eu-i stau - far limpede-ntre ziduri-şi fără nicio urmă-n mine/ De pizmă, teamă, scălîmbate cuvinte-n pleaznă ori departe/ Întunecat privesc de-a dreptul în viitorul care vine/Şi văd minunile şi forţa graniturilor de departe,/ Sub mîna Timpului făcută să nu dea greş, eternă apă,/ Ca nişte mari comori pe care nisipu-n el încet le-ngroapă."[2]

Cu darul clarviziunii cu care e înzestrat, poetul e capabil să privească în viitor şi să prevadă destinul de pasăre Phoenix al poporului său care va renaşte din propria cenuşă datorită tăriei spirituale şi dorinţei de a învinge. Prezentul este „întunecat" însă, „sub mîna Timpului făcută să nu dea greş", poporul african ale cărui virtuţi şlefuite prin suferinţă sunt „ca nişte mari comori", va reuşi să îşi afirme identitatea, să îşi reconstruiască destinul şi să dobândească statutul de făuritori ai naţiunii americane alături de compatrioţii lor albi.

Richard Wright, un alt poet afro-american şi, în plus, un romancier de referinţă al literaturii americane postcoloniale, a cărui operă în proză este dedicată în cea mai mare parte tematicii rasiale, evocă în poemul „Am văzut mîini negre" viaţa dură a negrilor în societatea americană din prima jumătate a secolului XX şi cruzimea cu care aceştia sunt oprimaţi şi nedreptăţiţi de patronii lor albi: „Sunt negru şi-am văzut mîini negre, milioane şi milioane -/ Erau obosite şi stângace şi bătătorite şi murdare şi acoperite/la unghii cu pieliţe,/ Şi prinse erau în curelele de transmisie-n viteză ale maşinilor,/şi sfâşiate, strivite, zdrobite,/ Şi smucite-n sus şi-n jos la maşinile în vibraţie erau, adunând/ tot mai înalte şi mai înalte grămezile de aur din băncile patronilor/(...)/ Şi-apoi mîinile negre-au ţinut tremurătoare la porţile fabricii/ temuta hîrtie de concediere,/ Şi mîinile negre-au aninat fără viaţă şi s-au bălăngănit goale şi/ s-au făcut moi şi descărnate şi fără putere din pricina

[1] Ibid., p. 685
[2] *Ibid*.

şomajului şi-a inaniţiei,/ Şi-au ajuns nervoase şi năduşite şi s-au deschis şi s-au închis/ de suferinţă şi-ndoieli şi ezitări şi şovăieli...".[1]

Primul vers se repetă obsesiv la începutul fiecărei din cele patru părţi cât are poemul. Scenele descrise în aceste versuri sunt extrem de dure, iar imaginea milioanelor de mîini negre marchează în mod dureros memoria afectivă a poetului afro-american care empatizează cu suferinţa fiecărui conaţional de culoare. Mâinile negre sunt cele care îndeplinesc cele mai grele munci şi cu toate acestea sunt total lipsite de protecţie - atât protecţie socială, cât şi protecţia muncii. Acest fapt demonstrează modul în care patronii albi se raportează la angajaţii lor negri: cei din urmă nu sunt nicidecum trataţi ca nişte fiinţe umane, ci ca nişte instrumente de unică folosinţă de care se debarasează imediat ce devin ineficiente.

În partea a treia a poemului, Richard Wright continuă să descrie suferinţele şi nedreptăţile îndurate de fraţii săi în viaţa lor de zi cu zi: „Sînt negru şi-am văzut mîini negre, milioane şi milioane -/ Şovăielnic întinzându-se-n-zilele de moarte lentă spre bunurile/ pe care ele le-au creat, însă patronii le-au prevenit/ că-s bunuri particulare şi că nu le-aparţin/ Şi mîinile negre disperate-au lovit în apărarea vieţii lor/şi a curs sînge, dar patronii-nfuriaţi au decretat/că şi acest lucru era greşit,/ Şi mîinile negre-au simţit gratiile reci de oţel din închisoare/ pe care/ le făcuseră ele, în disperare şi-au încercat puterile şi-au/ văzut/ că nu pot nici să le-ndoaie nici să le sfarme,/ Şi mîinile negre-au luptat şi s-au zgîriat şi au rezistat, însă/ o mie/ de mîini albe le-au luat şi le-au încătuşat,/ Iar mîinile negre şi-au înălţat palmele-ntr-o mută şi zadarnică/implorare în faţa abrutizatelor chipuri ale gloatei/dezlănţuite-n orgii de sadism,/ Şi mîinile negre se-ncordau şi zgîriau şi luptau în van/ cu ştreangul care se strîngea-n jurul beregăţii lor/ negre,/ Şi negrele mîini s-au zbătut şi-au lovit înfricoşate flăcările/ înalte/ care le frigeau şi carbonizau carnea lor neagră...".[2]

Faptele descrise în această parte a poemului sunt de-a dreptul revoltătoare prin injusteţea lor, iar imaginea negrilor închişi după gratii, arşi pe rug sau aruncaţi în ştreang şi care luptă pentru viaţa lor, sunt şocante prin cruzime şi impresionante prin dramatism.

În ultima parte a poemului, Richard Wright, la fel ca şi ceilalţi doi poeţi afro-americani luaţi anterior în discuţie, face o previziune bazată tot pe un spirit de clarviziune: „Sunt negru şi-am văzut mîine negre/ Cu pumnii ridicaţi de revoltă, alături de pumnii albi/ ai muncitorilor albi,/ Iar într-o zi - şi numai acest lucru mă ţine -/ Într-o zi ele vor fi milioane şi milioane,/ Într-o roşie zi cînd pumni vor izbucni pe-un orizont nou!"[3]

Poetul are credinţa că tirania şi nedreptatea nu vor dăinui în veac, ci vor da naştere unei revolte sociale care va însemna totodată şi sfîrşitul unui

[1] *Ibid*., p. 714-715
[2] Ibid.,p. 715-716
[3] Ibid.,p. 716

regim inuman. Culoarea pielii nu mai contează în această revoltă. Tot ceea ce contează este ca dreptatea şi umanitatea din om să triumfe. Această credinţă comună a tuturor negrilor, care este în acelaşi timp declarată şi trăită de poet - „şi numai acest lucru mă ţine"- îi dă putere să înfrunte o viaţă de calvar.

De altfel, poemele poeţilor afro-americani din prima jumătate a secolului XX nu sunt doar nişte opere literare. Ele constituie o formă de protest şi totodată o mărturie impresionantă adusă întregii lumi cu privire la ororile pe care rasismul din Statele Unite ale Americii le-a avut asupra vieţii negrilor de-a lungul a mai multe generaţii. Mărturia conţine în ea însăşi şi dorinţa ca aceste orori să nu se mai repete nicăieri şi niciodată în această lume.

Cristina RUSU

Apokálypsis; semne, peceţi şi trîmbiţe. Sfîrşitul unui pămînt vechi şi începutul unui pămînt nou

Autorul Apocalipsei se numeşte pe sine „Ioan", astfel că această carte a fost în mod tradiţional atribuită Sfîntului Apostol şi Evanghelist Ioan (în alte scrieri, Sfîntul Ioan de Patmos, Ioan teologul, Divinul Ioan, Vulturul de Patmos şi Ioan Văzătorul). Ioan a fost un pescar dintr-un sat de pe malul nordic al lacului Genesareth şi „apostolul cel mult iubit de Iisus". Exilat pe insula Patmos din Grecia, în timpul persecuţiilor anticreştine ale lui Domiţian, primeşte în stare de extaz, prin clarviziune, de la Dumnezeu, prin Iisus Hristos, descoperirea – revelaţia – apocalipsa. „Eu, Ioan, fratele vostru şi împreună cu voi părtaş la necazul şi la împărăţia şi la răbdarea întru Iisus, fost-am în insula ce se cheamă Patmos, pentru cuvântul lui Dumnezeu şi pentru mărturisirea lui Iisus" (Ap., 1, 9). Este vorba de o scriere grea, prin excelenţă profetică, pe care Biserica nu a inclus-o în citirile liturgice, tocmai pentru că este greu de tîlcuit. Acesta este motivul pentru care doar unii Părinţi s-au ocupat de interpretarea ei, cum ar fi Sfîntul Andrei al Cezareii, Aretha al Cezareii şi Antim al Ierusalimului.

Evanghelia după Ioan, ultima carte a Noului Testament, afirmă explicit că textul ei a fost scris de „discipolul iubit de Iisus". În mod tradiţional el este identificat cu Apostolul Ioan, deoarece în caz contrar unul din cei mai importanţi apostoli din celelalte evanghelii ar lipsi complet din a patra evanghelie.

Cartea, menită să încheie canonul Noului Testament le aduce o mîngîiere creştinilor care au rezistat multor ispite şi le dezvăluie celor mărturisitori ai credinţei că binele suprem va triumfa prin Iisus Hristos. Scrierea îi aparţine genului „apocaliptic", ilustrat şi de profetul Daniel, dar destul de cultivat pentru un prim secol al erei creştine. Apocalipsa are sensul

dezvăluirii tainelor, tot ce era acoperit s-a descoperit de la Dumnezeu, „Descoperirea lui Iisus Hristos, pe care Dumnezeu I-a dat-o, pentru ca să le arate robilor Săi cele ce trebuie să se petreacă'n curând" (Ap.1, 1), mijloacele şi procedeele acestui gen, precum ambiguitatea artistică, hiperbola, fantasticul, pseudonimia, simbolismul culorilor, al pietrelor, al numerelor, capătă în viziunea Sfîntului Ioan, transparenţă, unitate şi sens. Scenele se desfăşoară în simetrie, mişcare dramatică, personajele au un simbolism puternic, totul într-o ordine perfectă.

Evanghelistul Ioan a fost iniţiat într-o zi de duminică. „În Duh am fost în zi de Duminică şi'n urma mea am auzit, glas mare de trâmbiţă" (Ap. 1,10). Este vorba de o experienţă care are loc prin lucrarea Sfîntului Duh. Acest lucru reiese din precizarea „în Duh", căci fără să primească darul clarviziunii de la Sfîntul Duh nici un om nu poate „vedea" nimic. Dar el îl vede pe Hristos. Descrierea vedeniei este nemaiîntîlnită. În nici o operă creştină, mai ales prin amplitudinea descrierii, nu se dezvăluie aşa. Înfăţişarea lui Hristos este măreaţă. Hristos se aseamănă cu Fiul Omului, pentru că este Dumnezeu desăvîrşit şi om desăvîrşit. Este îmbrăcat în veşmînt lung şi încins cu brîu de aur. Firele capului sunt alburii precum aurul şi zăpada, iar ochii Îi sînt ca flacăra focului. Picioarele i se asemănau cu arama curăţită în cuptor şi glasul Lui, cu vuietul de ape multe. În mîna dreaptă ţinea şapte stele şi din gura Lui ieşea o sabie ascuţită cu două tăişuri. Faţa Lui strălucea ca soarele aşa cum străluceşte soarele cu toată strălucirea Lui. „Şi m'am întors să văd glasul care vorbea cu mine. Si'ntorcându-mă, am văzut şapte sfeşnice de aur; şi'n mijlocul sfeşnicelor, pe Cineva asemenea cu Fiul Omului, îmbrăcat în veşmânt lung până'n pământ şi încins pe sub sân cu cingătoare de aur. Capul Său şi părul Său erau albe ca lâna albă, ca zăpada; şi ochii Săi, ca para focului; şi picioarele Lui erau asemenea bronzului lămurit în cuptor; şi glasul Său era ca vuietul apelor multe; în mâna Lui cea dreaptă avea şapte stele; şi din gura Lui ieşea o sabie ascuţită, cu două tăişuri; iar faţa Sa era ca soarele ce străluceşte'n puterea lui. (Ap.12-16). Hristos este îmbrăcat ca Arhiereu, dar are o slavă mai mare decît a tuturor arhiereilor Vechiului Testament. Părul alb, precum zăpada, reprezintă taina lui Hristos cea ascunsă de veacuri şi care s-a arătat Sfinţilor. El este viu, Cel dintîi după firea dumnezeiască, Cel din urmă în ce priveşte venirea Lui mîntuitoare, care s-a împlinit prin întrupare. A murit pe Cruce, dar a înviat şi trăieşte în veci. Întreaga descoperire a lui Hristos către Evanghelistul Ioan, care se face în ziua duminicii, nu este altceva decît arătarea lui Hristos în Lumina dumnezeirii Sale.

Sfîntul Ioan în viziunea sa intră pe o uşă şi vede o privelişte uimitoare. Un tron pe care stătea cineva care strălucea ca nestematele, iar tronul era înconjurat de un curcubeu ceresc care strălucea ca smaraldul. În jurul tronului erau alte 24 de tronuri, pe care stăteau 24 de bătrîni îmbrăcaţi în haine albe şi care aveau pe capetele lor cununi de aur. Este vorba de cei 12 Patriarhi ai Vechiului Legămînt şi de cei 12 Apostoli ai Noului Legămînt, drepţii din Vechiul şi Noul Testament. Din tron ieşeau fulgere, glasuri şi tunete şi înaintea

lui ardeau şapte făclii de foc, care sînt harismele Sfîntului Duh. Cei 24 de bătrîni stăteau pe tronurile lor, lucru care arată odihna Sfinţilor în Dumnezeu, participarea lor la slava Lui. În faţa tronului se întindea o mare precum sticla care se asemăna cristalului şi în centru, în jurul tronului, existau patru fiinţe vii, pline de ochi în faţă şi în spate, care sunt cei patru Evanghelişti şi care spuneau neîncetat: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu, Atotţiitorul, Cel-ce-era şi Cel-ce-este şi Cel-ce-vine"(Ap.4,8). Frumoasă această imagine şi frumoasă această descriere în cuvinte. Pietrele preţioase, lumina, focul, aurul, hainele albe arată plenitudinea bogăţiei şi a purităţii credinţei, iluminarea. Versurile sînt de o mare sensibilitate, poezia curge din inimă: „…patru îngeri stând în cele patru colţuri ale pământului şi ţinând în frâu cele patru vânturi ale lui, pentru ca vânt să nu sufle pe pământ, nici pe mare , nici pe vreun copac" (Ap. 7, 1).

Dumnezeu trimite oamenilor, aşa cum înţelegem şi din titlurile capitolelor, mai multe semne, care arată că se apropie un eveniment major iar trîmbiţele arată semnificaţia curgerii timpului. Toate acestea doar ca să îi pregătească pe cei credincioşi, căci doar cei cu credinţă pot vedea explicit aceste semne. Se observă că două capitole din Apocalipsă sînt dedicate cetăţii Babilon, a căderii ei.. Un înger strigă: „A căzut!, a căzut…". Cetatea Babilonului era denumită Stăpîna Regatelor, punct central de desfăşurare al unor mari evenimente istorice, pomenit chiar dintru începuturi în cartea Facerii. Dezastrul Babilonului este cîntat într-un cîntec de jale de negustori, armatori, pescari, de toţi cei care au beneficiat de gloria şi prosperitatea cetăţii. Un vas pleacă departe, departe şi pe punte căpitanul alături de corăbieri cîntă: „Vai!, vai!, cetatea cea mare,/ cea înveşmântată'n vison şi'n porfiră şi'n stofă stacojie/ şi'mpodobită cu aur şi cu pietre scumpe şi cu mărgăritare!/ Că'ntr'un ceas s'a pustiit atâta bogăţie. Vai!, vai!, cetatea cea mare,/ din a cărei îmbuibare s'au îmbogăţit/ toţi cei ce au corăbii pe mare,/ că'ntr'un ceas s'au pustiit". Cetatea arde iar vasul se îndepărtează în cîntecul trist. Această ultimă viziune al lui Ioan arată sfîrşitul pămîntului vechi şi începutul unui pămînt nou, cetatea fiind ultima piesă de rezistenţă ce a fost distrusă. Totul se transformă în lumină şi bucurie. Venirea lui Hristos aduce un nou început. Diavolul este legat în fîntîna adîncului pentru încă o mie de ani (fîntîna adîncului însemnînd şi craterul abisului, cele mai de jos ale pămîntului, sălaşul diavolilor), ca apoi să vină şi să ispitească din nou lumea. Evanghelistul Ioan a văzut venirea Cuvîntului lui Dumnezeu ca un călăreţ pe un cal alb, ce înseamnă bucuria grabnică. Ochii Lui erau ca para focului, pentru că acest foc, pentru drepţi şi îngeri, este luminător şi nu arzător, iar pentru ochii păcătoşilor este arzător şi nu luminător. Pe capul Lui sunt multe cununi cu multe nume şi aceasta arată puterea Lui asupra tuturor fiinţelor. O singură diademă este necunoscută şi aceasta este esenţa lui nepătrunsă. Cuvîntul lui Dumnezeu este îmbrăcat în haină stropită cu sînge, care reprezintă trupul Lui Preacurat şi Preasfînt. Şi pe haina şi pe coapsa Lui avea scris numele: „Împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor". Se vede noua cetate, noul Ierusalim Acest Ierusalim este cortul lui

Dumnezeu cu oamenii. Cei care vor locui acolo vor fi poporul lui Dumnezeu şi vor fi scăpaţi de lacrimi, de plîns, de durere şi de moarte. Acolo toate vor fi noi. În această cetate cerească nu există templu, pentru că templu este Însuşi Domnul Dumnezeu. Pentru unii creştini Cartea Apocalipsei poate fi înfricoşătoare dar le aduce şi mîngîiere şi speranţa că vor fi în lumină. Semnele timpului vor arăta ce înseamnă sfîrşit şi nou început.

Note:

Biblia, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2009
Teologia postpatristică şi experienţa patristică bisericească, Mitropolitul Ierótheos Vláchos, Sfânta Mănăstire a Naşterii Maicii Domnului, Pelaghia, 2012
Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul. Cele dintâi şi cele de pe urmă în dialog, autor Pr. Ioannis Skiadaresis, traducere din limba greacă de Nicolae Burăş, Editura Doxologia, Iaşi, 2015

Diana Dobrița BÎLEA

Emily Dickinson: „Căutaţi-mă în luna plină!”

Fenomenul de clarviziune, în sens parapsihologic, este un fenomen bazat pe percepţia extrasenzorială a unor informaţii despre un anumit subiect (persoane, locuri, obiecte, gînduri, stări emoţionale, desfăşurări de evenimente spaţio-temporale) de către o persoană aflată într-o stare modificată a capacităţilor psiho-fiziologice (transă, hipnoză). Biserica creştină integrează de regulă acest fenomen demonismului, clarviziunile persoanei posedate nefiind de fapt rezultatul unei cunoaşteri extrasenzoriale. Tot biserica, prin voci credibile şi bine intenţionate, nu exclude şi posibilitatea ca anumiţi preoţi, călugări, asceţi să aibă „clarviziune adevărată”: „În clarvăzători putem să credem, dar ce să credem? Că sunt clarvăzători? Dacă sunt, atunci sunt! Însă clarviziunea se dă anumitor oameni, anumitor preoţi, anumitor călugări, anumitor pustnici şi nu mereu. Oricum, clarviziunea se foloseşte în iconomia divină. [...] Cine are clarviziunea adevărată nu face caz de ea, nu spune *Veniţi la mine să vă prezic eu, să văd eu prin voi,* nu! Clarvăzătorul este acel trăitor autentic, de care ştiu puţine persoane că are acest dar, sau ştiu multe persoane, dar care nu îşi foloseşte acest dar de la Dumnezeu decît cînd Dumnezeu consideră că este necesar să-l folosească”[1], spunea părintele Nicolae Tănase. De altfel, Vechiul Testament menţionează cîţiva clarvăzători, printre aceştia numărîndu-se Ezechiel, care a avut viziunea distrugerii Ierusalimului antic de către Nabucodonosor al II-lea, sau Iosif, sclavul lui Putifar, care, aflat într-o închisoare din Egipt, a interpretat visul faraonului – vis ce se referea la şapte vaci grase şi la şapte vaci slabe – şi a prezis că vor fi

şapte ani rodnici, urmaţi de şapte ani de foamete, ceea ce l-a ajutat pe faraon să-şi salveze poporul.

Se pare că şi literatura a avut/ are clarvăzătorii săi. Cel mai cunoscut exponent al literaturii de anticipaţie din secolul al XIX-lea este Jules Verne (1828-1905). În romanele sale, el a descris în mod detaliat din punct de vedere tehnologic primul zbor pe lună (în cartea *De la Pământ la Lună*, 1865), a anticipat tehnologia submarinului electric (în cartea *20.000 de leghe sub mări,* 1869) şi apariţia elicopterului (în romanul *Robur Cuceritorul*, 1886). Un contemporan al lui Jules Verne, americanul Morgan Robertson (1861-1915), a publicat în 1898 nuvela *Eşuarea Titanului* sau *Futility,* povestea unui pachebot care s-a lovit de un aisberg şi s-a scufundat, ducând la pierderea a sute de vieţi omeneşti. Paisprezece ani mai tîrziu, faimosul pachebot *Titanic* s-a lovit de un aisberg şi s-a scufundat în chiar locul descris în carte de Robertson, povestea Titanului, foarte apropiată de cea a Titanicului, uimind o lume întreagă şi ducând la reconsiderarea cărţii ce rămăsese aproape necunoscută pînă la tragica întîmplare.

Poeta Emily Dickinson (1830-1886) nu a fost vreun Edgar Cayce al fenomenelor paranormale, nu-şi citea viitorul în cartea *akashei* (conform site-ului Descoperă.ro: *memoria cosmică sau Akasha, termen a cărui însemnătate în limba de origine, sanscrita, desemnează noţiunea de "eter"*), dar tonalităţile oracular-vizionare ale unei părţi din poezia sa dovedesc sagacitate şi clarviziune cînd e vorba de înţelegerea şi descrierea propriilor stări, gînduri şi emoţii din trecut, din prezent şi din viitorul cu care a lăsat uneori impresia că ar fi comunicat. Se crede că în timpul somnului profund sufletul ar fi liber de trup şi ar călători nestingherit şi în orice direcţie pe aleile timpului, astfel că la trezire unii oameni îşi mai amintesc cîte ceva din cele văzute de sufletul călător. Emily Dickinson a avut parte de o singurătate înaltă, pe care, sub imperiul inspiraţiei, a transformat-o într-o transă/ febră creatoare. Iubirile din viaţa ei, conţinînd, fiecare, doza sa de tristeţe şi de neîmplinire, o duc mereu mai aproape de propriul sine, în profunzimile căruia sondează cu încrîncenare pentru a se întîlni, chiar în lumea vastă din interiorul fiinţei sale, cu adevărul, cu Dumnezeu, cu viaţa şi cu moartea, cu lumina şi cu întunericul văzutelor şi al nevăzutelor. Ea are viziunea propriei treceri *dincolo*, deşi incompletă, cunoaşterea finalului sau a continuării periplului de după momentul morţii, în lumea cealaltă, fiindu-i refuzată. Fereastra este în poezia *Auzii cum bîzîie-o muscă – în timp ce muream* un spaţiu destinat vederii/ pătrunderii dincolo, aidoma unei oglinzi prin care se asigură, simbolic, transenderea spre alte lumi: „Auzii cum bîzîie-o muscă – în timp ce muream / Tăcerea din camera mea/ Ca tăcerea din aer între două valuri/ De furtună era –// Ochii storşi – şi încremeniţi/ În jur orice răsuflare,/ Să fie martoră la asaltul din urmă –/ Cînd Regele va intra în cămară –// Mi-am testat amintirile, însemnînd ce anume/ Din mine să poată fi/ Moştenit – şi pe urmă – albastră – /O muscă între noi se ivi –// Un bîzîit tremurat şi nesigur/ Între lumină şi mine – apărut – / Apoi se stinse Fereastra şi nu mai avui/ Cum să-mi văd de văzut”[2]. Tot despre o

transcendere, dar destinată unei cunoaşteri exhaustive a lumilor prin intermediul trăirii emoţionale a propriei morţi, e vorba şi în poezia *Am simţit o Înmormîntare în Creier*. Poeta vorbeşte cu simplitate şi fără emfază despre clarsimţire, clarviziune şi claraudiţie, rememorînd momente din viitor deja trăite: „Am simţit o înmormîntare în creier,/ Bocitoare se jeleau neîncetat/ Umblînd – de colo colo – pînă cînd/ Şi Judecata mi-au întunecat// Iar cînd s-au potolit cu toate,/ O slujbă ca o tobă s-a pornit –/ Bătînd întruna pînă ce/ Şi cugetul mi-a amorţit –// Am auzit apoi săltînd o lacră/ Pe suflet parcă-mi scîrţîiau anume/ Cu-aceleaşi încălţări de plumb/ Spaţiul întreg – a început să sune,// Şi parcă cerul tot era un clopot,/ O singură ureche, tot ce era suflare/ Eu şi Tăcerea, ciudată pereche/ Naufragiate aici, solitare// Am căzut apoi adînc, adînc –/ O scîndură s-a rupt în mintea mea –/ În cădere mă loveam de lumi –/ Epuizînd – Cunoaşterea”[3]. Obsesia morţii, chiar a morţii deja trăite, se întoarce adesea în lirica introvertitei poete, aşa cum se întîmplă şi în poemele *Eu nu m-am putut opri pentru moarte* şi *Murii pentru frumos*: „Eu nu m-am putut opri pentru moarte/ Şi ea se opri pentru mine –/ M-am urcat – numai noi eram în Faeton –/ Şi nemurirea/ [...] Ne oprirăm în faţa unei case/ Ca o cocoaşă ieşind din pămînt –/ Acoperişul – de-abia se zărea –/ Cornişa – de-abia cît un dîmb” (*Eu nu m-am putut opri pentru moarte*)[4]; „Murii pentru frumos – abia/ Mă coborîră-n groapă/ Şi altul mort, pentru-adevăr –/ Alături groapa-i sapă. –// El îmi şopti: „De ce-ai murit?”/ „Pentru Frumos”, răspunsei –/ „Pentru-adevăr – E-acelaşi lucru –/ Noi suntem fraţi!” îmi spuse –// Ca rude ce s-au regăsit –/ Vorbeam din gropi vecine –/ Pînă ce muşchiu-ncet crescu –/ Pe buze – şi pe nume –” (*Murii pentru frumos*)[5].

Această mare poetă a Statelor Unite, ale cărei teme lirice au fost dragostea, singurătatea şi moartea, şi-a transbordat emoţiile, gîndurile, visurile într-un spaţiu spiritual pe care l-a valorizat neîncetat, în ciuda nerecunoaşterii constante a creaţiei sale de către minţile literare avizate ale vremii, aşteptînd cu discreţie şi cu răbdare clipa consacrării. Faptul că această clipă a venit abia după moartea ei i-a adus, postum, mai multă adoraţie din partea iubitorilor de poezie, mai multă dorinţă de a-i înţelege alegerile, unele dintre ele ciudate (cum ar fi dragostea pătimaşă pentru doi bărbaţi însuraţi, ascunderea poeziilor sale de ochii lumii, autoizolarea în casa părintească, unde a şi murit etc.) pe care le-a făcut în viaţă. Singurătatea şi suferinţa lui Emily Dickinson au adus mari contribuţii, în mod cert, în procesul devenirii poetei, dar i-au ascuţit şi capacităţile extrasenzoriale, cel puţin atît cît să vadă, prin intermediul actului creaţiei, lumina prezentă şi viitoare a poeziei sale? Foarte posibil. A perseverat cu entuziasm şi fără sincope în a scrie poezie, deşi orizontul prezentului nu prefigura cîtuşi de puţin efigia vreunei promisiuni stimulative. Ori să fi fost speranţa aceea care a susţinut-o în a scrie versuri timp de treizeci de ani, deşi se pare că în timpul vieţii i-au fost publicate doar patru poezii? Din nou, foarte posibil. Într-o scrisoare adresată lui Perez Cowan, în octombrie 1869, sensibila poetă spunea: „Moartea este o Noapte dezlănţuită şi un Drum nestrăbătut. Bănuiesc că ne gîndim cu toţii la Nemurire, uneori atît

de intens, încît nu putem dormi. Tainele sunt atrăgătoare, dar ele sunt şi solemne – şi oricîte speculaţii am face, cu toată străduania noastră, nu putem fi siguri de nimic”[6]. Poate că ar trebui să-i ascultăm tăcerile dintre versuri pentru a o înţelege mai profund sau, şi mai bine, să ascultăm şoaptele Selenei din nopţile senine. Este, de altfel, unul dintre îndemnurile pe care Emily ni l-a lăsat într-o scrisoare adresată soţiei scriitorului Josiah Gilbert Holland, probabil în anul 1872: „Dacă secera lunii mele vă nemulţumeşte, căutaţi-mă în luna plină”![7]

Note:

[1]Părintele Nicolae Tănase, ***Soţul ideal, soţia ideală***, Editura Anastasis, Sibiu, 2011;

[2]Emily Dickinson, ***Versuri***, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969, traducere de Veronica Porumbacu;

[3] http://poetii-nostri.ro/, traducere de Ileana Mihai-Ştefănescu;

[4]Emily Dickinson, ***Versuri***, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969, traducere de Veronica Porumbacu;

[5]Emily Dickinson, ***Versuri***, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969, traducere de Veronica Porumbacu;

[6]Emily Dickinson, ***Scrisori***. *Corespondenţă. Memorii. Jurnale*, Editura Univers, 1974, traducere de Liliana Pamfil-Teodoreanu;

[7] Emily Dickinson, ***Scrisori***. *Corespondenţă. Memorii. Jurnale*, Editura Univers, 1974, traducere de Liliana Pamfil-Teodoreanu.

ESEU

Maria TRANDAFIR

Păcatul şi condiţia tragică a fiinţei în poezia lui L. Blaga

Folosit frecvent în vorbirea cotidiană, cuvântul „păcat" n-a reţinut în mod deosebit atenţia, cu toate că polisemia acestuia ar fi trebuit să trezească o anumită curiozitate, având în vedere capacitatea de sugestie a unor sensuri, dezvăluite de multele expresii şi locuţiuni, dintre care citãm câteva: a vorbi cu păcat, a (ţi) ispăşi păcatele, a fi păcat de ceva (sau de cineva), a face păcate, a se spăla de păcate, a lăsa pe cineva cu păcatele lui, a trage păcatele cuiva, a fi plini de păcate, a-l ajunge din urmă păcatele, a-l împinge păcatul, fiecare cu păcatele lui, ce păcat (!), din păcate, a cădea în păcat. Acestora le sunt adecvate sensurile: cusur, defect, piază rea, năpastă sau pacoste, nenorocire, greşeală, ponos, vină.

Din perspectivă religioasă, păcatul e definit, conform Bibliei, ca încălcare a legii lui Dumnezeu, ca răzvrătire împotriva acestuia, ca o cădere din starea de iubire pentru Dumnezeu. Există o sumedenie de texte istorico-religioase şi filozofice, care şi-au propus să clarifice problemele ridicate de „păcat", plecând de la însăşi esenţa acestuia. Astfel, Sf. Macarie Egipteanul crede că păcatul este o forţă spirituală prin care diavolul îşi asigură stăpânirea; Ioan Gură de Aur afirmă că păcatul este ceea ce ne depărtează de Dumnezeu, suferinţa fiind cea care ne apropie de El, originea tuturor păcatelor aflându-se în acela originar sau„adamic"; Antim Ivireanu, într-una dintre didahiile lui, preciza că păcatele sunt greşeli care se fac din rea voinţă, din neputinţă şi din neştiinţă (nepăsare). Cauzele păcatului sunt ignoranţa, neatenţia (neauzirea), lipsa de evlavie, absenţa închinării şi a venerării lui Dumnezeu, comportamentul nelegiuit (fărădelegea), egoismul şi mândria (prin pervertirea lor în dragoste de sine). Căderea în păcat este punctul de plecare al unor consideraţii dintre cele mai neaşteptate. Constantin Noica în *Despre cădere, în limba noastră,* scria că timpul însuşi e cădere (surpare), că materia e cădere (dezagregare), prin urmare, totul e cădere. În cazul acesta, căderea în păcat (ca mit fantastic al umanităţii), dincolo de versiunea religioasă, poate lua chip laic de: alienare, de ispită, de greşeală, de primejdie sau de blestem. Căderea în păcat determină conştiinţa tragică. Petre Ţuţea în *Proiect de tratat* atinge problema vinovăţiei, menţionând că păcatul (greşeala, eroarea) are mai multe rădăcini logice şi psihologice; dintre acestea lumea afectivă, dominată de sentimente ce falsifică judecata, are rol esenţial; aşadar, sentimentele trăite în exces, orgoliul şi mândria necontrolată, dorinţele nemăsurate stau sub semnul păcatului. Înseşi virtuţile demonstrate excesiv pot constitui rădăcinile păcatelor. În sfârşit, Al. Paleologu în *Exerciţiul sofistic (Bunul simţ ca paradox)* menţionează faptul că păcatul originar, coruperea firii umane şi, indirect, a firii întregi s-au produs prin spirit, că păcatul e spiritual, nu trupesc.

Am scos în evidenţă câteva dintre opiniile care se referă la păcat şi la căderea în păcat, dar şi la consecinţele acestora (vinovăţia, alienarea, singurătatea, căinţa, tăcerea, teama), pentru că acestea sunt relevabile şi în creaţia poetului „mut ca o lebădă", Lucian Blaga (fără referiri la sistemul filozofic al acestuia). Poeziile din primul volum *Poemele luminii* sunt expresia bucuriei plenare de a exista, a trăirilor primare, a setei „de păcate, de doruri, de-avânturi, de patimi"; păcatul, în esenţa lui demonică, îi rămâne străin. O vitalitate dezlănţuită se înalţă din aceste creaţii, dezvăluind o prea adâncă intensitate a trăirilor, o sensibilitate senzorială rafinată: „în noaptea asta-n care cad/ atâtea stele, tânărul tău trup/ de vrăjitoare-mi arde-n braţe/ ca-n flăcările unui rug./ Nebun/ ca nişte limbi de foc eu braţele-mi întind/ca să-ţi topesc zăpada umerilor goi"./ Dorul de viaţă e viu şi pasional, depăşind limitele, ceea ce determină intrarea sub incidenţa păcatului: „O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat" sau „Spre soare râd./ Eu nu-mi am inima în cap,/ nici creieri n-am în inimă./ Sunt beat de lume şi-s păgân". Este evident faptul că mărturisirea lui Blaga intră în contradicţie cu epistemologia, din perspectiva căreia inima este sediul raţiunii, al cunoaşterii, al discernământului şi al înţelepciunii. Dar în exuberanţa-i peste măsură, se conturează, discret, o incipientă conştientizare a răului (dar nu crede, încă, faptul că acesta l-ar putea afecta), o pătimaşă descoperire a „voluptăţii ascunse a păcatului" în iubită şi o revelaţie năucitoare: în sufletul său, lumina s-a îmbrăţişat cu păcatul, înfrăţindu-se, ca urmare a pactului „Pax Magna", dintre Dumnezeu şi Satana, care s-au împăcat în sine, situându-l sub semnul dualităţii existenţiale. Aşadar, trăitorul în spaţiul sentimentelor intuieşte insinuarea păcatului în viaţa sa, dar simţindu-se egalul universului, păcătuieşte prin mândrie exacerbată, căci „prin cosmos auzi - s-ar atunci măreţii mei paşi", iar iubirea şi ura lui vor fi pe măsura spaţiilor celeşti pe care le domină: „Când aş iubi,/ mi-aş întinde spre cer toate mările/ ca nişte vânjoase, sălbatice braţe fierbinţi,/ spre cer/ să-l cuprind,/ mijlocul să-i frâng/ să-i sărut sclipitoarele stele./ Când aş urî,/ aş zdrobi sub picioarele mele de stâncă/ bieţi sori/ călători/ şi poate-aş zâmbi". Freneticul strigăt „vino, lume, vino/ şi răcoreşte-mi fruntea-nfierbântată" defineşte exultarea interioară. Dar freamătul de fericire e săgetat de suferinţă. Fiorul neliniştii interogative şi al durerii e sugerat de umbra lui Crist şi de crucile care apar tot mai des, peste tot: „Pe-o cărăruie, trece umbra de culoarea lunii/ a lui Crist" sau „se înmulţesc prin codri mănăstirile/ şi-l supără tristeţea unor cruci". Este evident că în vibrantele elanuri vitaliste, se strecoară, treptat, o gravă tulburare ce se va transforma în vinovăţie, iar aceasta îl va duce la înstrăinare de sine şi la singurătate, la durere şi la căinţă, la dizgraţie divină şi la frică. Înţelegând prea târziu păcatul care „apăsa" peste casa lui, eul blagian se lamentează, cu o tulburare sesizabilă în suita de interogaţii retorice: „de ce am tălmăcit zodiile"? (...) „de ce am dorit alt zâmbet"? (...) „de ce am râvnit altă menire"? (...); răspunsul şi l-a dat singur, după ce s-a scuturat de sine însuşi, pentru a putea privi în jur şi spre cer. Îndepărtarea de Marele Anonim, devenit inaccesibil, îi

provoacă un amar şi dureros regret, ce îmbracă forma unei jelanii: „te-am pierdut pentru totdeauna/ în ţărână, în foc, în văzduh şi pe ape". Pierderea lui Dumnezeu, evident păcat spiritual, e resimţită ca o rană care, asociată cu durerea, provoacă sufletului, devenit „noapte fără ferestre în afară", prăbuşirea în adânc. Existenţa îi este grav dezechilibrată: „pe coate, încă o dată/ mă mai ridic o şchioapă de la pământ şi ascult./ Apă bate într-un ţărm./ Altceva nimic, nimic, nimic"/.

Deznădejdea datorată refuzului Divinităţii de a i se releva, după ce s-a ascuns („în cer te-ai închis/ ca într-un coşciug/) în al nouălea cer, în ordinea consacrată, abandonându-l pe cel păcătos, este devoalată prin tânguitoare întrebări: „cui să mă-nchin?/ la ce să mă-nchin?" ce surprind dezorientarea celui ce s-a lăsat ispitit de un alt fel de cunoaştere, muindu-şi mâinile „în fântâni înveninate"; entuziastul, care s-a considerat stăpân şi egal cu universul, îşi plânge vinovăţia, percepută atât ca hybris cât şi ca hamartia, care-i provoacă o dramatică şi surprinzătoare criză existenţială: „Vino, sfârşit!/ nicio cărare nu mai e lungă,/ nicio chemare nu mă alungă,/ vino, sfârşit"/. Singurătatea, de care se simte copleşit şi la care este condamnat prin dizgraţie divină, e resimţită ca blestem, căci viaţa îi este potrivnică fără sprijin ceresc, însinguratul nefiind în stare să-şi găsească drumul: „cine mă-ndrumă pe apă?/ cine mă trece prin foc?/de paseri cine mă apără?/ de nicăieri, pământul nu m-a chemat./ Sunt blestemat". Sentimentul de culpabilitate este atât e puternic, iar nevoia de iertare este atât de imperioasă, încât, printr-un gest decisiv, îşi hotărăşte îngroparea la rădăcinile Divinităţii. Îngroparea este, de fapt, o mistificare, moartea fiind simbolică, semnificând întoarcerea la esenţa dintâi. Subtilă şi, în acelaşi timp, explicită este condiţia îngropării: „cu câinele şi cu săgeţile ce mi-au rămas/ mă-ngrop"./ Se cunoaşte „funcţia mitică" a câinelui, aceea de a călăuzi în lumea întunericului şi de a oferi protecţie omului.; la Blaga, întunericul înseamnă noncunoaştere, iar într-o lume necunoscută, are nevoie, singur fiind, de protecţie. Pe de altă parte, săgeata este simbolul deschiderii, al pătrunderii, ca firul de lumină ce se strecoară într-un spaţiu închis, luminându-l. Hotărât să se întoarcă la originile Nepătrunsului (la rădăcini), pentru a scăpa de apăsarea păcatelor ce alungă bucuria, are nevoie de însoţitori ca să-i arate calea. Convins de existenţa lui Dumnezeu, îl caută peste tot, pentru că, împărtăşind viziunea panteistă, îl crede topit în elementele fundamentale: apă, foc, văzduh, pământ, în afara cărora nu se poate trăi. Versurile lui Baudelaire: „Păcatele: greşeala, zgârcenia, prostia,/ ne-aruncă-n suflet zbucium/ şi-n trupuri frământări"/ sunt sugestive în sublinierea zbuciumului sufletesc al celui care simte greutatea păcatului. Lipsa speranţei în găsirea drumului pierdut este surprinsă în cuvintele: „În zadar mai cauţi/ în ce-ai vrea să crezi" care amintesc de unul dintre paradoxurile formulate de gânditorul englez G.K. Chesterton (Orthodoxia sau dreapta credinţă) pentru a stabili ordinea creştină: „să crezi în ceea ce nu este de crezut" (celelalte două fiind: „să speri în ceea ce nu este de sperat" şi „să iubeşti ceea ce nu este de iubit"). Vinovăţia, singurătatea, îndepărtarea de Cer

îi accentuează suferința. Deși Isus a luat asupra sa păcatele lumii, „sângerând lăuntric" din cele șapte cuvinte de pe cruce, cocoși apocaliptici anunță sfârșitul, peisajul transcendent înfiorând atât pe damnați, cât și pe nevinovați: „dobitoace crescute-n furtuni/ ies furișate să bea/ apa moartă din scocuri"/, în timp ce „pământul îmbrăcat în grâu/ arde cu păreri de valuri"./ Trăind dureros Absența Lui, păcătosul îl caută zadarnic, profetul Ioan dând glas lamentărilor blagiene, ca expresie a zbuciumului continuu, prin patetica și repetata întrebare: „unde ești, Elohim?" asociată cu verbe ale faptei: te iscodim, te încercăm, ne oprim și întrebăm, privim „ până la cele din urmă margini". Dar drumul spre divinitate nu poate fi găsit, iar așteptarea unui miracol este zadarnică: „Oh, nicio minune nu se-mplinește./ Nu se-mplinește,/ nu se-mplinește."/, ceea ce adâncește tragismul existenței.

Oboseala îi cutreieră ființa alienată, care a îndurat pustiirea și pribegia: „pribeag, cum sunt,/ mă simt azi cel mai singuratic suflet (…) și-alerg, dar nu știu unde". Nu e vorba doar de oboseala fizică datorată căutării („caut, nu știu ce caut"), ci și de cea sufletească provocată de zădărnicia încercărilor de a obține iertare: „eram așa de obosit/ și suferam/(…) de prea mult suflet", suflet supus tentațiilor de tot felul. Formă a suferinței este și tăcerea care pune stăpânire pe ființa însingurată: „Tăcerea mi-este duhul" va mărturisi poetul, care, șovăind pe drumurile rătăcirii, vrea ca și izvoarele să tacă: „închid cu pumnul/ toate izvoarele/ pentru totdeauna să tacă,/ să tacă". Gesturile de umilință, îngenunchierea, frângerea mâinilor, se fac în tăcerea poruncită de aștri: „stele răsar/ și-mi fac semn să tac/ și-mi fac semn să tac". Lumina de odinioară agonizează, lăsând loc umbrelor: „printre ziduri ceasul umbrelor/ mă-ncearcă" și cenușii: „amintirile vin/plângând, să-și îngroape fețele în cenușă"/. Victimă a propriei greșeli, angoasat, eul blagian contaminează cu prăbușirea sa tot universul; însetați de adevăr, păcătuiesc serafimii, suferă de frig îngerii care „odată vor putrezi și ei sub glie", nu mai suportă greutatea aripilor arhanghelii, osândiți la cădere. Păcatul apasă omul ca o boală, care se va răspândi și în univers, căci „bolnav e omul,/ bolnavă piatra,/se stinge pomul,/ se sfarmă vatra"/. Sumă a tuturor păcatelor, spaima de „Marele" inundă ființa ce-și conștientizează condiția tragică: „Mamă, nimicul, marele! Spaima de marele/ îmi cutremură noapte de noapte grădina"/. Prieten al adâncului, tovarăș al liniștii, neînțeles și privit cu mirare, se consolează cu prezența înțelegătoare a șarpelui, încolăcit la picioarele sale, cu ochii de-a pururi deschiși /spre înțelepciunea de dincolo"/. Acesta este simbol al răului și al binelui; el i-a îndemnat pe primii oameni la nesupunere față de creator, îndemnându-i să guste din fructul oprit (tabloul lui William Blacke ce fixează momentul ispitei este magistral), făcându-i să cadă în păcat și condamnându-i la suferință, dar tot el le-a deschis o ușă spre cunoaștere, începând cu distincția dintre bine și rău, dar și spre autocunoaștere. Precizarea „spre înțelepciunea de dincolo" amintește de sfatul lui Isus care le-a cerut discipolilor să fie înțelepți ca șarpele.

Prins între nevoia de libertate (de eliberare) a spiritului ce caracterizează omul (aflat în centrul misterelor potențate, cu restricția ca acestea să nu fie contrazise de experiență) și nevoia de credință într-un Dumnezeu în care imanența și transcendența sunt într-o permanentă tensiune, Lucian Blaga rămâne poetul al cărui suflet „e în căutare,/ în mută, seculară căutare/ de totdeauna/ și până la cele din urmă hotare"/, încercând să-și recupereze ființa, supusă damnării, prin poezie.

CRONICI ŞI RECENZII

Marius CHELARU

Biblioteca de poezie

Primim la redacţie multe cărţi de poezie de diverse facturi. Şi, cum de multe fie timpul, fie spaţiul alocat ori specificul rubricilor nu ne permite să facem acest lucru aşa cum s-ar cuveni nici în „Convorbiri literare", nici în „Poezia", ne dorim ca în *Biblioteca de poezie* să semnalăm, pe scurt, cât mai multe dintre acestea se va putea. La unele vom reveni, probabil, fie aici, fie în „Convorbiri". Poate, şi astfel, aceste cărţi vor atrage atenţia cititorilor, dar şi confraţilor şi vor beneficia şi de alte comentarii.

Mircea M. Pop, *Şaptezeci poeme & ani*, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2018, 86 p.

În colecţia „Opera omnia" a editurii ieşene Tipo Moldova, seria „Poezie contemporană", a apărut recent un volum de versuri al lui Mircea M. Pop. Născut pe meleaguri arădene, din 1989 vieţuieşte în Germania, unde a lucrat 23 de ani într-o bibliotecă juridică a Institutului Max-Planck, din Heidelberg. Este unul dintre autorii români care, dincolo de preocupările legate de opera sa originală, face eforturi pentru propagarea poeziei de limbă română, clasică şi contemporană, de o parte şi de alta a Prutului, în limba germană. Menţine o legătură constantă şi activă cu numeroase publicaţii şi din ţară, în care publică articole, traduceri în şi din germană, note de corespondenţă ş.a.. De altfel, este colaborator constant al revistei noastre, în paginile căreia a publicat zeci de autori români traduşi în germană, dar şi din limba lui Goethe în cea a lui Eminescu. Este, pe scurt, unul dintre cei care, dincolo de creaţia sa personală, aduce servicii literaturilor ţării de origine, dar şi celei de adopţie, efort care merită semnalat.

Acum, iată, a ajuns la o carte cu „greutate" aniversară, pe care a ales să o publice tot la Iaşi. O carte în care Mircea M. Pop „practică" un anume fel de a „vedea" în cuvinte realitatea, aparent sec, fără imagini poetice aparte, într-o poezie în care, adesea, pare că ocoleşte metafora (evident, nu total) şi îşi centrează discursul pe felul în care se raportează la „împrejur", la cotidian, la viaţa sa trecută şi prezentă. Toate la el nu sunt apăsate, deşi există în vers, nici metafora, nici sarcasmul, nici satira, ironia/ autoironia, pendulând undeva între „apogeul durerii („să plângi/ nu cu lacrimi/ ci cu cuvinte" şi „apogeul amuzamentului" (să râzi/ nu în hohote/ ci în cuvinte"), între un „Acasă", zugrăvit în culori sepia ale unei amintiri venite de departe, şi în timp, şi în spaţiu („Turnul ascuţit al bisericii,/ uliţa satului străjuită de plopi/ cu sau fără soţ,/ şcoala,/ primăria,/ dispensarul,/ casa cu târnaţ […]/ şi praful de pe drum…") ori acele amintiri din ţară, când „se lua curentul" ori „se dădea pâine/ pe cartelă" ş.a., şi un prezent continuu, în care, scrie autorul, „stau/ la

fereastră/ stau la fereastră şi privesc/ oamenii/ care trec" ori acel „Astăzi, despre ce am făcut ieri".

Uneori merge „mână în mână cu tristeţea", apăsând „pe bemolii tristeţii", pe care o vinde „la kilogram", alteori scrie previziuni despre când va muri, despre singurătate, despre curgerea vremii, poeţi, sărăcie… Spune, azi, că „nimic nu e mai preţios decât timpul", pe care, iată, îl foloseşte pentru a creiona versuri în care „călătoreşte" între logica/ rigoarea nemţească şi nostalgia, amintirile aparte, felul de a fi uneori contemplativ, pe care îl poartă în sine de „acasă", uneori cu accente tragi(-comice).

Aşadar, cartea unui om călătorind între două lumi, între acum şi altădată, dar şi gândul la ce/ cum va fi după el, pe care o semnalăm fără a uita să amintim, iar, şi serviciile aduse literaturilor ţării de origine, dar şi celei de adopţie, care merită subliniate.

*

„Opt", Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu", Chişinău, 2017, 108 p.

Semnalăm, în tonul rubricii, o nouă antologie de peste Prut. Apărută sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu", din Chişinău, coordonator Dumitru Crudu (care semnează şi un cuvânt de deschidere – „Chipul poeziei tinere de azi") am primit de la două tinere autoare, Rodica Gotca şi Veronica Ştefaneţ (de altfel, premiate şi la „Porni Luceafărul", la Botoşani). Dumitru Crudu scrie că toţi aceşti tineri poeţi frecventează Atelierul de poezie şi proză „Vlad Ioviţă", care are loc la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu", în fiecare sâmbătă.

Şi „Convorbiri literare", dar, poate, mai ales „Poezia" publică de câte ori are prilejul autori din Moldova de peste Prut, şi dacă e să fie şi tineri, e bine. Suntem atenţi la această zonă a poeziei limbii române pentru că este una activă, care propune autori de interes, unii dintre aceştia aflându-şi, în timp, un loc al lor în cartea literaturii române. Şi cu unii dintre aceşti opt tineri autori, dacă nu cu toţi, sperăm, se va întâmpla la fel. Suntem în asentimentul lui Dumitru Crud când spune că avem de a face cu autori care merită luaţi în seamă. Cei opt sunt: Vitalie Colţ (n. 1972), Rodica Gotca (n. 1994), Iulia Iaroslavschi (n. 2001), Artiom Oleacu (n. 1986), Anastasia Palii (n. 1993), Elena Răileanu (n. 1994), Doina Roman-Baciu (n. 1992), Veronica Ştefaneţ (n. 1985). Sunt şi unele puncte comune, poate fireşti dat fiind că se întâlnesc în cadrul Atelierului de la bibliotecă, dar pe ansamblu avem de a face cu voci distincte, moderne, cu scrieri interesante, despre care sunt toate şansele să mai auzim şi, poate, cel puţin parte dintre ei să îi citiţi în paginile revistei noastre. Acum încheiem succinta semnalare cu un fragment dintr-un poem al celei mai tinere autoare: *Şi asta va trece* (Iulia Iaroslavschi): „Rap-ul a făcut knockout rock-ului/ se practică contrabanda de meme-uri/ dacă nu ai meme cu tine , nu faci parte din colectiv/ Look-ul se schimbă odată cu trendul/ Metallica, Nirvana şi Pink Floyd sunt doar tricouri de la H&M.// Mă joc cu mediatorul cu Slayer în buzunar/ - Şi asta va trece/ Producătorii de animaţie

fac remake la copilăria mea/ Dora nu mai caută aventuri cu Ghetuță,/ Se machiază și caută aventuri cu băieții."

*

Antologie lirică brăileană, cuvânt înainte (Muzica și Literatura – emblemă culturală definitorie pentru Brăila) de Dumitru Anghel, cuvinte pe coperta I de Viorel Coman, a patra: Rodica Rodean, coperta Florin Buciuleac, Editura PIM, Iași, 2016, 454 p.

Despre *Antologia lirică brăileană* a scris, nu de mult, detaliat și cu exemple, în „Convorbiri literare", Emilian Marcu. Cu toate acestea, ne-am propus să semnalăm acest proiect interesant din mai multe puncte de vedere și cititorilor revistei „Poezia".

Volumul, editat sub egida Asociației „Universul prieteniei", Iași, în colecția „Cărțile Chirei", 43 de autori, în ordine alfabetică. Pe majoritatea îi cunosc personal, unii sunt membri ai Uniunii Scriitorilor (și din reprezentanța Tecuci-Galați a filialei Iași, în ordinea în care apar în antologie: Anghelescu Dan, Baciu Angela, Violeta Craiu), parte s-au născut în zona Brăilei, mulți dintre ei viețuiesc pe alte meleaguri acum. Antologia arată însă că Brăila este un spațiu dăruit de muze, o zonă în care sunt manifestări literare care atrag autori din țară și de peste hotare și care, iată, mai vedem și că se pot găsi suficiente resurse pentru ca un astfel de proiect să capete substanță.

Dorim lectură plăcută cititorilor și sperăm ca, pe viitor, să vedem din această zonă cu multe caracteristici (și) culturale/ istorice/ de mentalitate interesante, să vedem prinzând contur și alte astfel de proiecte ample.

*

Simion Bogdănescu, *Ritual de memorie*, cuvânt de încheiere (*Zorii ce sângeră vămile veacului*) de Valeriu Stancu, Editura Cronedit, Iași, 2014, 170 p.

Simion Bogdănescu, pe care l-am cunoscut încă pe vremea când era, cu decenii în urmă, dascăl la un liceu important din Bârlad, și pe când semna adesea în paginile revistei „Cronica", mi-a oferit acest „ritual de memorie" undeva pe meleagurile Cahulului, din România de dincolo de hotarele de azi ale țării. Dându-mi cartea, Simion mi-a spus că, de fapt, sunt în ea poeme pe care le avea din anii de pe la început. Poate că, totuși, o parte sunt mai recente, îmi spun, citind poeme ca *Arbori de jale* (în care „ceasurile rod și rod întruna", doruri de demult) ori *Chiar acum* („Mi s-a întors o zi din trecut/ chiar acum, dimineața,/ și-o retrăiesc pe un drum revolut") ori…

Îmi pare o carte a așteptărilor îndelungă, a căutărilor în adâncurile lăuntrului, printre gânduri, amintiri a ceea ce a fost sau ce putea să fie, a rostului său și a pașilor săi într-o direcție sau alta prin astă viața și astă lume, al înțelesurilor singurătății și învățării să reziști pierderilor (frate, soră, părinți ș.a.). O carte a nostalgiei după „odinioară", a cumpănirii clipelor care or mai fi. O pendulare între versul alb și cel rimat. Încheiem cu un fragment dintr-un poem din carte, *Echilibru* (nu înainte de a remarca și felul în care scrie, cu

sufletul, Valeriu Stancu despre prietenul său „de-o viaţă"): „la miezul nopţii când scriu/ pe venele celor umili/ răsare la masa albastră/ un măr care este un ochi/ îi spun liniştindu-l cu iarba:/ taci, uite că pun la cântar/ mireasma pe umbra podelei/ şi zorii sunînd undeva…".

*

Gheorghe Simon, *Fiul Agapiei*, poeme, cuvânt înainte (*Pe cărarea sufletului*) de Paul Aretzu, cuvânt pe coperta a patra: Constanţa Buzea, Editura Timpul, Iaşi, 2016, 114 p.

Născut la Agapia, unde a copilărit şi a făcut primii ani de şcoală (universitatea a absolvit-o la Iaşi), Gheorghe Simon este profund legat de meleagurile natale, unde s-a întors să muncească, la şcoala din sat, ca profesor de franceză. Publică în multe dintre revistele importante din ţară fie eseuri, fie poeme. Cititorii revistelor „Convorbiri literare" şi „Poezia" i-au regăsit semnătura şi în paginile acestor reviste. Meleagurile natale, Agapia, loc dăruit de răsuflarea celor sfinte este parte integrantă a universului de tip mistic din poezia lui Gheorghe Simon, în care şi apele curg aidoma unor lumini, dar care este deschisă de un poem *Pagină albă* a unui suflet de copil (căci „copilăria e promisiunea luminii"), pentru a purcede apoi către şi prin viaţă şi apoi întru spirit. De altfel, volumul cuprinde trei secţiuni: *Via terra, Via Agapia* şi *Via sacra*, tot atâtea ramuri ale căii (sau cărării, cum spune Paul Aretzu) năzuirii sufletului, omului.

Rândurile de faţă sunt menite doar a semnala acest volum, cunoscându-l pe Gheorghe Simon, pentru că nu am lăsat să treacă suflarea timpului fără s-mi las privirea să zăbovească pe aceste pagini. Închei cu un fragment din poemul *Copilăria e promisiunea luminii*: „Pasăre singuratică şi iarnă absolută/ în ochii copilăriei ninge amintirea/ întoarcerea e posibilă pe calea iertării./ Un câine nu poate fi jertfit/ ci doar alungat din casa omului/ el însuşi hăituit de hiene în agonie[…] Copilăria e promisiunea luminii/ a primăverii uitate în crângul de izbelişte/ între prea multe semne prevestitoare/ privire osândită să vadă mereu negru/ când cerul e albastru."

*

Denisa Crăciun*, Incipit vita nova,* cuvânt înainte (În anticamera unde îngerul îţi întinde oglinda) de Cassian Maria Spiridon, Editura Timpul, Iaşi, 2018, 70 p.

O voce lirică interesantă, cu o manieră proprie de a transpune lumea sa interioară, dar, cumva, şi ce transpare din cea „exterioară" (atunci când ieşind din locul de siguranţă din „odaie", „călcând peste cuvintele crescute/ după ploaie", „prin gaura cheii" s-o „strecura din când în când/ în lumea din afară" – Hai-hui plecasem într-o lune) în vers se anunţă din această primă carte a sa Denisa Crăciun, trăitoare de ani în Hexagon. (Amintim că tot în acest an a publicat, la aceeaşi editură ieşeană, o antologie, traducere a sa din limba franceză, din poezia lui Salah Stetie) În textele sale livrescul şi referinţele diverse îşi găsesc locul într-o prozodie cu amprentă distinctă, personală (cu

elemente specifice şi de vocabular), pe care aşteptăm să o vedem cum o va dezvolta într-un eventual viitor volum, pentru că talent este. Remarcăm şi dorinţa sa de a rămâne în limba română, prin acest volum şi prin activitatea sa de traducător dar nu numai. Până atunci, încheiem cu un fragment din Cu faţa arsă de o umbră: „cu faţa arsă de o umbră/ tu nu mai eşti/ decât o briză uşoară/ [...]// Tu priveşti luna de dincolo/ cu privirea întoarsă o priveşti/ cum de pe trupuri ori ziduri de cuvinte/ tot cade spre un sol nici ceresc nici terestru/ rostogolindu-se ca o ninsoare de seminţe".

*

Lido, poezie italiană contemporană, selecţie, prezentare, traducere din limba italiană: Eliza Macadan, Editura Eikon, Bucureşti, 2018, 150 p.

În iulie 2017 semnalam în „Convorbiri literare", rubrica „Autori moldavi edituri moldave", două selecţii, două „elecţiuni afective", „plimbări prin poezia italiană" (cum le spune Eliza Macadan) intitulate *Mâna scrie sunetul. Elecţiuni afective de poezie italiană contemporană*, apărută în 2014, şi *În corp de val*, 2017. Iată că în acest an, tot la editura Eikon, scrie cea care a alcătuit aceste selecţii/ traduceri, „sfârşitul unei aventuri" începute în 2014, care a însemnat „aducerea" în limba română, de către Eliza Macadan (poetă şi jurnalistă de loc din Moldova, familiarizată cu spaţiul (şi) de cultură italian şi bună cunoscătoare a acestei limbi), a creaţiilor a peste patruzeci de poeţi italieni contemporani.

Majoritatea covârşitoare a acestor texte au apărut, număr de număr, în revista „Poezia", graţie efortului constant al Elizei Macadan, prilejuind cititorilor noştri, şi astfel, o apropiere de ce înseamnă azi poezia italiană, care, repet, poate, paradoxal, din varii motive, nu este cine ştie ce cunoscută la noi.

În acest volum sunt 22 de autori, între care şi două debuturi (Michelle Joshua Maggini şi Giovanni Ibello), ale căror texte au putut fi citite, cum spuneam, în numerele anterioare ale revistei „Poezia", dar care, adunate într-un volum, dau o imagine interesantă a unei părţi a tabloului acestor „plimbări prin poezia italiană" ale Elizei Macadan.

Încheiem semnalarea noastră cu un îndemn la lectură, cu gândul că, poate, vom vedea şi alte astfel de selecţii alcătuite/ transpuse în română de Eliza Macadan, şi, nu înainte de a aprecia şi alegerea editurii Eikon de a publica aceste cărţi, încheiem cu un fragment dintr-un poem al lui Michelle Joshua Maggini: „În inima fricii/ bătaia de ascultat a unei rase/ care sigur adevărul îl caută/ şi piere în imens,/ în imens adevărul îl percepe. Dar asta nu-mi aparţine:// să iubeşti înseamnă să-ţi fie frică să ai.".

*

Nicolae Boghian, *Parusìa*, versuri, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014, 64 p.

Autorul acestei cărţi s-a născut în 1946, în judeţul Neamţ, şi-a început activitatea într-un cenaclu din Sibiu, a avut debutul literar în 1966, în revista

„Ateneu", iar în 1976 a obținut premiul de debut al Editurii „Eminescu" pentru volum.

Textele din această carte, în majoritate poeme rimate, re-aduc în fața cititorului (cel mai recent volum de versuri al său, abstracție făcând de antologiile colective, a fost 2007, *Lupii Siberiei*) un autor căruia, dincolo de mesajul său – nu doar în ton și cu titlul volumului, cu ceea ce înseamnă meleagurile natale, viața, trăirile/ așteptările sale, patria, credința ș.a. – îi place să construiască figuri de stil cu interesante care să se alăture în imaginile poetice prin care spune ceea ce își propune („un ocean orbitor s-a surpa/ înlăuntrul luminii"; „în ce grai vor pocni mugurii oare", „moartea e prima uitare purtată/ la toate icoanele mult lăcrimate", „toți paștem carne mieii sug iarba" ș.a.).

O alegere bună din partea Editurii Eikon, un autor care are un fel al său de a grăi în vers, și o cale a sa; încheiem cu un scurt fragment din poemul *Mă ascund*: „Mă ascund în mine trag toată priveliștea/ peste cap ca pe o piele uscată/ o pastă întinsă de tremurul serii/ devine vederea doar din sine iscată".

*

Viorica Ursachi, *De 25 de ani tot mai rău…*, 2015, 136 p., Ființe-natură, interdependență sfântă, 2015, 134 p, ambele la Editura Quadrat, Botoșani,

În paginile primei cărți, dedicate „politicienilor onești, care își onorează mandatul", cum spune și titlul, autoarea vorbește despre lucrurile mai puțin bune pe care le lăsăm să se perpetueze, ani după ce „revoluția e o poveste", „viața celor mulți este mai grea ca înainte de 1989", „sărăcia a pătruns vertiginos în mijlocul mulțimii" ș.a. Așadar, astea sunt intențiile, mai e… destul de muncă însă la transpunerea lor în vers.

În ce privește a doua carte, intenția doamnei Ursachi, care, cum mărturisește pe coperta a patra, a lucrat „o viață întreagă la catedră, ca învățătoare", este să transmită copiilor dragostea față de natură, de mediul înconjurător, meleagurile natale, familie, istorie, credință, de cei care au fost ș.a. Din acest punct de vedere lucrurile sunt clare, rămâne însă valabil ce am spus și la prima carte.

Ioan HOLBAN

Poezia ca pelerinaj

Tenace, harnică, neobosită cercetătoare a arhivelor şi fondurilor documentare privind personalităţi şi fenomene culturale uitate sau puţin frecventate, departe de circuitul public (Al. Lascarov-Moldovanu, Teodor Al. Munteanu, Paul Bujor, Oreste Tafrali, figuri de intelectuali şi mişcarea ideilor la Dunărea de Jos, în cărţi precum *Vlăstare de la Dunărea de Jos, Smulţi de Covurlui, Jorăşti de Covurlui* etc.), Livia Ciupercă vine în poezia de azi cu cîteva cărţi demne de toată atenţia: *Neînstruniri* (2013), *Singur printre ai mei, Versuri de lumină*, volume apărute în acest an, recomandate de Cassian Maria Spiridon şi Elena Armenescu. Cu poezia, Livia Ciupercă are o relaţie emoţională, în lacrimă şi visare, asumînd

modurile discursului neoromantic, refuzînd spectaculosul, stridenţele şi explorările expresioniste în infern şi purgatoriu, cum spune într-un cuvînt înainte la volumul *Singur printre ai mei*: „Am încredinţare că verbul este (şi ar trebui să rămînă) sămînţă roditoare, înspumată în esenţă etică şi estetică. E drept, evoluăm, renunţăm la prozodia clasică, dar temele rămîn aceleaşi. Doar actorii-s alţii. Depinde de fiecare dintre noi, în parte, ce doreşte s-aleagă. Spectaculosul, reverberaţia spasmodică şi găunoasă, stridenţele – sau decenţa; atitudinea eco – sau reversul ei, punk; floarea sau spinele; infernul şi purgatoriul sau puritatea luminii cea strălucitoare?! Dacă poezia e mistuire, atunci să ne mistuim, drumeţind pe cărarea spiritualităţii – şi nu pe aceea a iscarioteanului, neuitînd (experienţa o arată) că fanteziile n-au viaţă lungă. În concepţia mea, arta înseamnă frumuseţe morală întru înnobilare”.

Cu aceste premise, poezia din *Neînstruniri* şi *Singur printre ai mei* se iveşte din *starea de uimir*e şi din înţelesurile descoperite în *valurile de străvechime* ale unui spaţiu identitar circumscris lumii „carpatino-dacice” ori mitologiei antice greceşti. Astfel, poetul se uimeşte în faţa unei sălcii rătăcite „pe-un con înverzit” ori pe Dealul Cetăţii, în „muşchiul pădurii transilvane”: „Mă hrănesc dintr-un dor de cunoaştere/ în umbra acestui veşmînt bătătorit de ploi şi zloată/ Surprind o noapte-a-nceputurilor/ înspre care nu am acces”, scrie Livia Ciupercă în *Premergătorii*. Într-o altă ordine, transferul într-un „vis cretacic”, cu *arătări* precum „Ata, fiorosul”, o „arătare humanoidă cu gheare, proeminenţe păros-solzoase, vineţi-verzulii” şi călătoriile imaginate în „hrubele cetăţii alexandrine”, spre „malurile Grădiştii” ori pe o „ciudată alee ştefaniană”, în lumea carpatino-dacică, oferă, în aceeaşi măsură, substanţa lirismului din *Singur printre ai mei*. Poezia se opreşte, însă, aici pentru că, iată, textele asumă, intr-o formulă (aproape) interactivă cu cititorul (prea colocvială, în prea frecvente adresări gen „măi frate!”, „măi nene!”), o discursivitate care sufocă, adesea, lirismul, într-un roi de citate, trimiteri din subsolul paginii şi de nume provenind din lecturile *profesorului* de literatură; prea

numeroase „ocazionale" (dedicate eclipsei de la 20 martie 2015, unei caricaturi la versurile lui Şerban Foarţă, apariţiei unei colecţii la Editura All, cuiva, poate sieşi, la 8 martie 2013, „blondinului, dulcelui, blîndului" Nichita Stănescu, cum se vede, dintr-o prea mare dragoste, în poeme precum *Eclipsă, Dorinţă, O informaţie-cu graţie, 8 martie 2013, Şi o zi aiurită. Neputinţe* etc.), texte care trebuie citite avînd un dicţionar al lumii antice ori cărţi de Freud şi Jung, alături (*Despre curaj*, *Triadă în nedumerire, Să laşi zării neîntinat surîs*), poeme „pedagogice" cu sfaturi pentru Delfin (*A fi modest, Nu dezamăgirii, Alean nătîng , Sfîşieri, Supoziţii* etc.), poveşti lirice pentru cei mici (*Lecţia lui răbdărici, Poveste)* şi altele ce se vor, poate, pamflete (*Lis, Poetul*), dar, mai ales, construcţii lexicale imposibile, depăşind cu mult marja „licenţelor poetice" (poetul scrie despre trupul „buhăvit", împodobit „slăninc", despre un gînd „încurbat de-un vizual", o minte „maladic neostalinistă", meditaţiune şi admiraţiune, figură „îmbunghizată", tăceri „munchiene", ciucurii mantilei fredonînd „spasmatic", „dubioşenii", coada „unghiaticului buricuţ") retează poezia, o trimit în derizoriu şi în improvizaţia unor jocuri de cuvinte fără finalitate estetică, chiar şi atunci cînd Livia Ciupercă pare a atinge, totuşi, clapele imaginarului: „Pe clapele imaginarului/ străfulgeratu-m-a un gînd şiret/ învolburare-n timp,/ nu pentru-a mîngîia/ figura-mi stinsă, nu!.../ Promis-am povesti cum/ *Şoaptele vegherii*/ s-au prins vrăjit în palma mea,/ cîndva./ Ar merita povestea?!/ Mă îndoiesc!/ Era o zi ca orişicare.../ frenetic labirint,/ încuibare necuibată,/ încuibărind cuibarul cuibăcit./ Ca de-obicei,/ m-alint, mîngîi, scorţesc./ O gestică alambicată/ şi o desprindere.../ De necrezut,/ cum o-ntîmplare/ (zice-se n-ar fi chiar întîmplare!/ Şi ce m-aş fi lipsit!...)/ Nu-i ce mi-aş fi dorit,/ Şi totuşi.../ (zis-am)/ Ia-o!.../ Dar un refuz, nu-i bai!/ Şi-o cale-ntoarsă.../ Hm, dup-un timp,/ ea iar/ se vru/ se vru/ se vru/ încolăcire-n vis/ porţie de-otravă/ furibunde răsfrîngeri pămîntii/ crestări învăluite-n mîloase nevorbiri/ încrengături prea duşmănoase.../ Dubioşenii!" (*Fost-a odată...*).

Mai aproape de poezie, uneori, chiar înlăuntrul ei, vine Livia Ciupercă cu volumul *Versuri de lumină* pentru că, aici, înainte de toate, ea regăseşte legătura cu sacrul, despre care vorbesc, între alţii, Aldo Pellegrini, Abatele Brémond (poezia e o rugăciune profană, spune acesta), Octavio Paz, Horia Bădescu (în admirabilul eseu *Memoria Fiinţei. Poezia şi sacrul*); Livia Ciupercă scrie poezia din *Versuri de lumină* în orizontul unui *pelerinaj*, la Sîmbăta de Sus şi la Prislop, la chiliile părintelui Arsenie Boca (în anii 2009, 2010 şi 2012, cum mărturiseşte, de altfel), în imne amintind de lirica lui Ioan Alexandru, Daniel Turcea şi Gheorghe Simon: „De douăzeci de ani, Tu, Fiu al Luminii,/ Dăruieşti cuminţenie fiilor Tăi întru Hristos./ Sfînt între sfinţi socotindu-te,/ Credem, îngenunchind, că/ Flacăra nestinsă de la căpătîiul tău –/ Pară de foc pentru nevredniciile noastre/ Se vrea sfielnică hrană duhovnicească" (*Candela de la căpătîiul Părintelui*). Mai multă poezie şi de calitate găsim în această carte, irigată de sentimentul religios, de călătoriile spirituale în locurile pe unde se află duhul părintelui Arsenie Boca şi de mesajele apostolice, ca în poemul *De*

taină. Ascultare-neascultare, scris în înțelesurile unei Epistole către Romani a Sfîntului Apostol Pavel: „Înțeles-ai mesajul?/ Experiența dovedit-a/ Între un unul și unul – / Curbură sacrală/ Unu-i ispita,/ Unul e cuminecătura slavei./ Unu-i păcatul, domn al risipei,/ al deșertăciunii, al disipirii în moarte./ Unul e puterea slavei./ Unu-i Stavroghin sau Iago,/ egolatrul care-mbrățișează filoftia și arghirofilia,/ deopotrivă, akedia, cea care/ se-nfrățește, perfect, cu monomania./ Unul e Tatăl Slavei, Unicul!/ Ascultarea, orbește, te coboară-n gheena pierzării./ Doar prin ascultarea Unuia vei primi floarea cununii,/ podoaba în har, putere, lumină, puritate, strălucire!". Interogațiile active adresate sinelui și lumii, înfățișată într-un interlocutor, *însoțitorul* poetului, pasteluri delicate („Vălul argintat al fulgilor de nea/ Tresaltă-n tonuri muzicale/ Peste-nceţoşaţii noştri munţi/ Flămînzi de-atîta aşteptare./ Cuprinşi de-nlănţuiri de vis/ Bătrînii brazi şoptesc duios/ Un imn al valsului celest/ Cu-nvăluiri de ritm dantesc" – *Iarna*), dar și refuzul sîmburelui „cel viclean" al „bicisnicului azi" (*Sfîșiere*), ode închinate unor femei celebre (muceniței Livia, căreia îi poartă numele, lui Sissi, împărăteasa Austriei și regina Ungariei, prințesei de Wales, Lady Di, Elisabetei Rizea), o continuă celebrare a luminii, iubirii divine și vieții („Te binecuvîntez/ Sfîntă zi răsărind din smaraldurile nepătrunsului alint divin!/ Te binecuvîntez/ Sfînt Soare, stemă aurit-a Cerului care,/ precum zeul Ra,/ ne dăruiești sensibilitatea zorilor și-nțelepciunea apusului!", scrie poetul în *Binecuvîntare*), căutînd poezia în frunza copacului, în dantesca maramă a ceții ori în picătura de rouă: „Picătură de rouă pe sînul dalb al cerului./ Picătură de rouă înmiresmînd salba de grădini înstelate.../ Picătură de rouă peste aştrii stăpînitori ai universului.../ Picătură de rouă dezvăluind fereastra altui univers ingenuu.../ Să nu uiți!/ Parfum de crin regal înmugurind în straița slăviților ierarhi/ Stăpîni-vei./ Să nu uiți!/ Pămîntul ne naște, ne crește și-apoi... ne cheamă la pieptul său./ Să nu uiți!/ Rămînem părticică insignifiantă din lutul străbun. Și totuși.../ Să nu uiți a-ți purta sfînta alcătuire –/ Cu demnitate!/ Picătură de rouă înrîurind văzduhul.../ Picături de rouă îmbrățișînd sorirea.../ Picături de rouă înrourînd rodirea.../ Picături de rouă înnobilînd eternul..." (*Glăsuiri*).

În *Versuri de lumină*, Livia Ciupercă elimină aproape cu totul balastul din cartea precedentă (nu mai găsim aici decît o singură construcție lexicală improprie, cînd se scrie despre „arealul şacalizant" și un singur poem explicit „pedagogic", *Reguli de bază*), pentru a reîntîlni calea regală a liricii, în fina disociere între *rugăciune* și *rugăminte*, cu evocarea părinților Arsenie Boca și Zevina, sub *ascultarea* mesajului sacru al divinității, dar și al poeziei care e și călătorie, pelerinaj, nu atît spre „valurile de străvechime", cît în sine, în trăirile ființei interioare.

Diana Dobrița BÎLEA

Dizertație pentru poezie

Valeriu Marius Ciungan, om al cifrelor prin formația sa profesională, aparent teribil de lucid, de pragmatic, de ancorat în concretul imediat, recurge la exercițiul poetic dintr-o consecventă nevoie de compensație spirituală. A publicat primul volum de versuri (*Poveste de toamnă*) în 2008 și a continuat să-și susțină pasiunea nu doar cu perseverență, ci și cu o tot mai atentă șlefuire a versului. Volumul *Prin lentila umbrei* (Editura Arhipelag XXI, Tîrgu Mureș, 2016, prefață de Iulian Boldea) reia poeme din ultimele două volume apărute (*Oameni în pardesie* – 2010 și *Sisif pe casa scărilor* – 2013) și aduce nou un consistent conținut de poezii reunite sub titlul *Îngerul de sub mînecă*.

Iubirea, timpul, realitatea concretă în raport cu realitatea spirituală, frumosul lumii în raport cu urîtul prezent și aproape imutabil, distanțele dintre eul (re)cunoscut și alte euri asigurate de o transcendență asumată sunt teme tratate cu „candoare matematică", după cum anunță și titlul unui poem al lui Marius Ciungan. Poetul sondează mai degrabă în infinitezimalul utopicului și al visului prizonier pentru a descoperi rezultate ce le pot contracara pe acelea, nesatisfăcătoare, obținute prin uzitarea comodelor formule matematice. Faptul că un om al cifrelor caută sensuri exclusiv cu ajutorul literelor, al vocalelor, relevă o deschidere estetică menită să completeze datele multor ipoteze și să demonstreze că opacitatea/ opacizarea lucrurilor/ fenomenelor/ stărilor nu există: „iubirea nu e ceea ce crezi tu,/ [...] este a/ prima vocală/ ce-n clopotul albastru al dimineții/ îmi reverbera// este e/ părul tău atingînd umerii rotunzi/ ai răsăritului/ flagrantul la lumina zilei/ [...] este o/ [...] este u/ [...] este alfabetul orb/ atingînd clapele acestui poem/ în căutarea singurateculuii i" (*Alfabetul orb*); „iată sunt/ e felul meu de a fi/ cu o vocală, cu un cuvînt/ cu-o șchioapă, să nu rănească drumul/ deasupra de pămînt// sunt cu un vers/ mai sus pășind deasupra de cuvînt" (*Felul meu de-a fi*). Explorarea sinelui aduce revelații aparent contradictorii, distanța dintre omul simplu și semizeul capabil să schimbe lumea fiind redusă datorită unei profunde conștiințe (poetice) de sine, tonul autoironic diminuînd din solemnitatea discursului liric: „sunt un om simplu/ cumpătat/ care-și drămuiește vocalele/ pentru ca acest poem/ să nu se sfîrșească/ niciodată!" (*Un om simplu*); „sunt pe muchia lumii/ norii aceia mari, pufoși, din zilele de vară/ îmi scaldă gleznele cu care am pornit/ către voi/ să îi prefac în izvoare/ cu care vin la voi/ să vă ud pămînturile/ să vă încolțesc grînele/ să vă adap animalele/ iar lumina aceea blîndă mîngîind frunțile voastre ostenite/ înainte de asfințit/ privirea mea este" (*Izvoare*); „sunt un poet fără memorie/ [...] sunt un poet fără viziune/ [...] sunt un poet fără identitate/ [...] sunt un poet fără muză, fără inspirație/ [...] și sunt frumos poet și mîndru-n toate cele/ cînd nu

m-aplec izbesc cu fruntea cerul/ bolta înaltă unde-aş atinge lumina din cuvînt/ nu sunt un sfînt şi nu am numele de sfînt" (*Un poet*).

Marius Ciungan aruncă în balanţă cotidianul şi concretul, le arată acuzator cu degetul şi face loc poeziei, văzută ca un răspuns potrivit la întrebarea din subsidiar: ce-i de făcut cu noi, oamenii? Aceasta este de altfel principala particularitate a liricii sale. Demersul ambiţios la care a purces nu pare deloc facil, căci muza e insensibilă la tehnologie, la mecanică, la dezordine şi mizerie, la interioarele domestice, la ritmicitate imuabilă legată de trecerea timpului, de obiceiuri/ vicii umane etc.: „din poziţia pe care-o cîştigasem, cu timpul, în bucătărie,/ mi se deschidea o superbă panoramă spre chiuvetă/ [...] de unde declanşam contraatacuri fulger spre lada de gunoi,/ cu sîmburi de pepene,/ cu ghemotoace de poeme ratate,/ cu pahare de unică folosinţă,/ golite igienic, unul cîte unul,/ cu căinţă" (*Masca de chiuvetă*). Jocul histrionic dedicat înduplecării muzei continuă indiferent de condiţiile noii scene: „numai spre sine nu aveam nici perspectivă, nici vedere/ dar de-asta se-ocupa în taină vecina cu alură desuetă/ sosită în papuci de casă împreună să citim contorul" (*Masca de chiuvetă*).

Poemele de dragoste transcriu sentimente şi ipostaze fruste sau diafane, extrase din carnea de piatră a tăcerilor sau aureolate de zbor şi muzică. Histrionismul este prezent şi pe acest segment tematic şi are rolul de a masca, cel puţin în cazul unei superficiale treceri în revistă a mesajului, trăirea elevată, fie că e vorba de durere, fie de fericire: „sunt singur şi frumos îmi ispăşesc păcatul, îmi petrec durerea/ din trup în suflet înapoi în trup, în dulci păcate" (*Veghe*); „o tristă zi eram în tristă zi de toamnă,/ negai orice şi da-ul îl rosteai ca nu/ o mică stea se prelingea prin gene/ în timp ce dragostea vag începu" (*Început trist*); „treceau copiii cu paltoane scurte, ingrate,/ şi ghiozdane de carton mari cît sufletul lor/ [...] treceau oameni în pardesie bej/ iar eu mă uitam în ochii tăi:/ Doamne, cît eşti de frumoasă!" (*Oameni în pardesie*).

Poezia este o supertemă la Marius Ciungan. Contopirea cu aceasta, mirarea, extazierea şi dorinţa poetului de a o înţelege şi de a se filtra pe sine, cathartic, prin rigorile actului poetic devin constante în drumul spre o rîvnită desăvîrşire. Sunt edificatoare în acest sens ultimele două strofe din arta poetică *Pentru poezie*: „creionul ce-o să scrie? Tăciune negru, lumină din adîncuri/ lemn dulce, ros la capăt, cînd inspiraţia nu vine/ înaltă, sveltă siluetă, tăcută umbră rătăcită printre rînduri// cum e să scriu, fără să ştiu că vreau să scriu, să scrie/ Altul pentru mine, să mă supună, să posede, să ucidă,/ să mor puţin (să văd cum e) să mor frumos/ şi-apoi să-nviu frumos în poezie/ pentru poezie!" Fuziunea om-poezie pare să aibă accept divin, căci poetul va constata surprins (şi nepregătit) darul de natură angelic-feminină: „mi-a apărut un înger pe mînă/ aşa cam de-o săptămînă/ ca o pată/ ca un chip de fată/ trăgeam de mînecă mai jos/ să nu-i vadă lumea/ chipul alb/ frumos// [...] mă oprea lumea/ pe stradă/ şi mă făcea atent:/ ţi se vede îngerul de sub mînecă/ indecent/ trăgeam de-o mînecă mai jos/ se ridica cealaltă/ pe mîna dreaptă/

aveam un înger/ cu chip de fată" (*Îngerul de sub mînecă*). Înţelegerea vine ca o sentinţă, după un periplu interogativ, în timp ce poetul continuă să(-şi) joace (rolul), tonul candid accentuîndu-l adesea pe acela al sincerităţii; apelul la o foarte cunoscută expresie-titlu a lui Nichita Stănescu relevă o falsă mascare a ambiţiei de a-şi uni cuvîntul cu cel al marii Poezii şi cu îndumnezeirea acesteia: „ce vei face tu/ cuvîntule/ cînd nu o să mai scriu/ cui o să rămîi cuvântule chiar/ nu ştiu// să te las/ în voia firii/ pradă leoaicei tinere/ iubirii?// [...] la rîndul meu/ voi fi cuvînt frumos şi eu?// (doar noi vom şti) şi nimeni n-o să ştie/ Altcineva frumos mă scrie/ într-o cu mult mai mare şi frumoasă Poezie".

Poezia lui Valeriu Marius Ciungan are mesaj, vervă lirică, acurateţe şi face casă bună cu (auto)ironia. Măştile şi jocurile inteligente, inclusiv cele stilistice şi lingvistice, netezesc calea către cristalizarea unei voci lirice distincte şi nu lipsite de savoare. Prospeţimea şi particularităţile poeziei sale conlucrează eficient în acest sens.

Constantin MĂNUȚĂ

POEZIA LUI MIRCEA ȚÂMPĂU

Fericirea lumii este cel de-al doilea volum de versuri semnat de Mircea Ţâmpău şi apărut la Editura ALLZenit, 2018, Iaşi, după primul, *Ia-mă cu tine!* la Editura PIM, Iaşi, 2016. De la bun început trebuie subliniat faptul că versurile aproape în totalitatea lor, cuprind reguli, precepte sau pilde morale adresate celor care le vor citi în sensul *Pildelor lui Solomon din Biblie, Vechiul Testament.*

În Capitolul I, *Cum se dobândeşte şi se pierde înţelepciunea*, semnificaţiile vizează înţelegerea cuvintelor adânci, pentru dobândirea unei îndrumări bune, pentru dreptate, pentru dreapta judecată şi nepărtinire, pentru ca omul tânăr să aibă cunoştinţă şi bună cugetare etc.

Întărirea în credinţă şi rugăciunile fierbinţi către Dumnezeu pot alina suferinţa omului, să creadă în iubirea adevărată, în adevăr şi dreptate, în iubirea faţă de natură şi dragostea necondiţionată faţă de copii, iată câteva deziderate pe care le supunem analizei. Despre credinţă poetul afirmă că-i *liniştea sufletului* şi ar dori oricând să vorbească cu Divinitatea, fiind permanent într-o continuă rugă: „Am să mă rog lui Dumnezeu/ Să-ţi ierte fuga şi uitarea" (*Terţine)*.

Mircea Ţâmpău scrie o poezie cerebrală care se adresează mai mult *sufletului gânditor* (*animus*) decât inimii. Într-o astfel de poezie *mărcile clasice de poeticitate* despre care vorbeşte distinsul critic literar Constantin Dram sunt mai rare.

„Poezia socială este adevărata poezie a inimii," scria Al. Macedonski, iar în *Logica poeziei* (1880) afirma că „logica poeziei, e, de fapt nelogică, logica poeziei este prin urmare însuşi absurdul" –, considerente care pot sta la baza versurilor cu accente sociale şi a poeziei raţionale scrise de Mircea Ţâmpău.

Temele şi motivele poetice abordate sunt bogate şi diverse, începând cu Divinitatea, prezentată mai sus, învăţăturile morale şi creştine, iubirea cu proiectarea femeii în astral, natura, lectura etc. Credinţa este alăturată suferinţei şi frumuseţii: „Să fie oare adevărat/ cine îndură mai mult/ e mai puternic şi mai demn/ decât ceilalţi" (*Am jucat*) numai dacă „prindeţi credinţă în adevăr/ veţi vedea puterea de unde vine,/ roua de unde cade,/ iarba de ce creşte"… deoarece, „o zi înaintea Creatorului este ca o mie de ani, o mie de ani ca o zi… cât trăiesc?"

Poetul doreşte semenilor săi să se înmiresmeze cu averea milei şi adevărului, chiar dacă uneori adevărul aduce supărare, îl va împodobi şi-l va încorona pe om: „Podoaba voastră să fie omul/ cel tainic al inimii/ bucurii şi flori vei avea"…(*Terţine)*.

Casa iubirii este construită din *aripi de fluturi* cu ruga fierbinte către Soare să n-o ardă. *Pasiune, poveste ori basm* poate fi iubirea (*Să fie*), un fel de combinaţie dintre *tehnologie* şi sinceritate este iubita, *Vrăjitoare* care cu frumuseţea ei *gătește munții, tulbură adâncul mării*, încât poate deveni *flacăra* lui Gaston Bachelard iluminând şi purificând chemările (*Cine?*), *steaua glaciară* transformîndu-se într-una *caniculară* (*Fierbinți*). Pornind de la conceptual *ut pictura poesis*, poetul ar dori să picteze *mare-n valuri* recuperând trecutul prin anamneză (*Terţine*). Învăţătura, credinţa, lectura, religia cărţii, (a se vedea cartea eruditului scriitor Nicolae Busuioc *Între sensibilitate şi rigoare. Introducere în arta şi ştiinţa Lecturii)* –, toate conduc la lupta împotriva ignoranţei, pornind de la comparaţia că *jumătate dintre Români,* nu se spală pe mâini…şi la fel *nu au citit o carte* (*Veştile)*.

Nu este uitată natura în toată splendoarea sa în poezii ca: *Plutesc, Acelaşi soare, Răcnitul, Anotimp, Terţine.* „Lumea schimbă natura/ crezând că se joacă*"(Plutesc), a*creditând idea arhicunoscută că *omul creat după chipul lui Dumnezeu este supus păcatului originar. (Natura).*

Într-o singură poezie *Anotimp* sunt evocate cele patru anotimpuri ale anului: „În care anotimp te-am cunoscut?/ Când mugurii atrăgeau lumina/ şi razele soarelui/ îi plesneau cu căldura,/ desfăcându-i?/ Când spicul de grâu aplecat/ mi-aducea mireasma pâinii?/ Când boabele de struguri/ se topeau strigând după mine:/ ia-mă şi pune-mă în cupa ta,/ când cocorii plecau/ şi mă sărutau cu aripa lor vânjoasă,/ când friguri geometrice/ brodate de frig pe ferestre/ îmi furau privirea?/ Când ghioceii/ ieşeau şamponaţi de zăpadă?/ Dacă-mi amintesc bine/ în fiecare anotimp te-am cunoscut,/ în fiecare anotimp te-am iubit!". Natura pare că este *la început de lume, în noaptea liniştită în care* se aud *doar greierii*, în timp *ce dimineaţa cerul se ridică din luncă.* Întorcându-se la igiena lecturii, natura cu grădina ei înmiresmată poate contribui la facerea cărţii chiar dacă la noi *se disprețuiește gândirea*. „Singura

jucărie serioasă/ pe care mi-a dat-o mama/ este viaţa”... exclamă poetul sau *„viaţa este drăcia aceea frumoasă şi minunată şi nenorocită şi caraghioasă, formată din anii pe care am trăit-o eu...*”, în viziunea lui Marin Sorescu din piesa de teatru *Iona*.

Tradiţiile, obiceiurile de iarnă şi de Crăciun, în mod special, sunt stilizate în poezia *Tabără*... „Am văzut rapoartele/ scrise de florile de gheaţă,/ purtate de reni pe sania lui Moş Crăciun,/ pe steaua care/ o poartă copii/ în noapte.”

Poate lectorul se întreabă cine este Mircea Ţâmpău? La asemenea întrebare îl lăsăm pe poet să-şi prezinte autoportretul liric din poeziile *Obosit:* „M-am născut obosit/ în drumul pe care l-am făcut/ cu durerile mamei,...” şi *Analize* „După ani buni/ îmi dau seama că trăiesc/ în aceeaşi locuinţă cu copiii,/ pentru că nu le-am dat drumul să plece,/ ne ferim unul de altul./ Eu mă bucur când îi văd,/ ei mai puţin./ Unde am ajuns?” şi în *Variante*: „Cumplit mă doare/ că sunt nemulţumit de mine.”, „Aş vrea/ să mă plimb/ cu frunzele purtate de vânt/ ce-mi inundă ochii în culori/ şi-mi cântă simfonia/ timpului trecut.”(*Aş vrea*) şi în *Terţine.*

Credem că steaua răsărită târziu a lui Mircea Ţâmpău va străluci pe cerul poeziei şi va ajunge la zenitul creaţiei.

Cristina RUSU

„Toaca inimii” în duminica unei clipe

Încet, toaca inimii bate prin ecoul copilăriei, prin drumurile poetului spre sine, spre lume, undeva în suflet, pentru că acolo este acasă. Orice poet caută o cale, ca să fie iubit de cuvinte, să vină spre el ca un destin. În volumul *Pe spini de clipe,* Editura Sympoesium, Iaşi, 2018, Mihail Ciupercescu caută o lumină, ceva tăinuit şi ascuns într-un colţ de lume care nu a fost încă cercetat.

Volumul, care se deschide cu poemul *Re-naştere*, ne introduce de la început într-o lume nouă, un nou restart pentru viaţă: „m-am născut azi din nou/ în cel care murisem ieri”. Ca să ne descopere noi înţelesuri în cuvinte, aşa cum scrie, „iubesc cuvintele/ cu relieful lor” (în *Iubesc cuvintele*), poetul facem un slalom, în *Seară pe faleza poemelor*, prin „gînduri [ce...] îşi aştern nuanţele de umbre în calea cuvintelor”. Şi în poemul *Gând trăit* autorul face „poteci din cuvinte”, pentru că tocmai aceste cuvinte, spuse sau gîndite fac „drumuri de propoziţii”. În poezia lui M. Ciupercescu găsim cuvinte, gînduri, linişte, lumină, şi toate acestea peste *Pleoape de timp*, acolo unde se descoperă „drumul înapoi pe firul Ariadnei”. Versurile sînt deschise, aerisite, nimic nu este încărcat; atmosfera este caldă ca o binefăcătoare „Ploaie de duminică”, cînd „apele au

acoperit picioarele dimineții". Atunci cînd ploaia se va opri vor rămîne doar „visele ieşite să se plimbe". Frumoase aceste versuri care ne rup cumva de cotidian şi ne trimit undeva departe, într-un loc în care se aud paşii prin anotimpuri. Poetul iubeşte toamna şi o lasă să pătrundă în sufletul lui, ca apoi să ne dea şi nouă o părticică din ea. Toamna, în inima poetului, „are conturul unei frunze" (*Bate toamna să-i deschid*), „peste păduri răvăşite de dor" (poemul *Cuvinte de frunze*), „muribundă palidă atât de bogată" (*Toamnă bolnavă*), „... toamna gândurilor" unde „prieteniile sunt fisurate" (poemul *Toamna gândurilor*), acolo unde găsim „...tăcerea gândurilor coapte/ aşternute în vasul toamnei" (*Toamnă*), copleşiți „de valurile care vin înalte din largul toamnei" (poemul *Mareea toamnei*), căci „a venit toamna [...] tăcerile prin colțuri şuieră-n derută" (*Cântec*), şi „în galben castaniu/ în lumină [...] toamna pândeşte" (poemul *Păşesc în toamnă*). Iar „de la o toamnă la alta ascult bătăile sufletului pe luciul de sânge" (*Labirintul sângelui*), pentru că a venit „încă o toamnă pe margini de suflet" (poemul *Valetul de cupă – valetul de pică*), unde poetul se vede „în contrasensul înaintării mele prin toamnă" (poemul *Rute de toamnă*), alături de „încă o doză de toamnă" (*Doză de toamnă*), cînd „scutură toamna clipe de frunze" (*Ritualul toamnei*), căci aşa cum simte, ne dezvăluie că „prin mine toamna trece/ la iernat" (poemul *Glosă toamnei târzii*).

Şi alte anotimpuri trec prin lumina cuvintelor; primăvara, în poemele *Nu ştiam că a venit, Primăvară, Amintire, Aşteptând primăvara;* vara*, Printre geamanduri, Plaja, Odă Soarelui sau iarna; Ningea, Vom plânge fulgi*.

O poezie foarte sensibilă, scurtă dar concentrată, aduce în prim plan dorul de familie. *Ştergere* este un poem foarte sugestiv şi frumos: „aici/ aici erau mama şi tata/ fraţii mei/ şi sora mea/ erau şi bunicii/ într-acolo am plecat eu/ cine o fi şters totul".

Chiar şi poemul care dă titlul volumului, *Pe spini de clipe* pare un cîntec al sinelui; „clapele amuţesc un cântec/ cântecul mi-e stare de spirit/ ajung în pragul sinelui [...] călcând pe spini de clipe".

Mihail Ciupercescu a reuşit, cred, să convingă cu poezia sa sensibilă, în care vechiul şi noul se împletesc doar în cuvinte ce trezesc gânduri, ani, anotimpuri şi drumuri ale celor mai minunate clipe, ca să poată rămîne mai mult decît o simplă amintire.

Raftul cărților de poezie

Emanuela ILIE

Cornelius Drăgan, *Mușcătura fluturelui japonez*,
Editura Junimea, Iași, 2016

În ciuda marcajului ciclic, versurile din interesantul volum de debut al lui Cornelius Drăgan, *Mușcătura fluturelui japonez* (Editura Junimea, 2016), reţin printr-o continuitate stilistică şi tematică destul de evidentă la o analiză în retortă. În special primele trei secţiuni – *Acustic* (peretele interior), *Acustic* (peretele exterior), *Mușcătura fluturelui japonez* – transcriu, cu o amărăciune bine strunită, frînturi din infernul cotidian, pe deplin asumat ca formă de vieţuire fadă, blazată, în fond *absentă* cel puţin social: „*sper să devin*/ *neabsentul absent*/ sunetul casei mele/ praf în amurg/ femei cu pulpe/ cele mai multe/ nu le cunosc// oraș natal/ 17.50/ adie aer cald// mișună lumea în partea/ venită de la confecții/ bunică-mea nu mai vine/ a obosit într-un/ tîrziu octombrie și/ a rămas sprijinită-n/ cimitirul de la deal/ de pe Copou// nu sînt trist/ din contra/ aș vrea să strig/ dar sînt absent/ visez cu pantoful ros/ *de atî□ia ani*/ greșit la dreapta/ mă împleticesc și cad/ așa cum m-am născut/ *descul□*/ *și singur".* Locuirea ca falsă prezenţă într-un social cotat drept marginal (dar unul expurgat de orice aură de posibilă nobleţe), oboseala/ sfîrşeala existenţială de varii trepte (însă imposibil de contracarat prin mijloacele terapeutice obişnuite vîrstei), visul căutat cu obstinaţie (căci înţeles ca necesitate compensatorie) sînt doar cîteva dintre motivele subsumate tematicii identitare, cultivate de-a lungul întregului volum. Cel mai prolific nucleu poetic se dovedeşte însă alteritatea. Poetul şi-o imaginează cînd înveşmîntată în piei – ori, spre o necesară acurateţe, solzişori – de lepidoptere, cînd drapată nefiresc, precum un produs cultural înseriat, cu sensurile primare uitate, căci uzate. Din această ultimă categorie face parte, desigur, păpuşa cu gust de cicoare ce apare în *poemul tîrfei notabile şi al prinţesei devenite tîrfă* (*sau poemul dualită□ii fiin□ei)*, inclus în miezul ideatic al ciclului final al cărţii, *dual*: „tu eşti o tîrfă notabilă/ dorită de toţi bărbaţii notabili/ .../ mică *păpuşe* cu gust de cicoare/ mi-e milă de tine/ aş vrea să te eliberez/ funia cu care eşti strînsă doare din ce în ce mai tare/ funia e verde s-a lipit de tine/ atît de strîns încît a devenit trup cu tine/ eu nu pot face nimic/ mă uit doar cum/ oameni notabili urcă spre Cer/ prin tine". Prima categorie (incluzînd, bunăoară, pasărea ce „valsează zbor/ in plină vară" sau calul negru, „culegător/ de suflete & amintiri") este ilustrată, desigur, exemplar de fluturele japonez – expresie a sufletului, dar şi al spiritului călător, nestatornic, de unde şi asocierea lui cu femininul. Dacă la începutul cărţii aripile lui tremură, abia simţit, începînd cu ciclul care dă şi titlul cărţii, ele bat din ce în ce puternic, pe măsură ce *mușcătura fluturelui japonez* devine un catalizator al căutării de sens divin şi al inspiraţiei poetice: „muşcătura fluturelui japonez/

pe rînd mă calcă soldaţii/ care mai verde/ care mai albastru/ pe rînd mă strivesc/ în surdină// april bolnav de plictiseală/ simfonia fluturelui japonez/ zborul în spirală/ pupila/ pupilele/ deocheate/ toată/ toate". După cum se observă şi din această ultimă probă versificată – *datată cu dinte de fluture*! – forţa muşcăturilor delicatelor lepidoptere din insectarul poetic al lui Cornelius Drăgan este voit variabilă. Ceea ce e cu adevărat important, firește, este faptul că, dincolo de *muşcătura fluturelui japonez*, se poate întrevedea poezia însăşi....

Daniela Oatu, *Fantasmele versului rău,*
Editura Timpul, Iaşi, 2017

Deşi bîntuită de *Fantasmele versului rău* (Editura Timpul, Iaşi, 2017), Daniela Oatu are nostalgia vremurilor în care poezia avea sens restaurator, iar profesiunea de credinţă poetică chiar deţinea o şansă reală de a schimba lumea. Mai mult decît să îi trădeze profesia (autoarea este profesoară de limba şi literatura română la o şcoală din Vaslui), numeroasele trimiteri livreşti din carte mărturisesc un program literar închegat pe principiul dialogului estetic cu semnificaţie identitară serioasă. La tot pasul, în volum întîlnim tot soiul de figuri mitologice şi embleme culturale, de la zeiţa Aruru şi regele Midas la corbul lui Poe şi albatrosul baudelairian, menite a muta axul reflecţiei lirice într-un cadru de referinţă savant. Oricum, indiferent ce pretext poetic îşi alege, indiferent cum păşeşte pe calea anunţată, lapidar, în *Versul fără scut* („Prin fulgii tenebroşi pînă la risipirea de sine"), Daniela Oatu nu se sfieşte să îşi citeze sursele, în tentativa de a conferi, desigur, un plus de greutate propriilor interogaţii: „Dar cum să fugim/ De tristeţile atîtor poeţi/ Încă jilave/ În sufletele noastre/ Împăturite/ Tramvaiul nebun/ de 21 de ani/ al lui Labiş/ Şt. O. Iosif/ Dimitrie Anghel/ Cîrlova/ Panait Cerna/ Eminescu/ Lermontov/ Puşkin/ Nichita Stănescu/ Îngropaţi pînă/ la jumătate-n cer/ destrămînd din humă. Cîte-o parte// De-această balustradă/ Zgribulită/ Să fugim/ De care prea mulţi morţi/ Se sprijină// Să fugim de zborul melcilor/ De curse/ Păzit/ De *Versul Cel Rău*/ Care scuipă seminţe/ Probîndu-mi anii/ Tot mai scămoşaţi/ De noi înşine/ Cît să fugim?..." E limpede, apoi, nu doar din acest imperativ *Să fugim...*, ci şi din întregul op, că poeta traduce prin „versul rău" o alteritate poematică învesită cu manifestări humanoide, pe care caută perpetuu a o domestici. În principal, printr-o serie de crochiuri ale unor universuri purificate şi trăiri diafane, camuflate între liniile mai aspre ale unor schiţe de real contondent şi relief existenţial: „Cîntecul dimineţii se zbate-n flaut,/ ne desface de umbre.../ Păzea! Vine *Versul cel Rău*/ cu coama-ntre cer şi pămînt/ poemul proaspăt tăiat/ fuge din faţa ferestrei/ cu 70 de rime pe oră.../ Pe unde-o fi umblînd/ îmblînzitorul de mesteceni/ piramidele şi-au luat veste antiglonţ/ tot mai ghemuit oraşul exersează/ mersul pe sîrmă/ o ia la dreapta/ viaţa-i pe altă stradă/ săgeţi în derivă curg/ de-a lungul orizontului/ vine *Versul cel Rău*/ cu o mie de capete/ mai poţi pieri în ploaia mioapă/ mai e loc în Arca lui Noe" etc. (*Vine Versul cel Rău*) Neîndoielnic, în fine, este impulsul

frecvent al poetei de a transfigura orice act individual în ceremonial cu cea mai gravă miză: „Mă scoți din minți.../ Încercănați se-nvîrt/ ochii umbrelelor cuminți/ în stînga și-n dreapta/ atingînd/ o frunză de toamnă/ greoaie/ tîrzie/ singură la părinți...// Dar deodată ni se face rai/ sub tălpi/ pretutindeni cînd cobori/ din tramvai...” (*Ni se face rai...*) Sensul major al poeziei, așa cum îl înțelege și Daniela Oatu, rămîne în continuare cel epifanic.

Florentin Dumitrache, *Amintiri lovite în aripă*,
Editura 24: ORE, Iași, 2018

Deși a mai scris, după cum aflu dintr-o notiță peritextuală, încă opt volume de versuri – *Calul Alb* (Editura Timpul, Iași, 2011), *Ninsoarea tîmplelor* (Editura Timpul, Iași, 2011), *Iluminări tăcute* (Editura Timpul, Iași, 2011), *Nedumeriri tîrzii* (Editura Timpul, Iași, 2012), *Fluturii din scris* (Editura Timpul, Iași, 2012), *Săgetat de anotimpuri* (Editura AllZenit, 2014), *Vise în lumină* (Editura Timpul, Iași, 2014) și *Prin ochiul lumii* (Editura Timpul, Iași, 2015) – Florentin Dumitrache mi-a rămas, pînă în această toamnă, total necunoscut. Am senzația însă că volumul său cel mai nou, *Amintiri lovite în aripă*, îi ilustrează pe deplin posibilitățile, temele și atitudinile poetice de elecție. Ne aflăm în fața unui versificator entuziast, interesat să materializeze, în forme adesea rimate, teme de cea mai mare greutate existențială și rezonanță culturală: dimensiunea sacră ori cea erotică a ființei, logosul (de bună seamă) peren, cunoașterea, fie ea strict biologică, filosofică sau artistică – toate înțelese, desigur, drept căi de purificare întru Ființă. Spre edificare, iată secvența ce deschide și închide, emfatic, un text *Cu gînd neefemer,* versificat într-o manieră cu totul reprezentativă pentru ansamblul de față: „Un sunet se aude din Înalt!/ O voce apăsată,/ înfiptă-adînc pe trup/ Arsura care-mparte turma/ după stăpîni/ Și astfel însemnate ființele din scrum/ se întrupează iar în urletul de lup”. În aceleași cerneluri sacrale se vrea înmuiat și condeiul dornic să capteze incandescența erotică ori chiar, mai mult decît atît, să schimbe evanescența în eternitate: „Se împletesc trăirile din noi/ lumine și umbre cad din haine/ rămînem trupuri preschimbate-n ploi/ se-ntind pe jos seducătoare taine//...// Peste amurguri roșii, dezmembrate,/ Îngerii fac din Paradis refugiu/ și înălțați sîntem, întorși pe spate/ plutim punînd la treabă giulgiu” etc. etc. (*Trăirile din noi*). Volumul, eclectic, adună însă nu numai asemenea fragmente inegale de *Speran□ă și crez* (poetic), declarații înflăcărate de tipul *Cu Dumnezeu înainte!,* diverse *Fărîme de cînt* cu pretext erotic și pasteluri cu sau fără *Flori de cîmp* (v., spre exemplu, *Desprinderea de vară, Ploaia* sau *Dimine□ile curg*), ci și *Obiceiuri* campestre reînviate pe calea anamnezei sau *îndemnuri* cu intenție intertextuală. Precum această efemeridă turnată pe tiparul cinegetic înnobilator, în care tresaltă, desigur, ecourile poeziei neomoderniste știute: „Aud cum cade liniștea/ printre crengile pădurii/ și totul se prezintă a fi încordare/ pînă/ totul încearcă să fie săgeata/ pusă să sape în jurul inimii/ acolo unde ciuta se adapă.// îmi ocupi

cercul cătării armei/ asemenea popoarelor cotropitoare/ pământurilor străine/ şi aştepţi să-mi atingi privirea/ în semn de recunoaştere// cum degetele mele îţi răsfiră părul/ ca o pală de vînt/ ce-ţi înfioară pasul dus înspre mine". Cele mai multe texte din carte adună însă amintiri – unele, bineînţeles, *lovite în aripă*, dar recuperate cu luciditate, conform unui principiu anunţat ritos în *Să facem curat:*„Să începem să facem curat/ cum primăvara scoatem afară/ iernatul din noi// şi frigul din amintiri păstrate/ în fum de ţigară/ deschise în ochii îngrămădiţi/ între lumina şi întunericul/ amestecate sub formă de ceară" (?!) Indubitabil, dincolo de acest retorism al dicţiunii se ascunde o sensibilitate vulnerată, căreia nu i-ar strica să îşi mai disciplineze din avînturile poetice, altminteri lăudabile...

Însemnări

Florentina NIȚĂ

POEZIA DIASPOREI (VIII)
Gânduri înrourând cuvinte

Apariţiile în antologii şi în volume de autor, precum şi referinţele critice elogioase care le însoţesc, reprezintă o frumoasă carte de vizită pentru Mărioara Vişan, poetă ieşeană, în prezent trăitoare la Ivrea, în regiunea Piemonte din Italia. Din cele cinci cărţi de poezii publicate de la debutul din 2010 încoace, ultimele două sunt ediţii bilingve româno-italiene, şi prin ele putem descifra poate cel mai bine stadiul la care a ajuns evoluţia sa lirică, în care tinde să exploreze noi orizonturi, dar rămâne tributară stilului şi mediului în care s-a format şi de sub a cărui influenţă nu pare că ar vrea să se desprindă, preferând mai mult rolul de voce lirică de cor decât pe cel de primă solistă. La ambele apariţii, deşi a apelat la traducători profesionişti în italiană, fapt de apreciat şi care i-a adus cu siguranţă beneficii în planul calităţii, referinţele şi susţinerea editorială i-au venit tot de acolo.

Poezia ei se remarcă printr-o tematică variată, un discursul poetic sensibil, lejer în exprimare, cu ritmuri moderne şi tonuri optimiste, precum şi cu momente de reverie ori de reflecţii asupra existenţei umane. E plăcut să constaţi că ipostazele lirice în care se transpune sunt în perfectă concordanţă cu fiinţa solară, radioasă, iubitoare de frumos care le-a scris şi pe care am avut ocazia să o întâlnesc în câteva împrejurări. „Sufletul e un Diamant cu faţete mii,/ Şlefuit prin puterea de-a iubi”, spune într-o frumoasă metaforă din poezia *Oglinda sufletului*, care concentrează întrucâtva întreaga viziune poetică a cărţii *Metamorfoză / Metamorfosi*, publicată la Editura PIM în 2016.

În contextul obiectivelor urmărite prin această serie de prezentări, fără pretenţia de a fi exhaustivă, dar cu dorinţa de a rămâne pe cât se poate de obiectivă în a ilustra diversitatea de stiluri care compun tabloul destul de complex al manifestărilor poetice din diasporă, o astfel de prezenţă este binevenită şi chiar necesară. Bine că mai sunt şi din aceia care scriu precum Mărioara Vişan, altfel s-ar putea crede că poezia acestora e compusă numai din oftat şi regrete, acompaniată de plâns şi suspin şi exprimând doar deznădejde şi remuşcări! Ori ea vorbeşte de „eterna primăvară”, de „sufletul magnolie înflorită”, într-un peisaj bucolic cu „pajişti însorite”, străbătut de „fluturi în zbor” şi păsări „cu aripi fremătând în zborul dragostei” sub un cer „de-albastru ancestral”. Chiar şi plânsul e armonizat cu natura, devine „o simfonie ce transformă ploaia durerii cuvântului nerostit” sau se limitează la un comportament reţinut şi spontan, de dor sfâşietor, ca în *Aşa dintr-o dată*:

„Ochii în lacrimi, ascunşi,
nu vor să mai vorbească
de acele meleaguri
ce le visez mereu.
Soarele oraşului meu,
mi-a cuprins, aşa dintr-o dată,
într-un mod bizar
sufletul, iar şi iar.”

De aici şi percepţia dezrădăcinării apare la ea mai puţin gravă decât la alţi autori, ori capătă conotaţii metafizice, prin atribuirea propriilor experienţe celor cu care se identifică:

„Sufletele migranţilor,
suflete cu aripi de durere
într-un curcubeu ceresc".

Unele versuri, îndeosebi din volumul *Dincolo de tăcere/ Dell'altra parte del silenzio*, Editura PIM 2018, par scrise în atmosfera de mister şi feerie ce te învăluie în toiul nopţii, lăsându-se purtate de senzaţia de plutire în eter, dar cu nostalgia aşternutului moale. Dar cum noaptea are capcanele ei şi toate visele ce păreau aievea pălesc la lumina zilei, tot aşa şi încercarea de a dezlega tainele ascunse în tăcere eşuează în zori în enunţuri sumare, ca urmare poate şi a refuzului de a ieşi din visare:

„viaţa e o taină profundă
a sufletului speriat ce inundă
cu bucuria efemerului
sângeriul din macii câmpului
ce ascund frumuseţe cuvântului."

Nici încercările diurne nu aduc un plus de greutate ideilor, consemnate cu spontaneitate la prima impresie. Esenţa unei stări, ce poate încăpea într-o metaforă sau în puţine cuvinte, riscă să sfârşească în confuzie sau vorbărie, în loc de poezie, când sunt prea multe. Să te opreşti la timp este o artă. Însă sfaturile bune pot deveni incomode sau rău interpretate şi, ca atare, să fie ignorate.

Autorul traducerii în italiană, scriitorul Francesco Altieri, a găsit o formulare delicată de apreciere a acestui mod de exprimare direct şi spontan din versurile Mărioarei Vişan numindu-le „gânduri scrise". O trăsătură caracteristică distinctivă asemănătoare o regăsim şi la unul din personajele cărţii sale de proză *Trei femei în călătorie*, publicate acum câţiva ani, în care călătoria este doar un pretext şi prilej de autocunoaştere. Tot el remarca utilizarea unor construcţii de tipul „metaforă în metaforă", menite să dea o anume profunzime conţinutului, dar care i-au îngreunat munca de traducător, silindu-l să recurgă, în versiunea italiană, la procedee care să întrerupă goana cuvintelor în urmărirea succesiunii gândurilor rapid derulate, pentru a face loc la pauze pentru meditaţie. Un caz fericit în care, după cum se vede, traducătorul nu s-a limitat la interpretarea unei partituri, ci a dorit să facă o lucrare de bijutier în cizelarea acestor gânduri pe hârtie pe care, de altfel, cu o sinceră modestie, însăşi autoarea nu le consideră poezii, ci „boabe din roua sufletului" său.

Unii, mai exigenţi, ar putea să le considere simpliste, alţii se grăbesc să aplaude. Dacă ele nu sunt nici mai bune, nici mai slabe, mai profunde sau mai superficiale, decât multe din versurile presărate prin antologii sau publicaţii de tot felul care apar, acest lucru nu suplineşte desigur o anume responsabilitate ce trebuie avută în vedere când se publică, fie şi pe pagini de

socializare. E nevoie de a se face distincţie între simple însemnări într-un moment de inspiraţie şi ceea ce se propune drept poezie, iar apariţia într-o carte trebuie să însemne implicit răspunderea asumată. Iar dacă se remarcă o insistenţă în a le propune atenţiei publice, de ce modestie mai poate fi vorba?

Nu este lipsit de importanţă de amintit, de asemenea, cu această ocazie, beneficiile pe care le poate aduce în promovarea culturii române interacţiunea cu mediile literare din ţările în care au emigrat poeţii români. Faptul de a fi cunoscuţi şi remarcaţi în străinătate, la fel ca şi în ţară, pentru strădaniile noastre literare, este nu doar un moment de glorie personală, ci şi un act de cultură. Este nevoie să ne facem cunoscuţi, mai cu seamă la nivelul micilor comunităţi, acolo unde interesul şi nivelul de cunoaştere este mai scăzut, dar poate fi şi mai uşor influenţat. De multe ori, în astfel de situaţii, o lansare de carte se transformă într-un adevărat recital de poezie şi de evocare a marilor figuri ale literaturii române. De un real succes de public se bucură poezia-spectacol, cu mesaj transmis direct, fără prea multe meandre metaforice. Astfel cum, şi la consulatele României de la Milano şi Torino, unde au avut loc prezentările cărţilor Mărioarei Vişan, s-a recitat din Eminescu şi Blaga, iar Francesco Altieri ne-a impresionat cu o interpretare magistrală a Mioriţei.

Daniel ONACA

DIN POEZIA NORDULUI

Malmoitul Jacques Werup
sau dualitatea ca formă de existenţă

Cititorii români avizaţi au avut ocazia să afle despre scriitorul, cântăreţul de jazz şi poetul de estradă Jacques Werup (1945-2016) graţie romanului său *Moartea unui pornograf*, apărut în anul 1998, la editura Scandic, în traducerea lui Radu Jörgensen. Născut în Malmö, autorul a copilărit şi s-a maturizat în acelaşi oraş. Ca scriitor a debutat în 1971, an în care a obţinut şi masteratul în filosofie la Universitatea din Lund. Werup a fost un scriitor foarte productiv. A publicat aproape 40 de cărţi, dintre care 16 culegeri de poezii. În afară de acestea, a mai scris scenarii de film şi de programe pentru televiziune, discografia sa fiind la fel de bogată. Pentru impunătoarea sa operă, a fost răsplătit cu numeroase premii literare. Autorul a încarnat cele mai bune laturi ale oraşului său natal şi a privit lumea cu ochiul cosmopolitului lipsit de prejudecăţi.

1. Trubadurul malmoit

Jacques Werup a prezentat strălucit mediul eterogen al oraşului Malmö. Povestirile şi descrierile sale din *Oraşul natal* (1981) au constituit, timp de câteva decenii, o proză de referinţă pentru modul în care ar putea fi făcut

portretul unui oraş. Debutul s-a produs la vârsta de 30 de ani, cu romanul *Swiss made* – o răfuială cu propria sa familie. În paginile lui, tânărul Jacques se răzvrătea împotriva mediului mic-burghez în care a crescut. Rezultatul a dus la un îngheţ al relaţiilor dintre el şi părinţi pe o perioadă de vreo patruzeci de ani.

De-a lungul anilor Werup a colaborat cu o seamă de artişti de estradă celebri. Compozitorul şi pianistul Rolf Sersam, de exemplu, a pus pe note multe din textele sale. Werup a devenit astfel un foarte apreciat poet de estradă. Împreună cu prietenul său, Lasse Söderberg – malmoit şi el – a deschis salonul literar „Copiii de vineri" (*Cabaret Fredagsbarnen*), după modelul impus la Zurich, în 1916, de Cabaretul Voltaire. Evenimentul s-a produs în septembrie 1972, scena fiind deschisă tuturor amatorilor. Un local care ar fi fost pe gustul lui Tzara şi al celorlalţi dadaişti: se declama, se recita poezii, se cânta, se dansa... Cabaretul a fost un spectacol poetic ce oscila între anarhie, jazz dezlănţuit şi poezie intimistă. Spectacolul reflecta credinţa în poezie ca parte indispensabilă a vieţii, o formă de artă în măsură să le ofere oamenilor posibilitatea de a experimenta şi de a vedea viaţa într-o lumină diferită de cea cu care erau ei obişnuiţi, Nu în sensul că trebuia să fie aşezată pe un piedestal, ci dimpotrivă: prin punerea în evidenţă a unor aspecte atât de banale că, în viaţa de zi cu zi, sunt trecute cu vederea.

Werup a fost şi un strălucit recitator. Inconfundabilul său dialect din sud avea darul de a conferi versurilor o dimensiune în plus. Ca saxofonist de jazz, a fost mai degrabă un Bob Dylan suedez decât un Leonard Cohen. Ca poet, a exprimat trăiri de o sinceritate cuceritoare. Pe scena cabaretului a făcut loc şi liricii cu accente grave şi versurilor izvodite din banalitatea cotidiană şi poeziei impregnate de un comic eliberator. Un poem exemplar pentru acest fel de a scrie este cel inclus în volumul *48 de poeme din Österlen* (*48 dikter från Österlen*, 1980), intitulat *Poem de dragoste din Haväng*, din care reproduc aceste două strofe:

Den söta doften av bränd sololja.
Sanden som klibbar fast vid skinkorna.
Svettpärlorna i hudvecken, saltsmaken,

hårtofsarna, den skamlösa glömskan.

Förbländningen och pulserandet.
Vipornas skrin, bränningarna i skyn.

Tömningen och den inre vaggsången.
Jag har mitt förflutna, du ditt,
*och ingetdera hotar i denna stund.**

Mirosul dulce al uleiului antisolar.
Nisipul fierbinte lipindu-se de fese.
Pe piele picuri de sudoare, gust sărat,
smocuri de păr, uitarea neruşinată.

Orbirea şi pulsaţiile.
Ţipătul pescăruşilor, arsurile din zare.
Golirea şi cântecul intim de leagăn.
Eu am trecutul meu, tu, al tău,
şi niciunul nu ameninţă în clipa asta.

Zece ani mai târziu tonalitatea versurilor pare a fi devenit mai melancolică. În *Lumină de septembrie* (*Septemberljus*, 1990) găsim poemul *O lampă care luminează* care sună astfel :

Himlens alla stjärnor
som ett kattdjurs gnistrande päls
över den lilla kroppen
till by, vacklande, knakande
som bland ishavets farkoster.
Där nere fanns ett litet pickande hjärta
i mörkret, ett litet batteri
och en lampa som lyser
i ett ringa hus och en aning kärlek
som värmer bjälkarna,
ännu långt efteråt.

Framtiden vilar på minnen,
längesedan kallades de: drömmar.

Toate stelele cerului,
ca blana scânteietoare a felinei
peste micul trup
al satului, legănate, pocnind
ca printre vasele oceanului arctic.
Acolo jos era o inimioară ticăind
în întuneric, o mică baterie
și o lampă ce luminează
într-o căsuță și puțină dragoste
ce încălzește grinzile,
încă multă vreme.

Viitorul sprijinit pe amintirile
care cândva erau numite visuri.

După cum se vede, Jacques Werup a fost un maestru în exprimarea sentimentului vieții și, implicit, a efectelor timpului asupra ființei umane.

2. Poetul cosmopolit

În culegerea *Vremea la Malmö pe pământ* (*Tiden i Malmö på jorden*, 1974), Werup plasează orașul natal într-un vârtej menit să-l scuture de torpoarea provincială pentru a-l racorda la lumea largă. Poetul însuși s-a eliberat de chingile plaiurilor natale pentru a se călători spre alte locuri. După 40 de ani însă, ani petrecuți la Paris, în diferite locuri din Österlen (regiune din sud-estul Suediei) și Ystad (oraș aflat și mai la sud, pe coasta estică a Scandinaviei), se întoarce la Malmö. Pe la 60 de ani, vechile resentimente nutrite față de familie s-au estompat. Mărturie stă o strofă din poemul *Nostalghia* extras din volumul *Marele preludiu* (*Det stora preludiet*, 1997):

Återkomst till barndomshemmet.
Ljuset mild men obönhörligt
på märkena av tid, på spåren
av en familj, sedan länge splitt-
rad: svarta repor i parketten,
en telfon i hörnet, avställd
sedan mer än trettio år, sår
av knivar i en väggpanel.

Întoarcere la casa copilăriei.
Lumina blândă, dar necruțătoare
pe semnele timpului, pe urmele
unei familii, de multă vreme despăr-
țită: zgârieturi negre pe parchet,
în colț un telefon, dezafectat
de mai bine de treizeci de ani, răni
de cuțite pe un lambriu.

Lupta cu viaţa însă nu s-a încheiat. Werup şi-a urmat propria cale, cu simţurile treze, versificând, cântând şi povestind despre toate cele răsărite în cale: oameni şi oraşe, munţi şi câmpii, cer şi pământ. A făcut-o cu intensitate, cu optimism şi energie chiar dacă din multe versuri ale sale răzbate un fel de tristeţe, de nostalgie după lucrurile care s-au pierdut. Drept exemplu, poate fi luat poemul *Nocturne* din volumul *Probe de viaţă 1-10* (*Provliv 1-10*, 2002). Poemul poartă dedicaţia „Tatălui meu":

Nöjer sig plötsligt	*Brusc de mulţumeşte*
med lite: små tuggor,	*cu puţin: dumicători mici,*
korta ögonblick.	*scurte momente*
Rösten är så tunn.	*Vocea atât de subţire.*
"Kvinnor", säger han,	*"Femeile", spune el,*
"är fjärran som stjärnor	*sunt departe ca stelele*
över huset, om natten,	*noaptea, deasupra casei,*
när man sover."	*când dormi*."

Multe din versurile lui Werup poartă la vedere solzi de înţelepciune prinşi într-un discurs liric marcat de eleganţa simplităţii şi care reflectă o experienţă personală de viaţă. *O sută de poeme* (*Hundra dikter*, 2005), culegere publicată cu ocazia împlinirii a 60 de ani, reuneşte atât poezii noi cât şi unele mai vechi. Selecţia include micropoemul de dragoste "Envoi" – foarte îndrăgit de cititorii suedezi – publicat pentru prima oară în 1980:

Jag har varit med om dig.	*Şi eu am fost despre tine.*
Jag kan aldrig förlora dig.	*Nu te pot pierde niciodată.*

Distihul, născut spontan în timpul unui proces de divorţ, atunci când cuvintele aproape că-şi pierd rostul, poate fi lesne raportat la versurile patetice, vizând o experienţă similară, ale unui Adrian Păunescu, de exemplu. Însemnătatea clipei este învestită cu demnitatea perpetuităţii la Jaques Werup. Şi aici, ca şi în alte poeme ale sale, eternitatea nu este concluzia unor raţionamente de natură abstractă, ci rezultatul decantării semnificaţiei unor evenimente mărunte, petrecute în cele mai banale locuri: în timpul unei întâlniri, a unei conversaţii pe stradă, la o masă etc. Suntem îndemnaţi să credem că poezia se naşte din vorbirea despre viaţă a semenilor în vreme ce viaţa se află în plină desfăşurare. La rândul său, autorul este convins că pesimismul şi consolarea se condiţionează reciproc atunci când scrie: „Cuvintele de pe marginea abisului fac întunericul să scânteieze (...) Tocmai în translaţia dintre ele trăim cu adevărat, în acea ambiguitate, ca într-o ţesătură de înţelesuri evazive. Din această complexitate, se naşte poezia care, într-un mod ciudat, ne uşurează sufletul dăruindu-ne mângâiere. Ne înalţă şi, dintr-o dată, şi ne permite să vedem lumea şi oamenii mai limpede – ne dă sentimentul că putem respira şi trăi mai uşor."

3. O existenţă sub semnul dualităţii

La un an după moartea lui Jacques Werup, a apărut o carte compusă din două secţiuni care se oglindesc una în cealaltă. Cea numită *Muzică de restaurant* (*Restaurangmusik*) cuprinde o suită de povestiri în timp ce a doua jumătate, *Risipă* (*Spilla*), reuneşte câteva dintre poemele sale cele mai cunoscute. Aşa cum este cel din care am extras următoarele versuri:

Om jag haft henne kvar
skulle jag så mycket skönare
kunna besjunga förlusten av henne.
Nu skorrar min klagan och smaken
av sorg är fadd, som gammal
välling, med åren obrukbar välling

Dacă aş fi păstrat-o
Aş fi putut mult mai frumos
să slăvesc pierderea ei.
Acum plângerea mea zgârie şi gustul
tristeţii e leşios ca un terci
învechit.

Jag var gången ur ett helt liv
och hade köpt en ful vattenkokare,
men den var min egen, och också
en brödrost. Jag ägde en stor
säng att vara sömnlös i.

Am ieşit dintr-o viaţă întreagă
şi am cumpărat un fierbător urât,
dar era al meu, precum şi un
prăjitor de pâine. Aveam un pat
mare în care să zac fără somn.

Werup foloseşte adesea pronumele "eu" în poemele sale, dar asta nu dintr-o pornire narcisistă, ci mai degrabă, dintr-o constantă dorinţă de introspecţie. Autorul o recunoaşte chiar el atunci când se confesează: „Pentru mine ca poet, eul propriu a fost întotdeauna o problemă. Versurile mele, poate tot ce am scris, au la bază propria mea biografie. Am devenit scriitor pur şi simplu pentru că am vrut să dau expresie personalităţii mele. Dacă privesc lucrurile cu luciditate poate că ar fi trebuit totuşi să pun oarecare surdină egocentrismului meu, originii mele skaneze şi tendinţei de a satisface gustul publicului". Una din formele metaforice de introspecţie este privitul în oglindă. Poetul malmoit a făcut şi el acest lucru, descoperind că ochii care îl priveau erau ai altcuiva. O constată cu obiectivitate dar şi cu o anumită stupoare:

Lätt att inbilla sig att man verkligen
är den man själv möter i spegeln,

den ende i världen man aldrig ska möta.

Lesne de imaginat că eşti într-adevăr
persoana pe care o descoperi în oglindă,
singurul din lume de care să te fereşti.

Cine să fie acel altcineva? Ar putea poezia să ofere un răspuns la această întrebare?

La fel ca şi reflectarea propriului chip în oglindă, viaţa şi opera lui Werup poartă semnul dualităţii. Autorul a fost un artist de scenă, care se simţea bine în lumina reflectoarelor. Savura succesul, dar, în acelaşi timp, se ruşina de

bine-meritata recunoaştere. A deprins arta expunerii dar se considera timid şi introvertit. În ciuda tuturor succeselor, se raporta mereu la reuşitele convenţionale tovarăşilor săi de generaţie şi la anturajul burghez al părinţilor. Seducătorul nu era pregătit să suporte consecinţele faptelor sale. Pendularea între viaţa boemă şi existenţa mic-burgheză îl făcea să caute situaţii de viaţă tensionată dar, în acelaşi timp, tânjea şi după comoditatea dătătoare de siguranţă. În acest sens, şi cumva paradoxal, se poate vorbi de o anumită continuitate a atitudinii şi a tematicii în opera sa.

La împlinirea vârstei de 70 de ani, Jaques Werup a fost întrebat de un ziarist, cum ar vrea să-şi sărbătorească ziua de naştere. „Sper să nu fac nimic special – a răspuns autorul – , căci viaţa în sine este atât de minunată. Fiecare zi e specială, la urma-urmei. Nu avem decât să băgăm de seamă acest lucru." Replica aceasta este şi un fel de crez artistic al său. În peisajul liric contemporan, versurile lui pot părea datate. (Comparaţia cu poezia lui Adrian Păunescu se impune din nou). Autorul nu neagă această evidenţă, dar găseşte de cuviinţă să se justifice: „Eu scriu despre locul meu unic şi despre viaţa mea, în ideea de a da un imbold şi altora să mărturisească despre propria lor experienţă."

În ceea ce-l priveşte, propria sa mărturie poartă semnul inconfundabil al Skaniei, prin umor, sentimentalitate (nu sentimentalism!) şi reţinută elevaţie, fie că e vorba despre Österlen, Venezuela, ori despre cartierul Belleville din Malmö. E ca şi cum poetul ar îmbrăţişa întreaga lume, fără să renunţe la amprenta locală pusă pe suflet odată pentru totdeauna. Într-o vreme când un preşedinte american recurge la măsuri protecţioniste, când naţionalismul se manifestă tot mai agresiv în bătrâna Europă, când Marea Britanie alege calea Brexitului iar în Europa de Est se iveşte pericolul izolaţionismului, cosmopolitismul lui Jacques Werup reprezintă o alternativă vitală. Această opţiune nu ar trebui ignorată. Aşa cum el a ştiut să îmbrăţişeze Malmö şi prin el întreaga lume, poate că şi noi ar trebui să extrapolăm iubirea pentru meleagurile natale la dimensiunile mapamondului.

În mod excepţional şi cu permisiunea redactorului, aş vrea să închei aceste însemnări cu un poem propriu unde şi eu, la fel ca autorul malmoit, am simţit nevoia să-mi exprim sentimentele faţă de oraşul în care m-am născut şi pe care l-am părăsit cu aproape 40 de ani în urmă.

Povestea unei icoane

Spre culmea Semenicului deschisă,
încinsă cu brâul Bârzavei
cu tâmpla rezemată de Dealul Golului.
Aşa!

De şapte dealuri ursită, pe şapte văi răsucită.
Plămădită din foc şi cărbune,
de suflul furnalelor însufleţită;
descântată de cântarea corurilor ei,
de bisericile ei binecuvântată,
cu dorul cerimii dăruită.
Aşa e ea!

Urgisită-n şapte chipuri, blestemată-n şapte limbi.
Părăsită, renegată, dată uitării;
lăsată pradă curcubeielor
prelinse pe sub podurile ei
(spre adeverirea zicerii că, întâi
trebuie să te stingi ca să renaşti).
Aşa!

Înviată din inima celor ce au crezut în ea.
Spălată de lacrimile fidelilor; stropită
cu parfumuri din flacoane destupate
precum, odinioară,
fântânile desfundate ale Canaanului; unsă
cu untdelemn şi îmbrăcată în strai nou.
Aşa e ea în vis!

Dinspre Valea trezvie a Domanului,
cu faţa întoarsă spre zările lumii.
Învingătoare şi înluminată.
Povestea ei purtată de poeţii
veniţi să o cunoască şi să-i laude
înţelepciunea cu care a ştiut
să-'mpace fraţii, să înfrăţească naţii,
să iubească, să ierte şi să spere
întru deruta duratei durute.
Aşa e Reşiţa în visurile mele!

* NB: Traducerea tuturor versurilor îmi aparţine. (DO)

© Daniel Onaca

Ah, Cerut-am De La Zodii

Ah, cerut-am de la zodii,
De l-al sorţii mele faur,
Dulcii sânului tău rodii
Ş-al tău cap scăldat în aur.

Ş-ale tale mâni de ceară,
Fruntea-mi rece să dezmierzi,
Faţa albă-n părul galbăn
Şi îndărătnici ochii verzi.

Ş-astăzi tu de bună voie
Fericită-n braţe cazi-mi;
Capul tău scăldat în aur
De-al meu umăr tu îl razimi.

Astăzi tu de bună voie
Îmi întinzi dulcea ta gură:
Soartea mi le-a dat pe toate
Cu asupra de măsură.